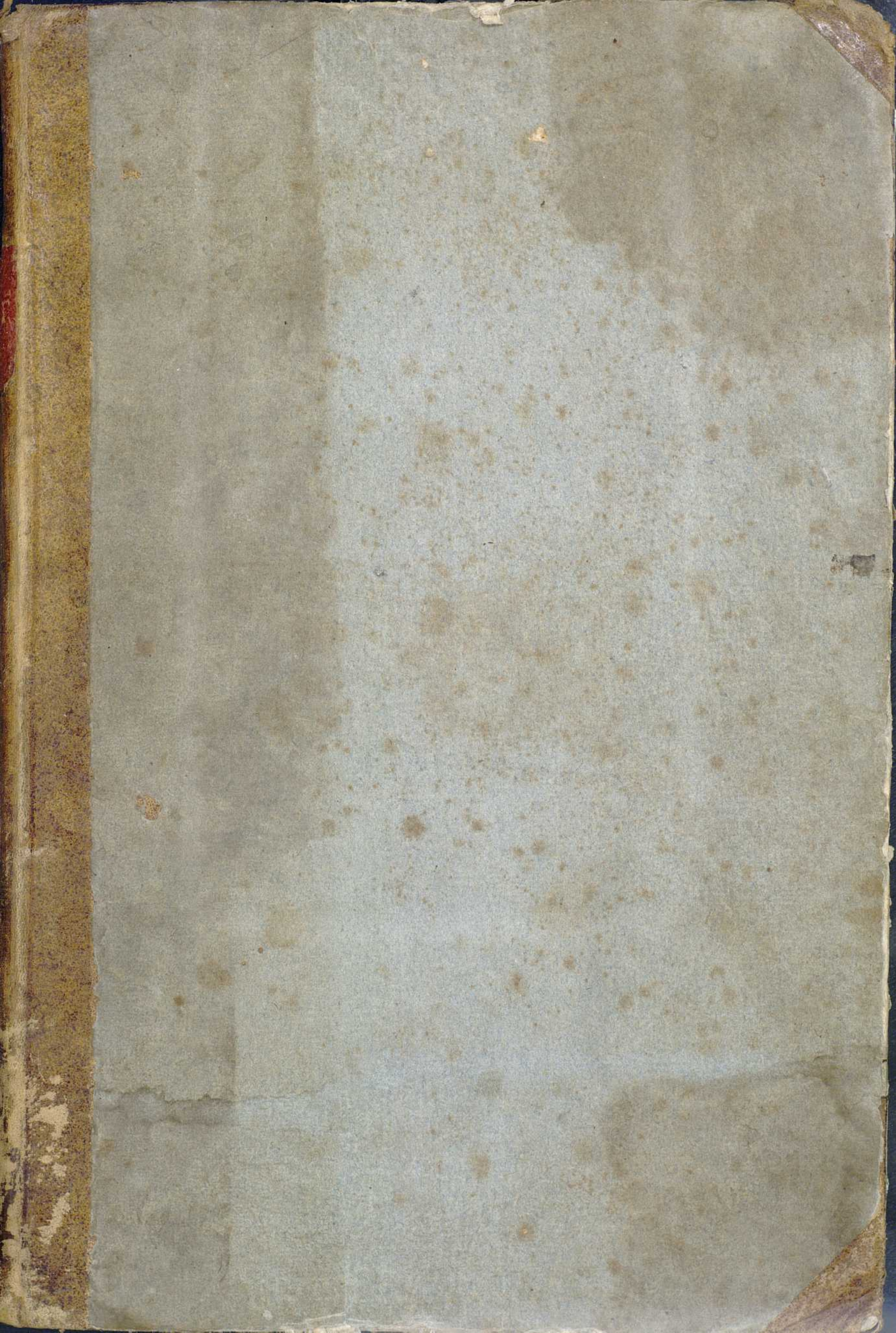

HISTORIA
NATURAL
TOMO II.
DE PECES
Y DE INSECTOS

A
47
199

6p 281
jonstoni

\$ near 1812

140²

502

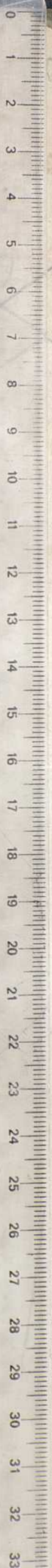
4

502 Jons

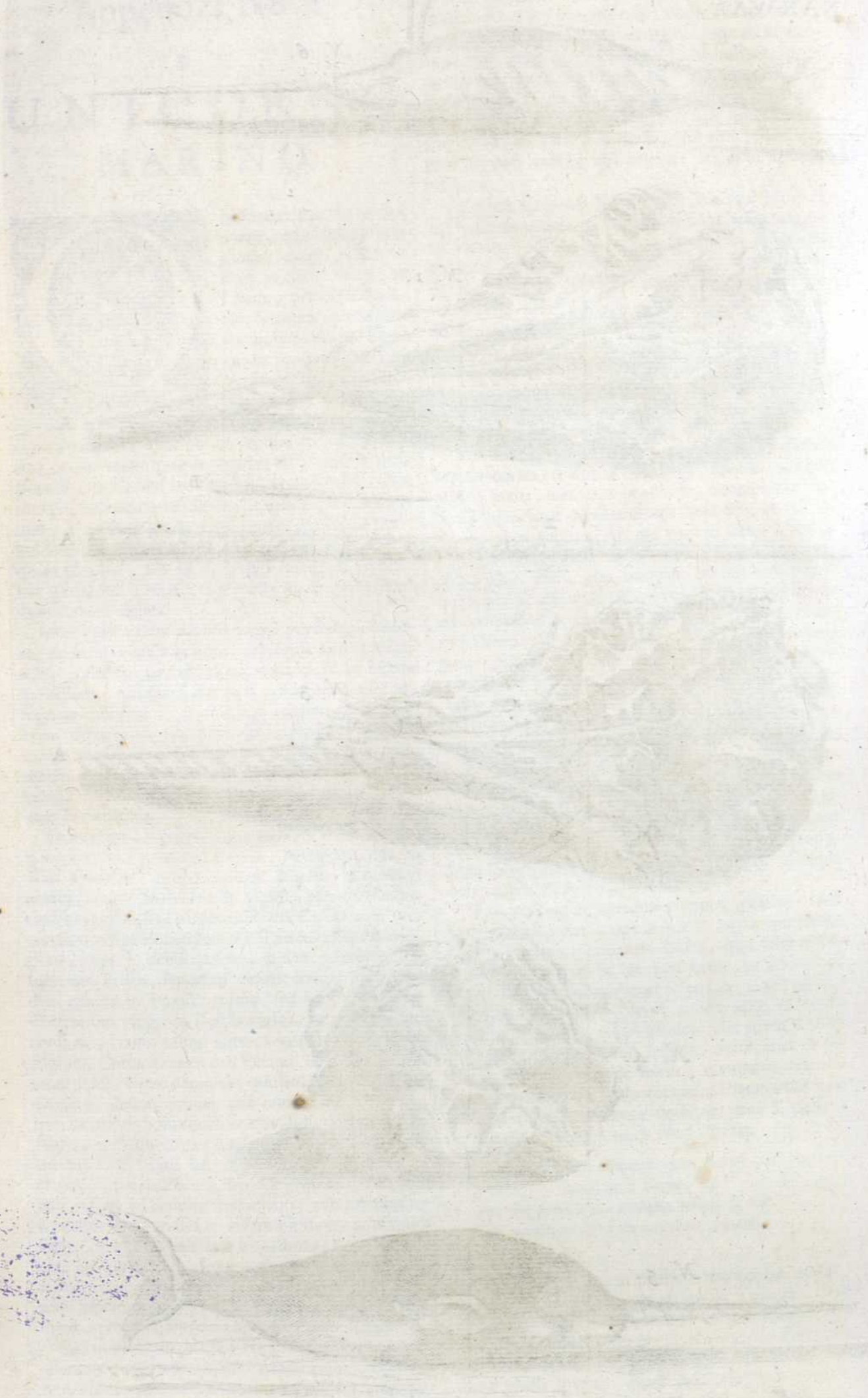
7 400 40

Galita

MADE IN SPAIN

HISTORIÆ NATURALIS (2)

DE

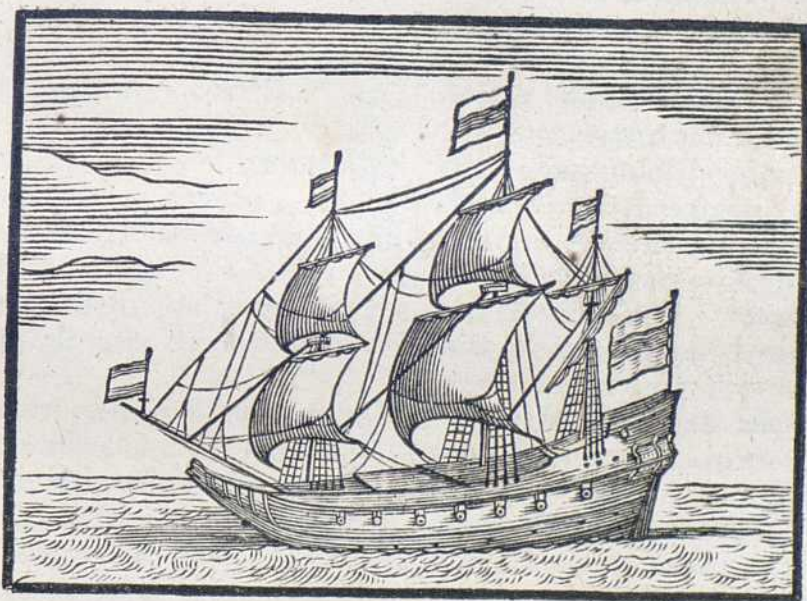
EX ANGUIBUS
AQUATICIS

LIBRI IV.

Cum figuris Aneis.

JOANNES JONSTONUS

Med. D. Concinnavit.

AMSTELODAMI,

Sumptibus.

JOHANNIS JACOBI SCHIPPERI,
M DC. LXV.

HISTORIA NATURALIS

DE

EX ANGLIBUS

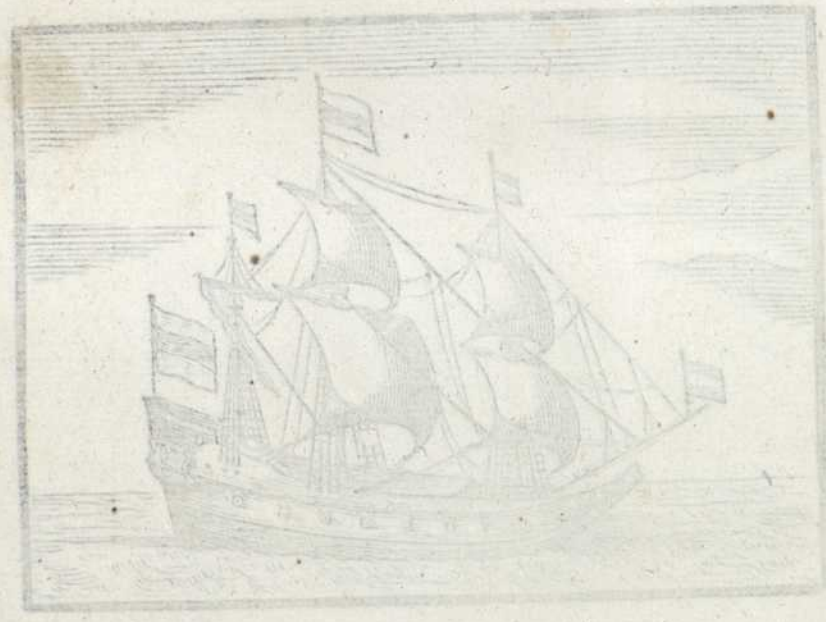
AQUATICIS

LIBR. IV.

Ex libris classis.

JOHANNES JONSTONUS

Med. D. Concinnavit.

JOHANNES JACOBUS SCHNEIDER

MDCCCLXV

HISTORIÆ NATURALIS DE EX ANGUIBUS AQUATICIS.

LIBER I.

De Mollibus, feu Molluscis.

TITULUS I.

De Molluscis in genere.

Arist. H. A. l. 1. c. 4. & 8. l. 4. c. 1.

QUATUOR Exanguium genera Aristoteles constituit, Mollia, nempe seu Mollusca, quæ carne molli foris obducta, solidum interius modo sanguinei generis continent. Crustacea, quæ

Arist. H. A. l. 4. c. 1.

crustis collis teguntur. Testacea, quæ testis duris fragilibus muniuntur, & Insecta, quæ Græci εντομα dixere, Zoophyta, hisce adnumerari meliori jure possunt, quàm ut inter plantas, numerentur.

Nomen.

Mollusca præmittimus, tum quod nobiliora sint, & partium numero ac robore longè præcellant; tum quòd idem Aristoteles & Plinius fecerint. Nec malè Aquatica Piscibus subjungentur, cum & Plinio, ea, pisces nuncupare placuerit. Mollusca seu μαλακία dicuntur, quòd neque asperam, neque testaceam cutem, neque squammam habeant, Athenæus περιψιδι, seu Loligini similia dixit. Dicitur & μαλακόδερμα Gaza & Rondeletio visum: deceptos, & Cartilaginea Aristoteli talia dici Salvianus ostendit.

Plin. H. N. l. 9. c. 28. Galen. de Alim. facult. l. 3.

Arist. de Gener. l. 1. c. 10. Descriptio. Arist. de part. l. 2. c. 8.

Naturam inter carnem & nervum mediam obtinent: fissilis hæc, in anfractum, ut ad vires commodior esse possit: loco ossium, quod piscium spinis proportionetur omnia, Polypum si excipias. Exteriores partes tres præcipuè habet Caput, pedes siue brachia, quos Aristoteles quandoque σκελετάνας, Gaza crura, barbas, cirros vocat, & δὲ κύβητος ἀδύριστος, id est, alveum indiscretum. Caput omnibus inter pedes & ventrem, seu ut Aristoteles, ἐν μέσσοις τῶν πιδῶν τῶν καλυμμένων σκελεταίων. In capite Os est & bini dentes, qui potius, cum immobiles sint, neque ad retinendam prædam firmè innitantur, ῥύγχος seu rostrum dicendi sunt. Est enim hæc pars, (os & dentes) adunco carnivorarum rostro per quam similis, ex duabus partibus composita, superiore & in-

Plin. H. N. l. 9. c. 28.

feriore commissura pyxidata, ut loquitur Rondeletius, ita ut inferior superiori inferatur. Loco lingua carnosum quiddam in ore gerunt, quo esculentorum voluptatem discernunt. In capite oculos binos grandiusculos, quibus exigua quædam cartilago, discrimen cerebrum parvulum continens, præstat. Pedes habent parti priori, circum caput, infra oculos circa os & dentes vinctos, quòd pars ejus posterior ad priorem adducta sit, extremaque coeant ac confundantur, hinc fit ut excrementa meatu ori vicino infra emittant. Octoni hic sed singulis eorum generibus diversi. Acetabula sunt quibusdam, cirramentaque, implicamentis illis quibus digitos antiqui medici indere solebant, similia fibris implexa, quibus carunculas cæteraque cedentia trahunt. Aliis breves & inutiles, binæque promuscides prælongæ, quibus veluti anchoris innituntur, seque contra æstus marinos navigii modo stabiliunt. Fistulam, supra caput, & brachia ante alveum, gerunt, cavam, quam modò in dextram, modò in sinistram partem transferunt, & hac, mare transmittunt. Aristoteles hæc modos, ἄλλος modo μικτή. Gesnerus φυστήρα legit, Gaza & Plinius narem transtulere. Pinnulam quoque habent circumdantem alveum, ut natare, & se in natando dirigere possent.

Arist. de part. l. 4. c. 5.

Arist. H. A. l. 4. c. 1. 8. c. 2. Plin. H. N. l. 9. c. 12.

Arist. de part. Anim. l. 4. c. 10.

Plin. H. N. l. 9. c. 12.

Alveus à capite amplioris capacitatis propendet, cujus caro non in directum, sed in orbem fissilis & cute integitur. Cutem tamen Salvianus denegat, & Plinius, nulla, Polypos vestiri scribit. Capillamenta in toto eorum latere conspiciuntur, quorum is, qui branchiarum in aliis piscibus, usus. Scholiastes Nicandri σκελετάνας, Aristoteles περιψιδι vocat. Interiora si spectes. Os gula exceptit angusta, quam sequitur ingluvies, σφίλιος, ampliuscula, neque avibus absimilis, cui jungitur venter, tanquam ἕνωστος facie buccinorum claviculæ.

Intestinum ab eo tenue, partem versus repens superiorum ad os fertur, quod laxius est quàm gula. De Cerebro, vel quod ipsi proportionem respondet, superius diximus, vesica carent. Mutis adhuc super-

est, quam Aristoteles, principatum sentiendi obtinere dicit, ac si hæc cordi esset per quam gula in ventrem pertendit, adnata magis tergo. Ater humor, quem quidam *δεν βόλον*, alii, ut Athenæus & Dioscorides, *τὸ μέλαν*, vocant, pro sanguine ipsis in est, si Plinio credimus: pro bile, ut Rondeletio placuit. Non solet, scilicet, natura, id quod pro sanguine servat, in quolibet metu effundere: nec ullus meatus venæ proportionem respondet, quo alendi corporis causa in universum corpus distribuitur. Secretus is ab alimento in vesica, seu tunica membranea; Aristoteles *μύκαρα*, Gaza Papaver appellavit; exitum finemque habente, qua alvi excrementa emittunt parte quæ fistula vocatur, quæ in supinis posita est.

In falsis aquis degunt: sed in potulentioribus non inveniuntur, ideo frustra in Ponto quæras.

Vescuntur carnibus. Nec *sexus* ipsis denegatus. Aristoteles enim vulvas bifidas, ac testes geminos juxta genitale in omnibus reperiri ait.

Differunt fœminæ à maribus, quod mas prona sui corporis nigriora supinis, partesque omnes asperiores habeat quàm fœmina, & lineis intervenientibus varias, caudamque acutiorem. In mare quoque meatus quidam subditus gulæ, à Cerebro in ima alvei pertendit, idque ipsum ad quod fertur, speciem mammæ imitatur: in fœmina duplex illud idem, supraque positum habetur.

Generationem quod spectat, Tergis copulari, & diu in venere, quia frigida, morari, compertum. Ore coire, & renixu atque complexu mutuo brachiorum jungi, prodidit alibi Aristoteles.

Semen per meatum emittunt, idque parte corporis supinâ, qua *putamen* dicitur, & mare illabatur, faciunt. Continent fœminæ primò ova indiscreta, mox discreta in plura: sed quia imperfecta excluduntur, auferunt more vermium, postquam vim vitalem ab asperso maris semine accepere. Sic glutino uvæ instar coherent, & quam primum vitale virus attingere, animalcula ex iis nascuntur.

De *sensibus* nullum est dubium. Dormire & somnare apud Aristotelem habemus.

Apponebantur olim mensis; & probantur maxime gravida. Nec nunc à culina exulant, quædam Polyporum genera si excipias. Succum falsum exiguum crudum copiosum habere scripsit Galenus. Flatus parere, elixataque probiora effici, quod humor noxius eluatur, Diphilus. Ova an aliquando in cibo fuerint, dubium.

Aristot. de partib. l. 4. c. 5.

Plin. H. N. l. 9. c. 29.

Locus. Arist. H. A. l. 9. c. 28. Cibus. Arist. H. A. l. 4. c. 1. de Gener. l. 1. c. 1. & 3. Sexus.

Generatio.

Arist. de Gener. l. 1. c. 15. & l. 3. c. 8.

Ufus. Arist. H. A. l. 4. c. 14. Arist. de Gen. l. 1. c. 19. Galen. l. de boni & mali succi cibus.

TITULUS II.

De Mollibus in specie.

CAPUT I.

De Polypo.

Tantum de Molluscis in genere sufficiat, jam in specie de iis agemus. Numerantur autem inter ea, *Polypus*, *Sepia*, *Loligo*, quibus *Leporem marinum* adjicimus.

Polypus, qui pro ratione Dialectorum, *πολύπους*, *πυλύπυς*, *πύλυπος*, *πώλυπος*, & *πώλυψ* vocatur, à multitudine pedum, nomen sortitus est. Antiphylus Byzantius in quodam Epigrammate *πυλυπιδον* dixit. Lacones *ἀρόσσοι*, alii *όιοι*, seu asinum marinum, infimæ atatis Græci *Octapodia*, seu *Octapodos* vocavere.

Descriptionem quod attinet, *Ventrem* tum figura tum tactu, cum *Sepiis* similem habere, stomachum nimirum sive gulam ab ore prælongam, quam ingluvies excipit; tum ventrem conjungi, ac intestinum simplex ventri annecti, & usque ad exitum tendere, Aristoteles prodidit. *Cerebrum* in dissecto duplex conspici, citat ex Aristotele Athenæus, qui & *atramentum* ejus subruffum esse, & in vesica, quam *μύκαρα* vocant, quoque supra ventrem, auctoribus Æliano & Scholiaste in Aristophanem, sita est, contineri, scribit, minusque hujus quàm *Sepiam*, & quidem ad mutim habere, quod brachia habeat coloremque mutet, ubi amissum est, accrescere, & nunquam ejus copia desit, Aristoteles addidit. *Caput* ei prædurum quam diu vivit, & quasi inflatum est. Alveus id in cæteris mollibus dicitur, quod brevior & rotundior conspiciatur. *Oculi*, supra duos pedes: *Os* & dentes in pedum medio. *Pedes* habet ut reliqua octonos membrana interjecta magnos, non solum ad atandum, sed & ad ambulandum utiles, quorum medii quatuor habentur maximi, ut bina sæpe cubita superent, cum acetabulorum ordine duplici, quibus ori cibum admovent; reliqui quatuor, duo superne, rotidem inferne, memini. A quibusdam brachia, ab aliis, Crura, Cirri, à Plinio barbæ, vocantur. Acetabula Aristoteles *πυλυπιδόνες*, alii *κορυμβιδόνες*, Antiphilus Bizantius *ἑλιμας*, Antipater Thettalus *πυλυπιδόνες*, Ovidius flagella, dixere, *πύλυψ* à Hesychio & Varino dici, nonnulli credidere, alii id capiti tribuunt. *Dorsum*, Plinius partem lævem appellat, à qua acetabulorum ordo inchoatur. *Cervicem*, habet imbecillem, cum premitur. *Pinnulam* ipse angustam, de medio ortam, quod parvum habeat alveum, quem pedibus suis dirigere possit, Ari-

Tab. I. Aldrov. Exangu. l. 1. c. 2.

Nomen.

Differencia.

Arist. de part. l. 2. c. 8. Athen. Dipnos. l. 7. Arist. de part. l. 4. c. 5.

Arist. H. A. l. 9. c. 27.

Athen. Dipn. l. 7.

Arist. H. A. l. 4. c. 1.

Arist. de part. l. 4. c. 9.

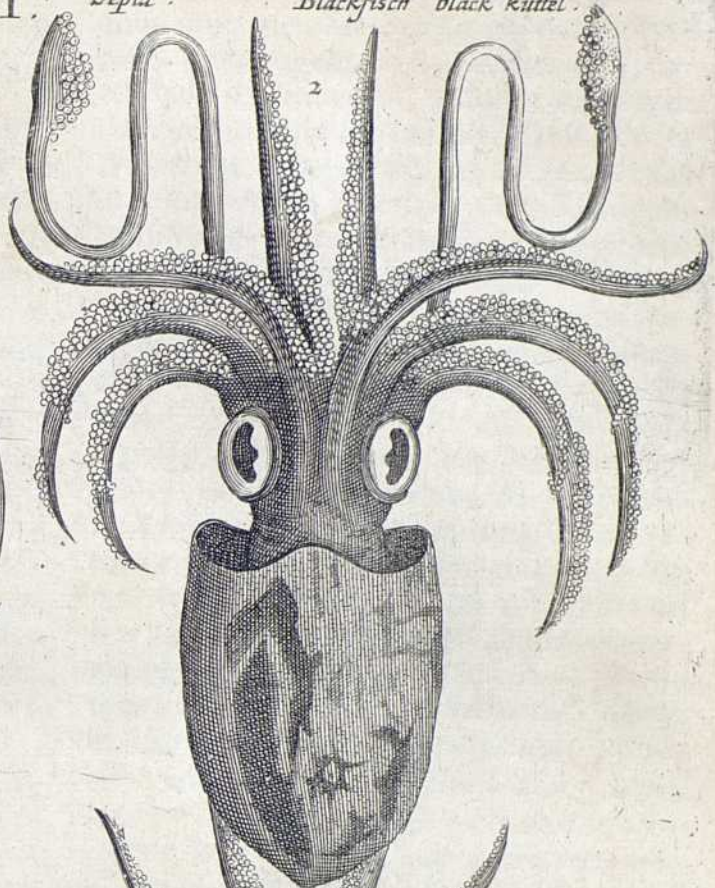
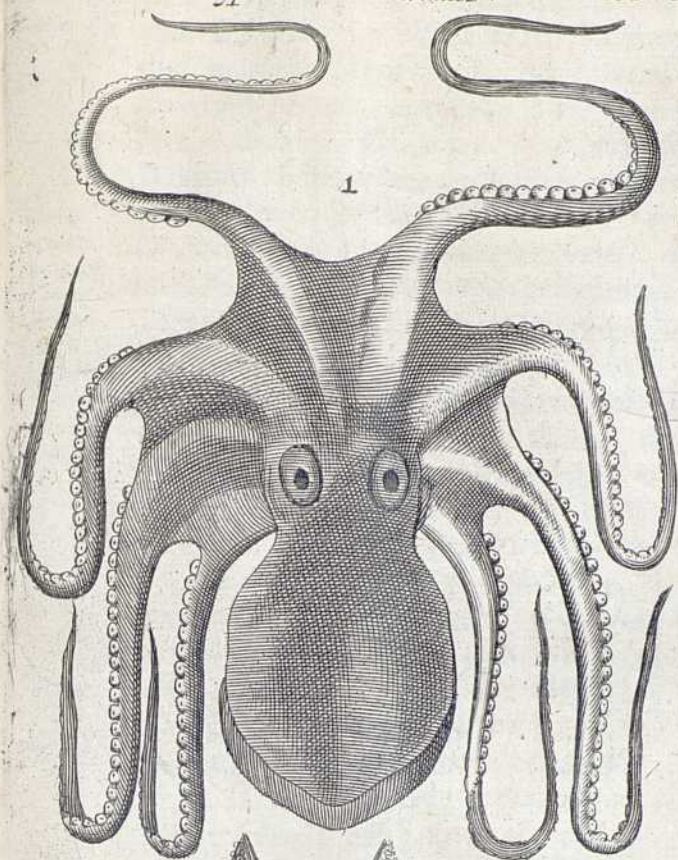
Polypus

Polkuttel

Tab. I.

Sepia

Blackfisch black kuttel

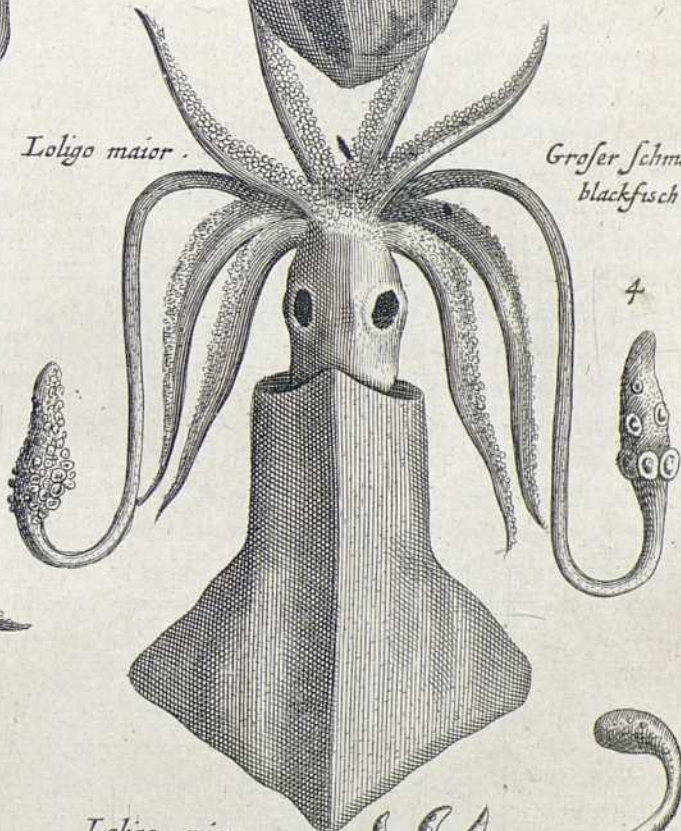
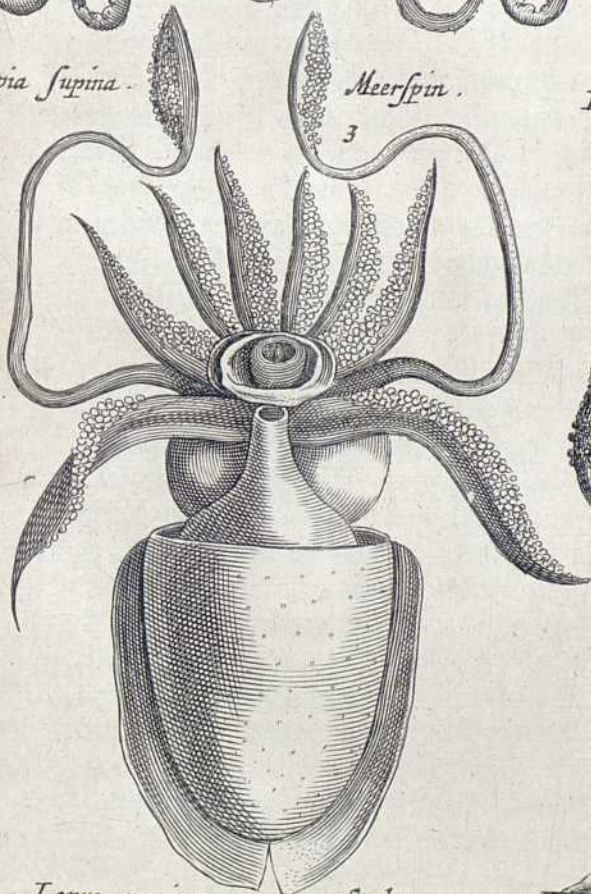

Sepia supina

Meerspin

Loligo maior

*Großer schmaler
blackfisch*

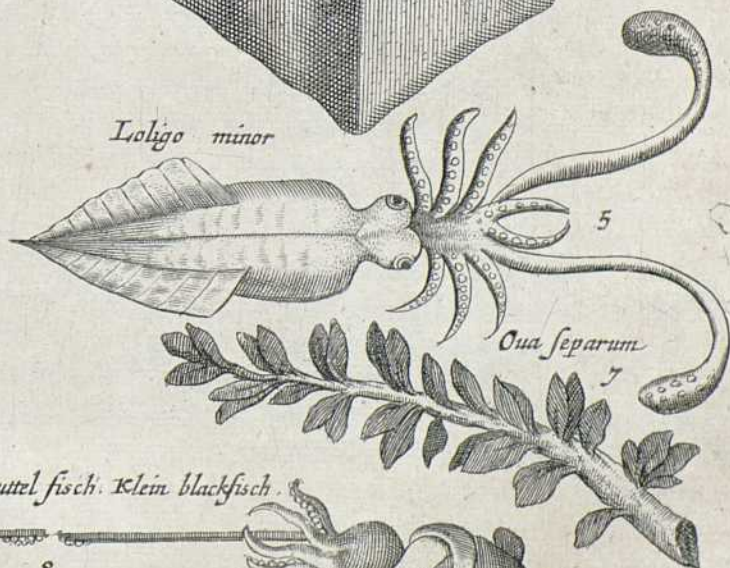
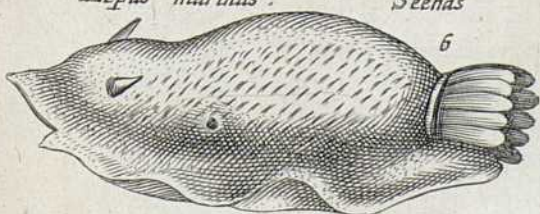

Lepus marinus

Seehas

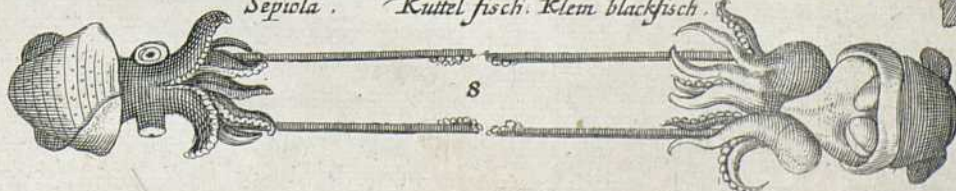
Loligo minor

Oua separum

Sepiola

Kuttel fisch Klein blackfisch

Arist. H. A. l. 4. c. 9. Aristoteles tribuit. Plinius ob eandem causam, habere negat. Tam esse exiguam, ut minimè aut vix conspici possit, experientia didicimus. *Fistula* ipsi in dorso, cava, qua mare transmittit: eamque modo in dextram partem, modò in sinistram transfert. *Rostrum* Pfitaci, si Scaligero & Bellonio, fides. *Cutis* nulla, quamvis Bellonius pedes cute contegi reliquerit. *Caro* alba, cavernosa, meatuumque plena, quod apud Galenum & Plutarchum legimus.

In mari Adriatico sunt frequentissimi. Thasus & Caria optimos, Corcyra magnos alit. In exterioribus Cartejæ locis ad talenti pondus accedere, Strabo scribit. In Ponto Euxino non reperiuntur magni, si Oppianum sequimur: circa Hellepontum nulli, quod hoc mare ad Boream spectans imbribus ferè sit obnoxium. *Victus* ipsis carnes conchularum, quas complexu crinium frangunt: itaque præjacentibus testis cubilia eorum deprehenduntur, Carabi, Cancri, Paguri, Lacustæ, quarum carnes quandoque exsugunt, & succum exhauriunt; falsamenta, & pisces. Hæc omnia tanta aviditate devorant, ut ne à proprio quidem genere abstineant, & si Æliano fides est, qui minores retibus inclusi capiuntur, majorum esca fiunt. Humanas verò carnes imprimis appetit. Et refert Trebius Niger apud Plinium, ad conficiendum hominem, in aqua, nullum hoc atrocius esse animal, luctari complexu atque forbere, & numeroso suctu detrahere, ac in naufragos urinantes impetum facere. Depasci & arborum fructus, in siccum æstivo tempore egressos, certum. Ex plantis autem olea maximè delectari ejusque truncum flagellis sæpissimè amplecti, præter Athenæum, Oppianus prodidit. Ficus ad mare natis affigi, & fructum mandere, ex Clearcho habemus. An brachia sua tempore penuriæ, sub brumam comedant, quæ rursus renascantur, dubium quidem est, à maximis tamen authoribus, Alcæo, Diphilo, Hesiodo, Oppiano, & Æliano, affirmatur, hinc

At Aristoteles, Plutarchus id falsum censent, & ille, aliquos sua brachia à congris habere, addit. Distingui *Sexu*, nullum dubium, & Marem à fœmina differre, quod ille capite esse productiore, & brachio suo gerit, quod genitilis speciem referat, in quo duo amplissima acetabula habentur. Nervo id quasi constare, porrectum ad medium usque brachium confirmant, totumque nari fœminæ annecti. Athenæus, acutius & solum albicans esse, parte sui extrema bifurcatum, dorsoque annexum tradit. Plinius forte *caudam* vocat.

De *Coitu* ipsorum hoc scimus, cum latent, (conduntur autem binis mensibus) idque hyeme coire, & ova parere. Os ori,

acetabula acetabulis componunt. Cum eo, quod vocant caput, in terram reclinato, unus invitetur, brachiaque pandat, alter, passis item flagellis, adaptat sese ita, ut acetabula continuentur. Edunt ova & quidem verno tempore, fistula. De Ovis ita Aristoteles: Deponunt aut in cavernis aut in testis, aliove cavo loco simile quiddam labruscæ cirralis, & candidæ populi fructui. Edita ova dependent ab ambientibus specuum parietibus, tanta copia, ut exempta, vas implerint longè majus, quam caput ipsius, in quo ipsa continebantur. His quinquagesimo demum die disruptis, pusilli polypi generantur: & magno agmine serpunt, phalangiorum more. Ac quanquam non omnibus membrorum singulorum natura conspicua est: tota tamen apparet forma. Multi autem propterea quod invalidi sint, pereunt. Adeò verò aliquando exigui reperti sunt, ut nihil haberent discretum; cætera discreti moverentur. Quod ita brevissimè Plinius: *Polypi vere pariunt ova tortili simulata pampino, tanta fecunditate, ut multitudinem ovorum cuncti recipiant carvo capitis, quo pragnantes tulerent. Excludunt quinquagesimo die, è quibus multa propter numerum intercidunt.* Polypus fœmina modò incubat ovis, modò cavernam cancellato brachiorum implexu claudit. Artificiosè hæc extracta, & circumjecta concharum tenuiorum & scabrarum congeries velut lorica dura erigitur. De *Etate* hæc apud Aristotelem legimus: *Paucissima genera Polyporum biennium vivunt. Natura enim facile contabescit. Argumento est. Pressus enim aliquid semper emittit, ac tandem evanescit. Patiuntur hoc fœminæ, post partum magis, ac stupida fiunt, neque fluctibus agitata sentiunt. Facile quoque ab urinantibus manu capiuntur. Mucosa quoque evadunt, neque ad venandum consistere queunt, quod autem bimatam non expleant, inde capiunt argumentum. Nam postquam polypuli ori sunt, tum in æstate, tum sub Autumno, haud facile invenias polypum grandem. At ante id tempus maximi sunt. Ubi igitur ova ediderint, sic consenescere atque debilitari utrumque affirmant, ut etiam à pisciculis excedantur, perfacile quoque abstrahi à cubilibus. Ante id tempus, nihil tale.* Ælianus hoc Veneri adscribit, cui & Oppianus assentitur. Vivit tamen etiam in centum dissectus partes. *Natant* & pinnis & pedibus & quidem obliqui. Pedes in eam porrigunt partem, quæ capitis nomine appellata est, ita, ut cum natant, in adversum prospiciant, & caput ex adverso habeant. Sub aquis, ita in solido ingrediuntur, ut humoris beneficio suspensi fluctuent. In sicco (siccum exeunt asperum, lævitatem odere) cum ambulatio cum pulsu & tractu fiat, alterum solum est in Polypi motu.

Scaliger Exerc. 218.
Bellon. Observ. l. 1. c. 14.
Galen. de Symp. caus. l. 3. Loc. 3.
Plut. qu. natur. 19. t Athen. l. 7. Sira- bo Geogr. l. 3. Op- pian. Hal. l. 1.
Arist. H. A. l. 8. c. 2.
Victus. Ælian. H. A. l. c. 32.
Ælian. H. A. l. 1. c. 1.
Athen. Dipn. l. 7.
Oppian. Halieut. l. 4.
Oppian. Cyneget. l. 3.
Arist. H. A. l. 8. c. 2.
Sexus.
Arist. H. A. l. 5. c. 6.
Athen. Dipn. l. 7.
Genera- tio. Arist. H. A. l. 5. c. 12.

Arist. H. A. l. 5. c. 6.
Arist. H. A. l. 5. c. 18.
Plin. H. N. l. 9. c. 51.
Arist. H. A. l. 9. c. 59.
Scalig.
Ælian. H. A. l. 9. c. 30.
Motus.
Scaliger Exerc. 218.

Acetabulis enim jactis procul, ut, cuique applicuere id apprehensum tenent: tum brachiorum contractione corpus admovent, ita subvehunt sese in eam partem cui adhæserunt.

Ingenium. Ingenium & sagacitatem si spectes, ^{ἀνίσταται}

quidem Athenæus, brutum Plinius vocat, quod ad homines adnatet, nec persequenter fugiat: est nihilominus callidus & solers.

Arist. H.
A. l. 9. c.
37.

Nam primò, omnia in domum comportat, dein putamina erosa carne egerit, adnatantesque ad ea pisciculos venatur. Idem Conchas artificiosè discuneat, & earundem carnibus vescitur. Non sunt, inquit

Plin. H.
N. l. 9. c.
30.

Plinius, *prætereunda* & L. Lucullo Procons. *Betica comperta de Polypis, quæ Trebius Niger à Comitibus ejus prodidit, avidissimos esse Concharum; illas ad tactum comprimi, præcidentes brachia eorum, utroque escam ex prædante capere. Carent Concha visu, omnique sensu alio, quam cibi & periculi. Insidiantur ergo Polypi aperiis, impositoque lapillo extra Corpus, ne palpitatu ejiciatur, ita securigrassantur, extrahunt que carnes: ille se contrahunt sed frustra, discuneata. Tanta solertia, animalium habetissimis quoque est. Colorem eum mutare, sic pisciculus imponere, vulgare; in eo non convenit: quod Theognis, Phocyllides, Jon.*

Athen.
Dip. l. 2.
Plin. H.
N. l. 9. c.
37.

petrar. duntaxat mentiri colorem scribunt. Plinius verò & Antigonus ad similitudinem, ille loci; hic rerum, quibus appropinquat, quod & de arena Scaliger innuisse videtur, eandem suscipere, prodant, Causas hujus rei diversi diversas assignant. Plutarchus id astu facere & quod corpus porosum & transparens habeat, ait. Alii, ut Theophrastus scribit, metui id assignant, ut cum hominis genæ, pro varia cordis concitatione, hoc vel illo colore tinguntur. Bellonius, ob mollem pellem, quæ facile deglubi potest, id fieri credit. Cujus colorem, nunc album (hunc assumere non posse, apud quosdam invenies) mox ruffum, postea lividum, mox variis coloribus distinctum videas. Huc pertinet & illud quod apud Plinium extat. Polypum hamos appetere, brachiisque complecti, non morfu, nec prius dimittere, quam escam circumroserit, aut harundine levatum extra aquam: Monstro verò propiora sunt, quæ Trebius Niger, apud eundem prodidit. *Carteje*, inquit, in

Plin. H.
N. l. c.

Plin. H.
N. l. 9.
c. 30.

Cetariis prodire assuetus, exire in lacus eorum à mari apertos, atque ibi salsamenta populari, convertit in se custodum indignationem, assiduitate furti immodici. Sepes errant objecta, sed has transcendebat per arborem, nec deprehendi potuit, nisi canum sagacitate: Hi redeundem circumvasere noctu: Concitique custodes expavere novetatem. Primum omnium magnitudo inaudita erat, deinde color muria obliti, odore diri. Quis ibi Polypum ex

pectasset aut ita cognosceret? cum monstro dimicare sibi videbantur. Namque & afflatu terribili canes agebat, nunc extremis crinibus flagellatos, nunc robustioribus brachiis clavarum modò incussos, ægreque multis tridentibus confici potuit. Ostendere Lucullo caput ejus dolii magnitudine, amphorarum quindecim capax, atque (ut ipsis Trebii verbis utar) barbas, quas vix utroque brachio amplecti esset, clavarum modo torosas, longas pedum XXX. acetabulis five caliculis urnalibus, pelvium modo: dentes magnitudini respondententes. Reliquiæ asservatæ, miraculo pependere ponde D. C. C. Quæ de alio, mercatorum res salsamenta que Puteolis depopulante, dicuntur, apud Ælianum vide.

Ælian. H.
A. l. 13.
c. 8.

Athen.
Dipnos. l.
4.
Ufus.

Quantum ad usum appositos olim mensis, nullum dubium. In convivio nuptiali Sphicratis, qui Cotys Regis Thracum filiam ducebat, erant centum. Mnesimachus in Hippotropho apud Athenæum, eosdem apparat. Apud Græcos, quoque cum ^{Ἀμφιδόρμια} celebrarentur, ab amicis mittebantur. Duræ tamen sunt carnis, & ad concoquendum difficilis. Ideo ligno contunduntur, vel ad lapidem atteruntur, ut fibrosæ carnis durities frangatur. Caput suavissimi saporis esse perhibetur. Caro, si concoquatur, copiosum alimentum, sed succo crudo scatens, suggerit. Plinius muriam ex sese emittere, scribit, & ideò non debere in coquendo addi, & arundine fecari: ferro enim infici, vitiumque trahere, natura desinente. Elix magis probantur quam assi. Philoxenus Dythiramborum Poëta, quod totum excepto capite devorasset, in ægritudinem incidit, & mortuus est. Idem Diogeni Cynico accidit, quod crudum † deglutivisset. Invenere & in *Medicina* locum. Polypo rufo & apposito sisti sanguinem, scripsit Plinius. Myrepsus in clibano cum lignis oleæ eundem urit, donec in cinerem vertit, pulveris unciam, cum dimidia Chalcanti miscet, & naribus ad tollendum Polypum insufflat. Secundum Hippocratem, tosti puerperii purgamenta purgant, bene ad concipiendum dantur, menses in vino albo suffocati, movent. Uteros molliunt, & in dislocatione eorundem bene præscribuntur. Ad Venem stimulare, præter Diphilum, Ægine tam, Dioclem, Alexis & Xenarchus apud Athenæum testantur. Jovius verò, sale inveteratos Venetias ex Dalmatia & Illyrico deportari, & à senibus acetabula & extremitates cirrorum, ad sobolem procreandam expeti, scribit. Causam Mnesitheus in flatuositatem, Jovius in salsedinem Aldrovandus, in feminis copiam quam suppeditant, conjiciunt.

Athen.
Dipnos. l.
9.

Plin. H.
N. l. 32.
c. 10.

† *Plutar. L.*
An aqua igne melior.

Hippocr.
l. de inter affect. de Natura muliebri &c.

Inimicitias cum Locusta, Cammato, Con-

Antipathia.

† Plin. H. N. l. 9. c. 62.
 † Elia. H. A. l. 10. c. 38.
 † Plin. l. c.
 † Elia. H. A. l. 1. c. 32.
 † Elia. H. A. l. 1. c. 39.
 Differentia. Athen. l. 7.
 Arist. H. A. l. 4. c. 2. Scalig. edit.

Congro ; & Muræna exercet. Locusta cum in tantum pavet, † ut si juxta viderit, omnino moriatur, quod & Ælianus podidit. A Congris † laceratur. Muræna eidem dentium firmitate brachia † abscindit. Cum apud Epidaurum eadē feceret Bellonius, ventriculos cirris Polyporum refertos comperit. Immobiles manere si quis rutam conjiciat, Ælianus author est.

Quantum ad Differentias & Genera, variant circa ea authores. Apud Athenæum ex Aristotele & Speusippo, Heledonem, Polypodinem, Bolbotynen, & Osmylen, species Polyporum invenies. Apud eundem Nautili & Trepfichrotis fit mentio. Aristotelis hæc sunt verba, ex Scaligeri interpretatione: Polyporum multa sunt genera. Unum genus est frequentissime summa aqua natans, quod & maximum est. Horum littoris accolæ longe sunt majores quam qui in alto degunt. Aliud genus parvorum, ii vario sunt calore, neque esitantur. Item alia duo. Nam Eledona tum peculiaris crurum longitudine: tum, quia molluscorum sola singularibus tantum acetabulis prædita est. Cum bina alii habeant. Et quam alii vocant Bolitanam, alii Olen-tiam. Postremo alii duo in conchis. Unus, à quibusdam & Nautilus & Nauticus, appellatur, ab aliis autem ovum Polypi. Ejus testa pectunculo similis est, cava: neque ei connexa natura. Is prope terram pascitur sæpe numero: quare à fluctibus ejicitur in aridam, ubi elapsus de Concha, aut capitur, aut in humo perit. Hoc genus & pusillum est, & simile Bolitanis. Alter in testa tanquam limax, is ex ea nunquam exit: sed interdum brachia exerit. Tantum Aristoteles. Quinque itaque Polyporum genera sunt, quorum duo in conchis hærent, tria, sine conchis conspiciuntur, inter quæ levem & exiguam moderni differentiam esse putant. Eledone ἀπό τῆ ἑλένης, quod comprehendat, vel ἀπό τῆ ἑαυτῶ ἰδεν, quod se seipsam rodat, dicitur, ἑλένη, ἑζοῦ, ἰουῖα, à gravi capitis odore nomen habet: Osmylus adeo benè olet, ut Gylius, nihil moscosius se sensisse, etiam tum cum mortuus esset, scribat. Pollux tamen inter cirros & caput fistulam gerere, è qua tetrum emittat odorem, prodidit.

Bolitana, quo & βολιτίνη. Scaligero olen-tia, vel potius Putilia dicitur. Gyliusseam, ut & πολυποδίνω, nomine ab Obsmylo duntaxat differre, scribit. Epicharmus apud Athenæum, mare olere ait. Non alit eam Euripus: in Laconia frequens est. Illa Menulas Sepiolasque venatur. Ad venerem plus cæteris valet. Et siccatur à quibusdam, ut vestibus fragrantiam in aquis conciliat.

Plin. H. N. l. 9. c. 30.

CAPUT II.

De Sepia.

Sepia, quæ Thebanis Opistholia, Arabibus Sarathan & Sarthan audit, Græcis ita dicitur, non quod sepibus interclusa facilius capiatur, ut Isidoro placet, nec quod profuso atramento se sepiat, ne capiatur: sed quod atramento, veluti putrida quadam sanie, quam Græci ἀναιδύνα vocant, abundet.

Descriptionem quod attinet, multas cum Polypis, plurimas cum Lolligine, communes habet, partes quasdam etiam proprias. Cum Polypo convenit, quod pinnas exiguas habeat. Angustam esse, & per totum alveum circumductam apud Aristotelem legimus, ventrem tum figura tum tactu similem. Cum Loliginibus, sortita est alveum corporis magnum, qui tamen Sepiæ latior, Loligini longior; crura † brevia; pedes supra dentes senos exiguos, eorumque novissimos duos majores, reliquos octonorem duos infra, omnium maximos, promuscides binas longas acetabulo parte extrema bino asperiusculas, quibus veluti anchoris innituntur, seque tempestate urgente modo navigii stabiliunt, venantur, & prædam ori è longinquo admovent, pedes Plinius vocat. Vulvam quoque articulatam habent, ut bifida cernatur, cum Polypi rotundum conglobatumque uterum habeant. Proprium Sepiæ est præter fistulam inter caput & alveum prominentem atramenti copia, & vel idè quàm cæteris major, quod vitam littoralem traducat, & nihil aliud quo sibi auxilietur habeat, cum Polypis & brachia, & mutatio coloris inserviat. Continet hoc non ea quam μύτη vocant, quam Plutarchus vesiculam collo dependentem facit, sed infra ad alveum, qua intestinum petere incipit superiora, foramenque suum eadem obvolutum habet. Vocatur hoc Galeno βόλον ὑπερσάρμα & ὄπερον, Nicandro καλὰ, Æliano, ἀποσφραγμα. Aristoteles noctu præfulgere ut quorundam piscium capita, addit. Habet & ὄπιον, in dorso, robustum & latum, inter spinam & os, mediam præ se ferens naturam, fungosam intra se complectens & friabilem corpulentiam. Athenæus, & Dioscorides ὄσρακον, Columella testum vel testam vocavit. Exemtum id è Spiæ dorso, candidum est superiori parte, durum, ac læve: inferiore autem fungosa quadam medulla repletum, quæ & leviter aspera, & ligni modo frequentibus venis distincta visitur. Germani Fischbein vocant. Sæpè binum cubitorum magnitudine capiuntur.

Tab. I. 2. 3. 7. 8. Nomen.

Descriptio.

Arist. de Part. Animal. l. 4. c. 8.

† Arist. H. A. l. 4. c. 1.

Arist. de Part. Animal. l. 4. c. 9.

Plin. H. N. l. 9. c. 28. Arist. de gen. c. 8.

Arist. de sens. & sensat.

Locus.

In Ponto nullas *reperiri* Sepias, Plinius author est. In septentrionali Oceano degere, cum sint frigida & exangues, mirum. Major earundem in Gallia quam Italia copia, major in Adriatico quam Tyrrheno mari. Archesstratus, eas quæ prope Abderas & Maroniam capiuntur, laudat. Littoralem tantum vitam vivere, apud Aristotelem, cavernas maris incolere, apud Oppianum habemus.

Aldrov. l. x. c. 4.

Arist. de part. l. 4. c. 5.

Victus.

Arist. H. A. l. 9. c. 37. & l. 8. c. 2.

Generatio.

Plin. H. N. l. 9. c. 31.

Arist. H. A. l. 15. c. 17.

Seal. edit.

Vistitat pisciculis, sæpe & mugile, quem longis promuscidibus venatur. Aliquando & majores pisciculos vincit.

Generatio sic perficitur. Coeunt corpora inter se amplexæ, adaptantesque mutuo ex adverso narem (*μυσκίδια*) & brachia, quod ore coire & lingua Plinius falso dixit.

Vere uterum foemina gerit, continet partum diebus quindecim. Ova statim candida specie grandinis: magnitudine myrtillorum grandiusculorum. Editis superfundit de suo atramento. Itaque & nigra fiunt: & quasi glutino hærescunt inter se ad racemuli figuram. Mas quoque genituram suam effundit, qua illa & nigriora & duriora fiunt, atque augetur utæ ad acini magnitudinem: Ex candida fit Sepiola, exitque die quinto decimo cute obrupta, exitque in caput & ventre annexo, ut aves.

Quamquam nexus ille umbilici nondum factus constat. Crescente itaque Sepia, decrescit albumen, ut in avium ovis vitellus, ac tandem deficit: Oculi Sepiolarum ut in cæteris quoque animalibus grandissimi. Perfecta jam Sepia cum est egressura, se membranula secare occipit. Sepiola perterrita & stercus edit, & rubescit. Parit verò juxta terram inter arundines & sicubi enata alga, aut aliud quidpiam è mari ejectum, ut materia farmentorum aut lapides. Bimatum non complere Aristoteles prodidit.

Arist. l. c.

Plin. H. N. l. 9. c. 51.

Arist. l. c.

Sexus

Arist. H. A. l. 4. c. 15.

c. 12.

Sexus dignoscuntur faciliè. Mares pro-na sui parte nigriores sunt, partes omnes asperiores habent, & lineis intervenientibus varias, caudam etiam acutiorem. Foemina intestina continet duo veluti mammas, quæ alvo dissecta facillime conspiciuntur.

Ingenium.

Plin. H. N. l. 9. c. 29.

Arist. H. A. l. 9. c. 37.

Plin. l. c.

Aelian. H. A. l. 1. c. 34.

Philos. in Iambis.

Oppian. Halieut. l. 2.

Ad *Ingenium* pertinet, quod percussæ tridente foemina auxiliatur mas: at foemina icto mare fugit: quod soli suo utitur atramento, non solum cum metuit, sed & abscondendi causa: quod ambo ubi sensere se apprehendi: effuso eodem, quod pro sanguine his est, infuscata aqua abscondantur: quod à collo acetabulum instar funiculi, quo hamus dependet, demittit, & pisciculis mordendum exhibet, eodemque retracto prædam ad se adducit: quod denique tempestate urgente, propriis scopulis devincta flagellis hæret, & nativos dura connectit cute rudentes.

Habent ut olim ita & nunc in *Cibus* lo-

cum. Nam & cum Amphidromia celebrantur, mœnas cum Sepiis mollire, & plurimos cirros diligenter stringere solent, & in Ipsicratis nuptiis, assarum fit mentio. Optimæ putantur gravidæ, mensibus imprimis Januario, Febuario, & Martio. Elixantur magna ex parte, assilique præferuntur. Majores sale conservantur in Illyride, indeque Venetias deferuntur, ut & Genua Mediolanum. Ad Venetiam ciendam quidam cum nucibus adhibent. Ova in siccum ejecta nonnulli in sartagine coquunt. Sethi difficulter concoqui, parumque in se continere succi, scripsit. Est & in *Medicina* earum *Uusus*. Ad dentium dolorem, cum ovorum putaminibus & oleo miscet Galenus. Hippocrates in morbis mulierum sæpissimè præscribit. Celsus & Dioscorides atramentum album emollire produnt. Ova urinam movent teste Plinio. Marcellus ad tincturas & maculas corporis abolendas ex iisdem remedium facit. Dentifriciis aptissimum est os Sepiæ; quod & thoracis vitiiis cum aqua potum prodesse Gesnerus scribit.

De Differentiis nihil occurrit. Rondeletius pisciculum hunc, quem ita descripsit, Sepiolam vocavit. Sepiæ, inquit, nascenti similis est, pollicis crassi magnitudinem non superat: octo pediculis constat: duas proboscides habet, nec sepium in dorso, nec gladiolum habet: utriusque lateri pinula, veluti ala parva affixa est, rotunda nec figura, nec situ pinnis Sepiarum & Loliginum similis, &c. Colore est vario, parvulus enim punctis in dorso notatur. Ore, oculis, fistula, partibus internis à Sepia non differt. Carne est molliore.

Differentiæ.

CAPUT III.

De Loligine majore & minore.

Loligo major Græcis, Gazæ Lolium, Gallis Calamar, à thecæ scriptoriae similitudine, sive quod in ea reperiuntur, quæ ad scribendum necessaria sunt, dicitur. Minorem vocavere. Quænam cum Polypo & Sepia communia habeant, capite de Sepia explicatum est: hoc solum addimus, Loliginum promuscides, Ligulas vocari Apulejo; id vero quod durum ac solidum intus per corporis prona continetur, seu gladiolum dici. Differunt à Sepia, quod alveum, quem Aristoteles *μυσκίαν*. Athenæus *ζαμύριον* vocat, longiorem habeat: & bina quidem conceptacula gerat, quæ ventris ferunt speciem, sed alterum minus ingluviem imitetur & tactu discrepet, quoniam & Corpus totum carne molliore constat. Quin & præter atramentum, quod prope mutim habet, gerit

Tab. r. 4. 5. Nomen.

Apul. Apol. r.

Oppian.
Hal. l. 3.

Aldrov. de
Mollib. l.
I. c. 6.
Descri-
ptio.
Bellon. de
Piscib. l. 2.

gerit & succum purpurascens, *αχρον* Athenæus vocat, Oppianus *καυροβουλον*, Gladiolus autem, quem Athenæus *οφρανον* dixit, cartilagineus est, pellucidus, & ab uno parte cultrum, ab altera calamum referens.

Aldrovandus crystalli instar splendidum depinxit. Peculiarem descriptionem si attendas, Teuthos, describente Bellonio ipsa quidam Loligine major est, ut cubitorum interdum quinque esse, inquit Aristoteles. Exteriore quoque corporis nota aliquantulum à Loligine discernitur. Pars enim Lolii, quæ exit in acutum, in Loligine latior est. Quin etiam pinnulæ totum Lolium ambiunt, junctæ perpetuæque, quæ alioquin in Loligine partem aliquam relinquunt. Minus autem accedit ac Polypum quàm Sepia. Nam corpus ei oblongum est, cartilagineum, duabus pellibus obductum: *gladium* arctiorem & magis cartilaginofum in tergore continens, translucidum vitri modo, tenui theca inclusum: rostrum aquilinum, plittaci figura. Sed eodem modo *atramentum* quod Sepia emittit, & cirros octonos habet, breves tamen: in quibus tot *acetabula* conspicies quot in Sepiis. Ac præter illos octonos duo quoque longa flagella, seu promuscides, multis in extremo acetabulis circumfessa videbis. Hæc acetabula præter Sepiarum & Polyporum morem, tribus introrsum ossibus aculeis robustis, in gyrum munita sunt. Latas in gyrum diffundit pinna: à cujus ore corneo gula prætenditur angusta, & usque ad stomachum longa, quem habet amplissimum, atque adeo ingluviem, quæ hunc præcedit. *Loliginis minoris* descriptionem, quæ ferè nihil ab ista differt, vide apud eundem.

Reperiuntur in profundo † mari, etiam propè † Eubœam, quin & in Ponto, in quo nulla Sepia. In nostri mari, inquit Plinius, quinum † cubitorum capiuntur. *Vicitant* piscibus: nec à Cancris Paguris & Astacis abstinent; diligenterque, quicquid in stomachum dimiserint, rostro, quod robustissimum habent atterunt.

De *Coitu* idem in Loliginibus occurrit, quod in Sepiis diximus. Pariunt in alto, & conferta ova edunt. Apparent hæc gemina, quod vulva earum ita articulata sit, ut bifida cernatur. Neque his bimatu † longior vita. Mas à fœmina differt, quod intus meatus duos habeat, quibus mas caret, sicuti in Sepiis evenit. Non tantum suis pinnaculis natant, † sed etiam iisdem extra aquam se efferentes volitant: & sæpè tanta multitudo, ut, quod ex Trebio Nigro Plinius prodidit, navigia quoque demergant. Dum volitant tempestatem prænunciant quod caro ipsarum nuda & glabra, frigoris quoque sit impatiens, ut Plutarchus prodidit.

Locus.
† Arist. de
part. l. 4.
c. 4.
† Athen. l.
7. Dipn.
† Plin. H.
N. l. 9.
c. 15.
Idem. l. 9.
c. 30.
Victus.
Genera-
tio.
Plin. l. 9.
c. 5.
Arist. de
gener. l. 3.
c. 8.
† Plin. H.
N. l. 9.
c. 3.
† Plin. H.
N. l. 9.
c. 29.

Plut. Qu.
natur. 18.

Ufus Loliginum ut olim in Cibis fuit, sic nunc est. In cœna lauta appositos Phecrates apud Athenæum testatur: Scholiastes Aristophanis, & Suidas inter viles reponunt. Præferuntur gravidæ, & quas Ambracia dedit, Romæ mensibus frigidis laudantur. Et assarum, & in sartagine coctarum, Athenæus meminit. Antiphanes facta delectatur. Deterius jus sine atramento confici opinantur. Quomodo sapidiores reddantur, vide Aldrovandum. In *Medicina*, stomachicis convenire in cibo apud Galenum legimus. Torminosus assata prodesse Marcellus Empiricus prodidit.

Galen. de
Comp. sec.
gen. l. 1.

CAPUT IV.

De Lepore marino.

LEPUS marinus, Græcis *λαγώς*, & *λαγώς* *θαλάσσιος*, à colore leporeis terrestris, quem *ιμπίριον* vocant, nomen sortitus est. Monspelienses ebrium vocant, quod vivus colore ex rubro nigricante sit, quali plerunque ebrii conspiciuntur. Mortuus ex fusco albicat.

Tab. I. 6.
Nomen.

Variè à veteribus describitur, qui cum modò ossæ informi, ut Plinius, modò cochleæ testa exemptæ ut Ælianus; modò Lolligini parvæ, carneam si respicias, ut Dioscorides: assimilarunt. Apulejus cætera exossem, duodecim tamen numero ossa ad similitudinem talorum suillo- rum connexa & catenata gerere, reliquit.

Descri-
ptio.
Ælian. H.
A. l. 2.
c. 45.
Apulej. in
Apologer.

Rondeletius *tria genera* descripsit. *Primum genus* maximè lethale est, cochleæ nudæ admodum simile, maxime posteriore corporis parte. Os habet in dorso veluti Sepia, volutæ instar contortum, qua parte caudam spectat; in lateribus Sepiarum modo pinnae habet alveum ambientes replicatas: mox cornicula duo carnosæ, qualia sunt in cochleis, altera tantum capitis parte Zygenæ caput imitatur: altera parte foramen est per quod carnosam quandam substantiam exeret, quam etiam pro arbitrio retrahit. In harum duarum partium medio rima est pro ore, *atramento* & reliquis partibus internis loliginem refert. Idque in hoc genere est mirabile, quod cum in omnibus animantibus partes sinistrae dextris similes sint, in hoc sint valdè dissimiles, ideò ossa informis meritò dicitur. Odore est Pisculento tetroque. *Alterum genus* superiore est majus, partibusque & aliis superiori simile, sed parte priore duas latas appendices carnosas habet, in quarum medio rima est. Paulò infra cornicula duo, qualia in superiore descripta sunt, nisi quod acutiora & breviora sint. In dorso os nullum, neque posterior pars, cochleæ exenteratæ similis est.

Differen-
tia.

Hujus posterioris partis (utroque latere, veluti in Sepia pinnæ sunt magis replicatæ & expansæ. Tertii generis prona & supina pars exhibetur. Quod in partis supinæ medio conspicitur, est os: Supraposita ori pars alveus, qualis in Sepiis, ovi figura, sed in ambitu crenatus. Ori subjecta pars membrana est tenuis, carnosa, magis expansa in rotundum, cujus ora fimbriata est, fimbriæ nigrae sunt. Intus cerebri nigri parum est, gulam excipit ventriculus, ex quo oritur intestinum instar capreolorum vitis convolutum. In medio substantia quædam est fungosa, succum fuscum continens, fortassis ^{mixturam} cum atramento suo. Toto corpore est splendido: Crystal- lum vel pituitam concretam congela- tamque dixeris. Odore est ingrato & pi- sculento nausæamque movet. Hoc genus Bellonius pro communi lepore descripsisse videtur. Fulvum inquit leporis terrestris colorem imitatur. Pulmonis marini more per mare divagatur tametsi pinnis careat. pellucidum habet corpus ovi anserini ma- gnitudinem non excedens, quod pro lubi- dine huc & illud transfert. Septem habet appendices innumeris promuscidibus sti- patas ex Indico in cyaneum vergentes, qui- bus fugendo corpori alimentum suggerit: appendicum autem substantia fungosa est. Ex aqua emergens naturam suam emittit, & in seipsum concidit. Linguam demorsus vellicat ut ari radix, paulo tamen remis- sius, &c.

Ælian.
H. A. l.
16. c. 19.

Addit Ælianus & Indicum, quod ex omni parte ad terreni leporis similitudinem accedit, præter pilos, qui spinosi & erecti. Tertium illud genus in alto mari degit, ideoque rarissimè capitur. Primum in sta- gnis marinis lutulentis, & alga limo- que vescitur. Frequentes inter cyclo- das insulas occurrere Bellonius prodidit. Dari in hoc genere marem & foeminam apud Plinium habemus. Cum ad Ronde- letium delatus esset qui lingula carnosa ca- reret & ore in dorso, marem esse judica- vit, primo loco descriptam foeminam, quod in ea Polyporum ovis simile quid reperi- retur.

Plin. H.
N. l. 22.
cap. 1.

Ufus.
Galen. l.
11. de
sympt.

Adhibitus est in Medicina olim. Galenus & Plinius inter Psilothra referunt. Archi-

genes ad ægylopas lanæ tomentum san- guine leporis marini tinctum indit. Jubent quidam & lepore marino recenti poda- gram fricari, prodente Plinio. Venenatum esse certissimum est, eum inprimis qui in Indico mari. Eo Titus à fratre Domitia- no sublatus est, & Plinius ait. Non sunt minus mira quæ de lepore marino tradun- tur. Venenum est aliis in potu aut cibo da- tus, aliis etiam visu. Hic quædam gravidæ, si aspexerint foeminam duntaxat ex eo ge- nere, statim nausæa & redundatione vi- tium fatentur, ac deinde abortum faciunt. Remedio est mas induratus sale, ut in brachialibus habeant: eadem res in mari & tactu quidem nocet. Alibi tamen, mor- tem sæpè inferre, & si nihil aliud ventrem doloribus acerbissimis torquere scribit: quod & Ælianus prodidit. Quæ de mulieri- bus dicta sunt, à Rondeletio experto con- firmantur, sed remedii non meminit. Sym- tomata quæ insequi solent, egregiè vetustis- simus Poëta descripsit.

Plin. H.
N. l. 32.
cap. 1.

Ælian.
H. A. l.
2. c. 24.

Nicand.
in Alexi-
phar.

*Post bibitum hoc virus viridis stagnantia
fellis
Excrementa manent, tenebroso lumina
visu,
Calligant, liquida abeunt in corpore car-
nes:
Nausæa adest, tumet alta cutis, talique cale-
scunt:
Subque cavis oculis roseo fucata rubore
Apparet facies, sistensque urina moratur,
Quæ nunc purpureo, nunc sanguineo esse
colore
Cernitur, & quemcumque videt contemnere
piscem
Assolet adversans, ut qualibet æquoris
ager.*

Hinc patet vix pulmone propriè infe- stum, cum tot affectus sumpto eo oborian- tur. Fatendum tamen plerumque tabem invadere. Alexipharmacorum quæ contra adhibentur haud paucus est numerus. Ex- hibetur primò helleborus niger, hinc lac asininum inprimis: nec non decoctum mal- væ, & alia de quibus Aldrovandum vide. Rondeletius mulieri quæ nausæam ex odore conceperat, cancerorum usum præscripsit.

Aldrov.
de Moll. c.
ul.

11

HISTORIÆ NATURALIS DE EX ANGUIBUS AQUATICIS.

LIBER II.

De Crustatis.

TITULUS I.

De Crustatis in genere.

Plin. H.
N. l. II.
c. 31.
Nomen.

Uæ Crustata Plinio, illa Latinis aliis Crustacea, quòd molli crusta operta sint, Græcis *μαλακόστρακα*, eandem ob causam dicuntur. Medium inter Testacea & Mollusca sortita locum

videntur. Nam quatenus foris crusta, etsi fragili & tenui obteguntur, cùm testaceis conveniunt: quatenus molle carnosumque intus continent, Mollibus comparantur.

Descriptio.

Ossibus carent, quòd ossa juncturis indigerent, ut Cardanus scribit, nec sub crusta extendi possent. Communes ipsis cum cæteris exanguibus partes, Caput, Alveus, Gula, venter, & intestinum. *Alveus* totius corporis indiscretus est: nec *caput* distinctum, nec aliud quicquam. Ideò ea Galenus capite truncare voluit: quod cave de Caudatis accipias. *καρίδες* ista dicuntur, non tam quòd magnum caput habeant; exiguum enim hoc quàm quod maximum inter cætera crustata. Et videtur Athenæus apud quem ista leguntur *καριδών* catachresticè pro thorace & capite sumere. In capite *Os* est quod protinus ventrem in omnibus, præterquam in Locustis excipit, mox à ventre intestinum. Exiguus is, si proportionis in corporum magnitudine ratio habeatur: hoc, simplex usque ad exitum excrementi dejicitur. *Dentes* in ore habent duos priores, & quia hi ad exactam ciborum contritionem non satis, quod intima corporis penetrare queat, tres, in ventriculo, altrinsecus singulos, inferiustertium. Longi qui in ore & regmine duplici operti, inter quæ talia quædam interjacent qualia locustarum dentibus annecti suo loco dicemus. Intra hos binos dentes carnosum est illud, quod linguæ proportionem ejusque effigiem gerit. Supra os *Oculi* siti sunt, iique duri omnibus, apti intrò, foras, & in obliquum & quidem celeriter moveri, ideò palpebris carent:

Athen. Diphos. l. 3.

Arist. H. A. l. 4. c. 5.

Plin. H. N. l. II. c. 37.

Arist. H. A. l. 4. c. 2.
Cardan. variet. l. 37.

Cardanus in latus moveri ait nostri comparatione, directè autem oculorum suorum. Melius enim esse ut altero utrinque prospiciant etsi diversis oculis, quàm utroque simul nec ante nec post. Prominere autem quia à lateribus: quia aliter antè penitus prospicerent: à lateribus autem collocari, quia si supra caput non viderent, ante verò non poterant, quia os infra reponere necessarium fuisset, quia caput habent immobile: neque ante simul os & oculos esse, quoniam oportuisset esse latam faciem, unde in motu etiam tardiores evasissent. *Caput* etsi exiguum, appendicibus tamen & cornibus munitur, quæ & ad pugnandum & ad prætendandum iter data sunt. *Pedes* omnibus octoni, omnes in obliquum flexi. *Branchia* forcipibus denticulata sunt bina, quæ Græci *χίλας*, Apulejus furcas, alii nomine Græco servato Chelas nominant. Horum pars superior in primoribus his, ut loquitur Plinius, movetur superiore immobili; hisque pro manibus utuntur, & contra quam pedes flectant. Omnibus magna ex parte grandior & validior dexter, quàm lævus *forceps* est. *Caro* colore sanguinis rubra & tactu lento. In alveo humor est pallidus, & minuta quædam oblonga & albida, ruffa etiam alia maculis dispersis. *Papaver* eis parcius branchior. annexus communis. *Tabellas* quidam Latini vocant quas *πλάκας* Aristoteles, quibus cor crustæ coagmentantur. *Lapides* sub crusta genitos refert Cardanus, de quibus in Cancris agemus.

Plin. H. N. c. 9. c. 31.

Arist. H. A. l. 4. c. 2.

Locus. Arist. de Gener. l. 3. c. 11. & Athen. Diphos. l. 3.

Generatio. Arist. de Gener. lib. 1. c. 11. & 14. Arist. H. A. l. 4. c. 2. Arist. H. A. l. 4. c. ult.

In stagnis potius marinis & juxta amnium ostia, saxorum foraminibus & limosis locis morari ex Aristotele & Athenæo habemus. Lapillis, alga, limo & stercore victitant: nec à carnibus abhorrent. *Cœunt* more eorum quæ in aversum mingunt, ineunte vere, & cum ficus maturefcunt, propè terram, & quidem quòd exanguia sint & naturæ frigidæ, diutissimè. Fœmina ovum rubidum, membrana prætenui obvolutum; ventri, lateri, & utrinque intestino annexum, & ad carnem usque adhærens parit. Imperfectum illud, quod foris editum, incrementum capiat. Diversitas *Sexuum* ex nonnullis conoscitur. Ma-

Plin. H. N. l. 9. c. 31. Sexus. jor & crassior mas, tenues genitales meatus habet, & primum pedem simplicem. Nec non duabus particulis candidis, quas in carne pectoris habet, sed à foemina discretas tum colore tum concretionem similes Sepiarum promuscidi. Vorticosae hæ sunt, quemadmodum buccini anfractus, quem Græci *μύσκαρα*, id est, papaver vocant. Oriuntur ex ab acetabulis, quæ sub extremis sunt pedibus. Foeminae operculum distantius, hirsutius, & opacius: vulvæ membranæ ad intestinum hinc atque inde fissæ, in quibus ovum gignitur; primus pes duplex, & cauda latior.

Plin. H. N. l. c. Vita. Longæ vite esse scripsit Plinius. Nulla respirant, sed aquam per fistulam egerendo refrigerantur. Humorem ore accipiunt, & meatu oris superiore emittunt. Hebes omnibus visus, tum quod oculos habeant duriores & promittentes, tum quod à latere positos. Valent gustu & odoratu, & ad morem aquatiliū dormiunt. Nullum sonum vel vocem emittunt, & obliquo motu incedunt, caudaque tantum nant.

Mores. Ad Naturam & Mores pertinet, quod hyberno solum tempore conduntur, vere & autumno pinguescunt, quod antennis potius & cornibus quàm chelis quibus tamen magis valent inter se depugnant, istis cum aliis, quod denique vere & autumno post partum operculum exuant.

Plin. H. N. l. 8. c. 1. Arist. H. A. l. 5. c. 17. l. 3. c. 17. Ufus. Plin. H. N. l. 9. c. 37. Athen. Dipnos. l. 3. Lem. de Occult. Natur. l. 3. In Cibo laudantur plenilunio, quia sydus tepido fulgore mitificat tempore ferno & autumnali, & cum uterum gerunt. Grati sunt saporis, sed duræ carnis, ideò coctionis arduæ. In Medicina, ad canis rabidi morsum, tabem, & fervidorum humorem deustionem conferre, Lemnius tradidit.

TITULUS II.

De Crustatis in Specie.

CAPUT I.

De Crustatis caudatis.

ARTICULUS I.

De Locusta.

Tab. II. 1. Nomen.

CRUSTATA in Caudata & Rotunda optimè dividemus. Illa sunt, *Locusta*, *Astacus* & *Squilla*. *Locustam* Isidorus, à pedum longitudine dici putat. Græcis est *καράβος*, *καράβος* τὸ τῆ καράβου βραχίον, quod capite incedat, vel eo fit multum prominente, *καράβος* apud Trallianum, Hesychio & Varino *Ἀεγυλίη* à caudæ motu, *καράβος* & *καράβος*. Ab aliquibus *γραφίαισι*, ab aculeis, *πρὸς τὸ γραφὴν* & *καράβιον*, id

est, ad scribendum & sculpendum idoneis. Aristophanis scholiastes *καράβος* τὸς παρ' αὐτῆ καράβος exponit. Hirto asperoque sunt corpore.

Duo eis ante oculos cornua magna, initio aspera & aculeata, deinde rotunditate præpilata, (*κίρρα* Oppianus & Ælianus, Aristoteles *κίρρα*, nos antennas vocamus) in exortu crassissima, quæ paulatim magis ac magis ita gracilescunt, ut tandem in tenuissimum cirrum desinant, in omnemque partem pili instar flecti possint. *Oculi* cornei semper prominentes, & exerti, in obliquum mobiles, aculeis acutissimis firmissimisque utrinque tanquam propugnaculis muniuntur. Oris lateribus additæ appendiculæ tanquam parvi pedes ad tutelam. *Dorsum* asperrimum est & aculeatum, velut è fronte aculeus magnus eminet. In lateribus *branchias* habet veluti è pilis coagmentatas, *pedes* utrinque quinos annumeratis extremis chelis, quas Gaza modò forcipes denticulatos, modo brachia forcipata interpretatus est: flectunt eos in obliquum, ut chelas introrsum. *Caudæ* lævis & sine aculeis ex quinque tabellis contexta, in pinnas quinque desinens, nantandi causa, ei tanquam remo innititur, & in ea totius corporis robur situm est, quod experieres si ea parte *Locustam* apprehendas. *Dentes* habent primores binos majusculos & *gulam* ante ventrem exiguam, in quo nonnulli dentes, & similis muti humor. *Cor* ex nigro rufescere observavit Bellonius. Mare cum excipiunt ore, transmittunt id ad suas branchias, quarum plures quàm alia crusta intacta obtinent. Præterea *meatus* pectore dependet usque ad exitum excrementi: is pro vulva foeminis est: genitale verò semen continet in manibus. Jacet autem in concavo carnis, ita ut interiaceat caro. Nam intestinum ad partem curvam situm est, *meatus* ille ad cavam; non alio modo quam in quadrupedibus continetur. Neque verò id alia specie est in masculo & foemella, sed utrisque & tenues & candidi, ac pallidum continent humorem. Et utrisque eadem origo à pectore. Quem Aldrovandus appinxit dorsum habebat inter atrum & cæruleum medium, dentem superiorem triplo majorem inferiore. Uterque intus tuberculis caret, & utrinque est acutus.

Reperiuntur in mari, circa Sigæon in primis Athon & Ligustico. In Indico quatuor sunt cubitorum. Hyeme verò aprica littora sectantur, æstate in opaca gurgitum recedunt, petrosisque locis vivunt. In Ligustico nigricantes Pierius Valerianus conspexit.

Victus ipsis pisciculi, quos circa cubilia capiunt, & captos ori forcipe suo admovent. *Murænas* & *congras* majores devorare,

Descriptio.

Arist. H. A. l. 4. c. 2.

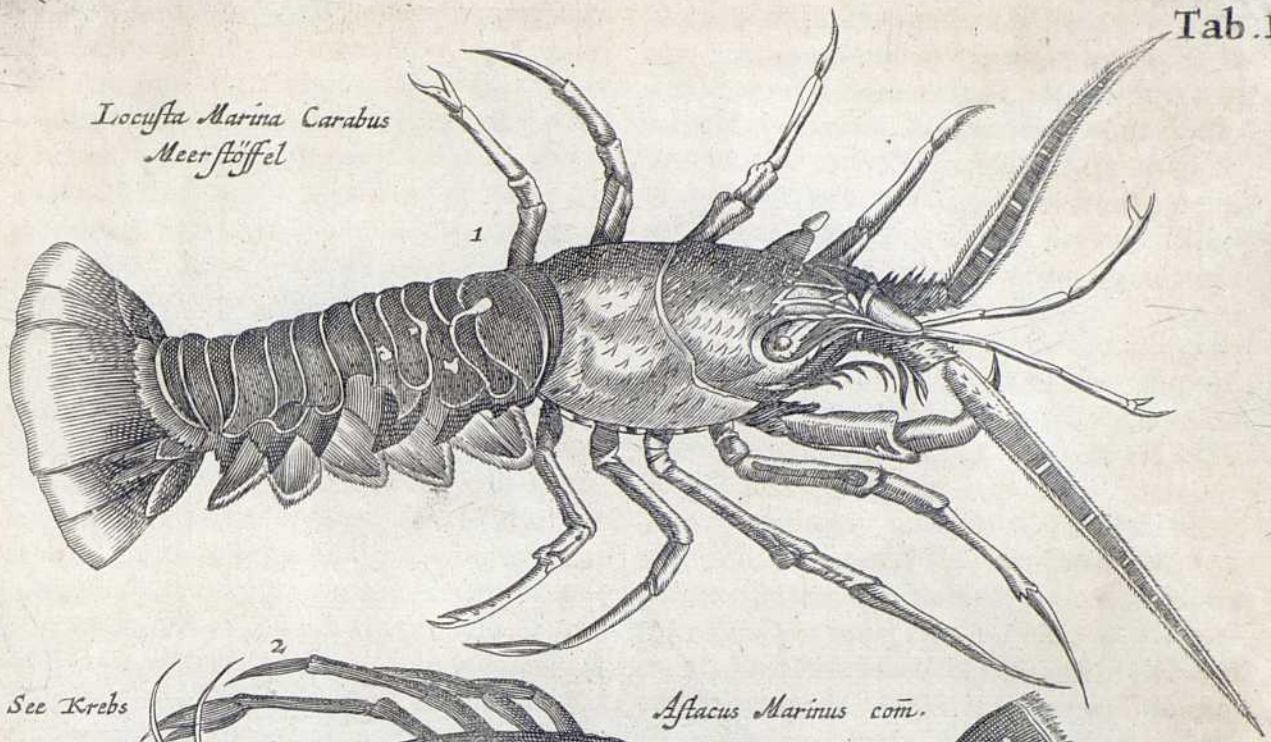
Locus.

Plin. H. N. l. 9. c. 3. Arist. H. A. l. 5. c. 17.

Victus.

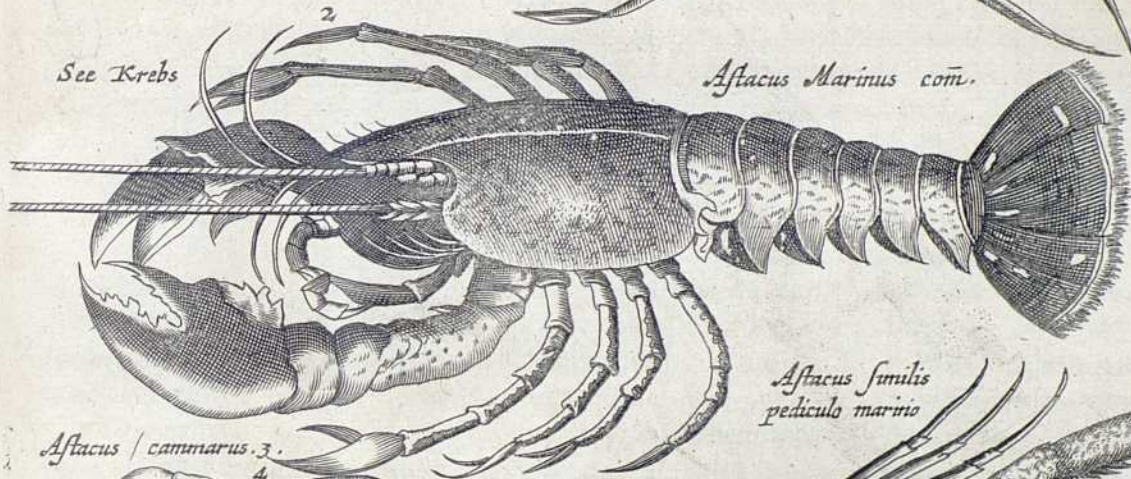

Locusta Marina Carabus
Meer stöffel

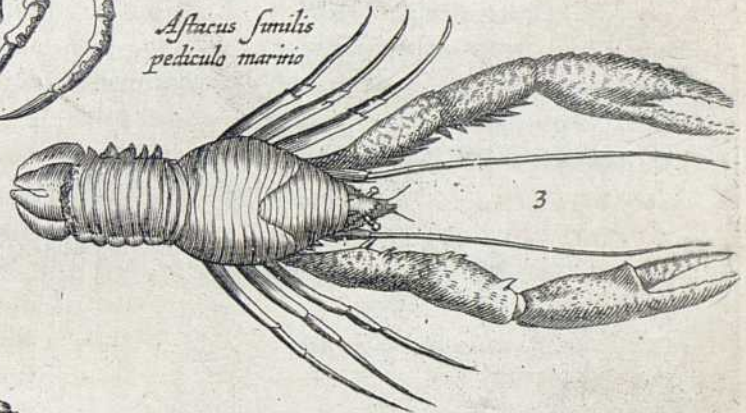
See Krebs

Astacus Marinus com.

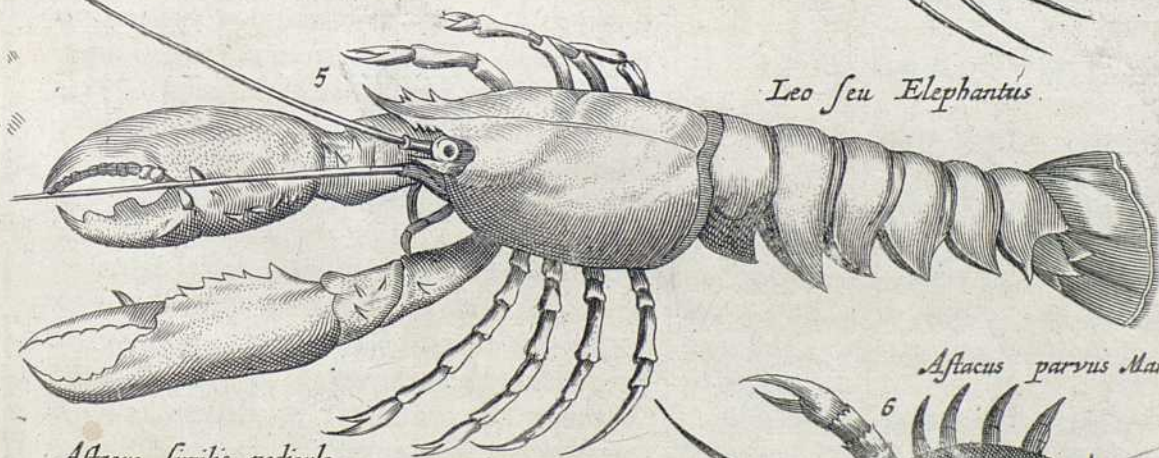

Astacus caninus 3.

Astacus similis pediculo marino

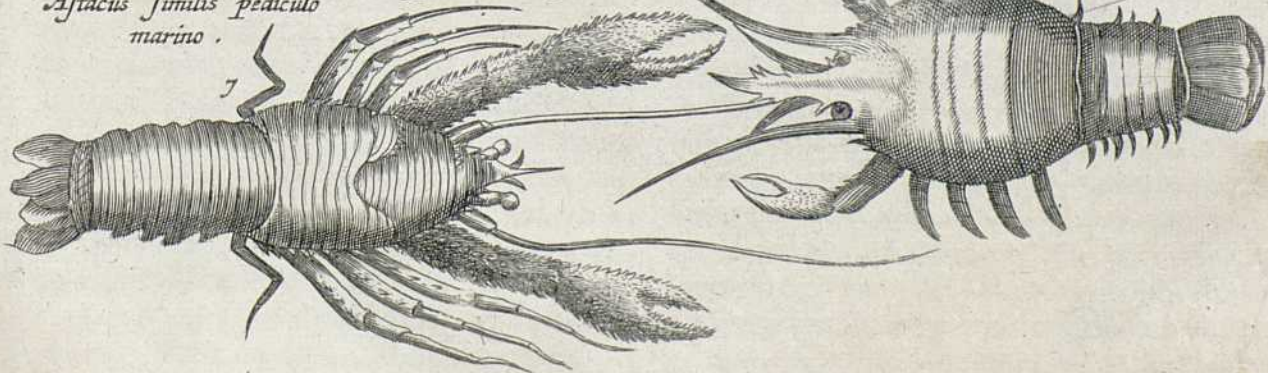

Leo seu Elephantus

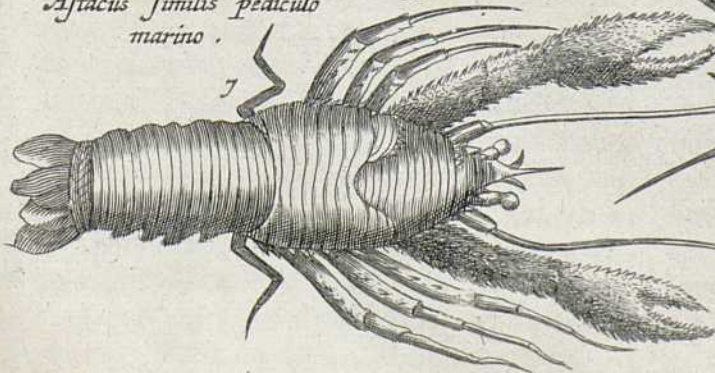

Astacus similis pediculo marino

Astacus parvus Marinus

7

1
2
3
4
5
6

7 *Cancer strigosus*

Bellon. A.
guatil. l.
2. c. 3.
Genera-
tio.
Arist. H.
A. l. 5. c.
17.

rare, & cibos ore terere, quod oris constitutio & gulæ angustia ostendit, observavit Bellonius. *Vita* omnibus diuturnior. De *Generatione* ita Aristoteles: In genere crustatorum locusta post coitum impletur, & continet ova circiter menses tres, Majo, Junio, Quintili. Deinde edit ea sub ventre ad plicaturas: ubi crescunt, quomodo solent vermiculi. Id quod commune est & molluscis & piscibus oviparis, ut omnium ova crescant. Locustarum igitur ovum est solubile in arenæ modum, octo in classes partitum: pro numero scilicet cooperulorum, quæ lateri adhærent. Quorum singulis cartilagineum quiddam adsitum est: circum quod hærent cumulata specie rami: unumquodque enim horum cartilagineorum in plura scinditur. Quod deprehendas, si diducas: sin aliter intueare, unum corpus concretum putes. Grandissimum quodque non est ad foramen, sed ad medium: postrema autem minima. Minimis magnitudo quanta fici granulo. Neque continuo ipsi meatui hærent, sed medio. A cauda namque ad pectus, duo, singula utrinque sunt potissimum intervalla. Sic enim etiam cooperula ipsa disposita sunt, ut à latere tegere non possint. Quare extremitatibus suis imposita cooperuli modo contegunt omnia. Videtur autem parturiens producere ova ipsa ad illa cartilaginea caudæ applicatu. Comprimens enim sese atque statim curvans parit. Cartilaginea hoc tempore auferuntur ita, ut ovorum ipsorum capacia esse possint. Nam ad cartilaginea pariunt sicut Sepiæ ad malleolos, aut alia quæ fluitant. Is est pariendi modus. Concoquit autem ibidem potissimum vicenis diebus. Tum abjicit cuncta simul consistentia sicut cum ejecit, videntur: inde ex his locustæ oriuntur die ferè quinto decimo: capiunturque sæpè numero minores digito. Ante Arcturum pariunt; post Arcturum amittunt ova. Hucusque Aristoteles.

Arist. H.
A. l. 4. c.
2.
Sexus.

Sexus differentia in eo consistit, quod foemina primus pes bipartitus sit, mari continuatus uno ungue. Foemina quoque pinnulas quæ subtus sunt magnas habet, sed collum versus decrecentes. Mas omnes æque minores. Maris etiam pedibus postremis quasi calcaria quædam sunt: eaque tum magna, tum acuta, foeminae ejusmodi pars parva & inoffensa. Rondeletius addit in caudæ supina parte foeminam habere appendices duplicis pinnis similes, ad contegenda & conservanda ova; mari simplices & parvas. Vulvam bifurcatam habere, Aristoteles testis est.

Arist. de
Gener. l.
3. c. 8.
Motus.
Bellon. A.
guatil.
l. 2.

De *Natatu*, pedes anteriores, in eo qui majores sunt moveri Bellonius negat, sed pinnulis quas partim sub cauda gerit, partim in extremo ejusdem, tum quaternis

reliquis pedibus natate asserit. Cum nullius rei metu afficitur anteversus progreditur non prætensis sed obliquatis ad latera cornibus, ne aqua contra natantem ruens reprimat cornua, & ulterius progredi prohibeat. Retrocedens in metu, demittit & laxat eadem, & tanquam remis altius demissis Scapham propellens, multum itineris conficit. Latent mensibus quinis, & more arietum cornibus dimicant. Lædi non posse nisi sub cauda tradit Rondeletius. *Antipathiam* si attendas, tantum Polypum pavet, ut si juxta viderit omnino moriatur. Murænam eadem aggreditur, & ex victa prandium instituit.

Ælian.
H. A. l.
9. c. 25.

Plin. H.
N. l. 9.
c. 30.

Antipathia.
Plin. H.
N. l. 9.
c. 30.
Ulus.

Usus in Cibis si spectes, Collimædon ideò Carabi accepit nomen quod hoc cibi genere impense delectaretur. Eliguntur gravidæ & tempore plenilunii. Præferuntur in Italia ab Octobri usque ad Aprilem: præferuntur & maximæ, quales capiuntur in mari Indico, & circa Africæ quoddam littus loco petroso, ut scribit Synesius. Plus carnis habent quàm Cancris, ut Diphilo Siphinio apud Athenæum visum, difficulter concoquuntur, sed admodum nutriunt falsi humoris sicci que participes, & si aqua dulci sæpius coquantur, ventrem cohibent. Condituras vide apud Aldrovandum. *Usus in Medicina* quod spectat, Hippocrates puerperæ ut melius purgetur præscribit. Simeon Sethi testas combustas ac cum meraco vino potas renes calculosos expurgare scribit.

Hippoc. l.
de morb.
mulier.

ARTICULUS II.

De *Astaco*.

PUNCTUM I.

De *Astaco marino communi*.

Astacus ex sententia Rondeletii, quasi *ἀστᾶκος*, id est; non destillans sed abundè fluens dicitur, quòd tubercula plurima, tum alba tum purpurea guttarum, sive lachrymarum specie forcipibus inspersa habeant.

Tab. II.
2.
Nomen.

Est vel marinus vel fluviatilis. Ad eum Leo seu Elephantus Plinii, & istæ quem hic descripturi sumus pertinet. Est autem Astacus colore toto nitido, sed nigritia insperso. Pedes inferiores grandes, ad octo usque habet: ab his grandes ipsos duos multò majores & mucrone latiore, quàm locusta, sed specie diversâ. Dextri namque summum latum oblongum tenue est: sinistri crassum & teres: utriusque verò bipartitum ac quasi mandibula cum dentibus infra supraque. Quanquam dextro dentes ferrati sunt omnes, alterius primores ferrati: at interiores tanquam molares. Inferiorum

Descriptio.

Arist. H.
A. l. 4. c.
2.

ordo quaternis æqualibus, superiorum ternis inæqualibus expletur. Movent partem superiorem utriusque, & ad inferiorem premunt: ac valgi quidem sunt situ inferiore, tanquam à natura destinati ad protendendum & premendum. Supra hosce duo alii hispidi paulò infra os. Mox haud longè infra, branchiæ circum os multæ & hispidæ, quas assiduè motat. Hi pedes qui ori præstò sunt, extantibus quibusdam tenuibus barbulis asperantur. *Dentes* duos habet ut locusta: supra hosce cornicula breviora ac tenuiora quam locusta. Tum alia quatuor eadem specie, sed breviora & tenuiora, super his oculos pusillos breves. Prominet *pars* cui subsunt oculi, acuta & aspera quasi frons, major quam locustis. Omnino facies acutior, pectus autem latius: totumque corpus carnosius ac mollius quàm locustæ. Octo *pedum* quatuor bifidi, quatuor non: quod collum appellatur, quinque in partes divisum est extrinsecus. Tum est sexta pars lata quinque producta plagulis. Hactenus Aristoteles. Gesnerus Chelam faciem hominis ridiculam representantem exhibet. Nam Chelæ pars minor maximum & aquilinum nasum refert: & quæ in utriusque partis confinio apparent verrucæ, oculos, si supercilia addantur. Superiorem partem quatenus seu cornicula quatuor supra nasum & frontem eminent, cæruleo aliove colore si pictor inducat, ad representationem pilei auriti & ad latera descendens, ita tamen ut aures lateant: retrò & circa tempora pili prominent nigri. Facies partim albo inducatur pigmento, partim roseo fuceo nitent. Linguae instar partis chelæ majoris tubero rubicundo colore insigantur. Quòd si cristam quoque è pennis præsertim gallinæ, capi aut pavonis nutantem, foramini summo indideris, planè Gorgoneam & terribilem habebis faciem.

Locus.

Oppian.
Halicut.
l. 1.
Arist. H.
A. l. 5. c.
17.
Generatio.
Ælian.
H. A. l.
8. c. 22.

Ælian.
H. A. l.
6. c. 22.

Ufus in
Cibus.

Nunquam non in Oceano frequentes: in Euxinio tamen nulli. In saxis habitare Oppianus prodidit: Aristoteles in terrenis. Circa Thasum & Hellespontum nascuntur. *Coëunt* eodem modo quæ cætera crustata. Mas foeminaque nulla nota insigni inter se differunt. Nam utriusvis utramlibet forcipem majorem deprehendes; quanquam utramque æqualem unquam neutri. Ore mare excipit, cum locustæ ad branchias transmittant. Sine humore longius à mari deferri nequit: & tam est loci patrii amantissimus, ut non longè deportatus, eodem adrepat. Polypum extimescit.

Quantum ad *Usum in Cibus*, optimi illi apud veteres qui in Methymna capiebantur. Omnes difficulter coquuntur, & tardè descendunt: ritè confecti & preparati non imbecilliter alunt. Mnesitheus assos elixis prætulit.

PUNCTUM II.

De Leone seu Elephanto & Astaco
parvo Rondeletii.

CRUSTATUM quòd hic descripturi sumus, Tab. II. Nomen Leonis vel à magnitudine, ut 5. Aldrovando videtur, vel à colore flavo, Nomen. Bellon. de Aquatilib. quo vivus conspicitur, ut Rondeletio placet, sortitum est: Bellonius cum Elephanto Plinii idem facit, quòd eadem sit Leonis apud Ælianum & Elephanti apud Plinium descriptio. l. 2. c. 3.

Corporis specie Astaco affinis est, sed brachia longiora habet, forcipes tenues & latiusculos; quorum scissura major, quàm in ullo alio Crustatorum genere. *Pedes* tres qui proximè brachia sequuntur, longiores sunt, aculeati, in calcaria terminati: ultimus exiguus brevis & tenuis, neque aculeis, neque pilis munitus. Præterea ab Astaco dorso aculeis differt, quibus cum locusta convenit. Utrinque *cornua* duo longissima tenuissimaque habet, item alia in fronte brevia, inter quæ unum in fronte eminent acutum, neutrà parte ferratum: hæc sunt oculorum propugnacula, qui cornei sunt & prominent. *Corpus* totum undulatum est, instar panni ex hircorum camelorumque pilis contexti. *Cauda* perinde ac in Astacis in pinnas quinque desinit, sed lineis magis distincta. Scaliger unum vidit, cujus brachium puerilis brachii magnitudinem æquabat, quantum & ille quem Aldrovandus Brundusio sibi missum describit, habebat. Plinius Elephantum suum nigrum esse vult, id est, violacei exsaturati coloris. Nam *αυασις* Græcè de nigro, ut de Æthiope, & cæruleo, ut de mari dicitur. *Forcipibus* adeò valent, ut observatum sit, Massiliæ vulpemper totam noctem, ab uno detentam fuisse. Plin. H. N. l. 32. c. 11.

Apponuntur lautis in Italia convivii. Ælianus, adipem squalidæ & infuscatae faciei nitorem asserre, reliquit. Ufus.

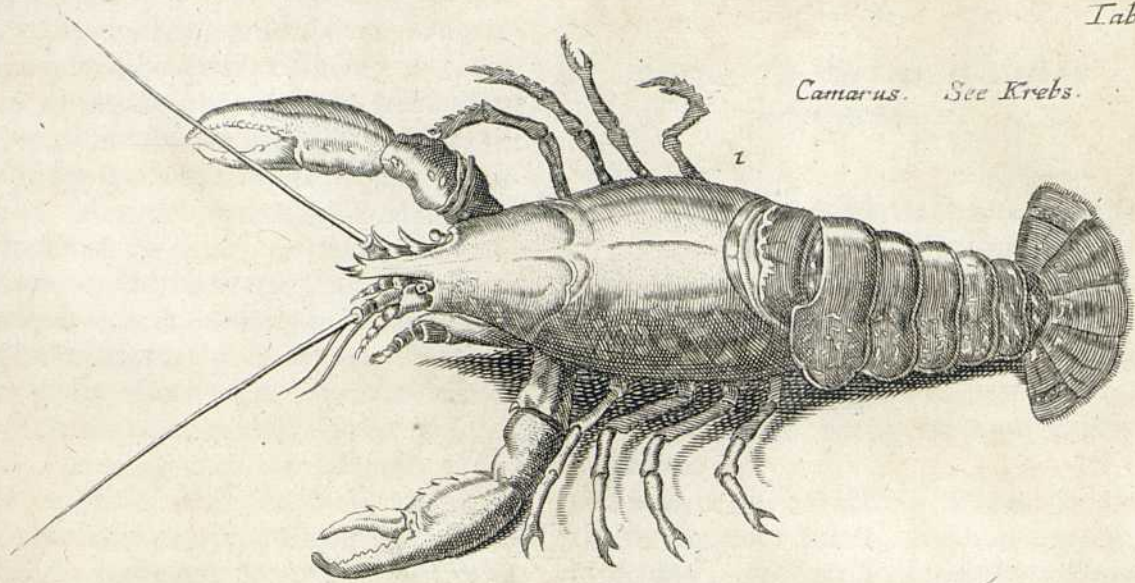
ASTACUS parvus marinus Rondeletii Tab. II. semper est parvus. *Corpus* ei vivo rubescit, 6. alioqui lineis cæruleis transversis variatum. *Capite* & thorace est rotundiore quàm fluviatilis, in lateribus inciso. E capite eminent *Cornu* latiusculum, magnum si totum corpus spectes, utrinque ferratum, inter oculos situm, quas recondit & exerit. *Cornua* quatuor oculis præfixa sunt, dum & breviora cornu ferrato viciniora, alia duo multò longiora, flexibilia, articulata. Chelam utrinque uncam habet denticulatam, quaternis articulis connexam. Utrinque pedes sine forcibus. *Collum* tabellis constat, & in pinnulas desinit. Sub cauda appendices sunt ovis reponendis destinatae.

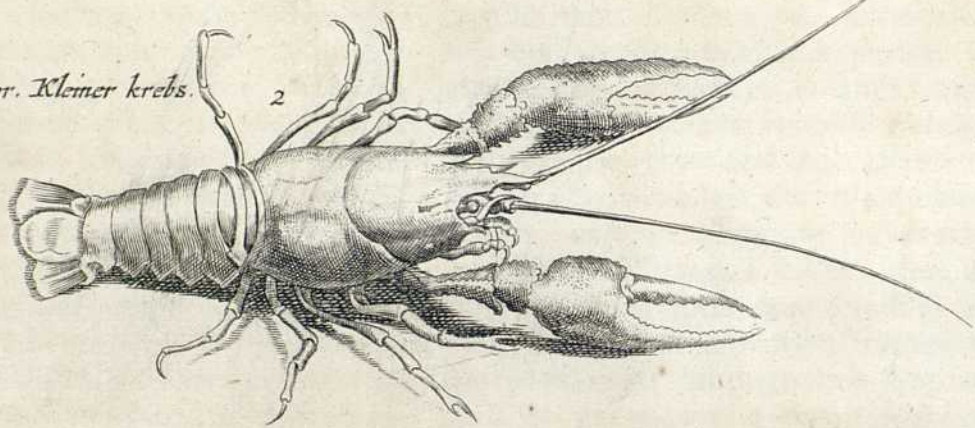

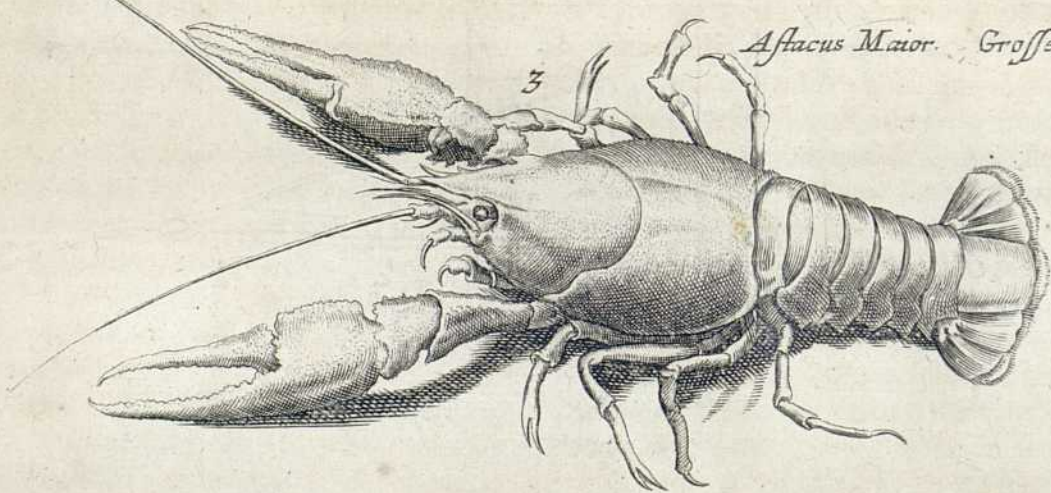
Cambarus. See Krebs.

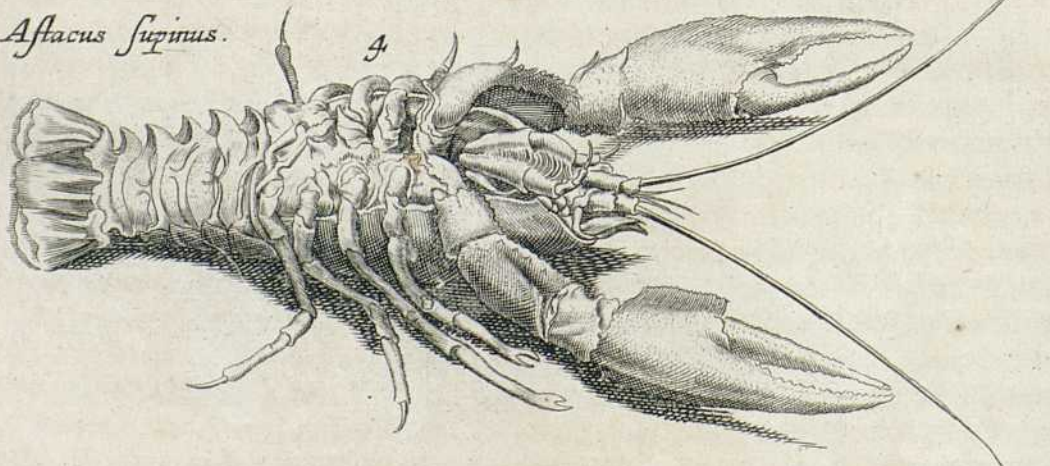
Astacus Minor. Kleiner Krebs.

Astacus Maior. Großer Krebs.

Astacus Sibiricus.

PUNCTUM III.

De Cammaro seu Astaco fluviatili & aliis.

TAB. II.
TAB.
III.
Nomen.
Descri-
tio.

Astaci fluviatilis Galeno *καμαρπίδης*, Athenæo *καμαρπός*, modernis Græcis Caranides & Caranidia dicuntur.

Circa eorum *Descriptionem* non est quod multum laboremus, hoc tamen poni potest. Ventriculum mutim undique ambire, quam quidam stercus esse credunt, Bellonius hepar, sed falsò, quod hoc solis sanguineis datum sit: Eundem tam miro artificio fabrefactum, ut etiam in ejus fundo alterum os comperias suis maxillis & dentibus refertum. Utrinque etiam spiraculum seu foramen sub cortice ad latera oris videas, per quod aquam ore acceptam referunt. Branchias habere ex Aristotele Gaza & Rondelerius prodidere. Philosophus enim *σπαγγεωσίδης*, hoc est, partis branchiis similes dixit.

Arist. H.
A. l. 4. c.
2.

Helmont.
de Lithiasi
cap. 7.

Gesnerus cirros potius esse judicat, ad motum progressionis natationisque à natura datam, vel ne aqua introrsum penetret. De *Lapidibus* memorabilia prodidit Helmontus, quæ sequuntur. Per plurimas inquit atque uniformes cancerorum discretionem ista comperi. Inprimis stomachum cancri esse in capite propè verticem. Mares enim quotannis agrotare incipiunt, à mensis Junii medio: foemellæ dein in Julio ante testarum exuvium. Sunt enim per dies novem & amplius velut semiexanimes ac immoti. Qua tempestate stomacho illorum exterius obducitur membranula nova, inter quam & stomachum veterem, est liquor quidam lacteus, qui sensim exterius in globum stomachi convexum, qua parte attingit, obduciturque stomachum veterem, contrahitur utroque latere in concavum, statimque lapidescit. Interim nectunc nec multò post cancer esitat quicquam. Ideoque (penè incredibile) vetus sive interior stomachus, sensim in mucilaginem alimentariam absimitur: exteriorque ac novus alter stomachus, in vicem absumpti, succedit. Siquidem isti lacti, ad stomachi veteris convexum subnato, obtenditur statim pellicula, per modum lacti tepenti solitum: crescitque lac istud, inter utramque præfatam membranam, utriusque scilicet stomachi. Quæ cuncta ducentis fortè canceris dissectis, diutim observavi, jucunda admiratione. Tandem residua pars lactis, cancro cedit in alimentum. Nihil autem cancer edit, aut in ejus stomacho reperitur, quantisper isti lapides sunt in stomacho ejus, vivitque circiter *xxvii*. dies tam ex veteri suo stomacho, sensim absumto, quam ex usu resolutorum postea lapidum.

Hucusque Helmont. Albertus plenilunio crescere putat.

Reperiuntur passim in fluminibus, lacubus, & rivis. In Pannonia tam frequentes ut Julius Alexandrinus sæpe supra triginta currus Astacis onustos, in foro Gammario Viennæ numeravit. In Hispania non haberi affirmant quidam.

Locus.

Vicitant cadaveribus, & carnibus, & quidem his adeò delectantur, ut in Danubio de navibus suspensis, magna multitudo adhæreat. Ranas quoque appetere, Albertus testatur, & nos experientiâ comprobatum habemus. Per tredecim dies vivum absque cibo conservavit Gesnerus *Sexus* notis distinguuntur. Mares in ea parte quâ corpus ad caudam continuatur subtus, quatuor longas prominentes virgulas habent, quibus foeminae destituuntur, Cauda etiam illius, rotundior, planior & spissior; tenuis, vacua, & lata hujus, majorque tabellarum in eadem distantia.

Vicius.

De *Generatione* hoc sciendum, Marem in coitu primò supra dorsum foeminae ascendere, mox se istam supinam vertere: per solam meatuum applicationem coire: membro enim quod alterius corpus ingreditur destituuntur: Ova per anum, per quem & excrementa reddunt, parere: & sæpe minimos Astacos caudæ matris adhuc adhærentes conspici. Albertus ova foeminae primò in corpore valdè compressa esse, dein paulatim exire & virgulis curtis sub cauda donec complectantur adhærescere, scripsit. Hyeme mensibus quinque *latent*, si communem opinionem sequaris. Aliqui enim tum etiam apparere ac ad litora prodire; æstate ad optatas aquas gregatim concedere dicunt. Novilunio emaciantur, plenilunio pinguescunt.

Generatio.

De mirâ quædam inter Cancros & parvos *Antipathia*, sic Helmontus: In Marchia Brandeburgica locupletissima est cancerorum piscatio. Vectores autem coguntur noctu excubias agere, ne fertè porcus aliquis vel leviter subter currum transcurrat. Nam id si contigerit, manè quotquot cancri, in curru fuerint inveniuntur mortui. Tam exitialis est porcus cancro.

Antipathia.

Dividuntur in *Minores* & *Majores*. Illi, quod sub faxis degant, faxatiles dicuntur, parte supinâ albicant, pronâ nigricant, elixi non undiquaque rubescunt. *Majores*, rotundiori sunt magisque crenato in Pado corpore, quàm in Squama, cujus dexter per sinistro tenuior est.

Differentiæ.

Locum in *Cibus* habere, omnes norunt, quamvis etiam difficilioris concoctionis esse certum sit: quia & longiore in ventriculo morâ, mandatis frigidis & humidis in caput vaporibus, soporem inducunt. Martio & Aprili mensibus à quibusdam commendantur, lunâ inprimis accrescente. Venæ

Ufus.

næ quæ in eis interdum reperiuntur, improbantur. Varias præparationes apud Aldrovandum vide. *Medicis*, contra canis rabidi morsum, phthisin, febrem hecticam, urinæ retentionem, calculum, inflammationem linguæ & gutturis, & Cancrum in mammis inserviunt. Contra anginam sic à quibusdam præparatur: Astacos circiter decem vivos contere, & stillatitios liquores intybi rosarum & papaveris erratici affunde, inde expressus succus vinum rubellum refert. Eo linguam abluere & diligenter ac penitus gargarizare oportet, deinde etiam haustum ejus mediocrem bibere, Linguam abstersam & purgatam lardo insulso percinge, post horam & dimidiam, quicquid viscidæ pituitæ infederit, rursus absterge, & succo Astacorum præscripto de novo lava. Reliqua in Aldrovando vide. Præparatio contra mammarum cancerum apud Hartmannum optima. *Lapides* quod spectat, rarissimum ex iis diureticum, febrifugum, & vulnerarium parari posse existimat Helmontius, si in formam pristini lactis resolverentur. Usurpantur quoque contra calculum, cum nucleis persicorum & mespilorum: Contra sanguinis grumos, cum carbonibus è tilia aceto restinctis, &c. Huc pertinet *Astacus Caraboides*, & *Gammarus terrestris*. Ille colore est omni parte corporis cinereo, antennis quatuor, duabus longioribus, reliquis brevioribus, pedibus & chelis hirsutis. Pedes duo priores chelis proximi tabellas in extremitate circum undique ferratas habent, ad natatum faciliorem fortè utiles. Quantum ad hunc. Crustacei quoddam genus in terra latitat, maximè in India Occidentali, Cuarassas vocant, tam prope Gammarorum formam, ut cum effosum è terra conspexisset Julius Cæsar Scaliger, ac roganti quid esset, in sepulchris inveniri alii dicitassent, à Gammaris abstinuerit diu.

ARTICULUS III.

De Squilla in genere.

TAB. IV. 3. 4. 5. 6. **C**RUSTATA, quæ Latinis Squillæ Græci *καρίδα*, *καρίδα*, & *καρίδα* vocant, seu *ἀπό τῆς κεφαλῆς*, capite, quod Squillis majusculum est; seu *ἀπό τῆς ἀντιπείρας* scil. initiali abjecto. Heraclydes Colybdænas adud Athenæum vocat, quo nomine Epicharmus, ut Nicander vult pudendum marinum intelligit.

Descriptio. *Descriptionem* si attendamus, *Caudam* habent, sed forcipe carent, fortè quòd pluribus pedibus, in quos redundantia illa absimitur, instructi, si Aristotelem & Rondeletium sequimur: At Bellonius pedes forcipatos, habere scribit, quas etiam Ælianus, & quidem maximas Indicis in Gange fluvio attribuit. *Corpore* sunt vere nigrescente, sed postea albedinem recipunt.

Cornua etiam habent Oppiano teste acuta, & in summo capite posita: Ælianus aculeum acutissimum triremis rostro similem, & secturas, ferræ modo habere scribit. *Oculi* sub eodem munimento præduri eminent. *Intestinum* quoque rectè in caudam veluti Locustis & Astacis finit, qua excrementa emittunt & ova pariunt.

Vivunt in marinis palustribus & saxosis locis. Ab illis *inim.* Æliano, ab his petreæ Oppiano dicuntur. Indicum mare majores alit, quæ in profundo hærent, ut minores litoribus gaudent. In diffractis saxis in mari rubro reperiri, prodidit Theophrastus, quod de vivis an de figuris fumendum sit, dubitatur. Habentur & in Oceano Germanico, & Gallico, mari Tyrreno & Adriatico. Circa Jafum magnas celebrat Arcestratus.

Vivunt ostreorum carnibus: Ælianus quasdam alga vivere prodidit. De *Sexu* ita Aristoteles: Distinguitur à fœmina mas duabus particulis candidis, quas ipse peculiare habet in carne pectoris, sed ab ipsa discretas tum color, tum concretionem, similes sepiarum promuscidi. *Vorticosa* hæ sunt, quemadmodum buccinifrauctus, quem Græci *μυρία* id est, papaver vocant: Oriuntur ex acetabulis, quæ sub extremis sunt pedibus. Est etiam in pectore caro rubra, sanguinis colore, quæ tamen atrectata dilabatur, neque similis carni sit. Ab ea meatu qui in pectore buccini refert speciem, alia est sinuatio funiculi crassitudine, sub qua duo, quædam sunt appensa intestino arenacea genitali semini destinata. Atque hæc mas habet. At fœmina ova ibi, colore rubra, quæ annexa ventri, atque utrinque latus intestini, ad carnosas usque partes, membranâ tenui continentur.

Coëunt more quadrupedum retrò minguentium, scilicet, ut fœmina caudam supinam exponat, mas suas superimponat & applicet; & coëunt ineunte vere juxta terram, & cum ficus murarescunt.

Inimicitias cum Laborace exercens, & à Phycide ac Lupo comeduntur. Quo se modo ulciscantur, apud Ælianus habemus. Cum se, inquit, interceptas sentiunt, fastigium quod eminet à capite, quodque simile est acutissimo triremis rostro, atque in summa parte secturas habet, modo ferrulæ uncinatæ, hoc, inquam, animosæ illæ bestiolæ cum incurvarint, summæ lævitate saliant, & tanquam saltatorium versant orbem. Lupus ore hiantesquillam lassam comprehendit, hæc in gutturis laxitate saltat, ut gula intumescat.

Ufus earum & in *Cibis* est & in *Medicina*. In *Cibis* preciosam piscem Juvenalis nominat. Apicius tanti grandiusculas faciebat, ut earum gratia in Africam navigaret, cum-

Arist. H. A. l. 8. c. ult.

Locus. Oppian. Hal. l. 1.

Victus. Ælian. H. A. l. 1. c. 30. Arist. H. A. l. 4. c. 2. Sexus.

Generatio.

Antipathia.

Ælian. H. A. l. 1. c. 30.

Ufus.

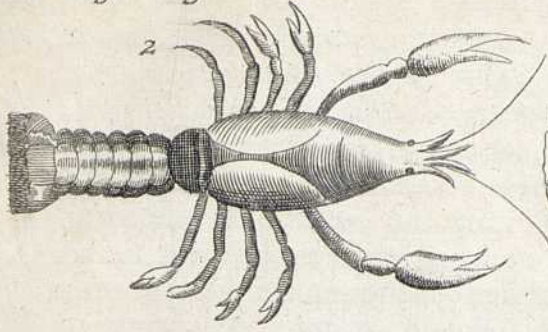
Inven. Satyr. 3.

que

Astacus fluviatilis.

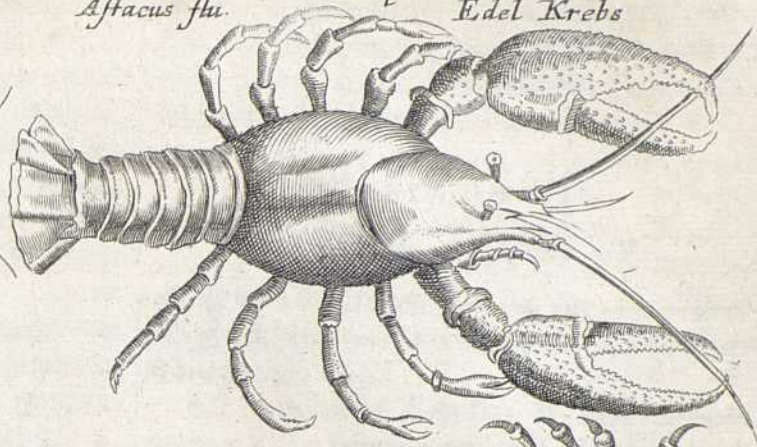
2

Astacus flu.

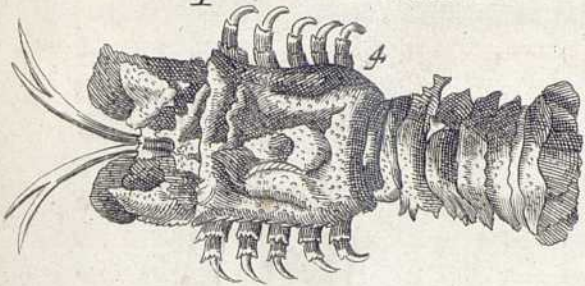
1

Edel Krebs

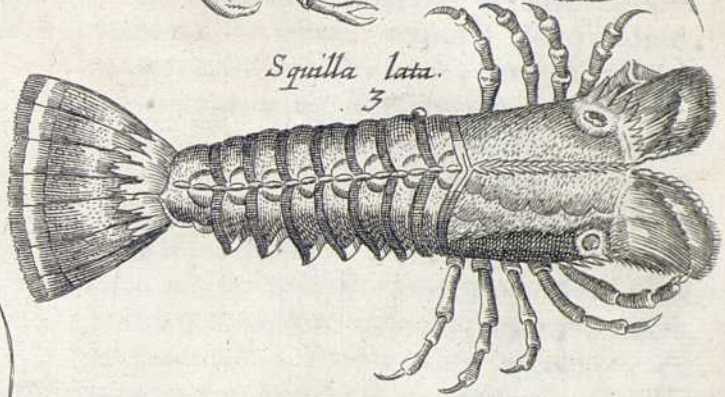
Squilla lata Rondel.

4

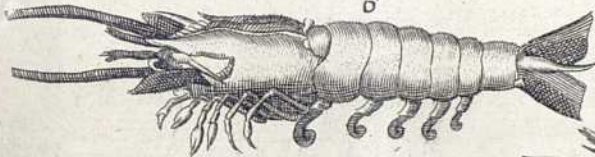
Squilla lata.

3

Carangon seu Carangon Rondel.

6

Squilla gibba Garner.

5

Squilla parva.

7

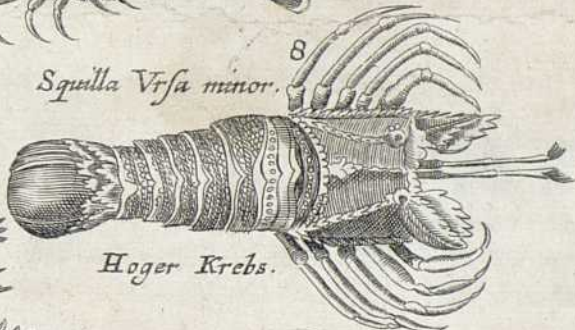
Squilla mantis.

9

Squilla Vrsa minor.

8

Squilla.

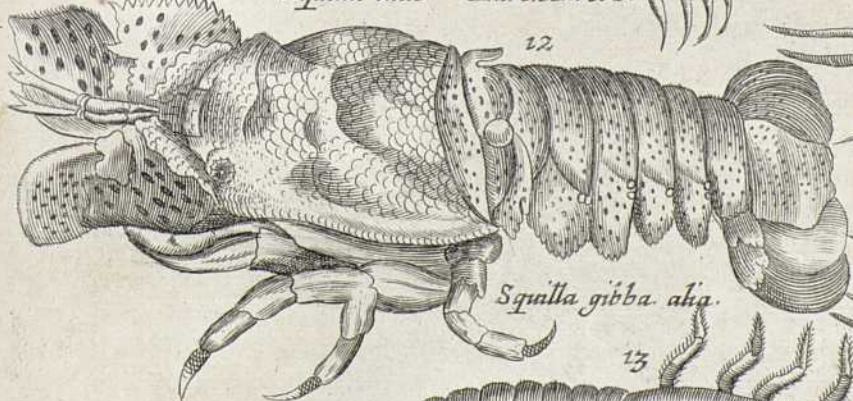
10

Hoger Krebs.

Squilla lata Bären Krebs.

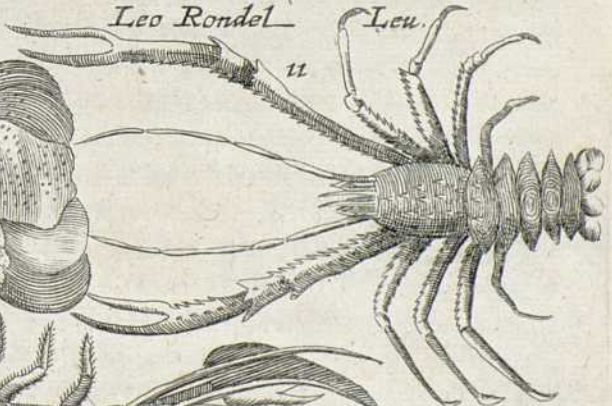
12

Leo Rondel

Leu.

11

Squilla gibba alia.

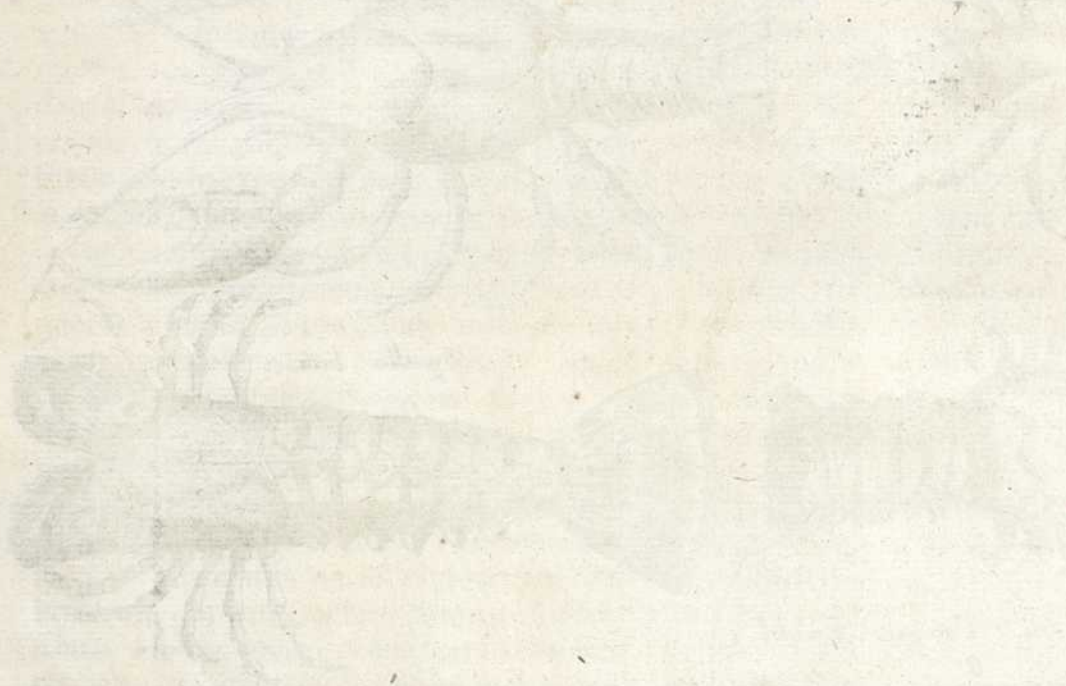
13

1. *Cancer astacus*

4. 8. 12. *Cancer arcticus*

Athen. Dipn. l. 1. que priusquam navi exiliret Minturaensibus minores animadverteret, gubernatorem, nulla excensione facta, eadem via Italiam repetere iuberet. Hodie elixantur & cum aceto comeduntur: friguntur etiam in sartagine cum oleo farinâ aspersâ. Olim ficus follis assatâ involvebantur. Difficiliter concoquuntur, stomacho nocent, & Veneris desiderium excitant. Hoc & sibi contigisse Cardanus testatur. Hæcicis eximiè prodesse nullum dubium. Ajunt tritas & particulæ impositas, cuspidem vel sagittam, si quæ infixâ, singulari atrahendi vi educere. Quidam eicæ ad mugiles capiendos admiscunt. Iisdem & lupus piscis inescatur.

ARTICULUS IV.

De Squilla in specie.

PUNCTUM I.

De Squilla lata sive Urfa.

TAB. IV. 3. 4. 8. 12. **Q**UAM Squillam latam Rondeletius vocavit, hanc nos *Urfam* & quidem Aristotelis cum Bellonio & Scaligero dicimus. Ubi enim porrecta jacet, urfi corium extensum repræsentat. A Squillis eam separavit Aristoteles, quod sub Squillarum nomine non notet. Neapolitani Messanenses in Sicilia Messacaram, quasi sit *καυσις* *καυσις*, vocant.

Descri- ptio. Rondeletius eam ita descripsit. Locustarum est magnitudine, sed latior, multo & magis depresso corpore & hirtio, in fronte ossa duo, utrinque unicum, in ambitu ferratum, in quibusdam acutius, in aliis latius. Hic pinnae duæ alligantur. Inter hæc duo enascuntur cornua, initio articulata, circa media bifida, ut ex duabus quatuor fiant, non valde longa. Brachia duo habet cum aculeis, veluti clavis eminentibus, pedibus majora, non bifida, quæ in os flectuntur, quibus ori cibum tanquam pedibus admovent. *Pedes* utrinque quaterni sunt. *Oculi* parum prominent. *Frons* quadrata, & latior quàm in ullo Crustatorum genere. *Tumores* multi per dorsum sparsi sunt, ex quibus extant tubercula, quorum summa pars adeò rubet, ut carbunculus in annulorum pala inclusas dicas.

Scalig. Ex. 245. In Cœnosis vivere argumento est, quòd luto obsita è mari extrahatur. Rarò in Gallia capitur; Romæ & Neapoli frequenter; in Africa frequentissimè. Circa Minturnas Campaniæ oppidum majores sunt Smyrnæis. Idem eis pariendi tempus natura statuit quod Locustis. Per hyemem & vere priusquam ova excludunt laudantur, Et hæc de Urfa, quæ *Major* dicitur, accipienda sunt. Est alia quam *Minorem* & *Calatam* vocant. Scaliger *Cangren* Aristote-

lis credit, Rondeletius *Cicadam marinam*, quòd cum Cicadis terrestribus magnam similitudinem habeat. Quinque tabellis constat, & dorso egregio naturæ artificio variè cælatis & sculptis. Tota rubet. Dodrantalem magnitudinem vix superat.

PUNCTUM II.

De Carangone & Squilla gibba.

QUAS Aristoteles *καυσις* aut *καυσις*, *He- T. A. B. IV. 6.* *sychius* *καυσις* vocat, cæ Gazæ sunt Crangines.

Descri- ptio. Est verò hæc Squilla, si *Descriptionem* attendas, palmi majoris longitudine. Contegitur crusta tenui, lævi, candida, nonnunquam ex albo parum rubescente, quæ cocta, tota rubescit, cornu instar pellicuda. E dorso enascitur *cornu* in fronte ferratum, sursum recurvum, cujus denticulata asperitates in superiore & inferiore sunt parte non in lateribus. *Oculi* sunt cornei, in quibus subjecta pars cava cochlearis modo. *Cornua* sunt quatuor, ex quibus duo benè longa, tenuia & flexibilia. *Pedes* habet quinos; qui in calcar terminantur terni sunt.

Posterior pars pro reliqui corporis crassitie & magnitudine longa, septem tabellis constans, in quatuor pinnas definit: è quarum medio extat aculeus latior quàm in Squilla gibba. Quam Gesnerus vidit, partim rubebat, partim dilutius albicabat, ad latera flavescibat.

Sunt omnium crustatorum sapidissimi. *Ufus.* Carne tenera dulci, bonique & multi alimenti constant. Caudæ inprimis crusta spoliata, cum pipere, sale & aceto, mensibus Februario, Martio, Aprili, Majo, laudantur.

TAB. IV. 5. 13. **S**QUILLA GIBBA *καυσις*, propter gibbum quem habere videtur dum se curvat dicitur. Alii *καυσις* & *καυσις* vocant. Græci moderni Caridas & Caranidia nuncupat. Crangonibus sunt tenuiores maxime in cauda extrema. Senos ante frontem gerunt valde tenues cirros. Caudam contractam, in cuius extremo pinnae sunt quinæ: quarum quæ medio loco posita est, ferratam duram, atque in acutum fastigiatam formam habet. In Santonum littora *Arist. H. A. lib. 5. cap. 17.* maxima earum copia. Ova pariunt & generant Locustarum more. Ceterum menses circiter quatuor gerunt. Cornu frontis elatum in palatum Lupi piscis infigunt, eumque interimunt. Ubi tanguntur saltant, ac tangentem sæpè expavescent, corpusque in aqua gibbosum arcuato motu promovent erucarum modo. Vendebantur olim in sportulis ex junci vimine contextis, friguntur cum oleo in sartagine: aut elixantur in aqua & comeduntur cum aceto. *Anexand. in Pindar.*

PUNCTUM III.

De Squilla parva, & Squilla Manti
Rondeletii.

Tab. IV. 7. **S**quilla parva nomine proprio caret. Aristotelis non est, ut perperam Gaza convertit. Chelas enim hoc, Astasci modo habet. Quidam à colore fortasse, quem vivis Rondeletius obscurum tribuit, dici volunt. Alii apud Athenæum propter suavitatem in cibo. Duplex istarum est *genus*. Unum *Majus*, duriore crusta quàm Squilla gibba quod vivum in aëre saltat, & noctu ut candela lucescit, *Cambaretto* Romanis.

Differentia & descriptio.

Alterum *Minimum*, ut tam exiguum, ut mille vix libram æquent pondere, Venetiis frequens. Cocis quibusdam Brava, Vasconibus Civade, id est, avena, pugillatim enim devoratur. *Caput* habet pro Corpusculi magnitudine crassum & latum, sine cornu. *Caudam* tenuem, gibbum parvum. Oris appendicibus & aliis Gibbæ similes, punctis aliquot variatur. Bellonius vivas subfulvas spectari ait, coctas rufescere.

Locus.

Et in mari, & in fluviis nascuntur: etsi Bellonius longè à mari provenire dicat. De Garumna canistris excipi, Scaliger testis est. Tarentinus fluviatiles nominat.

Ufus.

Carne sunt adeò dulci, ut fastidium pariunt. Vix ullum aliud Cibi genus, teste Rondeletio, dulcius degustaveris. In aqua hordei lotæ, & in carnis jure coctæ, hecicis maximè conveniunt. Cum crustis adjecto pipere elixæ, venerem stimulant. Icon quam hic damus, Gesneri squillam parvam exprimit.

Tab. IV. 9. Aldrov. l. 2. c. 16.

SQUILLA MANTIS, nomen à bestiola quadam ex Locustarum genere accipit, nec antiquis est dicta. Occitani eam Preguedicus, id est, precantem Deum appellant, quod semper manus junctas teneat, & corpore sit, jejunantium instar, gracili & macilento. Divinare eandem vulgus credit, & de itinere quæsitam alterum brachium extendere.

Mathiolus *Hippocampum* appellat, Bellonius *Cicadam marinam*, quam *Speusippe Nymphâ* esse suspicatur, eandem ita descripsit.

Descriptio.

Tenuis est, inquit, hujus crusta, cruda ita albicat, ut ferè transpareat. Una cum pisciculis marinis sæpe suo cortice connecta extrahitur, & simul cum carpionatis, bocis, mænis, & trachuris canistris inferitur. Natura incredibili ferè artificio. Cicadæ oblongum corpus decem *tabellis*, affabrè articulatis loricavit. quarum prima, quæ caudam extremam conficit, caudam in lateribus expandit. Cauda porrò duabus

maculis phœniceis subrubris insignita est, quæ duorum oculorum speciem præ se ferunt, estque aculeata & crenata. Prima tabella à cauda incipiens, versus secundam, tertiam, quartam, quintam, & sextam, pinnulis fimbriatis multiplicibus subtus munita est: quibus, dum in mari natat, aquam percutit, & corpus incitat.

Tres *tallellæ*, quæ sex prædictas subsequuntur, ternis utrinque pedibus communis sunt: ad cervicis autem initium, duo brachia majora oriuntur, quibus cibum apprehensum ori suggerit: sed ea cancris, aliter quam locustis forcipantur. Sunt enim in longum exporrecta, atque in extremo grandioribus crenis suffulta, quibus cum cibum corripit, ex uno brachio, ad aliam brachii articulationem transfert.

Horum autem extrema velut in durtiem osseam abeunt dentiscalpiis conficiendis ob id expetita. Pars quæ capiti contigua est, in exile quiddam terminatur, & contra quam cauda se in latum diffundit. Extra aquam profus immobilis & imbecillis est.

Aculeum unum habet utrinque ori præfixum, ut Phalagium & Scolopendra, quo mordicus cibum à pedibus suggestum continet quem postea dentibus conficiat, & in stomachum detrudat.

Dentes illi natura in oris lateribus protulit, unico utrinque ossi crenato, V. litteræ formam referente infixos. Cujus anterioris partis officium est, ea incidere quæ mandit: posterioris verò quæ crenas habet contere. Nam idem os, duos habet dentium ordines.

Prætenturas duas in fronte breves, urfinis similes, ostendit, trifariam in extremo diffusas: ac rursus duas alias in lateribus prædictis breviores. *Oculos* habet virides, exertos, quos non alveo ut Cancrarium & Locustarium genus condit: sed ante hos pinnulas exporrigit eis similes quas in cauda gerit: ex quo multi decepti caudam *caput* esse crediderant. Strias rectas intergore, atque in capitis tabella ductas profert. Pisce dissecto, *dentes*, fortibus mulculis movere conspiciuntur. *Cerebrumque* adeò esse exiguum, ut vix hordei grani magnitudinem æquet: Optici tamen ad oculos perducere apparent. Rondeletius toto corpore pellucido esse addit. Eodem modo parit & coit, quo aliæ squillæ.

Carne est molli, dulci, delicata. Huic affinis est *Tamarugvacii* Brasiliensium, *Camaron de Salgado* Lusitanis dicta. Caput habet triangulare. Barbam cancerinam octuplam. Et in eo tantum à Manti differt, quod in anteriori parte corporis pedes non habeat, nec brachia interius ferrata.

Ufus.

Tab. II.

Marez. Hist. Bra. l. 4. c. 20.

1

2 *Cancer pagurus* L.

3

4

5 *Cancer Mairii*

6

7

8

9

10

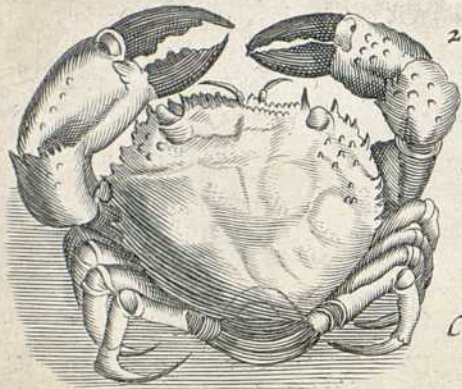
11

12

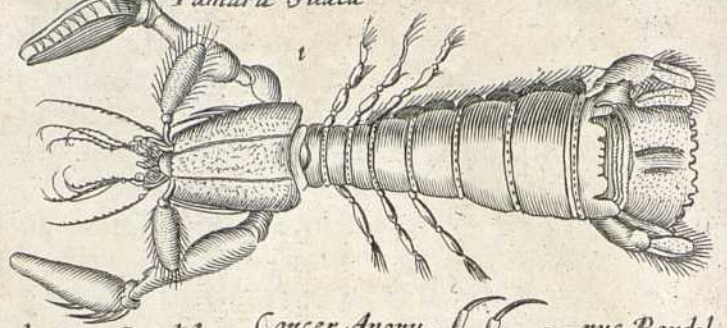
13 *Cancer araneus* L.

Cancer marinus Krab.

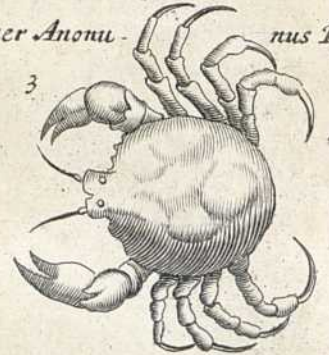
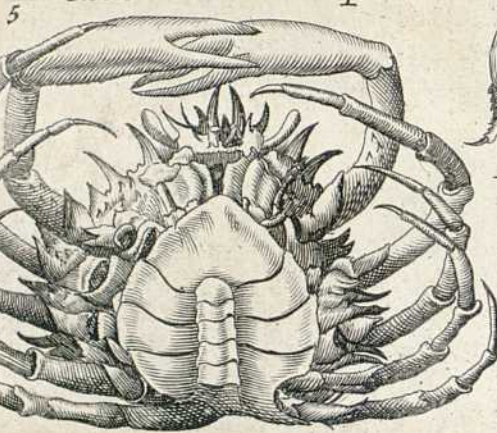
Tamaru Guacu

Cancer Heradeotcius Randel

Cancer Anonunus Randel

Cancer mari. Meer Spin

Hypocarcuus

6

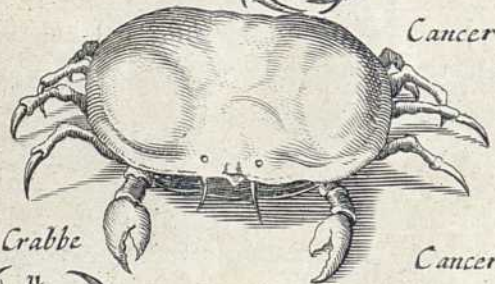
Cancer Heradeotcius aller

7

Cancer Crabbe

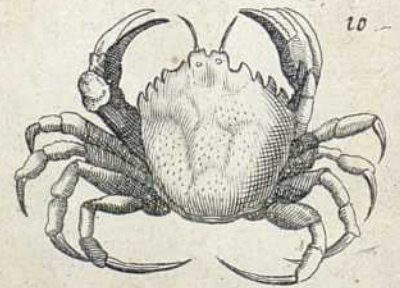
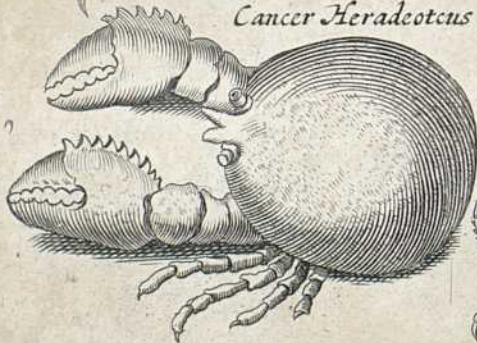
8

Cancer Heradeotcus

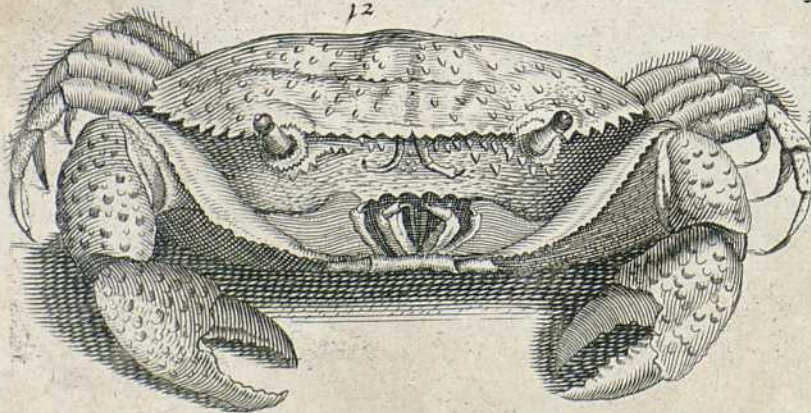
Cancer Crabbe

Cancer Randel

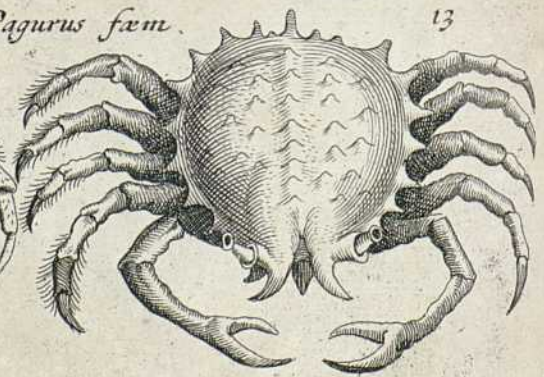
Pagurus mase Meer Spin

12

Pagurus fem.

13

C A P. II.

De Crustatis rotundis.

A R T I C U L U S I.

De Cancris in genere.

CRUSTATA quæ Latini Cancros vocant Græcis *καρκίνος*, quasi *καρκίνος*, quod *κέρως*, id est, pupillas, & oculos mobiles habeant, dicuntur. Siculi *καρκίνας* vocant, Hesychius *καρκίνος*. Apud Varinum *πύλαγος*, vel *αρκίνας* Cancrer dicitur, quod ostrea lapillo inter testes seu valvas (*πύλας ἢ πύλας*) injecto, venetur. *Caudam* habent revolutam, sine *ἰστιάουμα*

introrsum ad pectus sunt; ideò quasi cum triremes circumaguntur, lateris unius remiges impellunt, altrinsecus inhihent, aut retrò trahunt, ita quam in partem processurus est cancer ejus lateris utitur cruribus ad carpendum solum, alterius lateris ad aspellendum. Insidias incredibili sagacitate subodorantur, & confestim se vel luto obruunt, vel inter saxa subducunt. Universi ubialiquando congregantur, os Ponte evincere non valent: quamobrem regressi circumeunt, apparetque tritum iter. Concurrunt inter se ut Arietes adversis cornibus. In capiendis ostreis & conchis, summa calliditate utuntur. Calculos enim & lapillos, patulæ hiantique eorum testæ ingerunt, ita ut occludi nequeat, mox dentato forcipe pisculentam carnem abradentes devorant. Sole signum Cancris transeunt, Cancrorum cum exanimati sunt corpora in sicco transfigurari in Scorpiones Plinius author est. Ovidius, brachiis orbos, scorprios, si sub terra occultentur producere, prodidit. Latent mensibus quinis, & veris principio senectutem anguium more exuunt renovatione tergorum, & tum mollis ad modum crusta subnascitur, & vix præ teneritate ambulare possunt.

Natura, & Ingenium. Plin. H. N. l. 9. c. 38.

Ovid. Metam. l. 15. Plin. H. N. l. 9. c. 30.

Duræ sunt carnis, ideò difficiles concoctu, sed firmi alimenti. Id apud Galenum, Athenæum, & aliis invenies. Nec in *Medicina* spernuntur. Plinius Sole canceri signum transeunte contra serpentum ictus mederi tradit. Sues percussas hoc pabulo sibi mederi Thrasyllus author est. Apri hyosciamo devorato Cancros pro remedio quærunt. Cervi à phalangio vel quovis alio admorsu iisdem sibi medentur. Carbunculos & carcinomata in mulierum parte, præsentissimo remedio sanari, tradunt, Cancro foemina cum flore salis contuso, post plenam lunam, & aquâ illitâ, ut apud Plinium legimus. Ad stranguriam, tres, in aceti cyatho cocti, in mortario contusi & expressi propinantur. Succus cum aqua florum Cyani destillata expressus, gingivis puerorum in dentitione salubriter illinitur. Pulverem Ranzovii ad dissectionem nervi apud Aldrovandum vide. Lapis in capite repertus, & aceto acerrimo immisus, motum manifestum habere deprehenditur.

Usus.

Plin. H. N. l. 9. c. 33.

Descriptio.

Arist. H. A. l. 4. c. 10. & 3.

Plin. H. N. l. 9. c. 13. & l. 11. c. 48.

Arist. de part. 4. c. 8.

Plin. H. N. l. 9. c. 31. Locus.

Victus.

Aristot. H. A. l. 4. c. 2. & l. de Respirat.

Galen. de cib. bon. & mali succi.

Generatio.

Arist. H. A. l. 5. c. 7.

Plin. H. N. l. 9. c. 31.

Motus.

Dentes interius bini primores, & inter eos caruncula linguæ effigie. *Stomachus* ori continuo junctus exiguus.

Mollibus & petrosis *locis* gaudent: quin & sub terra inveniuntur. Hyeme aprica littora sectantur, æstate in opaca gurgitum recedunt.

Vesuntur conchiliis. Polypum ob nimiam Venerem imbecillum devorant, nec à suo genere abstinent. Aquam quam ore excipiunt, parte oris exigua emittunt, hinc apparet circa os spuma, quod aqua & aer, qui cum ea hauritur, per attractum & rejectum agitentur.

Galenus dulci & falsâ aquâ vivere scribit. Lacte potatos sine aqua diutissimè, author de natura rerum.

Generationem si spectes, Cancris parte priore copulantur, sua opercula, loculosa illa rugosaque, mutuâ confertione componentes. Primum Cancris minor ab averso supervenire solet, tum major, ubi ille supervenerit. *Ova* edunt in operculo, hinc istud foeminis latius, & hirsutius, ita à maribus discernuntur.

Addit tamen Plinius, foemina primam pedem duplicem, mari simplicem, eundem duas inter ventrem & caudam spinas habere, quibus illa caret.

Soli è crustatorum genere non natant, sed incedunt, & quidem transverso latere quod simiis & urfis, propter posteriorum pedum latitudinem competit. Cum enim motus tractationè & pulsione fiat, & sic secundum artuum flexiones, quæ Cancris

ARTICULUS II.

De Cancris in specie, & quidem de Cancris
extra conchas in falsis aquis
degentibus.

PUNCTUM I.

De Cancro marino.

Tab. IV.
Tab. V.

CAncri degunt extra conchas, vel in
istis. Illi vel sunt in aquis falsis, vel in
dulcibus. Inter illos qui in aquis falsis sunt.
Cancer marinus, *Cancer Maja dictus*, *Pa-
gurus*, *Cancer eques*, *Cancer flavus*, *undu-
latus Rondeletii*, *Cancer varius*, *Cancer cor-
dis figura* & alii *Chelarum longitudine* diffe-
rentes. *Cancro marino* generis nomen indi-
tum est, nec in ejus descriptione Rondele-
tius, Bellonius, & Gesnerus conveniunt.

Aldrov.
de Crust.
l. 2. c. 17.
Tab. IV.
I.
Tab. V.
2.

Descri-
ptio.

Rondeletii acuminatus magis est parte
antere prope oculos, & duo habet cor-
nicula, quibus horum caret. Rotundo est
ac circinato corpore Bellonii, anteriore
parte crenis diviso, crustaceo tegmine con-
vestito. Majores trium aut quatuor digi-
torum latitudinem non excedunt. *He-
par* habent rubrum, quod Aristoteles mu-
tim nominare videtur. Intestina multipli-
cibus cirris obsessa, moventurque horum
partes solidiores albis musculis agentibus.
Aldrovandus aliam observavit speciem,
cujus per ultimus qui ab utraque parte est,
brevioribus & crassioribus constat interno-
diis, & aliis pedibus est curtior, in fine
duabus, aliis articulationibus latior. Plu-
rimi prope insulam Canibalorum, quæ ho-
die Domeneca dicitur, reperiuntur, &
quia in saxis habitant, *περπαλε* Oppian. dixit.
Et *mares & femine*. Illis color rubentior,
his ex livido in cyaneum tendit. Mares
fœminas opprimere videntur antequam
inēant. Crura in ventrem inflectunt dum
incedunt. Rondeletius fœminæ partem
inesse quandam croceam scribit quâ mares
carent. Ovorum putat esse materiam. In Bos-
phoro Thracio, vento violento ingruente,
contra fluctus nituntur: Circa promontoria,
ubi major vis venti, singuli in sinuoso
loco se tenent.

Alian. H.
A. l. 7. c.
24.

Ufus.

Maximè, in *Cibis*, fœminæ cum ovis
turgent laudantur, ideò majus earundem
Bononiæ pretium. In India succo dulci
cum luna parturit turgere, plenam eodem
destitui, à quibusdam proditum. In *Medi-
cina*, phtificis carnem prodesse Rondeletius
experientiâ docuit, quod & apud Marcel-
lum invenies. Stranguriam sanant si duarum
drachmarum pondere ex lacte materno vel
nutricis infantibus porrigantur. Ad quar-
tanam, scabiem, & oculorum lachrymas

ab Avicenna; ad Carcinomata à Plinio lau-
dantur. Idem pilosè mamma tollunt.

PUNCTUM II.

De Cancro Maja dicto.

Cancer Majas dictus, nomen à magni-
tudine sumsit. Nam *maja* quæ amitam
& nutricem significat, aliquando etiam pro
grandiore natu sumebatur.

Eo à Paguro differt, quòd hic parte an-
teriore latus sit, Maja se posteriore in latitu-
dinem diffundat, anteriore coarctetur, &
magis orbiculata sit.

Corpus illi tamgrave, ut ad incessum sit
ineptissima, idque vivæ livet, aut virefcit,
aut rubore phæniceo aspersum est; quam
si supinam contempleris, tria parte anteriore
brevia specula ab ipsius crustæ tegmine
continuata cernes, inter quæ prætenturæ
duæ delitescunt. *Crura* quaternis articulis
intercepta sunt, alta & exilia. *Pedes* utro-
que latere quaterni, quinque articulis inter-
cepti, unguibus benè muniuntur. Tibiæ
multa scabritie exasperantur. *Fœmina* oper-
culum latiusculum habet, sub quo duo fo-
ramina membrana oclusa, in ipsis posteriorum
tibiæ radicibus collocata apparent. Quatuor
præterea semicirculis utitur in natan-
do, à quorum radicibus octoni prodeunt
pinnati ramuli, quibus hærent ova in fœtis.
Interanea si spectes, in capite atque ad eò
ore ipso duos ossæos dentes gerit: in palato,
carunculam quâ linguæ vice fungitur: ante
dentes bina denticulata ossicula, atque in
ejus ore cavitatem statim ante gulam, in qua
quod rubrum continetur, habet multiplices
flexus. Vulvam esse Bellonius putat. Ex hac
enim ova prodire compertum est. Subsequi-
tur cavitas satis capax, vacua quidem ea,
dum jejunos est piscis, ut vel os alterum, vel
ventriculum ejus esse dicas: cui etiam den-
tes adsunt numero quaterni, incisorii, & u-
nus molaris, à quibus gula incipit, in cujus
summo epiglottidem manifestè videas: ea
autem ad apophyses meatibus committitur
adeò exilibus, ut vix appareant: & quem-
admodum vulva adimplebat majorem par-
tem recessuum, sic apophyses ubique per
cavitates immittuntur, tenuibus tamen liga-
mentis adstrictæ, & maximè musculis. Nec
est aliud intestinum manifestum, quam illud
in quo desinunt apophyses, excrementi sci-
licet receptaculum. Est autem id teres, cæ-
teris partibus incumbens, ad caudam usque
protensum. Sed & vesicam utrinque unam
in ipsa alvo, robustam, magnam & membra-
nosam cernas, cujus exitus est per ea duo fo-
ramina, quæ sub operimento latent. *Branchias*
habet utrinque sub testa in lateribus
numero senas: quæ certâ membranâ ab ipso
tegumento distinguuntur. Aquam enim in
ore

Tab. V.
5.
Tab. VI.
2.
Nomen.
Descri-
ptio.

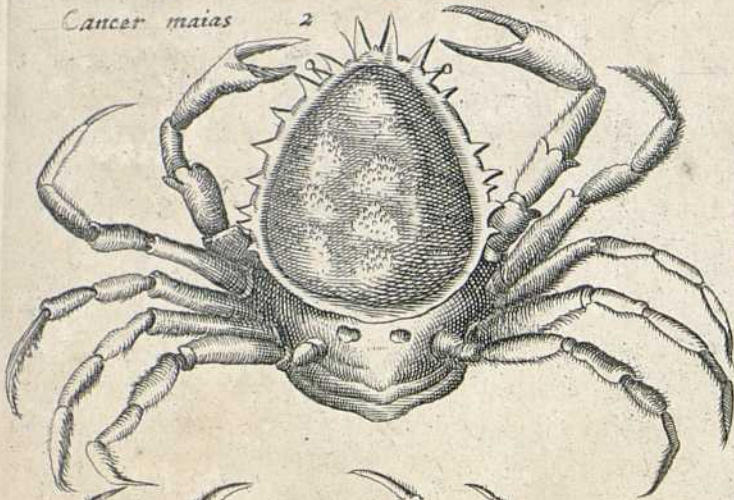

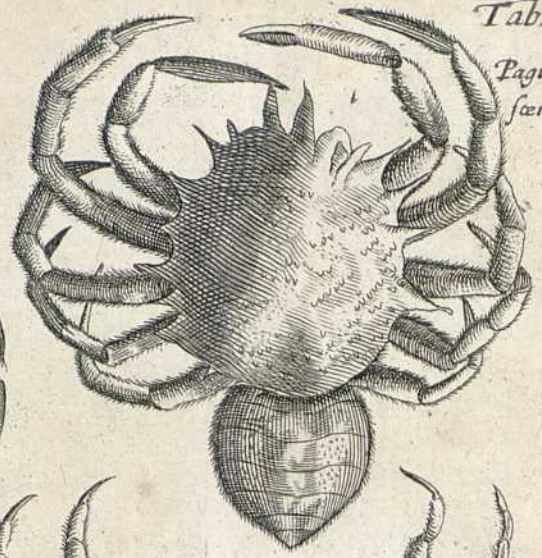
Cancer maias

2

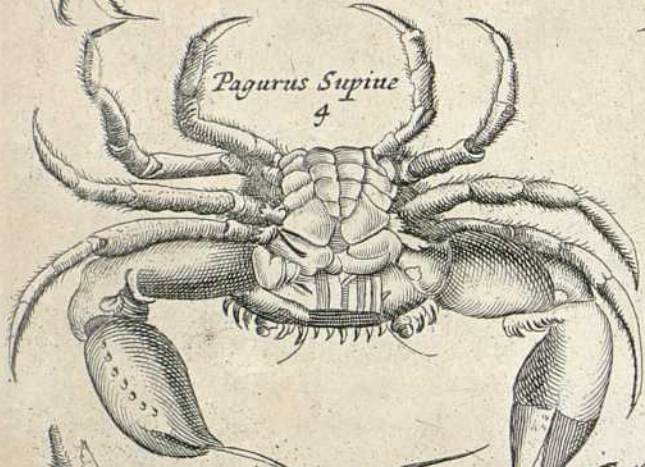
Tab. VI

Pagurus scæmius

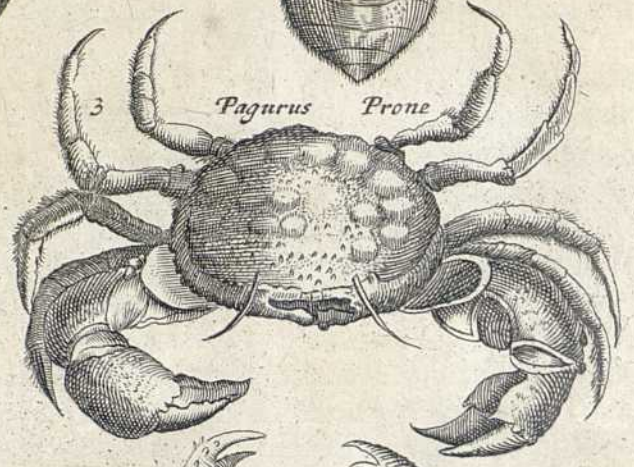
Pagurus Supine

4

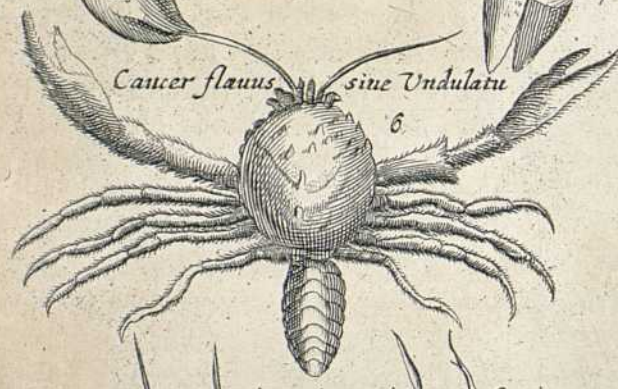
Pagurus Prone

3

Cancer flavus sine Undulatu

6

Cancer Varius sive mar morous

5

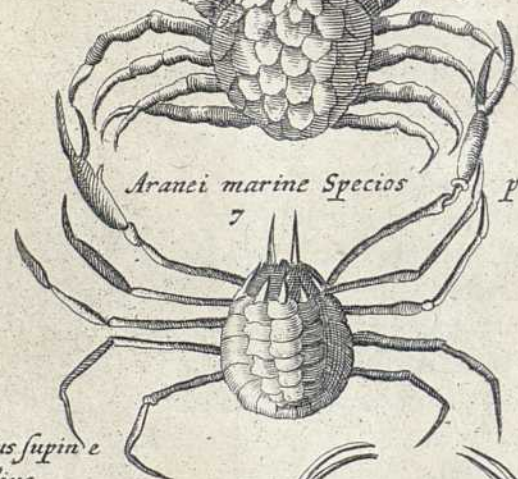
Aranei mari Supine

8

Aranei marine Specios prone

7

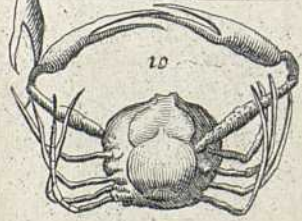
Araneus alius

11

Araneus supine alius

10

Araneus Crustae prone

9

Cancer minut

14

Cancer minutior

13

Cancer brachyochelos Rondel

12

Cancer brachyochelos

15

Congener

ore acceptam permeatus qui ad radices crurum sunt, egerit. Hæc omnia ferè Paguro suo Rondeletius ad scripsit, quem vide. Ad Maxam pertinent & aliquot sequentes.

Tab. IV. 6.

Primus Hippocarcinus à magnitudine, cum addito *hispidus*, quod univèrsum tergus aculeis spinosisque quibusdam operculis obsitum sit, quæ ad latera majora videntur, dicitur. Supra oculos emissitios è tabulis quibusdam ad latera protensos fronte media, duo velut cornicula acuta exeunt. *Os* infimo loco situm, duo veluti brachiola intus tota villosa muniunt. Quinque ab utroque latere pedes, si brachia annumeret, in totidem articulos distincti. Chelæ anteriori parte, brachium puerile æquant, forcipibus fusci coloris, è quibus villosa quædam prominentia stamina instar penicilli.

Alter est parte supina Hippocarcino non dissimilis. *Cauda* est ovalis ferè figuræ, & extremo in angustam, appendicem scutiformem quinque angulorum seu pentagonam desinit. Insignis in eadem scutellata cavitas apparet. *Os* multis veluti brachiolis villosis, supernè & infernè circumsepitur. In ventre plana cavitas, ovis retinendis aptissima.

In *Tertio* senæ spinæ majusculæ latera utrinque ambiunt: & binæ maximæ frontem muniunt. Duos palmos est longus, chelis, brachiis, & supina corporis parte tuberosus, & hispidus.

Quartus ejusdem est figuræ, sed pluribus spinis ab utroque latere & in dorso horret, pedibus & brachiis hirsutus, & supina parte, variis coloribus sed præsertim rubro maculatus.

Tab. IV. 4 5 6.

Quintus quem Heracleoticum Rondeletius vocat, aculeos in fronte habet & in lateribus. Pars testæ prona aculeis aspera est, & hirta, coloreque fusco.

Sextus asperitatem in testa tomentosam habet, coloreque est cinereo & fusco.

Locus.

Reperiunt in Ægæo, Jonio & Adriaticomari.

Ufus.

Mares eliguntur autumnò, hyeme & Aprilì mense *ad Cibum*, in plenilunio: fœmina verò reliquo anni tempore usque ad Septembrem. Assantur etiam in furno ano & ore clausis, ne quod intus est liquidi effluat.

PUNCTUM III.

De Paguro.

Tab. V. 13. 14. Tab. VI. 1. 3. 4. Nomen.

Paguro, *καρὰ τὸ ἄρην ἢ φιλῆτιδα ἐν πάροις*. id est, *καρμῶδες τὸ πάροις*, quod in locis præruptis versetur, nomen inditum est. Simeon Sethi eum Carcini appellatione dignatur. A Palladio Cancer marinus dicitur. Scholiastes Aristophanis Caraburi exponit. Moderni Græci Paguri nomen adhuc retinent,

idemque in Dalmatia, teste Massario retinetur. Latior est quam longior, & ex Oceano in pedalem longitudinem abit. Visus in Anglia decem libras pendere. Valida crusta integitur & in lævi, eaque novem in gyrum crenis imbricis modò incisa est. Color vivorum viridiorum præ nimia rosei exhalatione veluti subnigra tergora apparent. *Crura* utrinque blæla quatuor habent, villis hirta, ternis articulationibus geniculata, in quibus unguis acuti oblongique sunt, minimè bifidi. *Brachia* bisulca parte anteriore binis articulis intercepta forcipibus crenatis munita, in extremo nigra: quibus quæ constringunt ut edant, etiam dura confringere possunt. *Branchias* utrinque in latere ostendunt dispositas, ut reliquum genus Locustarum, sub tergoris crusta senis ordinibus ad tiliarum radices insertas. In ore tot comperies naturæ secreta, tot adstantes appendices, tot pelliculas, ut coactus incredibile artificium necesse est fatearis. *Mutim*, quæ hepar est, habet dulcissimam, maximâ ex parte subrubram, cum infinitis propè apophysibus flavis grandi stomacho adjacentibus. Reliquæ partes internæ musculis albis constant, quibus externæ moventur. Rondeletius sub nomine Cancris Majæ descripti. *Differentias* si spectes, alius est Mas, alius Fœmina. Scaliger alium orbiculatiorem, fusciorem, & majorem facit; alium quadratiorem & minorem, colore dilutiore, & penè pallida viriditate. Poreffos vocant Veneti.

Descriptio.

Tab. V. 3. 10.

Differentia.

Huc pertinet *Cancer Heracleoticus* Belonii ab urbibus Heracleis, quarum una Ponto, altera Propontidi adjacet, dictus. *Crusta* firmiore munitur ut Maja, *Tibias* utrinque quaternas habet, *brachia* duo admodum firma, binis articulis geniculata, forcipibus robustis bisulca, hispida, & benè armata, quorum pars superior elatis crenis vallata est. Nonnulli *Gallum marinum* vocant, quod brachia ejus in crista galli modum tornata videantur. *Dorsum* tuberculis exasperatur & coloris est miniacei.

Huic similis est *alter* pilorum densitate Ursi corium referens. Differt à priore primum chelis, quæ longiores sunt, & in extremo pars utroque, quæ forcipem facit, & instar dentium sibi invicem dum clauduntur contingunt, colore miniaceo: præterea pedibus brevibus, quorum duo posteriores utrinque brevissimi, antennis & oculis magis à se invicem distantibus. *Invenitur* in mari Tyrrheno & Adriatico: sed in Oceano maximus. Vidit Rondeletius unum, cujus latitudo palmum majorem superabat, longitudo ad semicubitum accedebat. Alexander apud Ælianum genus quoddam Cancrorum commemorat, quorum

Ælian. H. A. l. 17 c. 1.

rum testa circumferentia undique pedis mensuram impleret. Miras earum magnitudines in sinu quoque Persico Strabo refert. Suetum ipsis integumento se exuere. Hoc cum luxari & à corpore abscedere sentiunt, furis quasi agitati huc & illuc feruntur, & pleniorē victum quærunt, ut tumore inflatis facilius crusta rumpatur. Elapsi similes mortuis in sabulo jacent, sibi restituti sabulum gustant, & postquam se abdidere, non citius ex lateribus, egrediuntur, quam pristina armatura instructi. Musicæ sunt adeo amantes, ut eadem capiuntur. Captos aliquando foramina subire, & mortuos in Scorpis mutari Nicander prodidit.

Ælian.
H. A. l.
9. c. 45.

Nicand. in
Therica.

Ufus.

Inter lautissimos numerantur cibos, sed difficillimè digeruntur. Cum coquantur parum rufescunt & parum nigrescunt.

PUNCTUM IV.

De Cancro Equite.

Cancer Eques à velocitate cursus nomen accepit. Hesycho est *δρομέων* Æliano *δρομέα* Cursor, aliis Græcis *επιπιδε* Eques. Major est Castaneâ parvâ, colore subalbido, punctis subrubris consperso, & ut Paganus, tornato. Soli objectus totus pellucidus est, præterquam in ea corporis parte, quæ interanea continet. Oculos grano phaseoli non habet majores quibus acutissimè cernit. Tibiæ sunt villis levibus obsessæ, utrinque quinæ: quarum duæ anteriores brachia sunt forcipata, quibus cuncta complectitur: reliquæ graciles unguibus rectis & obliquis variatæ. Hujus generis fortè erit, qui Rondeletio *Cancer latipes* dicitur, nucis juglandis magnitudine aliquando paulò majore. Chelas habet denticulatas & articulatas, pedes utrinque quatuor. Postremus & minimus, quod in offeam latitudinem desinat, nomen Cancro imposuit. Testa est lævi, parte superiore albescente, quodammodo nigricante. Cum maris purgamentis in littus ejicitur. Huic similis est quem Bellonius Græcis *μεγρόν καρκίνον*, Romæ Grancetum vocari scribit. Punctis frequentibus candidis in tergore variatur Ophitæ modo. Singulares digiti quaternis constant articulationibus. Amphibii sunt, & in maximis ardoribus meridiano tempore è mari egrediuntur, diemque sub sole, transigunt, circa vesperam mare repetunt. Tanta velocitate ferri vidit Bellonius, ut ne unum quidem unquam cursu consequi potuerit: quin nec lacertam ex abrosia sub qua delitescerat exilientem, assequi eundem potuisse. Volare potius quàm currere videbatur.

Locus.
Ælian.
H. A. l.
7. c. 30.

Dromonem Hesychi quidam in maris æstuariis capi scribunt, sagittæque modo

per aquas summum decurrere. Facit Ælianus quorundam mentionem, quos *πικυλίας* à volando (Gillius leget *πικυλίας*) vocat, quòd per parvis alis volatum exerceant, quibus currentes non utuntur. Potest ipsis *πικυλίων* titulus, qui ex Cratete Comico ab Athenæo datur, tribui. Negliguntur in cibis propter exilitatem.

PUNCTUM V.

De Cancro flavo undulato Rondeletii, Marmorato, Cordis figurâ, & aliis Chelarum longitudine differentibus.

Cancer flavus undulatus, à colore & lineis, quæ in prona parte sunt sinuosa undarum modo, non aliter quàm Cameloto vulgò nuncupato, nomen fortitus est. Pedes quaternos habet longos & hirsutos: Chelas duas magnas, etiam hirtas: Cornua duo satis longa: in fronte appendices duas, in lateribus alias. Capitur circa Antipolium & Lerinum insulam.

Tab. VI.
6. Aldrov.
l. 2. c. 21.

Cancer Marmoratus sive varius, quod testa sit lævi, ac perpolita, & maculis viridibus cæruleis, albis, nigris, cinereis, Jaspidis instar & marmoris perspersus sit. Si mortuus in sole exsicceatur, totus fit flavus, maculæ verò in mortuo statim evanescent. Forfices habet aliis breviores & crassiores. Tubercula veluti gemmæ in eis eminent, ut in Astaco. Cornicula duo è fronte extant. Post oculos, qui satis à se distant, testa est ferrata. In saporum cavernulis degunt, & ita pedibus hærent, ut vix avelli possint. Crusta sunt cæteris durior. In saxis Agathensis littoris degunt.

Tab. VI.
5. Aldrov.
l. 2. c. 22.

Cancer cordis figura, Cornua duo è fronte prominentia habet, brachia quoque duo brevi forfice, & quaternos pedes. Pelagus est, & panagro ex alto mari cum piscibus in littus pertrahitur. In majorum Agathensium ventriculis sæpissimè reperitur.

Tab.
VII. 4.

Cancris chelarum longitudine differentes, vel sunt *μακρόχελαι*, vel *βραχύχελαι*. Chelis vel tenuibus vel crassis. *μακρόχελαι* chelis tenuibus, sub Araneorum marinarum nomine apud Aldrovandum veniunt, & sub tribus generibus exhibentur.

Aldrov.
l. 2. c. 23.

Primum est fusco & cinereo colore, parte priore quâ caput est, acutum, oculis parum à se invicem distantibus, cornibus duobus acutis.

Tab. VI.
7. 8. 9.
10. 11.

Alterum corpore est torundiore quod sub Aranei crustacei nomine venit.

Tertium magis rotundius, colore cinereo & fusco, chelis quàm priores crassioribus, cui Aranei marini crustacei alterius in Tabula nomen inditum.

Differt ab his *Aranea marina*, cujus Aristoteles in Cancelli descriptione meminit. Formâ enim similis araneis est, nisi quòd partem

In pinnis qui degunt, majores sunt & magis rubri, alioqui chelis, pedibus, toto denique corpore aliis similes. A Cancellis eo differunt, quod parvi cancri viventium pinnarum & ostreorum hospites sint: Cancelli inanes duntaxat testas & turbinatas subeant, sintque longo corpore Locustis non Cancris simili.

Generatio.

Arist. H. lib. 5. cap. 15.

De *Generatione* non conveniunt auctores. Piscatores cum illis quorum testes inhabitant, quasi ex eodem semine nasci tradunt, teste Aristotele. Apud eundem ista invenies verba: Pinnæ quæ petris aut saxorem cavernis adhæserint, radices agunt, illic Margaritam generant. Vivunt autem & nutriuntur per partem carni hærentem. Hujus autem conchæ ori adnascitur animalculum chelas habens, & cibum assumens, quod canero parvo simile est, & vocatur Pinnophylax. Rondeletius cum sæpissimè Cancros parvos in Conchis & Ostreis ovis turgentes viderit, ex Coitu maris & foeminæ & ovis provenire affirmare audet. Ut ut sit, non possunt isti in aliis procreari, ut nec vel viscum vel polypodium, nisi super aliis arboribus crescere.

Mores. Plur. de solertia animal. Oppian. l. 2. Halicut.

Quæ de eorum prudentia apud Plutarchum, Oppianum, & alios invenies, quod nempe pinnam regat, & de appropinquante præda admoneat, fabulosa sunt. Decem Pinnas aperies antequam unam pinnophylacem invenias.

Vitus.

Aqua tantum & luto eadem pascuntur, ut Mytuli. Latere in eis crede ut vitam fervent. Molliore testa præditi, injuriis magis sunt obnoxii. Ideo & spongiarum cavernulis saxorum rimis, & in externis testarem quibus Ostrea tecta sunt cavis, sæpissimè Cancros parvos se reperisse, Rondeletius affirmat.

PUNCTUM II.

De Cannello.

T A B. VII. Nomen.

Qui Latinis Cancellus, Græcis est *καρκίνος*, Oppiano *καρκινός*; Plinius eum & Cancrum parvum sub Pinnotheris seu Pinnophylacis nomine confudisse videtur, ut Aldrovandus ostendit. Gallis Eremita, Bernardi Eremita dicitur. Eremitam, quod alios fugiens in testa quasi in solitudine vivat. Bernardum autem, quod vulgo in Gallia Bernhardos fatuos proverbio dicitur: hunc autem fatuum, quod crusta tectus, chelas habens, quæ ad vitam tuendam satis esse possent, alienas domos in quibus latitet, quærat. Exactissimè ab Aristotele describitur.

Aldrov. l. 2. c. 26.

Descriptio.

Arist. H. lib. 4. cap. 4.

Communis ferè est, ait Philosophus Crustatorum & Testatorum focus, quippe qui specie locustis simili spectatur, nascique seorsum per se solitus est. Verum quod testam deinde petit, quam ingressus est,

hinc similis testa contactis animantibus est: quapropter is in accipiti esse, genusque sibi vindicare utrumque videtur. Formam tamen, (quod simplicius dixerim) similis Araneis est, nisi quod partem capiti, & pectori subditam ampliorem quam Aranei habent. *Cornicula* duo ruffa tenuia gerit, quibus *oculi* totidem subjacent, qui nunquam intrò recedant, ut Cancrorum, sed semper eminentes appareant. *O*s sub iis est, quod veluti capillamentis pluribus circumdatur. Iis pedes subjecti duo, bifurces, quibus cibum ori admovent, Bini item utrique adhærent lateri, & tertius parvus. *Thoracis* pars inferior mollis tota est, dissectoque sine pallidum intus cernitur. Meatus ab ore ad ventrem pergit. Foramen excrementi perspicuum nullum potest. Pedes ac thorax duritiem præ se ferunt, sed minus quam Cancri. Nexu nullo testis adhæret. Buccinarum ac Purpurarum modo solutus liberque vagatur. Omnes sinistram pedem crassiorē dextro habent. Cum enim in testa medium corporis complicati vivant, quantum dextræ parti compressæ alimenti ac proinde incrementi decedit, tantum sinistræ liberiori ac laxiori accrescit. Bellonius addit, *Oculus* instar Astaci elatos habere, quos porrigit ac contrahit, maculis albis distinctos. *Dentes* osseos. Ab oro *æso*phagus tenuis ut filum ad stomachum protendet. *Intestina* bis tantum revolvuntur: ac qui in ejus stomacho viridis humor spectabatur, is in intestinis apparet candidus.

Tres ipsorum *species* Aristoteles facit. *Oblongior est*, qui Turbinem scilicet ingreditur, quàm qui Neritim. Qui in Natice degit, dextrum bifurculatum pedem parvum habet, cum lævum grandiusculum habeat, eoque potissimum ingrediatur. Ad tertiam spectare videtur, de quibus idem ita: Sunt inter Cochleas, quæ inter se bestiolas habent Astacis parvis similes, quæ in fluminibus gignuntur. Sed eâ differentia, ut præmollem intra suam testam carunculam habeant, formam quales nam sint ex dissectionibus contemplare. Nos hic ternas Icones damus.

Differentia.

Scaligero Squilla minima, Vasconibus Civada, Pugillatim enim devoratur. Reperiuntur in pisciculis, pedes novissimos latiusculos habent, ut ad nandum utiles sint. In saxosis locis, cæno, & luto versantur. Ex eodem gigni credidit Aristoteles, sed perperam. Ad latera enim adhærent tanquam racemi aut globuli ova filo annexa. Et observatum est mares à foeminis apertè distingui. Nati conchulas ingrediuntur, ubi excrevere in ampliores transeunt.

Arist. H. lib. 5. c. 15.

Usus & in Cibis habent. Dorion enim apud Athenæum, inter hepsetos refert. Gesnerus, Coctum odorem colorem & saporem fluviatilis habuisse scribit. Bellonius non esse edu-

Ufus.

Cancer Mollucensis promus.

1

*Cancer Mollucensis
superius.*

2

*Cancer parvus
albus.*

5

Cordus figura Cancer.

4

Cancer parvus

3

*Cancer
in testa*

Cancellus

midus.

6

Cancellus

aldron.

8

Cancellus ruber.

9

Cancellus in Buccino.

10

*Scyllarus sive in Nerite
concha.*

11

*Cancellus
avena.*

12

Canceri Hirsuti Rondel. species.

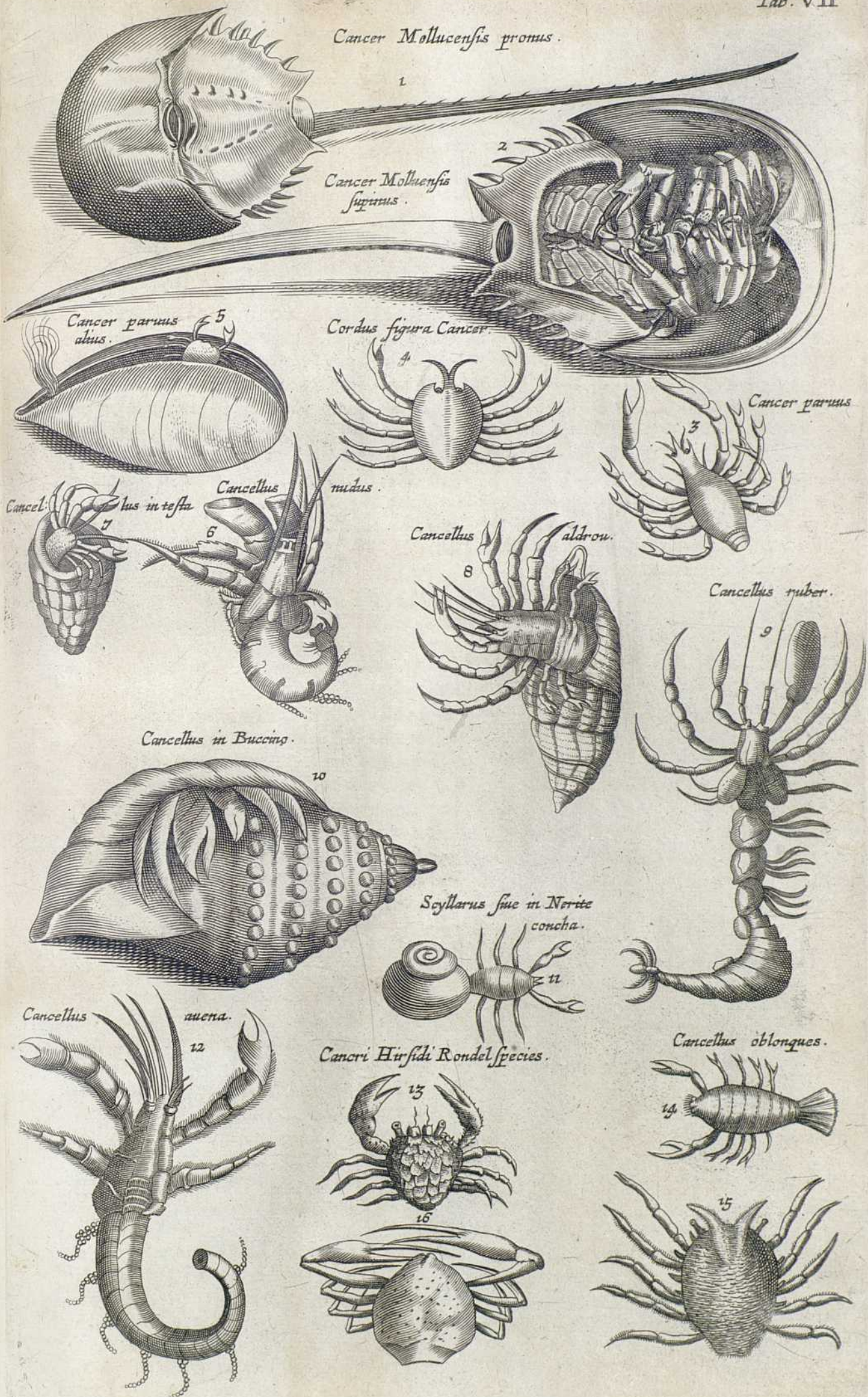
13

Cancellus oblongus.

14

15

15

1
2
3
4
5

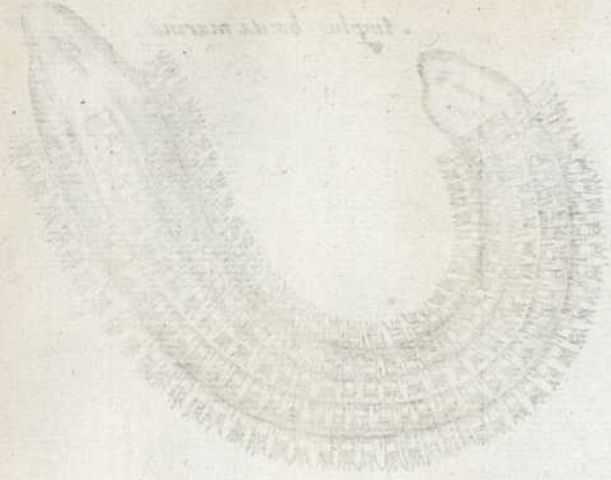
6. Cancer Bernhardus

7
8
9
10
11

12. Cancer Bernhardus

Limulus

Scorpio

Cancer

Scorpio

Cancer

Copepod

Nauplius

Asterias

Stella

Gastropoda

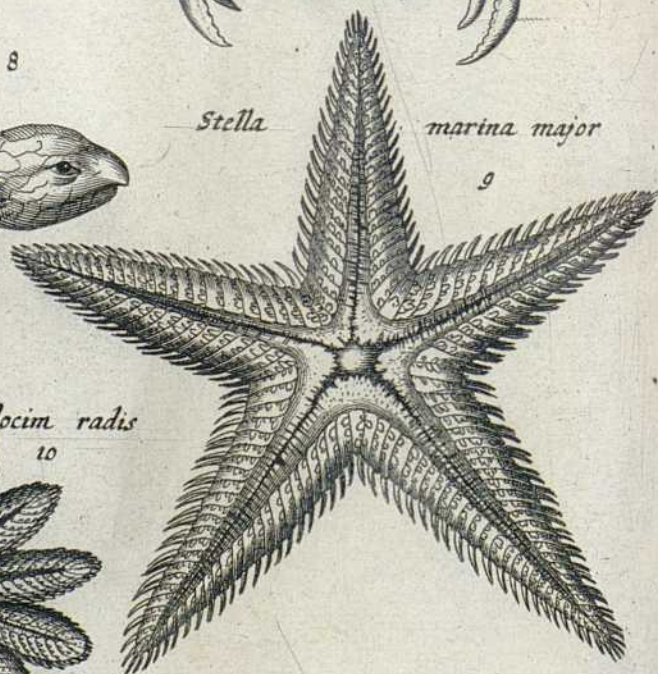
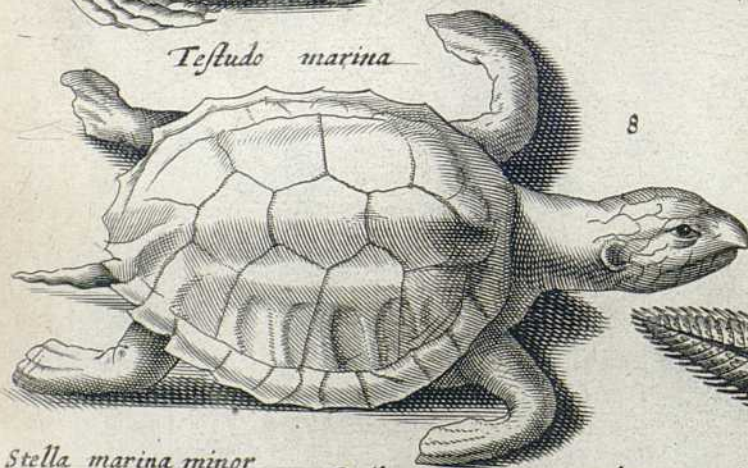
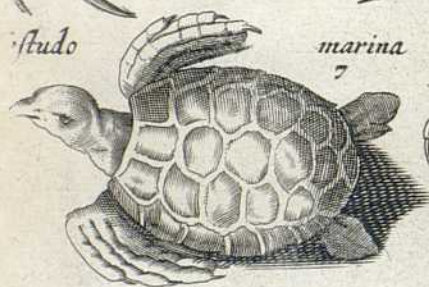
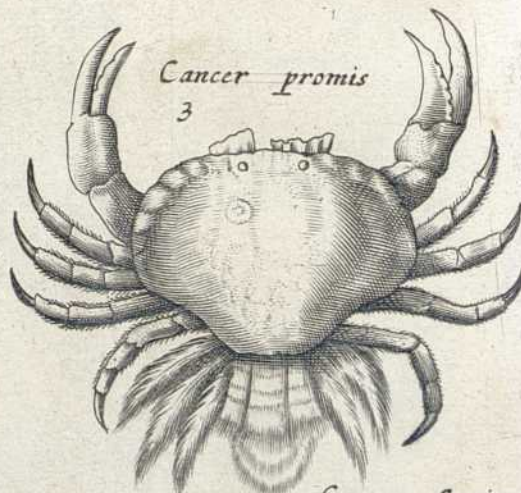
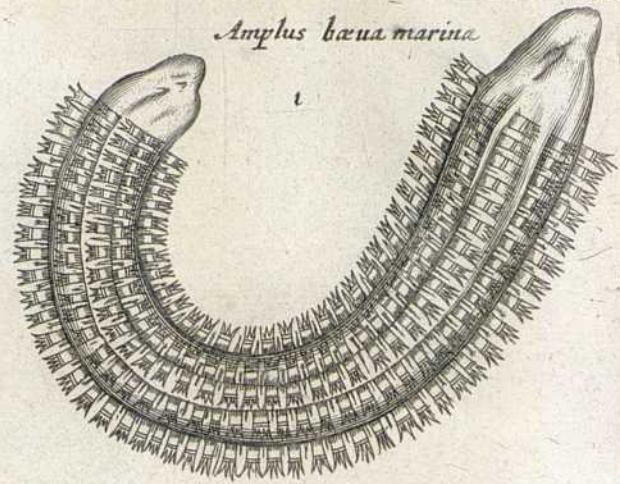

Asterias

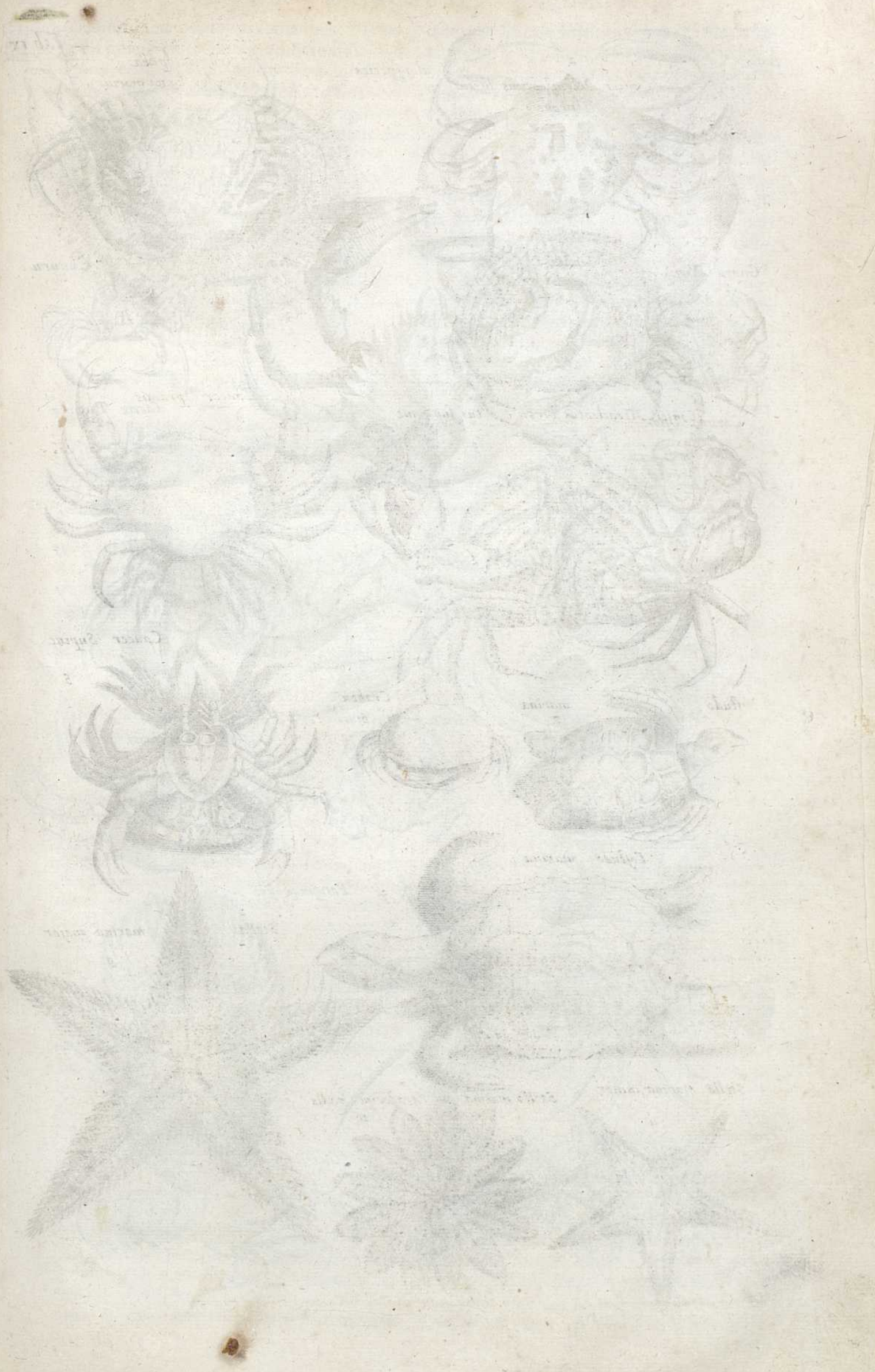

Asterias

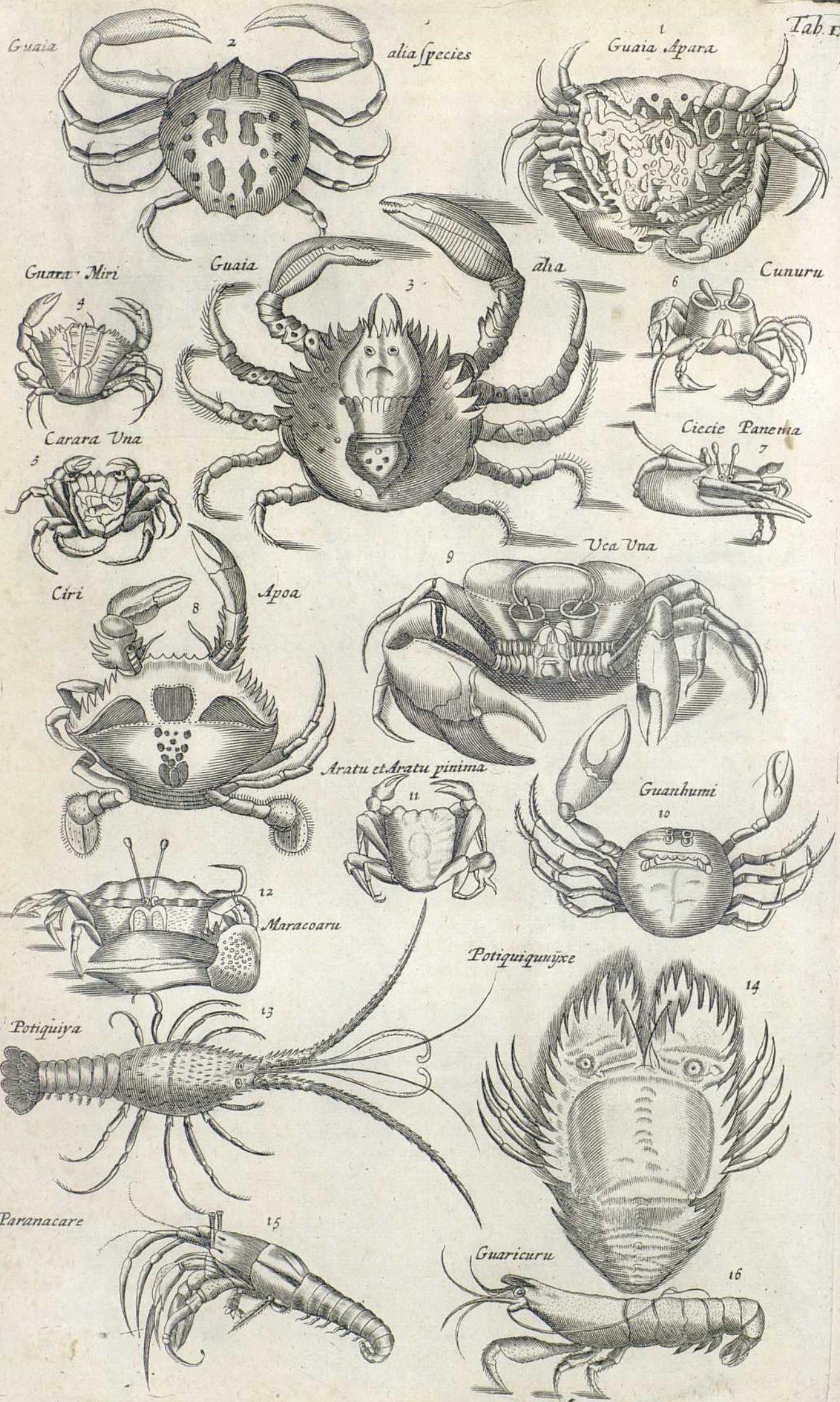

Guaia

alia species

Guaia Apara

Guara Miri

Guaia

aha

Cunuru

Carara Vna

Cicie Panema

Ciri

Apoa

Uca Vna

Aratu et Aratu pinima

Guanhumi

Maracoaru

Potiquiuyxe

Potiquiua

Paranacare

Guaricuru

edulem, sed Julidibus, channis, Percis, & id genus saxatilibus gratissimum ait. Galenus eorum usum Mullos deteriores, & mali odoris evadere testatur: sed forte hoc de Cancellis, qui in spongiis, & qui à foetido colore dicuntur, fumendum est. Et tantum de Crustaceis.

APPENDIX.

De quibusdam Crustaceis Brasiliensibus Cancris imprimis.

CAPUT I.

De Guaja Apara, cancro maximo.

TAB. IX. **G**UAJA APARA, cancer maximus elegantissime variegatus. Corporis figura est Lunæ bissectæ similis, in latitudine habens tres digitos, in longitudine duos & semis (quanquam & majores reperiantur) Testa, ut dixi, lunata est, in utroque latere posterius exsecta, & in acumina desinens. Anterior pars testæ ultra medietatem coloris obscure brunni, & variegata maculis ex albo flavescens: posterior pars ex albo flavescit, striis brunnis secundum longitudinem ornata.

Pedes habet octo; singulos quatuor internodiis constantes, subrotundos, ex albo flavescens: brachia duo, quodlibet duos & semis digitos longum, & sesquidigitum latum, quodlibet parvo forcipe præditum, quibus non ita arctè comprehendere potest, ut alii cancri. Est autem quodlibet brachium superius armatum & dentatum instar cristæ galli, ita ut quando vivus brachia corpori applicatis ea componit, uti aptissimè potest, cristas duas galli sibi invicem appositas esse appareat. Tenacula representat rostrum galli, brachium itaque totum rostrum galli cum sua crista. Brachia autem etiam ex albo flavescunt, & maculis brunnis sunt variegata. In aquis natans per os aquam exsufflat, quasi ex fronte exsiliret.

GUAJA alia species. Corpus rotundum, paulo oblongum, juglandem cum suo viridi cortice æquat, octo habet pedes cancrinos: duo brachia, quodlibet fere duos & semis digitos longum, at exilia; in parte extrema corporis tres habet aculeos obtusos, & oculos planè exiles. Color totius corporis, brachiorum & pedum est albus; ac tota testa dorsi egregiis maculis

brunnis ordinatim distincta, in summitate majoribus, at in lateribus, minoribus: Brachia parvulis maculis ex ruffo purpureis sunt variegata: pedes albicant in totum, ut & venter.

GUAJA alia species quæ rarius capitur. Corpus ellyptica figuræ, latum, tres digitos & totidem longum aut paulo minus; testa tecta est ellyptica, in ambitu multis corniculis prædita, superius autem convallibus: Ocelli parvuli, ut alii: in quolibet latere pedes quatuor cum quatuor juncturis. Crura subhirsuta, & in extremitate unguem nigrum corniculi figura habentia. Anterior autem crus tres digitos longum, reliqua semper breviora unum altero. Brachiorum cum forcipibus, cujus libet longitudo trium digitorum, crassities humani digiti, forcipe sesquidigitum longa & satis crassa. Ipse extremitates forcipis paulo plus sesquidigitum longæ, rostratæ & exterius versus dentatæ, quasi denticulis humanis, & ita aptè sibi invicem quadrantes complicatæ, quasi quis rostrum dentatum clauderet, in una tenacula forcipis, quæ movetur seorsim, in medio etiam est dens albicans. Color totius cancri vivi saturate rubens, ut pruna nostratia majora esse solent, in medio corpore saturatior, reliquis partibus dilutior: extremitas tenicularum ruffi cum brunno mixti, ut cerasa nigra tingere solent. Coctus retinet colorem.

CAPUT II.

De Guaja Miri, Carara Una, Cunuru, & Cicie Ete.

GUAJA MIRI, canerculus in salis fluvii degens, nunquam excedit pruni magnitudinem; testa est ellyptica, anteriore parte in multos angulos desinente: Ocelli parvi, breves: brachia duo, dextrum paulo minus sinistro: crura octo, quatuor internodiis constantia, & brevibus pilis hirta: color testæ ferrugineus: brachiorum & crurum obscure violaceo-purpureus. Pili crurum pallidi, inferius forcipum latus albicat.

CARARA UNA Cancer parvus, cujus corpus quadratum refert, cujus singuli anguli transversim abscissi, cæterum compressum, magnitudine semidigiti. Oculi præminuli, haud longi, nigri, in angulis abscissis consistentes. Branchia breviora, forcipibus obrotundis crassiusculis: crura octo haud crassa, sed compressa. Testa cum cruribus epatici coloris, seu instar hepatis tosti: brachia itidem: forcipes brunni coloris, qualis succus

ceraforum nigrorum: Crura minutulis pilis hinc inde vestita, ejusdem cum cruribus coloris.

CUNURU, foemella est *Uca* una, figura & colore conveniens, solum magnitudine corporis & brachiorum differt, minor enim est, quam mas, & brachia habet parva, brachio maris sinistro vix aequalia, sinistrumque paulo grandius dextro: raris quoque habet pilos, cum *Uca* una tota sit hirsuta.

CIECIE ETE Brasiliensibus: *Crangverfinho des Manges* Lusitanis: corpus ad quadratam figuram accedit, & totum vix superat majores avellanæ magnitudinem: Oculi prominentes longiusculi quos recondere potest. Crura octo: brachium sinistrum ipsi maximum, non tamen crassum, forcipis tenacula tenuia & longa, aequalia, sine dentibus: dextrum brachium tenuissimum Testa coloris hepatici: reliquum totum corpus cum cruribus obscure flavum ex pallido.

Edulis est; & Brasiliani illo curant morbum, quem vocant *Mia*.

CAPUT III.

De *Ciri Apoa*, *Uca Una*,
Guanhumi, & *Arata*
Pinima.

CIRI APOA Brasiliensibus. Cancer marinus, testa quasi elliptica tectus, quæ in medietatis anterioris ora dentata, & in quolibet latere in acutum desinit angulum, mediocris magnitudinis. Brachia habet duo mediocria, itidem dentata: sex crura & septimi & octavi loco posteriorius duos remiges planos, quatuor internodiis, circum circa pilosos, quibus utitur natans. Oculi longè à se invicem distantes, parvuli, cylindracei, crassiusculi, non tamen longi & ad quemlibet cirrhulus eminent instar pili. Totius testæ color fuscus, seu nigricans, in qua diverso fusco cordis figura, aliæque depictæ. Brachia fusca, forcipes ex cærulescente alben. Crura ad medietatem internam viridi & albo mixta: medietates exteriores cæruleæ: remigum extrema pars, quæ lata est, cærulea, reliqua viridis & albo mixta. Corpus interius etiam cærulescit. Boni sunt saporis. *Ciri* ordinariè in fundo aquæ salis ambulat, interdum tamen ad littora prodeunt cum decremento maris, sed rarius. Capiuntur maris refluxu.

UCA UNA Cancer in palustribus degens, corpus ejus ellipticum, superius convexum, juglandis cum suo cortice magnitudinem æquans vel etiam superans. Crura habet octo, quatuor juncturis:

anteriora longiora, posteriora breviora: Oculos haud longè distantes, cylindraceos, haud longos, quos erigit & recondit, coloris pallidè flavescens, pupilla hyalina. Brachium dextrum ipsi maximum, interius multis tuberculis acuminatis præditum, ut & forceps: sinistrum parvum. Color testa superius olivaceus, flavo in extremitate intermixto. Corpus interius pallidè flavescit. Omnia crura & brachia castanei sunt coloris, forcipes etiam superius, cætera pallidè flavescencia una cum tenaculis. Crura omnia inferius vestita sunt copiosis pilis longiusculis obscure castanei coloris. Carne sunt bona.

GUANHUMI, Cancer terrestris: corpus illi rotundum, sed paulum compressum, magnitudine Auriaci mali.

Pedes habet octo, quinque digitos longos, quatuor internodiis: crura longis pilis vestita: os magnum & ad latera oris utrimque latitudine unius digiti hirsutum, ut & corpus: Brachia duo, dextrum magnum, sinistrum parvum, magnum longum octo digitos, latum plus duobus; parvum vix quartam partem illius æquat.

Oculi bini, quos instar parvæ pilæ erigit, & iterum in longa cavitate abscondit: circa os quasi dua brachiola quæ recondere potest, & iterum depromere, & usque ad oculos deducere.

Celerimè currit, & quidem transversim, ita ut oculos ad latus convertat & brachium majus elevatum gestet. Maximo numero in silvis paludosis oberrant. Carnem habet bonam.

ARATU & ARATU PINIMA. Cancer terrestris, quadratæ figuræ, corpore haud magno, testa multiplici colore picta, brunno, cæruleo, albo, rubro punctatim variè intermixtis.

Oculi prominentes longè distantes, nigri, in angulis rostri positi.

Crura octo, quatuor internodiis, compressa, ruffa, ac per totum maculis purpureis, nigris ac albis distincta. Chelæ duæ non ita magnæ, æquales, ruffæ, in extremitate ex albo flavescens. In ventre etiam flavescit, Crura raris pilis nigris vestiuntur.

CAPUT IV.

De *Maracoani*, *Potiquiquiya*, &
Tamaru Guacu.

MARACOANI, cancer parvus, in locis ambulans, quæ refluxu maris sicca evadunt, alio enim tempore è latibulo suo non prodit: corpore est ferè quadrato, digitum longo & lato, anteriorius

rius tamen paulò latiori: *Oculi* prope sibi invicem appositi, longi plus semidigito, tenuēs instar aciculæ crassioris, quos erigere & aptè in rima recondere potest.

Os habet amplum & majus quam cæteri cancri: *crura* octo, quatuor internodiis. *Brachium* dextrum illi maximum, tres digitos longitudine superans, satis crassum, & se totum post illud potest abscondere: *forceps* autem brachii latior, haud crassus, referens forcipem sartorum, extuberantiis haud acutis loco dentium præditus; *superficies* brachii etiam parva tubercula habet: *brachium* sinistrum minimum, minus uno è pedibus, forcipula minima instar scorpionis.

Crura raros habent pilos fuscis. *Coloris* est in testa fulvi, ut & in pedibus & minore forcipe, atque in inferiori corpore: extremitate pedum magis rufescunt. *Brachium* dextrum à fulvo obscurè rufescit. Est edulis.

POTIQUIQUIYA Brasiliensibus. *Locusta* marina, Belgis *Zet-kreeft*. *Longitudo* corporis à frontè ad exortum caudæ septem digitorum, *cauda* sex: *latitudo* testæ septem, *ventris* duorum & semis: totius corporis ambitus novem digitorum & semis; *cauda* ambitus quinque, quæ constat sex tabellis, septem juncturis sibi invicem appositis, & habet cauda ad quodlibet latus inferius quatuor pinnas, sesquidigitum longas, unum latas, extremitates laterales cujusque tabellæ definunt in cornu acutum: in quolibet latere quinque habet *crura*, quinque internodiis distantia; primum par crurum sex digitos longum, alterum novem, tertium pedem, quartum septem digitos, quintum quinque: Quodlibet autem unguem habet incurvum, acutum, pilis multis flavescens, hirtum, instar penicilli pictorum: *crus* anterius crassitie digitorum æquat, reliqua graciliora.

Testa corporis variè tuberculata frequentibus eminentiis instar corniculorum rectorum, acutorum, anterius scætet.

Oculi prominentes cylindræci, & post eos duo cornua surrecta antrorsum inclinata, digitorum longa; ante oculos supra os quatuor cirrhi exortum sumunt, primo duo magni pollicis humani crassitie in exortu, ubi quatuor internodiis constat, longi sesquipedem & undique spinosi, inter hos duo minores, quatuor internodiis, teretes sine spinis, ac ultra medietatem bifecti, decem in totum digitos singuli longi.

TAMARU GUACU, Brasiliensibus: *Caramon de Salgado* Lusitanis. *Locusta* marinæ species, novem digitos longa, vel paulo plus. *Capitis* longitudo duorum

digitorum; versus caput magis magisque angustatur.

Corpus autem habet undecim quasi juncturas, quemadmodum cauda in *Gammaris*: in postica parte corporis ad quodlibet latus duos habet processus subhirsutos.

Totum corpus tectum est *crusta* cancri-
na, albicante, splendente instar cornu politi, ad juncturas autem subnigricat aut purpurascit; pedes in quolibet latere tres, nimirum ad tertiam, quartam & quintam juncturam à collo numerando; *exilia*, duos circiter digitos longa.

Caput triangulare, olivæ magnitudine sub testa albicante splendida latet, duos digitos longa. Pone caput ad quodlibet latus habet *brachium* unum, septem digitos longum, quatuor juncturis constans, estque extrema pars brachii ab ultima junctura incurvata instar falcis majoris, & novem dentibus acutissimis prædita: his brachiis ferit, & qui vulnerati sunt, ægrè sanantur.

Oculos habet prominentes, oblongos: *barbam* cancerinam octuplam: prope oculos duas prominentias retrorsum versas, digitorum longas, læves, ac in extremitatibus hirsutas, infra caput adhuc octo prominentias, duos digitos longas, quæ in extremo tubercula gerunt. Versus posticam corporis partem inferius multas latas quasi pinnas habet, quæ natationi haud dubio inserviunt, & quasi folia complicata ventri inferius adjacent. Non comeditur.

CAPUT V.

De *Paranacare* & *Guari*
curu.

PARANACARE *Gammarus* in concha degens, haud edulis, tres digitos longus: *brachia* habet duo cum forcipibus, *crura* quatuor longissima, nimirum tres digitos longa, & posthæc quatuor planè breviora; *caudam* sesquidigitum longam instar aliorum *Gammarorum*; *oculos* longos & prominulos: duos cirrhos pro barba.

Corpus tegitur testa, obscurè castanei coloris; ejusdem coloris est & cauda, & nigris striis secundum longitudinem variegata, corpus inferius & exortus crurum & brachiorum interius carulescunt, uti & oculi & barba; per totum corpus habet pilos ochræ coloris.

Concha quam inhabitat fermè quatuor digitos longa, turbinata coloris pallidè subflavescentis.

Variæ autem magnitudinis reperiuntur, planè parvulæ, magnitudine minoris pruni, turbinatæ & variis tuberculis acuminatis præditæ, pallidæ, rufescentes, nigrae, ad littus prope fluvium Paraiba.

GUARICURU Brasiliensibus; *Gammarrus* vulgo *Camaraon*; quatuor digitos longus: crura habet sex, tribus internodiis constantia, cum unguiculo in extremitate: anterius par crurum quasi furas habet, crassius reliquis & vicem brachiorum fun-

gens; paulo plus duobus digitis longum, ultimum paulo plus uno, omnia aculeata seu spinosa.

Cirrhos prope os prodeuntes habet sex; duos longissimos, nimirum tres digitos singulos, versus posteriora reflexos; duos unum digitum, & duos semidigitum: sub ore parva tenacula quatuor crassiuscula, & quatuor tenuiora, quibus cibum tenet. Oculi similes reliquis. Color totius fuscus. Cocti eduntur.

HISTORIÆ NATURALIS

DE

EX ANGUIBUS AQUATICIS.

LIBER III.

De Testaceis.

TITULUS I.

De Testaceis in genere.

Horat. l.
2. saty.
Nomen.

Arist. H.
A. l. 1. c.
6.

Estacea quæ vulgò dicuntur ea, alii Testata, Horatius testas, Cicero, belluas nativis testis adherentes, Palladius clausa maris animalia, Albertus testudines, plurimi Conchas & Conchilia dixerunt. Græci *ὄστρακωδέρμα*, ac si dicas testaceæ cutis animalia, *ὄστρα*, quod apud Philosophum invenies, *ὄστρα*, ut Athenæus testatur, *ὄστρακίρας ὄστρακωδὲν ἔκαστος*, quod, trabo scribit, *στρακίρα*, *λεδίστινα*, quod Empedocli tribuitur, *ὄστρακίρα*, *ὄστρακα*, *ὄστρακωδέρμα*, seu testaceos pisces, quod apud Suidam, ut illud apud Oppianum legimus, *λεχίδας* Hefychius & Varinus, *κυματοφοτίδας* idem appellaverunt.

Descriptio.

Partes corporis si spectemus, Omnibus testa intus lævis æqualisque habetur, Caro item quàm Græcè spondylum, latinè callum dici Hermolaus author est, quam Lunæ incremento augeri prodidere quidam. Terrenum illud quod continet & conservet foris est, hoc calorem leviculum, quia sanguine carent, tanquam furnulus fovet & conservat, & testa dicitur. Non mutant, eam, tum quòd

non moveantur, tum quòd non siccentur. Oculos habere negat Aristoteles, Plinius movere etiam, scribit. *Dentes* ipsis primores, & *carnosum* illud quod proportionatur ad sentiendum cibum *caput* omnibus infra, plantarum modo. *Stomachus* ori continuò congitur, isque proportionem magnitudinis exiguus. Hunc excipit *venter*, in quo quod *papaver* dicimus, (*μύκον*) fitum. Mox intestinum continuum tendit simplex, originem à papavere illo ducens. Excrementum illud quod papaver dicimus, continent turbinata omnia sua clavicula, univalvia fundo, bivalvia, qua nodo ligantur Laborant omnia per frigus, & æstum atque exuperantiam temporis pati nequeunt. *Nutriuntur* more plantarum per poros, & quidem humore dulci, si Aristoteli credimus. Ideò eis anni pluvii posunt, Purpuras si excipias. Moventur omnia parte dextra, non ad vertiginem sive claviculum, sed in adversum.

Arist. H.
A. l. 1. c.
9.
Plin. E.
pist. 136.

Vicius.
Arist. H.
A. l. 8.
c. 2.
Arist. H.
A. l. 8.
c. 20.

Differentias quod spectat, mira in ipsis naturæ ludentis varietas. Tot colorum differentiarum, tot figurarum, planis & concavis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, lævibus, rugatis, denticulatis, striatis, vertice muricatum intorto, margine in mucronem emissio, foris effuso, intus replicato, jam distinctione virgulata, crinita, crispa, cuniculatum, pectinatim, imbricatim, undata, cancellatum reticula, in obliquum, in re-

Differentia.

Plin. H.
N. l. 9.
c. 33.

ctum

Etum expansa, prædensata, porrecta, sinuata, brevi modo ligatis, toto latere connexis, ad plausum apertis; ad buccinum incurvis. Rondeletius eas brevissimè complexus est. Alia ab aliis testæ duritia superantur, ut pulmones, Holothuria. Echini, longè minus dura testa conteguntur, quàm Purpuræ & Buccina. Alii undique circumteguntur, ut nihil interioris corporis tegi possit, ut Ostrea, Tolline, Pectines. Alia altera tantum parte testam habent, alteri parti testæ loco est scopuli pars cui hæret. Chamæ & Dactyli five Solenes utrisque extremis non integuntur, per quæ caput & posteriorem partem exerunt. Eorum quæ undique integuntur: alia turbinata sunt, ut Purpura, Buccinum, alia turbinata non sunt, ut conchæ, quæ à Gallis Porcellainos vocantur. Alia unica concha constant, ut Lapidés. Alia duabus, & Mytuli. Testar. aliæ læves, ut Unguium, Mytulorum. Aliæ asperæ, ut Purpurarum, Buccinorum, Ostreorum, quarum rursus testarum, permagna est in asperitate varietas, quæ in singulis declarabitur, &c. Nos ea brevissimè in Turbinata, Turbines, Bivalvia & Univalvia distinguimus. *Locus* ipsis mare, quod ita amant, ut apud Ægyptios maris symbola conchylia haberentur. In mari rubro mira quadam magnitudine augentur. Bibacta iisdem referta est, ut & maris Ægei & Laconici littora. In montibus & remotis procul à mari locis reperiri, nullum dubium. *Causas* alibi inquiremus. Ad *Temperiem* spectat, quod plurima eorum algore & æstu lateant. Limaces hyeme, Purpuræ & Buccinæ canis exortu tricenos circiter dies conduntur. Æstate tamen potius plures vigent, Pirenses Euripum si exceperis, in quo non minus hyeme probantur, quod tum, piscibus alio migrantibus pabulentur uberius.

De ipsorum *Generatione* accuratissimè Aristoteles in libris generationum egit, eoque res redit, ut omne genus testatum spontè oriri pronunciet. Apertum, inquit, id hinc est, quod navigiis putrescentibus, fæce spumosa adnascuntur, & locis multis ubi nihil tale aderatante, post per inopiam humoris factò cœno, Ostreæ prodire: ut apud Rhodum insulam, cum classis applicuisset, & fictilia projecta essent; in mare, tempore post cœno obducto testis. Ostreæ in eis reperiebantur. Nihil autem partis genitalis emitti ab iis, argumentum est, quòd cum Chii quidem ex Pyrrha Lesbi insulæ Ostreas vivas portassent, & in loca quædam maris reciproci æstus, & luto similia demississent, plures nihilo fuere temporis spacio, quanquam incremento corporis plurimum profecerunt. Quæ autem ova vocantur, nihil ad generationem con-

ferunt, sed indicium sunt nutritionis melioris, quale in sanguineis pingue est: quamobrem sapore per id tempus præstant, ciboque laudantur. Quæ de Conchis Ælianus scribit, in speciali historia adferemus.

Sensus eis Plinius adimit, tribuit Aristoteles. Purpuris escas putidas Purpurari emoli acceduntque odore sine dubio illectæ ad ipsas. Ungues ad strepitum se subtrahunt, inferiusque subsidere cernuntur, quoties ferramentum sentiunt admoveri. Exiguo namque extant, reliquo autem toto corpore perinde ac in cubili occiduntur. Natices qui capiunt non adverso, sed secundo flato adæunt, quoties escam persequuntur, nec voce ulla sed silentio agunt.

Antipathiam cum tonitru habere creduntur, & adhærescentis tempestatis signa sunt.

Adeò olim in *Cibus* adhibebantur, ut inde conformatum sit adagium, conchylia viduarum cupedias, & Plinius, luxuriæ matrem Conchyliorum, precia margaritis propemodum æquasse, quæritur. Comune omnibus falsum quendam in sua carne succum habere, quo alvum ciere nata sunt: quòd si probè assentur, maximè tum falsa evadunt, ut quæ succum jam habeant ab igne veluti succensum, & propè dixerim, absumptum. Mollitie tamen & duritie operationis variatur eventus. Venerem invitare certum, unde eam Concha Cyprum vectam quidam, alii è concha natam voluerunt. In *Medicina* quoque locum invenisse in specialibus dicemus.

TITULUS II.

De Testaceis in specie, & primò de Turbinatis in genere.

SUPERIORE titulo Testaceorum omne genus, in Turbinata, Turbines, conchylia bivalvia seu *διδυμα*, & *μυδιόειρα* seu univalvia distinximus: Turbinata vel in genere, vel in specie considerantur. in genere dicta Turbinata sunt illa, quæcumque in volutas & anfractus seu spiras, quales in prælis & torcularibus visuntur, Testas suas quoquo modo reflectunt. Græci *στροβιλῶδη* vocant, Gesnerus *ἐλικουοειδῆ* quoque dici posse putat, quòd *ἐλικος* vocent, quas diximus, volutas. At Rondeletio *στροβιλῶδη* in genere pro omnibus Turbinatis sumitur. Turbo autem est id quod exemplo & lato paulatim in mucronem desinit, cujus figuræ est & Turbo lusorius. Proprium illis est testam habere continuam totam & unicam. Si externa spectemus, si interna considerentur, quodammodo similem naturam nacta sunt omnia, magnitudine autem distant & aliis affectibus qui excessu comparantur. Quædam enim quæ majora sunt suas

Arist. H. A. l. 8. c. 13.

Generatio. Arist. Gen. A. l. 3. c. 11. Arist. H. A. l. 5. c. 14. Scalig.

Sensus.

Antipathia.

Ufus.

Arist. H. A. l. 4. c. 4.

suas quoque partes conspectiores habent: minora autem minus: sic etiam duriora & molliora, & ejusmodi alia alii. Nam quæ caro summa à testæ ostro exorta est, eam quædam firmiorem quædam solutiorem habent. Ex ejus medio *caput* est & cornicula bina; in majoribus proceriora, in minoribus minima. Eximendi capitis eadem omnium ratio, & perterrefactis contrahendi. Habent quædam *os* & *dentes*, minutas, tenues. Quædam etiam muscarum more habent *proboscidem* linguæ speciei. Hæc dura est buccinis & purpuris. Nam quemadmodum Tabani & asilus tergora quadrupedum pertundunt: ita his tanta est duritia, ut escarum testas perforant. Subest ori statim *venter* similis avium ingluvei, qualis est etiam umbilicis. Infra duo candida quædam, firma, specie *mammillari*, qualia in sepiis inveniuntur: sed hæc solidiora. A ventre *gula* duplex longa ac papaver usque, quod in fundo est. Quæ omnia perspicui possunt, in sinu vorticoso testarum. Quod *gula* jungitur *intestinum* est, à qua, continuo tractu fertur totum simplex usque ad exitum, incipi eas à vorticoso sinu quo *papaver* continetur, atque inde laxiorum. Est autem papaveris magna pars quasi excrementum in omnibus ostracis. Inde *intestinum* reciprocans rursus ascendit ad carnosas partes, atque circiter caput terminatur, qua emittitur excrementum omnibus turbinatis tam terrenis quam marinis. Hucusque Aristoteles. *Crescere* ut vermes, scilicet anfractibus, qui subinde accrescentes plures efficiuntur in partem priorem, quod caput vocatur, experientia docuit. *Serpunt* parte dextra non ad clavículas, sed in adversum. De *Congressu* in speciebus dicitur.

TITULUS III.

De Turbinatis in specie.

CAPUT I.

De Turbinatis in anfractum tortis.

ARTICULUS I.

De Nautilo.

TAB. X.
Aldrov.
l. 3. c. 3.
Arist. H.
A. l. 4. c. 1.
Differentiæ.

DUUM sunt Turbinata apud Aristotelem generum, vel enim *ελκλι* habent, vel sunt *κοινοειδη* seu in globum circumacta. Ex illis sunt *Nautilus*, *Purpura*, *Buccinum*, & *Conchylium*. *Nautilus*, quem Suidas *ναυτιλο*, alii *ναυτιλον* & *ων πολυποδ* vocant, vulgo *ναυτιλος* dicitur, & cum *Nauplio Athenæi* idem

videtur. A modernis Græcis *καυτιλο* *καυτιλο* vocari Robertus Constantinus author est.

Duo ipsius apud Aristotelem habemus genera. Unum est, cujus testa pectunculo similis est, cava, neque ei connexa natura. Is prope terram pascitur sæpe numero: quare à fluctibus ejicitur in aridam, ubi delapsus de concha, aut capitur aut in humo perit. Hoc genus pusillum est & simile bolitanis: quæ Polypi species est. *Alterum* in testa tanquam limax est. Is ex ea nunquam exit: sed interdum brachia exerit. Illud respicit Plinius cum dicit: Inter præcipua miracula qui vocatur Nautilus, ab aliis, Pompilos (potius polypodis ovum) Scipinus (verius pronus) in summa æquorum, pervenit, ita se paulatim subrigens, ut emissa omni per fistulam aqua, velut exoneratus sentina, facile naviget. Postea prima duo brachia retorquens (potius attollens ex Athenæo) membranem inter illa miræ tenuitatis extendit. Qua velificante in aura cæteris subremigans brachiis, media cauda, ut gubernaculo se regit. Ita vadit alto, Liburnicarum ludens imagine, & si quid pavoris interveniat, hausta se mergens aqua. Eundem exactissime Bellonius descripsit. Concha, inquit, tribus fragmentis constare videtur (carina scilicet & lateribus, cum tamen una & simplex sit) quarum latera utrinque ceu carinæ junctæ apparent, ea ut plurimum magnitudine, quam ambæ manus amplecti possent: latitudine autem quantum pollex cum indice comprehendat. Omnes autem non excedunt crassitudinem membranæ pergamenæ, striisque in oblongum ductis, ad oras crenis iaciniatæ sunt, in formam rotundam abeuntes: foramen autem per quod Nautilus alitur atque exit de *Concha*, magnum est. Fragilis hæc lactei coloris, lucida, admodum polita, omnino navis rotundæ effigiem referens. Navigat enim per maris summa, elatus de imo gurgite offertque se testa inversa, ut facilius ascendere posset, & inani scapha enaviget, atque ubi inde emerferit, tum concham invertit. Cæterum Nautili brachiis interjacet membranula, qualis est inter palmipedum digitos, sed hæc magis est tenuis, in telæ aranæ modum, robusta tamen, qua etiam aura inspirante velificat. *Cirris* quos utrinque multos habet, pro gubernaculis utitur, atque ubi metuit, tum concham protinus marino humore oppletam demergit.

Alterum Nautilum, Cochleam margariferam Bellonius vocat, & videtur eam Fauconerius describere, cum in Epistola ad Gesnerum ait, suum Nautilum, testam habere interna parte ita nitentem, ut cum unionibus preciosissimis de coloris amoenitate certare posset. Bellonius enim suæ illius

Arist. H.
A. l. 4. c. 2.

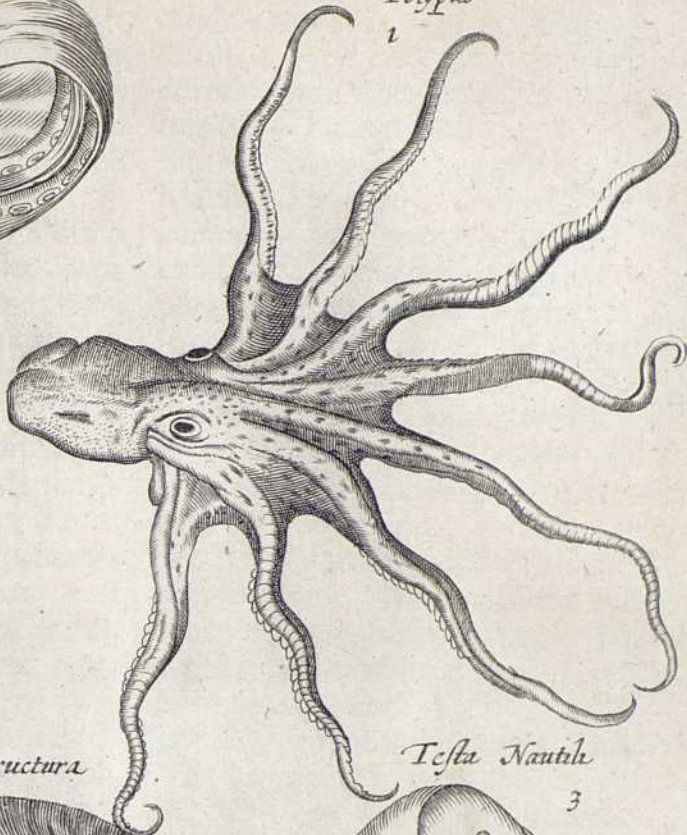
Plin. H.
N. l. 9.
c. 29.

Nautilus
2

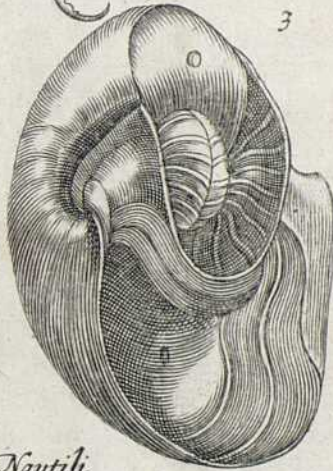
Polypus
1

Nautili Structura
4

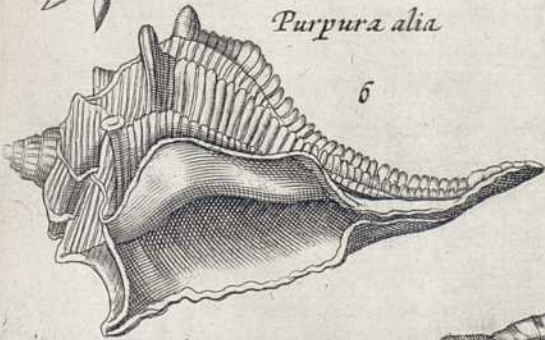
Testa Nautili
3

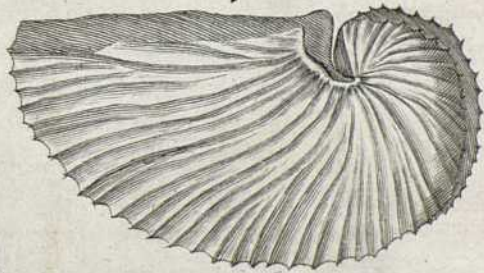
Purpura
5

Purpura alia
6

Testa Nautili
7

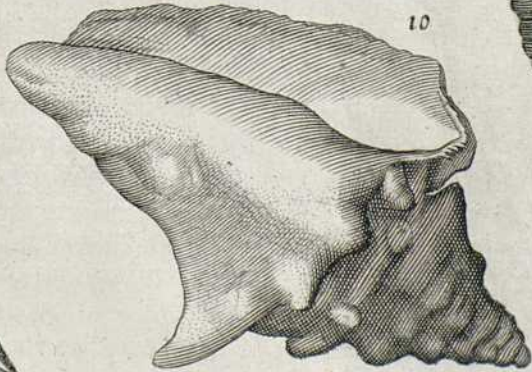
Buccina
8

Strombus magnus
4

Murex aculeatus
10

Cochlea rugosa
9

lius cochleæ concham, in magno apud artifices Gallos, ad vasa ditioribus abacis accommoda conficienda, precio esse, & *Porcellanam* ob id vocari scribit. Fauconerius multa in sui Nautili testæ carina tabulata, eodem amœno colore nitentia, fuisse prodit. Hinc facillè colligas eundem cum eo esse, quem à Græcis *Σαρπίλην τινκτανίδην*, id est, polythalamum dici scripsimus. Plinius cum de Nautilo paulò ante dixisset, mox tanquam de alteraejus specie: Navigeram similitudinem, inquit, & aliam in Propon-tide visum sibi prodidit Mutianus. Concham esse acatii modo carinatam, inflexa puppe, prora rostrata: in hanc condi Nauplium animal Sepiæ simile, ludendi societate sola: duobus hoc fieri generibus. Tranquillo enim, vectorem demissis palmulis ferire ut remis; si verò flatus invitent, eosdem in usu gubernaculi, pandique concharum sinus auræ. Hujus voluptatem esse, ut ferat, illius, ut regat: simulque eam descendere in duo sensu carentia: nisi fortè tristi (id enim constat) omine navigantium humana calamitas in causa est. Cardanus quoque cujusdam cochleæ meminit, quam India mittit. Est, inquit, forma triremis cum alta puppi, in qua vasculum aliud, diceres poculum à natura excogitatum. Nam & magnitudo tanta ejus quam vidi, ut cotylam capiat. Res profectò usus elegantissimi & pulcherrimæ formæ.

ARTICULUS II.

De Purpura.

PURPURA Græcis *πορφύρα*, Plinio aliquando Pelagium, Politiano concha Herculea, quòd tincturæ Hercules author creditur; Serapioni Pulpia, Brasavolo Antale dicitur. Qui cum Conchylio confundunt, à Plinio refutantur. Distinguit enim iste, & expressè apud eum legimus. Conchyliæ & purpuras omnis ora atterit, quibus eadem mater luxuria paria penè etiam margaritis fecit. Nec minus illi, qui Conchylium idem cum Buccino ponunt, quòd Plinius cum duo tantum genera Turbinatorum continentium florem illum tingendis vestibus adeò expetitum poluerit, alterum Purpuram, alterum Buccinum esse, necesse videatur. Eodem enim libro hæc verba extant. In Conchyliata veste cætera sine Buccino, præterque jus temperaturæ aqua pro inviso potus humani excremento. Concham ex Turbinatore genere esse Aristoteles prodidit, & aliquot ipsarum genera agnovit, ut circa finem dicemus.

Descriptionem si spectes, sæpe ovi est magnitudine, aliquando major, nisi elevata & aculeis munita esset, & canalem ad latus qua linguam exerit haberet. Rugata eadem, aspera, cinerea, aliquando fla-

vescens, aliquando ex viridi cinerea, intus luteo colore. Rostro est longo tubuli modo excavato: Cornua Limacum more attolit, atque eodem modo serpit, iisdem cornibus iter sibi præterdit. Linguam ex tubullo illo canaliculato in latere procurrentem habet, quæ callosæ huic parti adhærescit, cui caro ipsi testæ adjungitur. Est autem ea caro, musculus quidem fortis ac candidus, mediæ testæ alligatus, quo Purpura tanquam congenito quodam operculo, carni patulæ opposito, diutissimè extra aquam vivit. Marinam enim aquam haustam asservat, qua pluribus diebus refovetur ac sustentatur. *Caput* illi cartilagineum ac durum. *Os* in ea parte qua scopulis hæret, rotundo foramine pervium, quo lapides arrodit; & in stomachum exgens demittit. *Hepar* quoque habet viscidum, tenaci quodam lentore præditum, ut penè viscum esse appareat. Sed hoc quod de hepate, branchiis, & corde, Bellonius scripsit, pro fabulosis censet Rondeletius.

Et hæc quidem recentiorum Descriptio est. Ut vero & veteres videamus, Clavatam Plinius facit Purpuram ad Turbinem usque, aculeis in orbem septenis ferè, qui non sunt buccino. Testam intortam curriculatim in crepidinem desinere, apud Aristotelem extat. *Partes* illæ quæ Dioscoridi secundum Hermolaum *αίμα*, aliis *ίμα*, quod violam significat, partes sunt interni Purpuræ corporis mediæ, fibratæ, torosæ, & firmæ, circa quas testæ volumina capreolorum ritu circumvolvi incipiunt secundum Dioscoridem: vel quibus hæret vena illa vel membrana illam floream Purpurarum continens, inter *papaver* nempe quod turbinata omnia sua clavicula continent, quod est inferiore loco, & cerviculam seu collum superiore loco.

De eo flore seu succo ita breviter Aristoteles: Inter papaver & collum florem continent, textura densa, colore candidæ membranæ, qua ablata & compressa manus flore tingitur. Hoc ipse flos videtur esse: reliqua concretio, quasi alumini. Id Plinius florem in mediis faucibus habere dixit, liquoris eum esse minimi in candida vena, unde pretiosus ille bibetur, nigrantis rosæ colore sublucens, reliquum corpus sterile. Rondeletius partem succum continentem, cordi proportionem respondere existimat, florem, sanguinis loco esse. *Caro* earum penitus includitur, nec ulla ex parte, excepto capite conspicitur, ut apud Aristotelem habemus: Testa sua adhæret. *Linguam* duram habere eaque testas escarum perforare, non tantum ab Aristotele, sed & Plinio, qui longitudine digitali facit; & *Æliano* proditur: Rondeletius promuscibus muscarum quæ inter cornua comparat, & firmam, torosam, quæque exeri possit,

Plin. H. N. l. 9. c. 30.

Tab. X. 5. 6. c.

Nomen.

Plin. H. N. l. 9. c. 35.

Plin. H. N. l. 9. c. 36. & 39.

Plin. H. N. l. 9. c. 36. Descriptio.

Arist. H. A. lib. 5. c. 15.

Arist. H. A. lib. 5. cap. 15.

Plin. H. N. l. 9. c. 36. *Ælian. H. A. l. 7. c. 34.*

Galen l. 3.
de Medic.
secund.
loc.

possit, concedit: sed tam duram esse ut testas perforat negat, rostro id fieri verisimilius addens. Qui *κροκίδα*, seu *κροκίδα πύρα* apud Galenum, pro tomento purpurarum, pro depexo & contuso in medicamentis veteres uterentur, sumunt, vehementer falluntur. Lanæ enim purpura tinctæ crassior & minus curata pars est, cuius & Dioscorides meminit. *Operculum* varia apud authores sortitum est nomina. Plinius purpurarum cavum dixit, Aristoteles *καλυμμα*, *επικαλυμμα*, Galenus *πύρα* vocavit. Alii *βυζαντιον βυζαντιον*, vel *βυζαντιον*, à Byzantio vel Byzantio Africæ nominant, & longè verius quàm illi, qui id nomen originarium purpuræ adscribunt, quas non habet, vel qui blattas Byzantias buccinorum & Conchyliorum permixta opercula appellant. Galenus Indici conchilii testam inter ostraca & testas purpurarum & muricum generatim comprehendit. Nec negandum fortè est, Conchylii, buccinæ & purpuræ opercula, nec substantia, nec viribus differre; nisi fortè unguis odoratus differentiam supponat. Nam blatta Byzantia dum uritur ingrati est odoris, & castoreum redolet: unguis verò, suavem odorem spirat. Potest tamen & id quod *κροκίδα* Græcis dicitur, gravis apud Latinos odoris esse, & in quibusdam locis unguis odoratos, fœtidos in aliis reperiri. Ut ut sit, Carni hæret operculum purpurarum ut unguis noster. Ex filis seu fibris coagmentatur, & quia pinguedinis aliquid in se habet, fumum cornu modo accensum emit. Et hæc quidem de partibus sufficiant.

Flos Purpuræ.
Virru. l. 7.

Flori, qui & succus Plinio, *το αλ'ος των πορφυρων* Græcis, varia indita sunt nomina. Vitruvius ostrum dixit *απο των οστρεων*, cui Virgilius Sarrani epitheton, à Sar urbe Phœnicæ, quæ postea Tyrus, unde purpureus color & Saranus & Tyrius, secundum Massarium addidit. Nec tamen omnis Purpura ostrum, ut tradit Gellius, quamvis omne ostrum purpura sit, quod exuberantiam splendoremque ruboris habet, hoc est, illustratur splendore, quo alia purpura caret, *Saniem* etiam præter Plinium idem Vitruvius vocavit, Pollux *καθρον*, Fucus, pelagium, venenum Tyrium, purpurissum, *κροκίδα* ejusdem sunt apud alios nomina. *Tria* verò hujus floris, à varietate coloris sumpta, posuere genera, *πορφυριδα*, coloris violacei, saturati, & subnigricantis, quo colore *πορφυριδον κωμα*. Homerus dixit: qualis erat amethystina & quæ è Pelagiis purpuris & buccinis fieri solebat. *Πυρριδα* punnicorum rubentem colore cocci, qualis fuit Tyria vel Tarentina. *Αλεργιδα* denique colore glauco, irato mari simili, austero, diluto, qualis fuit conchyliata, Tyria omnium celeberrima, quæ & ostrum dicebatur quo obscurior & nigricantior eo

carior. Sed & à loco aliqua est differentia. Testatur enim Vitruvius, ostrum quod legitur in Ponto & Gallia, quod hæc regiones sint proximæ ad septentrionem, esse atrum. Progredientibus inter septentrionem & occidentem, lividum: quod legitur ad æquinoctialem, orientem, & occidentem, violaceo colore inveniri: quod verò meridiana regionibus excipitur, rubrum esse. Inventum fuisse à Phœnice regnante à Tyrio Philosopho Hercule produnt. Cum enim in eam, referente Cedreno, Tyri partem ascendisset quæ ad mare pertinet, pastoris canem concham vorantem, & pastorem lana sanguinem prout ille putabat à sanguinis ore abstergentem vidit. Tinctura delectatus, lanam istam ad Regem detulit, qui lanam ita tingi, & sibi vestem parari curavit.

Quantum ad Purpurarum *locum* in pelago & littoribus ut in Differentiis dicemus degunt, nec ulla magis idonea ipsis regio quàm limosa. Si amnis in mare effluentis aquam degustarint, eodem die moriuntur. Dies tamen circiter quinquaginta extra aquas captæ vivunt, sæpe in arena latent, & canis exortu circiter tricenos dies conduntur. Sunt tamen peculiariora loca, quæ à Purpuris celebrantur. Virgilius & Petronius Assyriæ meminere, Plinius Meningis Africæ insulæ, non longè à Syrtibus sitæ, quam Lotaphagorum terram putant, & Getulici littoris: Laconica Pausania, Horatio & Valerio Flacco celebris est. Unde huic fucus Tenarius; Arriano, Muxa emporium ad mare rubrum. Teniensem purpuram apud Plinium lego, fortè quod in tæniis seu cautibus in mari candicantibus, & fasciæ instar prætensis, degit. Dialutensem seu fortè Dialutensem alibi, quasi *δια* & *λυτον*, quod per falsum æquor rapit: Porphyrusa Aristoteli à frequentia Purpurarum dicta est. Fit & Melibææ apud Festum mentio. Celeberrima denique omnium est Tyria, ut Plinius de suo tempore scripserit: Tyri nobilitas nunc omnis Conchylo atque Purpura.

Vicitant pisciculis teste Aristotele: sed nec algam nec muscum rejiciunt. Ita ista in suas testas recipiunt, ut iis in orbem exercitis, quasi circularem convivationem præbeant, una alterius alimentum depascente. Plinius pabulo & solo purpurarum genera discernit, ut sit lutense, quod putri limo; algense, quod alga; dialutense quod vario soli genere, pascitur. Istud esse vilissimum.

Ortum apud Aristotelem invenio duplicem. Vel enim ex limo existunt vel ex salivario lentore, ut Plinius prodidit, quem emittunt, de quo ita Aristoteles: Purperæ verno tempore eundem in locum congregatæ faciunt id quod vocant favaginem. Est enim favi species, sed minus expolita.

Quem-

Locus.

Vicius.
Arist. H.
A. lib. 8.
c. p. 2.

Generatio.

Arist. H.
A. lib. 5.
c. 14. id est.
Scalig.

Quemadmodum si folliculus alborum cicerum multis quiddam compactis. Nullus his patet aditus, neque inde fiunt pupuræ, sed tum illæ tum testacea alia ex putredine atq; limo proveniunt. Sed id est quasi purgamentum & ipsis & buccinis. Etenim hæc quoque favificantiæ, quemadmodum cætera testacea. Cæterum etiam facilius, si qua subsint principia referentia genus suum. Cum enim incipiunt favificare, emittunt lentorem quandam mucosum, ex quo folliculi concresecunt illi. His igitur omnibus solutis, effluit interram id quod continebant. Atque eo in loco purpurillæ minutæ oriuntur atque concresecunt, quæ hærentes purpuris capiuntur, aliquot etiam inchoatæ tantum. Quod si ante partus tempus capiuntur, in ipsis storeis non tenerè pariunt, sed in eundem locum conventu factò quemadmodum etiam in mari: Unde per cratium angustias quasi racemi prodeant. Celerrime inter testacea crescunt. Sex annos vivunt, & singulis annis incrementum earum per orbem patet, quibus totidem quot annos habent, testa claviculatim intorta in crepidinem desinit. Parum progrediuntur, & ad escas à longo accedunt, quòd odoratu valeant. *Tincture* ratio alio spectat. *Usum in Cibis* præstant, & hoc cum ostracodermis communes habent, quæ falsum succum contineant, eodemque alvum subducant, carnem autem sint dura. Athenæus in Hicesio papaver copiosius alere scripsit, magis tamen Scillam sapere. Colla ægrè confici & difficulter sedere excrementum facile, partes extremas aptissimas esse, & seu elixas seu assas humori ori gratum & stomacho accommodum emittere, Xenocrates prodidit. Peculiare est eis quòd coctæ jusculis spissent. Nec à *Medicina* excluduntur. Contra venena prodesse, docuit Plinius, contra Dorycnion Nicander. Saliva recentia vulnera agglutinantur. Callus pro se operiuntur tusos glutinat nervos præcisos. Testæ cinis pustulas verendorum è melle discutit, ad dentifricia cum rosis & caryophyllis usurpatur. Cum pulvere glycyrrhizæ, papaverisque semine, cremore hordei paucò vino albo pulmonibus auxiliantur, & flexiones sistet. In pollinem redacta ulceribus malignis competit. Cum melle illita, pilos attenuat. Filam è purpura quo vipera cervici circumposita suffocata fuit, collo circumdatum tonsillarum affectus tollit. Aëtius verò purpuram hircinio felle madefactam & mulieri umbilico diebus septem impositam conceptum juvare tradit, si deinde crescentè luna cum viro congregiatur.

Ætas.

Ufus in Cibis.

Ufus in Medicina.
Plin. H. N. l. 32. cap. 6.
Plin. H. N. l. 32. c. 10.

Arist. l. c. Differentia.

Differentia seu genera, si quæras, sunt *Magnæ*, quæ ad Sigæum & Loctum Idæ promontoria gignantur. *Parvæ*, quas Euripus fert & Caria. *Pelagiæ* quæ magnæ & sca-

bræ, quarumque flos magna ex parte niger, sed nonnullis pusillum rubidus. Nonnullæ ad pretium minæ evasisse, prodidit Aristoteles. *Littaroles* quæ parvæ, & flore sunt rubro. *Echinata*, quæ vel pluribus spinis maximè in postica parte horrent: vel rarioribus, minoribus, & brevioribus. Illæ extra modò flavescunt, modò candicant: intus, modò violacei sua ut coloris modò rubicundi. Istorum tota turbinata pars rubicundo colore conspicitur, dorsum verò partim rubet, partim virescit. Anterior mucro acutus non est, sed notabili latitudine spectabilis. Intus colore ferrugineo, flavascente ac eleganti caruleo variant. Sunt & *Rubra*, ut in Austrinis partibus *Nigra*, in Aquiloniis; *Livida*, in Occidentalibus & Orientalibus. Marmoreæ qualis est illa longis undique tuberibus, ubique ferme duplicibus at minimè acutis, sed obtusis plena, labro latissimo, quasi canaliculato, binæ enim id foveæ percurrunt, tota ferè marmoreæ duritiei, undique candida, præterquam in extremis foraminis oris, quæ purpurascunt. Ad hanc pertinet tota ex cinerem candida, minor quàm priores omnes labro subtus spinosa, cum alioqui nullæ in toto corpore spinæ dentur. Ventre est plene sessili, seu non turbinato. *Pentadaetyli* denique qualis est illa quam superius descripsimus, Gesneri quam ex Adriatico mari accepit.

ARTICULUS III.

De Buccino.

Buccinum à similitudine potius buccini quo sonus editur, rotunditate oris in margine incisa, ut Plin. visum dicitur, quàm quòd vel buccis admodum sonos musicos edat, vel buccas inflare tubicines rogat, ut Bellonius voluit, Gillius masculino genere extulit, quidam etiam dentale buccinum interpretantur. Græcis hodiernis *φύκιον* dicit Gesn. autor est: nonnullis *σπρίμω* & *σπρίτω* idem significant. Communiter *κέρυξ*, fortè à cera, quam mucò similem mutuo attritu salivant, quòd Græcis est *κέρυξεν* vocatur: quòd vocabulum ex antiquis Græcis nonnulli pro purpura sumpserunt: Plinius nonnunquam muricem transtulit Athenæus purpuræ filium nominat.

Tab. X. 8.

Plin. H. N. l. 9. c. 36.

Testa tegitur scabra, eaque congenita promuscidibus, ut musca instruitur, quòd membrum linguæ effigiem præ se fert. Venter os protinus excipit, similis in umbilicis ingluviæ avium. Infra duo candida quædam firma specie mammillari, qualia in sepiis inveniuntur: sed hæc solidiora. A ventre gula duplex longa ad papaver usque, quòd papaver in fundo est: quæ omnia perspicere possunt in sinu verticoso testarum. Quòd gulæ jungitur intestinum

Descriptio. Arist. H. A. l. 4. c. 4.

num est, à qua continuo tractu fertur totum simplex usque ad exitum, incipiens à verticoso sinu quo papaver continetur, atque inde laxior. Papaver verò pars ejus ima esculentaque est. Inter hoc & cervicem flos est, sed, ut Plinius dicit, dilutior & minus floridus. Et hæc de Buccino veteres. Bellonius Buccini concham ut plurimum minimi ovi magnitudinem non excedere, strias in tergore quinas habere, ut nerita, plerisque in gyrum tuberculis obtusis, brevibusque obseptas, multo quam in purpura frequentioribus, sed ubi in claviculum desinunt, unicum tantum eam comitari testatur. Interna parte incisam oris magnitudinem habet turbinum modo, & canalem ad latus, per quem linguam exerit, purpurarum modo: eodemque operculo contegitur, qua etiam turbinata omnia, ne in testas contracta ab externis offendantur. Color testæ intus lacteus foris fulvus, tantaque magnitudine aliquando crescit, ut ad Cartejam purpuræ & buccinæ deca cotyli, id est, decem cotylorum capaces reperiantur.

Locus.
Arist. H.
A. l. 8.
c. 13.
Arist. H.
A. l. 5.
c. 15.
Generatio.

Locum si spectes, petris adhærent, circa que scopulos leguntur. Canis exortu circiter tricenos dies latere scripsit Aristoteles, quod Plinius de muricibus accepit. Annos circiter sex vivere, idem tradidit.

Idem ipsis *Gignendi* modus qui purpuris. Semen ad generationem nullum habent. Favificare in more eis positum. Ova sub lapide prona parte oblonga albaque, deinceps pendentia disponunt, quæ ita disposita favi nomen habeat ab apum similitudine. Supini autem sub lapide stabulantur, cum favificant: quo verò tempore favos exstruunt, si incoquantur & abscondantur, ova intra continere comperientur: quæ saliverio lentore lapidibus & cautibus ferruminant, ut inde decidere non possint: quod tam magno artificio constituunt, ut nihil coacervatum esse videatur.

Ufus in
Cibis.

De earum in *Cibis usu*, hæc scripsit Xenocrates. Buccinæ sunt duriores purpura; & magnitudine ac loco differunt, triplicesque vires habent, testæ, colli & excrementi in testa contenti. Nam scabra substantia piscis alvum sistit, ac præcipuè si asetur: contra magis facit elixa.

Collum earum alvum sistit, difficulterque concoquitur: idcirco ex sinapi vel acetato, aut liquore, aut pipere corrigere ipsum debeat, qui eodem vescuntur. A qua denique quæ ex eis manat, calefacta, ventrem subducit: Cum eo verò excremento quod testa continetur, cocta, magis gilva fit, & piscis qualitatem præfert. Si verò totæ decoquantur, majorem sistendi vim habebunt, & fitim offerent. Quidam verò eas elixas lævigant, & æquè acurticas condiunt, fiuntque ori gratæ. Luna exoriente ple-

næ, & æstate graciles. Eadem apud Dioscoridem, Galenum & Diphilum invenire licet.

Habet & in *Medicina usum*. Cardialgia laborantibus in cibis præscribit Trallianus, purulentis etiam, si falsus humor est. Ad alocepiam, usta, trita, & in oleo veteri subacta, & ad glutinis crassitudinem redacta à Myrepsò vehementer commendantur.

Ufus in
Medicina.

Galenus ad ophelidas & lenticulas, in furno assæ & ex melle trita commendat. Andernacus & succo limonum detrita ad genas mulierum dealbandas deprædicat, præsertim si aliquid argenti vivi sublimati, iisdem injeceris. In Belgio contra tussim inanem inprimis & puerorum, potus ex buccino propinatus.

Differentias quod spectat, Rondeletius duo reperiri scribit, parvum, nempe, lineis frequentibus asperiusculum, & alterum ei simile, nisi quod lineas prominentiores habeat, & transversas, ut striatum meritò dici possit. Est & testa spissiore durioreque, nec non genus magnum coloris violacei, sed cujus orbes flavescunt, & in ore candicat. Gesnerus se & aliud vidisse scribit, purpuræ similis, figura & magnitudine propius, tuberculis undique dispositis, deinceps rotundis scitè omninò eleganterque elevatum; nec in mucronem adeò exprorectum, sed capite obtusiore brevius. Miffa & Aldrovando peregrina, colore & duritie marmoris, circulis rosas æmulantibus.

Differentia.

ARTICULUS IV.

De Murice.

Murex modò Buccinum, modo Purpuram significat, taceo colorem purpureum, cui Muricis nomen imponitur. Hic pro testaceo sumitur, quod & turbinatum & longos firmosque aculeos habet, nomenque ab asperitate murorum sortitum est. Perottus inter ostrea enumerat, propter scabritiem corticis. Sed alia in Ostreis asperitas, alia in Muricibus. Illa per totam superficiem sese repandit: hæc, aculeis quibusdam per intervalla eminentibus constat, iisque longis & firmis, quod Plinius quoque firmare videtur dum ait: Firmioris jam testæ murices & Conchar. genera. Valerius Flaccus dum intortum vocat, de buccino sumendus est.

Tab. X.
& XI.
Nomen.

Descriptio.

Usum in Cibis quoque habent, sed illaudatis. Xenocrates enim falsos virosos esse, & ventrem turbare, urinam ciere, ori ingratos, concoctu difficiles pituitam gignere, &c. scribit. Scribonius Largus tamen & Celsus inter Cibos stomacho gratos recensent. Apud Macrobius etiam cum aliis conchis in epulo apponuntur, quo die Lentulus flamen inauguratus est.

Ufus in
Cibis.

Largus
Compos.
104.

Usum

Ufus in
Medici-
na.

Usum in Medicina si attendimus, Car-
nes appositæ pilos in mammis tollunt: Te-
starum cinis cum oleo tumores aufert; pa-
nis resistit; Capitis ulceribus cum melle
illinitur; maculas in facie mulierum purgat,
& parotides tollit. Habetur & pro dentifri-
cio. Carbunculos de veretris extermina-
re, Marcellus Empiricus prodidit.

Diffe-
rentia.

Quantum ad Differentias & Genera, est
Murex *Marmoreus*, *Triangularis*, *Lacteus*,
Purpureus Orthocentros, *Coracoides*, & *A-
porrhais*. *Marmoreus* à candore & duritia
nomen sumpsit. Rondeletii parte interna
ex albo purpurascit. Testa gravis est: den-
sa, solida, aculeis multis horrens, figura
inter buccinum & conchylium media,
ampla, ut merito *στραγγύλον* dici possit. U-
ritur facilè, & incinerem abit, acrimoniã-
que ob empyremum acquirit. Ambustis
medetur, cicatricemque pulchram indu-
cit, postquam abluta, & cum oleo rosato
in unguentum redacta fuerint. Gesneriani
marmorei muris color forinsecus pallefcit,
intrinsicus cum pulcherrimo splendore ex
albo roseus est. Labrum exterius pro-
tendit se & dilatat in marginem: mucro-
nes infra caput seu conum testæ duo ma-
gni, sed obtusi prominent. In ipso cono
parvi admodum & subrotundi, per spiras
deinceps non aculei sed tumores visuntur.
Huic accedit *Aldrovandi*, turbine acutissi-
mo atque longo & exili, undique strictus
aut potius undatus.

Triangularis, altera parte est planus, al-
tera ferè rotundus, sed ita ut utrinque sint
duo latera, tertium, plane pars afficiat,
à qua figura, quæ huic propria est, no-
men sumit. Aculeos habet breves & firmos,
vario est colore, foramen duplex habet ru-
gosum, quo ob testæ amplitudinem & bre-
vitatem sonus editur gravis & tristis. Oper-
culum cum uritur fumum emittit. Pingue-
dinis aliquid habere, rectè inde colligas.
Quare in oleo amygdalino decoctum in
aurium doloribus utiliter usurpatur. *Lacteo*
color nomen imposuit. Obtusior est tur-
bine aliquando quam cæteri, aliquando
Exochas potius & tubercula habet quam
clavos. Triplicis effigies invenies apud
Aldrovandum. *Purpureos Orthocentros* to-
tus forinsecus & intrinsicus rubet, tur-
bine candicat. Mucrones habet duodecim
rectos & robustos, sex constat volutis
quæ exiguis & obtusis tuberculis respargun-
tur. *Coracoides* Rondeletio ab infirmis &
rostris corvorum similibus aculeis dicitur.

Aporrhaides quidam inter Lepades,
quod ut istæ faxis adhæreant, ponunt; sed
malè. Faciunt enim & Neritæ idem, quæ
tamen toto genere ab iisdem differunt. Ad-
de lepades parte altera detecta & carnem
ostentante affixas; Aporrhaides verò ac-
clinato tegmine, quod iis operculum est,

ad saxa agglutinantur. Quid si illius
Muricum generis sint, quæ Græci Plinio
prodente Colycia, & Corythia vocant,
turbinatae æquè sed minora multo, effi-
caciora etiam, & oris halitum custodien-
tia. Ut ut sit, quem Aldrovandus expressit,
marmorea est duritia intus & extra candi-
cans, septem aculeis, ab uno tantum late-
re, iisque canaliculatis instructus.

Plin. H.
N. l. 32.

ARTICULUS VI.

De Conchylio.

CONCHYLII nomen ut ut universo
testaceorum generi imponatur, pri-
vatim tamen pro unica specie accipitur.
Sic apud Plinium invenimus, cum in Pon-
to conchyliã non esse cum ostrea abundant,
scribit: sic apud Philostratum in vita Apo-
lonii, cum, in Biblio maxima conchyliã &
murices eximie magnitudinis nasci, dicit.
Sumi & pro colore, apud Plinium inpri-
mis, tam certum est, ut demonstratione
non indigeat. Qui pro Ostracio sumunt,
nomen partis toti accommodant. Est autem
ea parte latius qua in turbinem deficit, si-
ne aculeis tuberculis veullis. Foramen quo
caro interior ostenditur, non rotundum,
ut in purpura & buccino, sed longum. O-
perculum blattam Byzantiam Serapionis
esse, quæ eadem, quod avium unguem æ-
muletur, cum ungue Dioscoridis, opina-
tur Rondeletius. Nec *στραγγύλον* vocabulum o-
best. Nec enim hoc semper gratus inuitur
odor: sæpe etiam gavis. Ideo expressè
Dioscorides, *ἀρροήριος ἢ ἐσθιδεῖς, θυμολύβου, κακοπύ-
λοντες ποσὶς ἢ βραχίη*. At castoreum fœtet, & u-
trumque, tam operculum, quam hæc blat-
ta Byzantia ad suffocationes uterinas adhibe-
tur. Quod autem, in Indiã nardiferis lacu-
bus unguis inveniri, & nardi pabulo vesci
dicitur, cum conchylium marinum sit, id ex
aliorum potius quam sua sententia à Diosco-
ride scriptum opinatur Rondeletius. Simi-
lis purpuræ tegumento dicitur, non figura,
sed usu potius & substantia.

Aldrov. l.
3. c. 15.

Laudatissimus est qui à mari rubro ad-
fertur, candicans, pinguis. Babylonicus ni-
grescit atque minor conspicitur, succum
ipsis & quidem purpureum inesse testatur
Plinius. Partes ejus omnes in medicamen-
tis usurpantur. Crematum idem efficit quod
purpura & buccinum. Caro interna medi-
camentis aurium dolores sedentibus à Gale-
no admiscetur.

Ufus.
Plin. H.
N. l. 21.
c. 8.

Galen. l.
3. de Med.
f. l.

CAPUT II.

De Turbinatis in orbem circum-
actis.

ARTICULUS II.

De Turbinibus.

Tab. II. **T**antum de ^{σπογγιόδης} seu Turbinatis, & in anfractum tortis, sequuntur Turbinata, quæ in orbem circumaguntur, *Turbines* nempe, *Trochi*, *Nerite*, *Cochlea*, *Echyni*, & *Conchylia*. Turbinum haud spernenda sunt genera.

Descri-
ptio. Est turben *magnus*, *auritus*, *tuberosus*, *angulosus*, *muricatus*, *pentadactylus*: sunt & *turbines inspongiis nascentes*. Magnus multis voluminibus constat, margine spisso & aspero, testa alba, lineis tuberculisque multis scabra & aspera. Foramen habet rotundum, & rimam qua excrementa excernuntur. Saxi hæret turbine fursum verso. *Auriti*, tres icones habemus, quorum primus perelegantem & in mari Gallico rarum exhibet, alter, intus & in tergo ferrugineum cætera croceum, concha tuberosa, pronè & supinè pictum; tertius, tuberculosum, testa superius leucophæa, infernè crocea. *Tuberoso* tubercula nomen indidere. Varii est generis, longus, tenuis, acutior, lævis, albus, niger, varius. Aldrovandus quatuordecim Icones exhibet, ex quibus secundus, est striatus, è monte erutus. *Angulosus* exinde nomen fortitus est, quod testæ volumina ita à se discreta sint, ut in medio angulos efficiant. *Ustus* dentifriciis conficiendis ultimus est. *Muricato*, tubercula brevia & obtusa nomen imposuere, testa est intus purpurea, foris alba, & quasi calce illita. *Pentadactylos* dicitur, quod quinque appendices longas & acutas, si extremum turbinis annumeres habeat. *Spongiis* quæ delectantur, multorum sunt generum, quæ omnia apud Aldrovandum videri possunt.

Conchula, quæ lactea vocatur, in succo pomi Citrii, cum aqua vitæ dissoluta, mulieres ad faciem sucandam utuntur.

ARTICULUS II.

De Trochis & Nerite.

Tab. X.
Aldrov. l.
3. c. 25. **T**rochi à similitudine instrumenti, quo pueri lusitant, appellantur. Omnes sunt leves & varii. Testa veluti crustis duabus constare videtur; externa minus nitet: quæ subjacet unionum est splendore. Alii sunt parvi, alii oblongi. Icones exhibent *Magnos*, *Pyramidales*, *Niloticos albos* & *maculosos*, *Nerita* seu ut Scaliger legit Na-

rita, Græcis ^{νιτίνος ἀνιτίνος} & ^{ἀνιτίνος} apud Athenæum, Hesychio ^{νιτίνος}, dicitur. Nomen à Nereo Deo marino fortitos videtur, quod is fortè tali concha tanquam elegantiore buccinæ loco, usus esse fingatur: sicut & Triton, quem visum auditumque in quodam specu Olyssiponenfis oræ concha canentem Plinius refert. Ab illis qui Adriaticum sinum accolunt etiam nunc veteri nomine appellatur. Testa est levi, si Aristotelis descriptionem sequimur, ampla & rotunda, forma buccinis proxima, papaver tamen non nigrum ut buccina, sed rubrum habet. Corpus medium testæ firmiter annectitur. Tranquillis diebus soluti pascuntur: coortis ventis recipiunt sed ad saxa cancelli, atque ibi quietem agitant. Neritæ autem adhærent more patellarum, & earum quas ^{ἀπορριπίδες} Græci vocant, & cætera horum genera omnia. Hærent enim saxis reclinato tegumento, quod quasi tegumentum esse videantur. Quem enim usum ambæ valvæ biforibus, hunc præstat altera tandem pars turbinatis. Intus pulpa carnea, inque ea os. In rimis cavernisque saxorum generantur, celerique incremento augescunt. Et olfaciunt, & audiunt. Ideo silentium servent necesse est, qui eos capiunt.

De *Natatione* eorum ita Plinius: Navigant ex his Neritæ, præbentesque concavam sui partem, & alteram auræ opponentes, per summa æquorum velificant. *Ælianus* & *Bellonius* diversos ab Aristotelis Nerite proponunt. *Illius* est magnitudine exigua, pulchritudine eximia, & in mari ubi sordium nihil, & tranquillitas viget inque saxis ad imam maris sedem adhærescentibus nascitur. *Hujus*, testam in anfractum intortam habet, qua penitus inclusa, nulla ex parte præterquam capite conspicua est. Apud *Aremoricos* tanta hujus testacei frequentia, ut abscedente æstu, magnos acervos è saxis colligant, & coquant. Quia papaver rubrum habet, pulmenta ex eo confecta, ac si minio tincta essent, conspiciuntur.

Græci crudas ejus carnes edunt, quod appetentiam excitare, inprimis cum capis comestæ, credantur. Icones plurimas apud Aldrovandum vide. Nobis aliquot duntaxat exhibere visum.

ARTICULUS III.

De Cochleis.

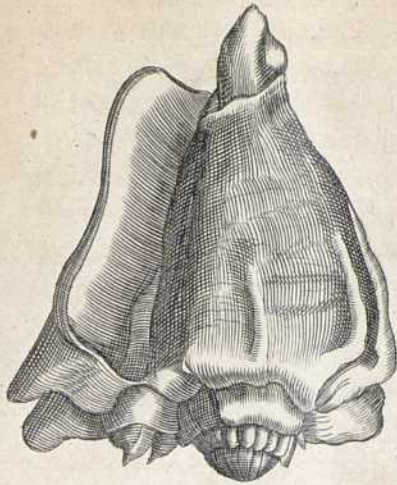
Cochleæ, Aristotele ^{κοχλίας} & ^{κόχλις}, quod ^{τὰ ὄστρακα κοχλίας μὴ} habeant, *Spartanis* ^{σπίραις} & ^{σίσσηος}, Hesychio & *Varino* ^{σιλάται}, aliis ^{παμασίας} ab operculo, ^{φορίσται} & ^{τεροκύοι}, seu *domiportæ*, ^{χαμαιδύτοι}, ^{χαμαιδελίαι}, & ^{ἀρροδαμύλλοι}, &c. dicuntur, quorum tamen nominum quædam terrestribus potius convenire videntur.

Descri-

Arist. H.
A. l. 4.
c. 4.Motus.
Plin. H.
N. l. 9. c.
33.Nomen.
Aldrov. l.
3. c. 29.

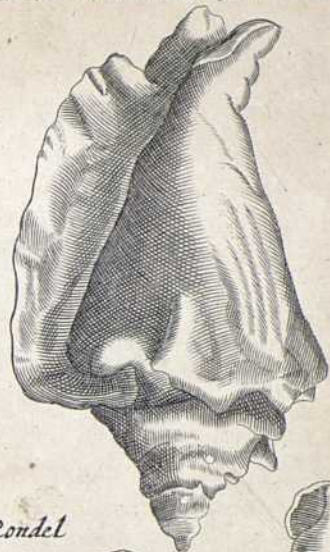
Aporrhais

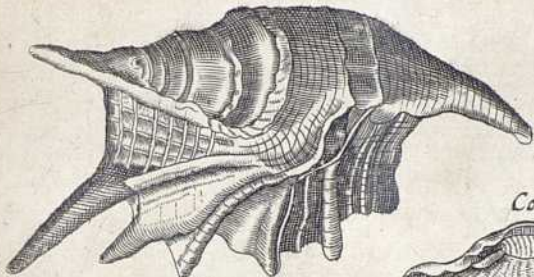
Murex Orientalis

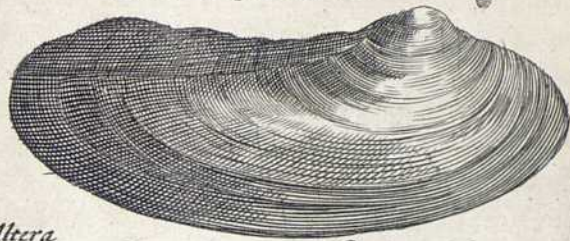
Murex marmoreus Rond Tab. XI

Murex Coracoides

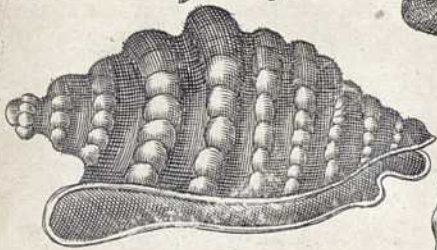
Concha Longu. Rondel

Concha Altera

Concha Echionata cruda

Concha Indica polita

Turbines

Trochus Magnus

Trochus Pyramidalis

Trochi

Trochi

Turbo Magnus

Nerita Rond

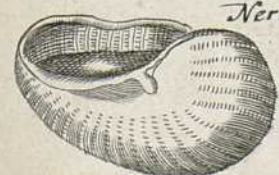
Nerites

Turbo Longus

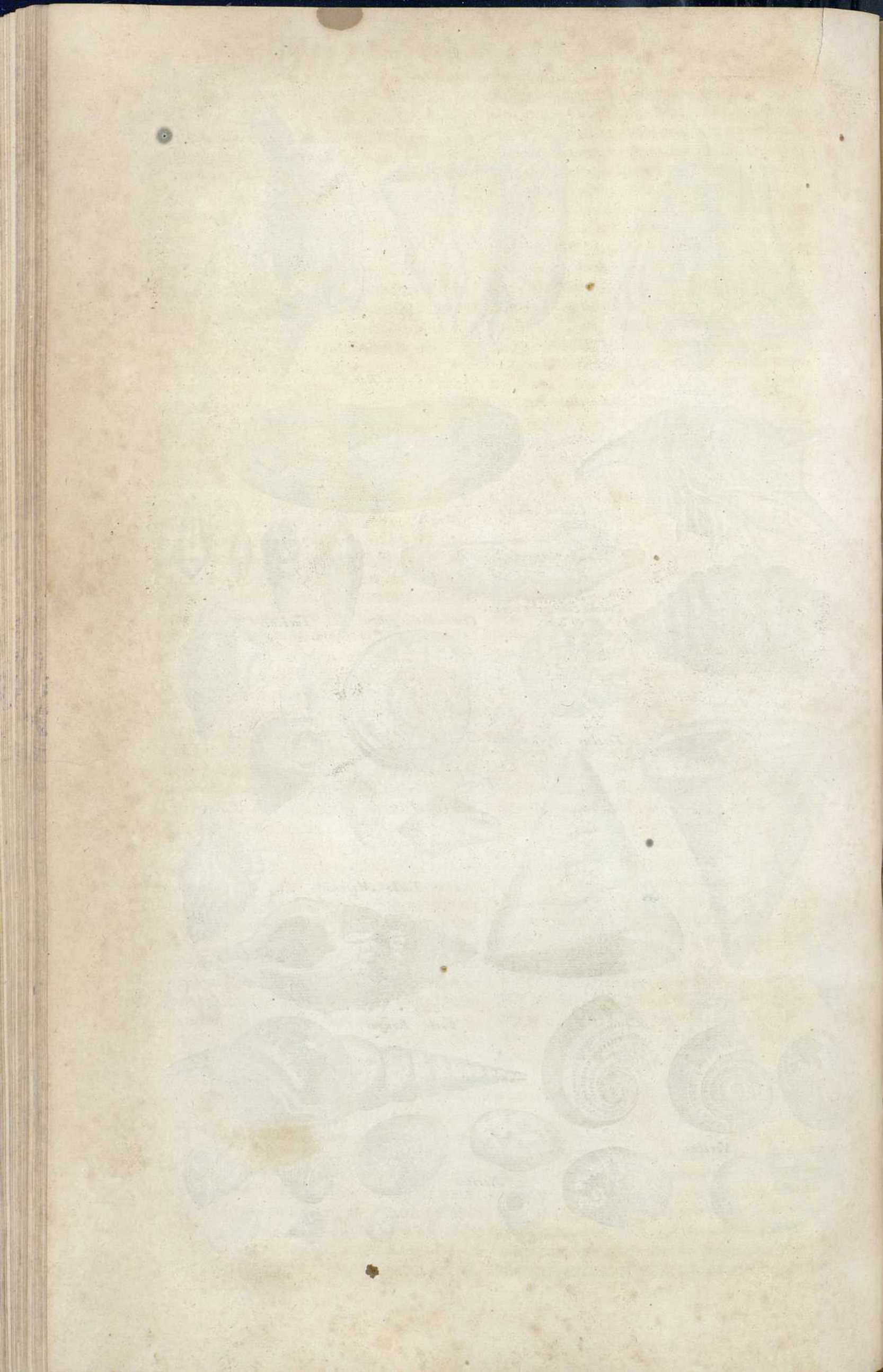
Nerites

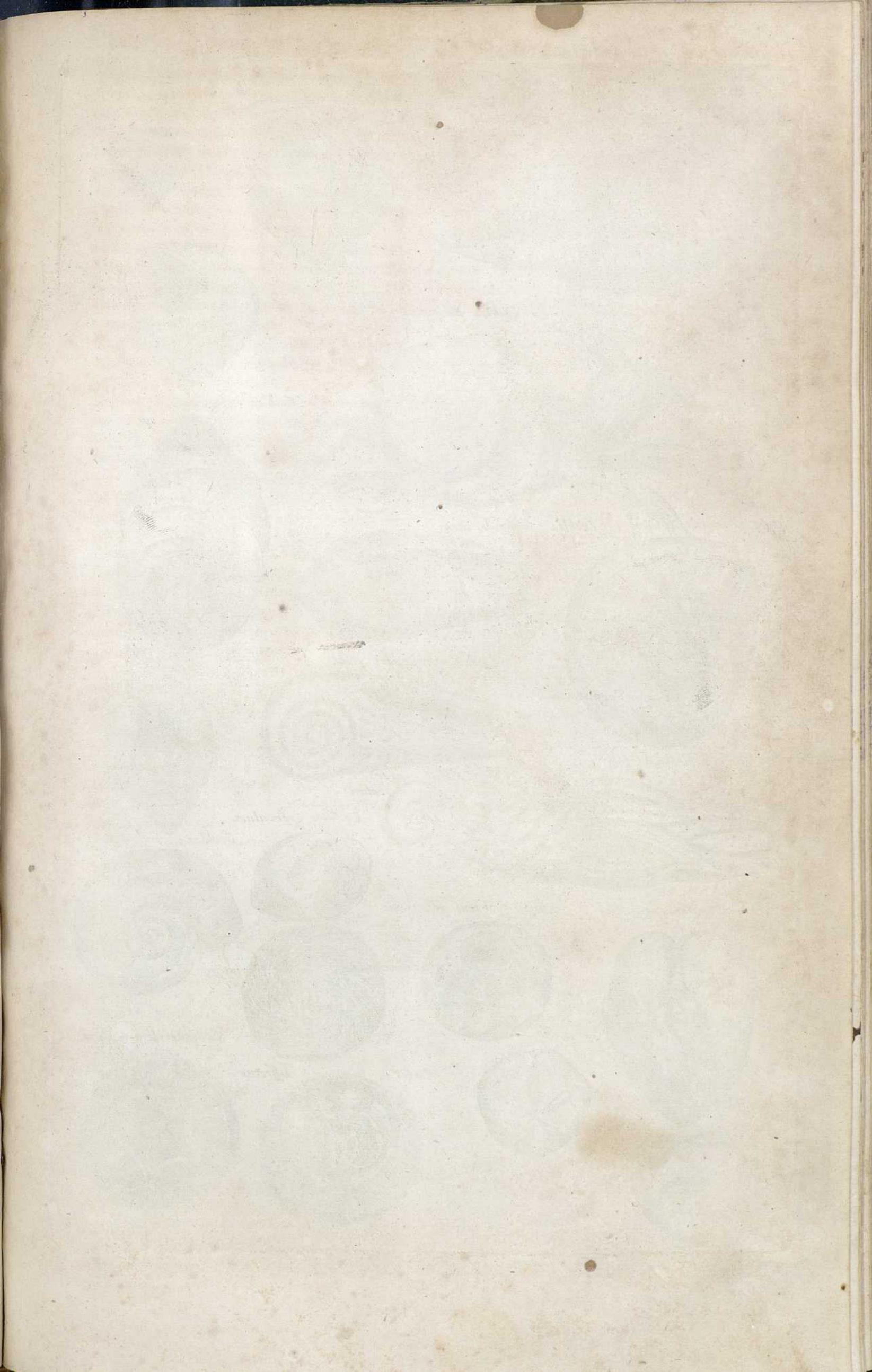
Nerites

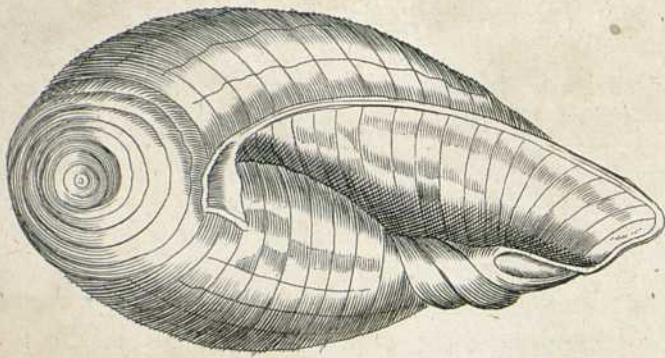

Cochlea ruggosa et umbilicata

Cochlea caelata

Cochlea Sarnotica

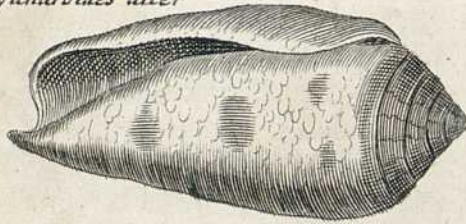
Cochlea caelata cum suo operculo

Cochlea olearia

Cochlea cylindroides alter

Cochlea cylindroides prior

Cochlea Echinophera Rond

Limax Marinus

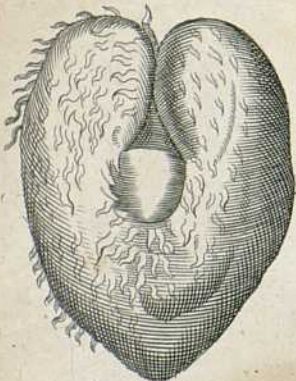
Cochleæ operculum

Cochleæ operculum

Cochlea depressa

Echinus Spatagus et Brissus

Echinus spohatus asuis spinis

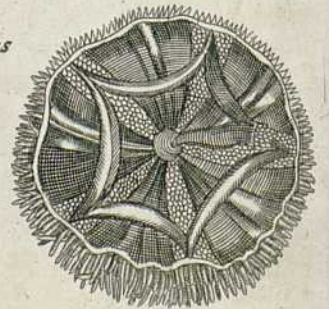
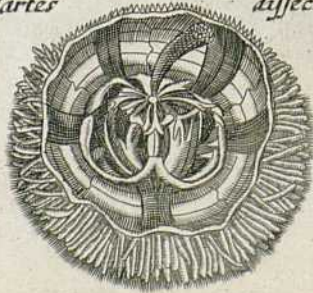
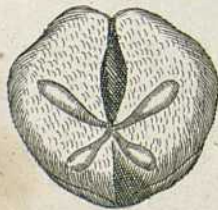
Echinus

integer

Echinus idem in duas

Partes

dissectus

Descri-
ptio.

Descriptionem si attendas, Teucer animal esse sine pedibus, sine spinis, sine ossibus, testaceum, oculos nunc exerens nunc retrahens, ad exemplum quæstionis ludicræ scribit. Siliceo, claviculatim intorto tegmine clauditur, quod vulgus testam, & volutam, Cochlearum testam Budæus, Cochleam synechdochicè Celsus, domum Sammonicus & Statius, calicem Plinius, *κάλυψος* Dioscorides, *κόχλων* Galenus vocant. Si eam detraxeris hebetescere atque exspirare quidam ajunt, negant illi, qui circa initium Augusti exire, & novis superinduci prodidere. *Capitis* figura carere, apud Albertum M. legimus. At Plinius equorum capitibus assimilavit. Massarius bovini præ se ferre figuram scripsit. *Cornua* quidam bina attribuere, ut Plinius; quatuor nos, id est, magna duo quæ posteriora sunt, & minora totidem ferè in fronte, habere videmus. An *Oculi* dati sint discutitur. Pro visu tentamenta proportionè puncti atrioris in summo corniculorum accepisse, tradit Scaliger. Carere iis, & corniculis in quibus arenacea durities, prætentare iter, Plinius. Habere in summitate cornuum, & cum appropinquant, oculos in cornua retrahere, cornua in caput, & caput in corpus, Albertus. *Os* eis inest. *Dentes*, acuti, tenues præduri, ejusque indicium, derosam à minimis earum vitem, dentibus carnosum quid interjacet. *Promuscidem* etiam inter aculeum & linguam habent, & ori jungitur quasi ingluvies avium; à qua stomachus est, quem excipit venter, in quo situm est, quod papaver vocatur, mox intestinum continuum tendit simplex, originem à papavere illo ducens. *Saliva* quæ punctis acu vel stylo carnibus manat, myxa Græcis dicitur.

Locus. Quantum ad *Locum*, reperiuntur in mari, fluviis, & terra, quarum istæ sylvas & consita arboribus loca potissimum amant. Hyeme propter frigus nimium, æstate quod fervidum tempus reformident, in occulto delitescunt, suoque succo vivunt, nisi quid rotis de coelo deciderit. Ideò Varro: *Locus* is (pro cochleis) melior, quem & non concoquit sol, & tangit ros. *Locus* mutare Ælianus prodidit, ad Propontidem calidam hyemare, ad Ægialum æstatem infumere scribens.

Victus. Rore *victitare* dixi, sed non solo. Sub noctem sæpissimè ad pastum exeunt, & tum post pluvias æstivas & autumnales accenso lumine à rusticis capiuntur. Plinius mirè caulem asphodeli in Campania prosequi & sugendo arefacere scribit. Theophrastus eadem inter ficorum genera recenset. Saginabantur apud veteres in vivariis. Instituit ea Fulvius Hirpinus in Tarquinenti paulò ante civile bellum, quod cum Pompejo M. gestum est, distinctis quidem ge-

neribus earum: quia & faginam commentus est, sapa & farre aliisque generibus, ut cochleæ quoque altiles ganeam implerent: cujus artis gloria in eam magnitudinem perductæ sunt, ut octoginta quadrantes caperent singularum calices. Macrobbi seculo hæc faginandi ratio ignorabatur.

Inimicitias cum lacertis gerere apud Plinium legimus, cum laris avibus apud Ælianum. Massarius ubi limax sit, neque suem esse, neque perdicem ait. Sale super limacem projecto, totum ferè liquefcere, & in aquam viscosam converti, Albertus M. prodidit.

De *Ortu* non convenit inter authores. Solas ex omnibus testaceis in coitu coherentes videri, & vere ac autumno prægnantes apparere, ex Aristotele habemus. Gernerus quoque Limaces coire, & ova parere candida, magnitudine oculorum lucii piscis, iisque incubantes mense Majo aliquando inveniri, audivisse se scribit. Albertus, & Porta ex limo, & putrescentibus aquis vel rore oriri, & ideò brevior vita frui. Hyeme tantum oriri, quod Plinio placuit, vix verisimile cum eisdem lactucis innasci testetur, nos viciniam sciamus. Testa detracta hebetescere, & processu temporis in aureliam transire, ut eruca, atque immobilem vivere, sed quidnam ex eo animalis pennati oriatur, compertum nondum esse, Massarii fide addimus. Terrestres contractione & concussionem corporis moventur.

De *Ufu* earum in Cibis apud Romanos constat, ex superioribus. An verò boni vel mali sint succi, inter scriptores non convenit. Celsus boni succi esse prodit, nec intus vitari; Galenus, etsi Græcis in mensa frequentes, sed concoqui pertinaces, crassioris succi, & quæ ventriculo diutissimè immorentur, solidius alimentum præstare, sed tardius & paulatim concoqui. Archigenes inter *diæta* nutrientia, & syncopis exhibenda reponit: sed mendum cum Mercuriali suspicor, quod Ætius, qui ad verbum transtulit cochleas omiserit.

Plinius nec veteres, nec recentes ori gratas esse reliquit. Fluviatiles & albas virus habere, ut & sylvestres. Alexandrinis ideò frequentiore elephantiasin, quod crebro falsamenta, limaces, quidam & asininas carnes comedunt, si Cælio Rhodigino, & Galeno credimus. Mathiolo quæ in apricis degunt locis, & odoratis victitant herbis, iis quæ in opacis & palustribus degunt, præstant. Dioscorides terrestres stomacho utiles esse, nec facile corrumpi scribit. Optimas Sardonicas, Africanas, Astypaleicas, & quæque in Sicilia ac Chio gignuntur, quæque in Liguria Alpibus, pomatiæ, cognominantur. Ma-

Macrobb.
Saturn.
l. 3. c. 13.
Plin. H.
N. l. 8. c.
39.
Antipat-
thia.

Genera-
tio.
Aristot. l.
3. de Ge-
ner. l. 11.

Plin. H.
N. l. 9.
cap. 51.
Plin. l.
19. c. 10.

Ufus.
Galen. l.
3. de
Alim
facult. c.
2.

Mercur.
Var. lect.
l. 1. c. 5.

Dioscor.
M. M. l.
2. c. 8.

rinas facile excerni: fluviatiles virus ole-
re; quæ vepribus frutetisque glutinatae co-
hærent, quas seffilos vocant, ventrem &
stomachum turbare, addit.

Marcellus earum usum penitus impro-
bat. Apud Apilium lacte & pulve passas
invenies. *In Medicina* frequens earum u-
sus. In capitis dolore, caput præcisum de
collo suspenditur. Earundem pinguedine
capilli multiplicantur. Integræ pro febris
amuleto, de collo suspensæ commendan-
tur. Oculis caligantibus Africanas com-
bustas & tritas, Marcellus Empiricus com-
mendat; auribus dolentibus, cum oleo
nardino aut rosaceo fervefactas Asele-
piades; cum hordeo decoctas Villanova-
nus. Cartilagines, carnem earum, glutina-
re, Hollerius prodidit; nervos Dioscori-
des Tagautius emplastro ad maturanda
œdemata adhibet. Sanguinis è naribus flu-
xum concisæ ex aceto sistunt. Cum melle
& felle bovis mistæ, anthraces maturant &
rumpunt. Tritæ cum suis volutis hydropi-
corum aquas exfugunt.

Aqua ex Cochleis destillata, hecticam
febrem ad uncias sex sumpta tollit; macu-
las oculorum, cum fimo lacerti, corallio
rubeo, & saccharo destillata, abolet: clavos
& verrucas, resectas, mense Majo vel O-
ctobri detracta & instillata sanat. Pollen de
testis limacum inanibus contritis fissuras
manuum pedumque inspersus tollit, &c.
Plura vide in Aldrovando.

Jam de *Differentiis* dicendum est. Mul-
tiplex autem ipsarum est varietas, magni-
tudinem, figuram, colorem, regionem,
victum, vitam, & alia, si spectemus, sunt
nigræ, albæ, ruffæ, varinæ, nudæ, tectæ.
Adhærent fico, lauro, asphodelo, carduis,
aut foliis gregatim.

In mari rubro, maximam, testa purpu-
rea, cum spira in medio, mira colorum
varietate, invenire, scribit Ælianus. Ser-
tum, inquit, summo artificio & orna-
tu contextum, è floribus multijugis, uri-
dibus, aureis, rubicundis, per æqua inter-
valla digestis. Gyllius tantæ se unam magni-
tudinis vidisse asserit, ut tantum vini cape-
ret, quantum piscator exsiccare uno pran-
dio possit. In Ægypti Nilo grandissimæ fe-
runtur, vocales, ululantium expressa simili-
tudine.

In agro Romano sunt quædam lupinis pau-
lò majores, quæ autumnò quorundam car-
duorum caulibus acervatim adhærescunt, si
Mathiolo credimus. Minutæ fortè Plinio.
Sunt & *Echinophora* oblongæ, quibus tubæ
loco utuntur tubicines; *Pomatia*, quæ can-
cellum qui testas ingreditur, rarò excedunt,
& in Tridentinis montibus, è Terra, hyme-
me, & frutetis, uncis quibusdam ferreis,
propè fruticum radices, terra circumfossa,
eruuntur, præstantissimæque censentur.

Seseli, quæ sylvestribus frutetis & senti-
bus adhærent, & ex quibus quædam ope-
re vermiculato à natura elaboratæ conspi-
ciuntur: *Cavatica* in Balæaribus insulis
quæ non prorepunt è terræ cavernis, neque
herba vivunt, sed uvæ modo inter se cohæ-
rent. *Minus* denique *vulgares*, quæ adhæ-
rente operculo ejusdem testæ sese ope-
riunt, & semper terra obruuntur. Circa ma-
ritimas Alpes quondam effodiebantur, for-
tè & hodiè. *A regionibus* sunt *Illyrica*, Plin.H.N. l.9. c.56.
quibus magnitudo præcipua; *Africana*
quibus fœcunditas; *Solitana*, quibus no-
bilitas; *Sicula*, quæ modicæ, quoniam
magnitudo duras, facit, & sine succo, *Asty-
palaica*, quæ laudatissimæ, *Linusia*, ab a-
gro cui nomen Lina est, ita dictæ juxta Py-
tiuntem, medio inter Parianam coloniam &
Priapum spacio; *Germana*, quas Vegetius
in potione equi prophylactica, admiscet.
Acerata, quæ latæ & multifariam nascun-
tur. Et hæc quidem Terrestres sunt. Mari-
nis accensentur, *Sarmatica*, *Cælata*, *Olearia*,
Depressa, *Rugosa*, *umbilicata*, *Echinophora*,
Cylindroides, & *levi turbine obtuso*, addi his
umbilici possunt.

Sarmatica, in mari Sarmatico invenitur.
Dolium corporis mole æquat, cornibus ar-
boreis cervum. Extrema cornua in orbi-
culos rotundantur, unionum instar splen-
dentes. Cervice est crassa; oculis accen-
sæ candelæ modo micantibus; naso obro-
tundo, & pilis felium ad instar obvestito;
rictu oris magno, sub quo pendet promi-
netque carnea moles, aspectu subhorri-
da. Quatuor nititur cruribus totidem latis
& aduncis palmis.

In Dania se vidisse, fortè mentitur The-
vetus. *Chalata*, Caragolo demat, seu Sca-
ragolo Hispanis, testa est turbinata & satis
longa, cælaturis inæqualis & scabra, in-
tus lævi. Operculo superiore parte est non
aspero, intus tuberoso, inæquali, & rubri
coloris. Succum salsum gignit, & vene-
rem stimulat. Testa in aceto macerata, su-
periore veluti cute vel crusta spoliatur,
redditurque cochleæ margaritiferae modo
splendens, nitida & unionis modo colorata.
Huic similis est Cochlea maculis viridibus
Aldrovandi, nec non ea, quæ inter Turbi-
nem & cochleam cælatae mediam naturam
habere videtur. Quæ hic exprimitur, ope-
culo est miniaceo miniaceis tuberculis turbi-
ne violaceo infra, supernè ferrugineo. Cavi-
tas inter turbines, viridi est colore.

Olearia nomen à Plinio inditum quod
ea oleum decapularent, vel in usus quoti-
dianos haurirent. Rotunda est, intorta, &
adeò magna ut aquæ quatuor libras capiat.
Hujusmodi aurifices, additis ansæ & basi in
urceos efformant.

Depressa, est altera parte plana, altera
excavata in voluminibus, quæ initio par-
va pau-

Diffe-
rentia.

Ælian.H.
A. l. 11.
c. 21.

Aldrov.l.
3. c. 31.

Aldrov.l.
3. c. 32.

va paulatim crescunt ad foramen usque. *Rugosa*, rugas per transversum ductas, ita elatas habet, ut & striata dici possit. Colore est intus albo, foris flavescente, valde fragili. *Umbilicata*, & quidem in medio, in satis insignem magnitudinem excrescunt. Aliæ nigricant, aliæ corneo sunt colore, aliæ maculosæ. Ad cochlear. terrestrium, quæ conglomeratæ foeniculi crassioribus caulibus adhærent, formam quam proximè accedunt. *Echinophora* aculei quibus tota conspersa est, nomen indidere. Operculo, succo, substantia, à parvo buccino non differt. *Cylindroides* pyramidem refert, pyri modo turbinata, magnitudine pugni, & punctis variis subcastaneis notatur. *Levem turbinata obtusa*, politam admodum Rondeletius facit. Testa est crassiore, carne minus dura. Frequentissimè circa Levinum insulam capitur. Hisce adde *Limacis marini* insolentem speciem, nec non Cochleam marinam tuberosam, quorum Icones damus. *Umbilicum marinum* Bellonius lapidi rubro per simili tegumento rugoso & scabro occludi scribit, quodque solum inter Gallici Oceani turbinata politiem admittat. Rotundiore hiat ore, edulisque est. Clavicula earum herbarum more, quæ sese arboribus alligant à dextra ad sinistram in vertitur. Papaver in clavicula testæ continetur. Rondeletio *Umbilici* vocantur, quod præter foramen illud quo cochleæ faxis inhærent quoque exeunt alterum habent umbilico admodum simile, quod profundum convolutionum veluti centrum est, vel circa quod anfractus Cochleæ convolvuntur, veluti circa *περικύκλιον*.

Duos inprimis apud Rondeletium habemus, quorum prior superiore parte latior, mox in turbinem desinens, nigris, rubris & albis tuberculis, corallorum omnium colorem & naturam referentibus, distinguitur: alter ciceris magnitudine, qui in spongiis reperitur, veluti granulis rubri corallii æmulis conspersus est. Inter umbilicum & foramen quo corpus exerit, testam incisam habet, incisuræ operculi vice sunt.

ARTICULUS IV.

De Echinis.

ECHINUS: quem quidam cum Eche-neide pisce perperam confundunt, Græcis *ἐχίνος*, vel *ἀπό τοῦ ἔχειν ἑαυτὸ τὰν σαρκαὶν ἀφαιρῶν*, vel *ἀπό τοῦ μὴ δύνασθαι ἔχειν διὰ τὰς ἀκλῆδας ὅ ἐστιν ὁ ἀκρότατος*, quod teneri ob aculeos non possit, dicitur. Quidam Cardium marinum, nec non Erinaceum vocant. Spinofus ergo est piscis. Mirum est quod de iis Aristoteles reliquit. Eorum scilicet corporis partes dissectas coire rursus & redintegrari. Idem

apud Ælianum & Philen invenies. Spinæ ipsis pro pedibus sunt: his ingrediuntur & volvuntur in orbem. Hinc eos sæpè detritis aculeis invenias, quod Aristoteles & Plinius prodidit. Agilius & celerius moveri qui sunt cibo idonei, vel exinde colligas, quod semper aliquid algæ suis implexum spinis gerant. Imminente tempestate sese affigere aut harena saburrare, ne à fluctibus excuterentur, inde procellarum nautis præfagia, ab Oppiano, Plutarcho & Plinio creditum: at Bellonius frustra hoc credi prodidit, quod multis promuscibus instructi, à fluctibus volutari non possint.

Sunt ex illis quidam *ἀσπυροί*, seu cibo inepti; sunt tamen quorum & in *Eduliis usus est*. Nullo enim tempore ovis carent, ut Aristoteles prodidit: maximè tamen pleniluniis diebusque tepidis pleniores redduntur, eos si excipias, quos Pyrrhæus fert Euripus, qui hybernis mensibus meliores censentur. Exiguum illudque humidum nutrimentum præbent, Mnesitheo authore, sed quod Galenus stomacho commodum esse existimat. Ventrem dejicere, omnes ferè scriptores annotarunt; magis eos qui circa Cephale-niam, Icariam, & Hadriam nascuntur, quia amarescunt; minus, rubicundos, melinos, crassiores, & qui cum raduntur, lacteum quiddam emittunt. Plinius secundus jus eorum multis verbis commendat, quo vocabulo aquam internam esse intelligendam, Gesnerus putat. Laco apud Athenæum unum in os imissum una cum testa dentibus comminuit: nostri, inquit Dalechampius, lapide testam frangunt, & flavam sive croceam partem, id est, ova, edunt, de quibus ita Perottus: Scinditur Echinus levi percussu, hirta testudo in duas partes dividitur: abjicitur altera, altera verò leviter aqua abluitur. Decidunt sordes, quæ in iis pro visceribus sunt: remanent quinque partita ova, subrufa, ad stellæ imaginem formata. Hæc cruda sumuntur, sapore non injucundo, quamvis nescio quid amaritudinis habeant. Conditos mense Decembri olim, Palladius author est.

Quantum ad *usum Medicum*, venenatos quidam prodidere, Arcesilaumque Batti Eudemonis F. cum in lethalem morbum incidisset, marino Echino in potionem à Learcho sumpto, mortem obiisse, apud Plutarchum legimus: quod tamen apud nullum alium invenies. Testæ crematæ cinis, Dioscoride teste, *sordida ulcera* expurgat. Eadem contusæ & ex aqua illitæ *luxuriantem carnem* comprimunt, & incipientibus *panis* resistunt. Ad *capitis manantia ulcera* valere, Rondeletius author est. Ad *abortum* eundem prodesse Aëtius prodidit.

Ufus.

Galen. l. de asten-uante victu.

Plutarch. l. de virtut. Mulier. Dioscor. l. 2. c. 1.

Aldrov. l. 3. c. 34. 35. 37. 38.

Tab. XIII. Aldrov. l. 3. c. 40. Nomen.

Descriptio.

Contra *urine stillicidium* valere Paulus Jovius reliquit. Quippe, inquit, qui frigiditate maris præalti, in quo degunt, (sexaginta enim aut etiam amplius passuum gurgite oriuntur) ipsi quidem exigui sint, sed aculeos grandes durosque gerunt. Causa magnitudinis est, quod incrementum corporis in ipsos convertitur. Cum enim parum coloris obtineant, neque concoquere possint, multum ob eam rem habent excrementi: aculei autem & reliqua generis ejusdem excremento nascuntur. Duri verò & rigidi penè lapidis constant propter frigus. Ad *secundas expellendas*, Hippocrates tres tenuiter tritos in vino odorato propinat. *Alopecium*, cinis cum adipe porcino vel ursino fanat, &c.

Hippocr. l. 1. de morb. mulier.

Differentiæ.

Strabo Geogr. l. 16.

Differentiæ Echinorum sunt variæ. Sunt *Toronenses*, qui circa Toronem nascuntur. Candidi sunt, & spinis & testa, & ore, augenturque forma productione quàm cæteri, estque iis spina parva, nec rigida, sed mollior. *Euphratenses*, quos Eratosthenes, ut est apud Strabonem, in insulis apud Euphratem, miræ magnitudinis esse prodit, alios pileis majores, alios *Dakotenses*. In mari Indico facilè congiuntur capiunt, si Æliano adhibenda fides. *Balthici*, qui instar magni mali sunt, & in mari Balthico inveniuntur. Duros esse, puniteifere coloris, & spiculis ademptis maculosos, Gesnerus prodidit. Circa Daniam quoque & Norvegiam habentur. *Fluviatiles*, ut Hermolaus & Massarius ex Paulo Ægineta prodidit. *Purpurei* mixto virore, quales in scopulis quibusdam maris mediterranei aqua contactis, apud Antii reliquias, & juxta Bajas, reperiri scribit Perottus, tam grata oculis varietate, ut, si colores durarent, nulla esset cum gemmis comparatio, sed mortuo pisce colores tabescunt. *Agiles*, qui velocius moventur, nec sunt edules. *Aculei* inde dicuntur. Calidiores quidem sunt, sed quia vocares idem, & præ copia ingestorum cruditatem colligunt, idè in cibos non veniunt. Bellonio si credimus, majores aculeos habent, sed crassitie minores sunt, vixque grandis gallinæ ovum magnitudine excedunt. Diversa in eis colorum varietas. Sunt omninò nigri, albi, vitrei, ruffi, flavi, cyanei. Quidam purpura splendent, subinde circumagentibus se igniculis, micantibus ad aculeos scintillæ modo. *Ovarius*, ut Hermolaus vocat, quem Rondeletius ita descripsit: Forma ejus in rotunditatem conglobata est, dempta una parte parum compressa, in qua os est rotundum, quinque *dentibus* incurvis, intus cavis, & in idem punctum coeuntibus munitum: ii quinque maxillis internis connexi sunt, quæ ab ore intus erectæ, ex acuto in latum tendentes, & ambienti calyci non conti-

nuæ. Inter dentes in terna *caruncula* quædam est, quæ linguæ vice est, mox jungitur *gula*, quæ in *intestinum* definit longum, per testam stellatim dispositam, ejus tenuibus fibris suspensum, tandem in parvum foramen terminatur. Hoc foramen ad egerenda intestina destinatum est, ex adverso oris situm, ita ut os in terram versum sit, excrementi foramen supra habeatur. Partus enim ex imo petitur, unde fit ut os ad partum sit versum, excrementum vero superius parte prona testæ contineatur. *Excrementa* rotunda sunt exiguarum pillularum instar. Qualis intestinorum talis ovarum ordo est. Nam inter nigrum id quod carnis vice est, & intestinum ova flava cerduntur quæ sola eduntur cruda.

Testa toto intrinsecus foraminibus parvis plena est, per quæ movendi facultatem *nervi* aculeis suppeditant: Extrinsicus in exigua tubercula eriguntur aculeorum cotylem excipientia, vinculo, membranula, scilicet, obligata, ut in orbem moveri possint. Talis radii cum brachio articulatio. Aculeorum igitur caput cavum est, & in aculeum illi desinunt. Hisingyrum movetur.

Spatagus & Brissus prout à Rondeletio describitur, vix à cordis figura recedit, aculeis parvis & raris septus. Os dentibus caret, verum maxilla inferior superiore prominentior est, ad hauriendum aquam arenamque accomodata. His enim & luto vescitur. In interiore testa intestinum est convolutum, aqua & arena plenum, neque ova, neque nigrum illud continet, quod carnis loco est. Rari sunt.

Echinometra, quam cum Plinio, spinas longissimas calycem minimum habere Gillius putavit, cum Aristotele Rondeletius & Bellon. calycis potius magnitudine alios superare, crediderunt. Ille ejus magnitudinis exhibet, ut ambabus manibus quaqua versum extensis vix capi potuerit. Hic in Insulis mari Ægæi ita profecisse vidit, ut ad duorum pugnorum crassitudinem extuberarent. De cætero, pelagiæ sunt, minimis aculeis præditæ, brevibus & obtusis interceptæ spiculis, colore ad extrema albicantibus, ad radices liventibus, & ex purpurea nitentibus Parte prona planæ, supina rotundæ visantur.

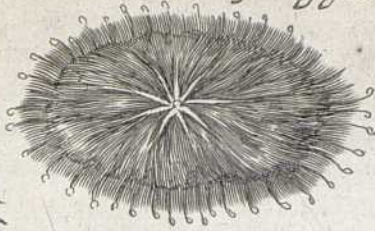
Aldrovandus quatuor exhibet, *Prima* est aculeis non admodum longis, coloris tota ferrugini. *Alter*a spinis denuata, extrinsecus scabrosa, coloris ejusdem. *Tertia*, magnis longisque aculeis insignita, coloris tota amethystini. *Quarta*, omnium maxima, quæ in Thyrræno & Adriatico mari nascitur, tantæ capacitatis, ut quinque a quæ libras capiat, in superiore parte gibba & rotunda, inferiore plana. Circumferentia erat duorum dodrantum & palmi. Calyx

Echinometra amethystini coloris

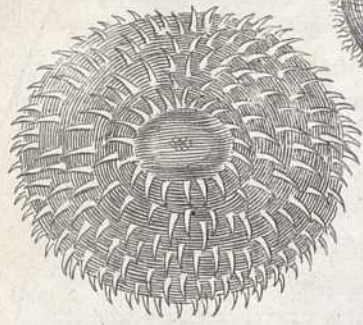
Echinus maritimus ferrugineus

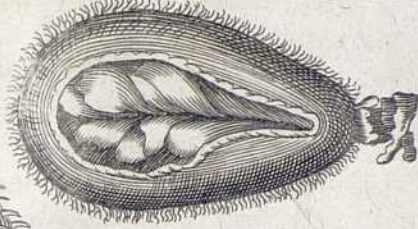
Echini quintum genus Rond

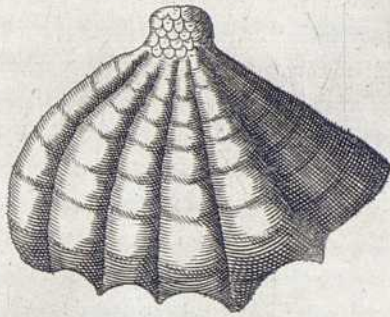
Echinometra Aldrou

Echini species oblonga aperta

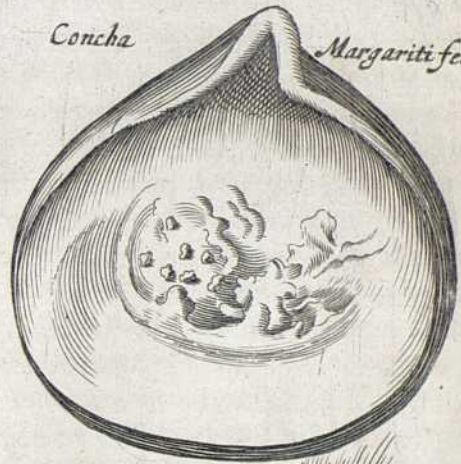

Concha imbricata Rond

Concha

Margariti fera

Concha Echinata

Pina Magna

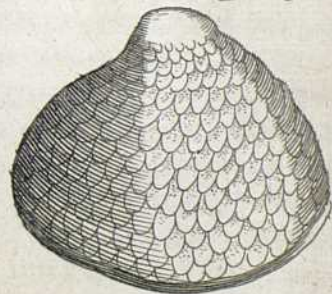

Concha Iridachnes

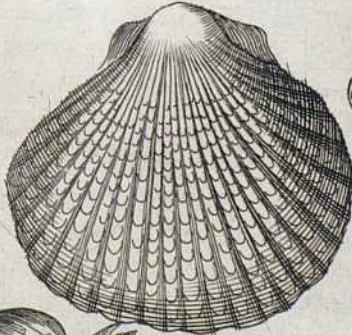
Concha Squamosa

Concha Pictorum

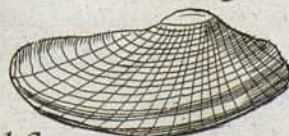
Concha rugata

Concha corallina

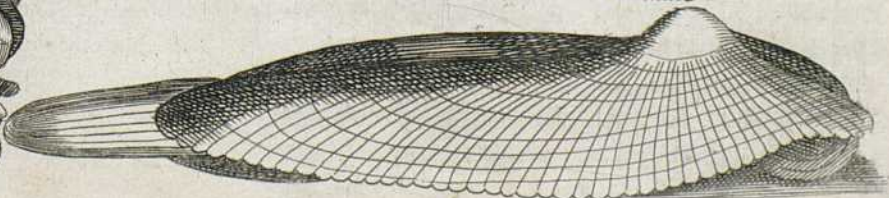
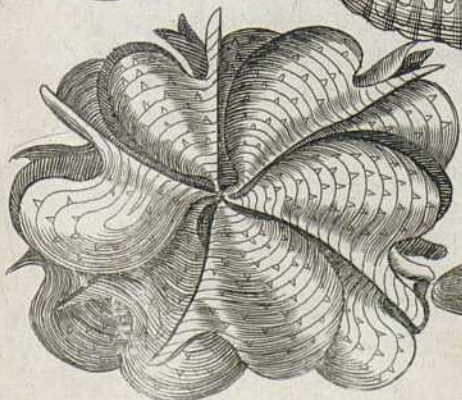
Concha Faselata

Concha Longa

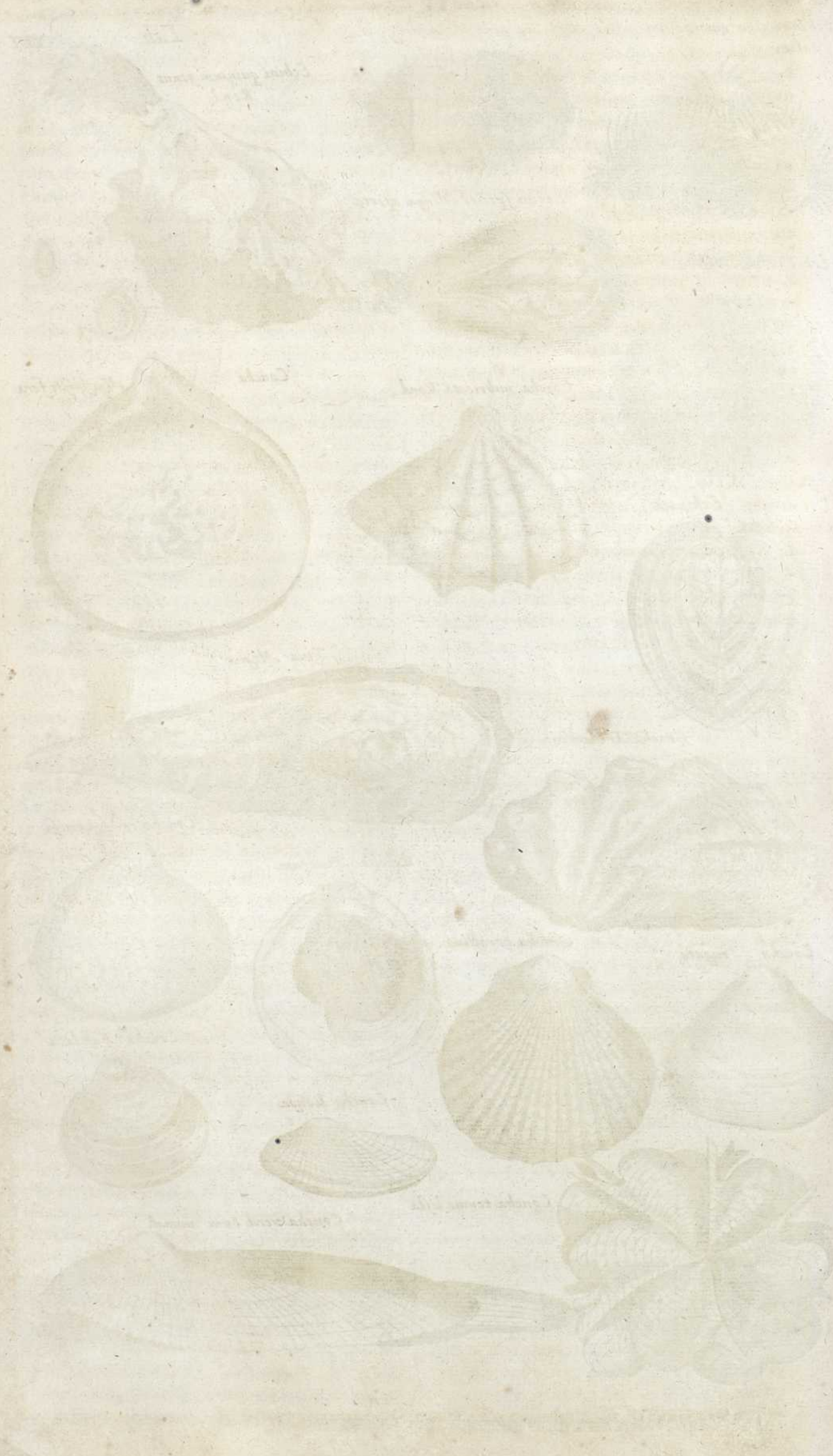

Concha tenuis lesta

Concha vera cum animali

evidenter in parte anteriore apparebat albus, in quinque ceu ventres, ut in Melopeponibus divisus, quorum singuli tres habebant tænias, quarum media erat tanquam futura, quæ partes separat, & facillimè aperitur, aperta figuram ferræ refert. Binæ illæ aliæ teniæ sunt colore quasi castaneo, crebris foraminibus pertusæ, quæ tamen nisi expositæ aëri, non apparent, quintuplo majores ea futura. Dentes habebat quinos, concavos, figura triangulari, &c.

Est tandem Echinus *Minimus* pelagiis, spinis grandibus, longis, & præduris, modo penè lapidis. Plerumque un Judeo Italis vocatur, quod perpetuò nigrescat & sordescat. Testam juglande majorem non promit, estque reliquis omnibus vividior. Nam si supinum ponas, mox suas spinas deprimit, & se in pronam partem convertit. Gignitur in alto gurgite. Bellonius ita hoc genus descripsit: Plures habet quàm alii proboscides: idcirco citius repit, firmissime hæret. Ova non fert, sed sanguineum quiddam nigrum faniei simile, quo manus cruentat. Dentes verticilli modo habet quinos, circulari ordine dispositos, quibus algas, faxa, & conchyliorum testas arrodit. In interna ejus parte multos nervos annexos cernas: ex quo indigenæ coacervatam dentium congeriem, ita cum nervis exsiccati sinunt, ut annuli vice ad signandum panem utantur. Refert enim quinquefolium, vel quippiam simile affabrè delineatum. Ventrem in quinque partes distinctum habent, quæ ab oris verticillo testæ appensæ, ad foramen excrementi coeunt, sed disjunctæ sunt, & quasi interventu liminum discriminantur. Totidem proboscides habent Echini, quod in testis foraminulis pertusis apparent. Sunt enim ultra sex millia in quolibet.

Ad hunc referri potest, ille qui in *rubri maris* littore semipedem latus, prona parte planis, superiore gibbus, paucioribus ac minus frequentibus spiculis præditus à Bellonio visus est; nec non ille maris rubri aculeis longissimis ferrugineis, ad rubrum vergentibus, cujus pictura Castelleto Genuensi debetur.

Quem in quinto genere *Rondeletius* reposuit, saxo inhaerentem, calyce quoque est parvo, spinis pro corporis ratione longis & duris, quoad urinæ destillationes felicissimè idem usus est. Idem est cum Echino Aristotelis, quem in *Historia Animalium* describit.

Arist. H. 1.4.c.5.

ARTICULUS V.

De Conchyliis, & quidem Bivalvibus.

PUNCTUM I.

De Conchis.

Hactenus de Echinis, sequuntur Conchyla, quæ vel sunt *Bivalvia* seu *didupa*, vel *Univalvia*. Ad illa pertinent, *Concha*, *Chama*, *Ostrea*, *Pectines*, *Musculi*, *Mytuli*, *Tellina*, *Balani*, *Pholades*, *Solenes*, *Pinna*: & *Concha anatifera*. *Concharum* plura sunt genera, quæ ad *Asperas* seu striatas rugosæque & *Laves* redigi possunt.

Tab. XIII.

Aldrov. l. 3. c. 41.

Ex *Asperis* est 1. *Margaritifera* quæ & *Indica*, quod apud Indos, apud quos *Beypur*, dicitur, plurima nascatur, & Mater perlarum dicitur. *Androsthene*s apud Athenæum in *Indiæ* navigatione ita describit: *Ostreum* aspectu pectini simile, concha non striata sed plana, spissa, (hirsutam Echinatorum modo malè *Plinius* reddidit) non utrinque aurata, pectinis modo, sed una tantum parte. In ejus carne gemina concrefcit, ut in suilla grando: modò colore adeò similis auro, ut cum eo collata non facillè internoscatur, modò argentei coloris, modò omninò alba, & piscium oculis similis.

Athen. l. 3.

Multa earum genera *Plinius* recenset, cuiusmodi sunt, *Pentedaetyli*, *melicembates*, *echinophoræ*, &c. Interdum tam grandes in *India* reperiuntur, ut referant inventam in mari insulæ *Borneo*, cujus caro pondus septem & quadraginta librarum pendebat. Sunt quædam totæ argenteæ: quædam colore rubicundo flammeo micant.

Differentiæ. *Plin. H. N. l. 32. cap. 11.*

Carnes ab Indis quandoque crudæ, quandoque assæ comeduntur. Ex testis varia, ut cistæ, pocula, cochlearia, scipiones mulierum, & rabulæ lusoriæ formantur. *Indæ* mulieres armillas & monilia ex illis gestant.

Usus.

De *Margaritis* in *Historia Naturali fossilium agemus*.

2. *Imbricata*, seu imbricatim undata, sic dicta, quod testa ad undarum sese attollentium similitudinem distincta est. Græcorum vulgus *Aganon*, *Calojeri* *Arabiæ* *Tridacnem* vocant.

Aldrov. l. 3. c. 43.

Est dura, carne concoctu difficili. Quæ *Tridacna* *Plinio* dicitur, est pedalis longitudinis. Utraque testa libras medicas quindecim pendebat. Eo loco quo sibi invicem connectebantur, singulæ duos digitos per transversum crassæ erant. Allata erat *Aldrovando* ex rubro mari. *Tridacna* dicitur, quod nonnisi tribus vicibus deglutiri possit.

Descriptio.

3. *Striata* cui striæ percurrentes nomen dedere. Varia harum sunt genera. Albæ sunt, nigricant, flavescunt, per ginglymum

num colligantur. Est quædam *longa* 5 ovi figura, testis multum cavis, canaliculis parum profundis. Est & *pectiniformis* tota ex cinereo lutescens, fasciis tribus ochreis ornata. Est & extra ferruginea, intus albo, & purpureo violaceo varia, in qua animans luteo, cæruleo, & rubro varium.

Est & *Candida* ac admodum lucida: fasciam in medio habens latam castanei coloris, cujus medium percurrit linea castanei coloris valdè saturati.

Aldrov. l. 3. c. 45.

4. *Echinata*, quæ pectini similis est, testis admodum concavis, striatis, in ambitu incis. In striis sive exochis eminent aculei frequentes, incurvi, certis intervallis à se distiti. Uniones in ea reperiri testatur Plinius. Nam & Iuba tradit, Arabicis esse concham similem pectini insecto, hirsutam Echinorum modo, ipsam unionem in carne ipsa esse grandini similem.

Plin. H. N. l. 9. c. 53.

5. *Squammosa*, quæ striis seu lineis semicircularibus, squammarum in modum est exornata.

Aldrov. l. 3. c. 47.

6. *Longa*, cujus duas species Rondeletius ponit. Unam colore vario, in medio albescente, intus cum lævitate candido: Alteram, teste alba, aspera, lineis multis distincta, quam Plinii longam esse putat. At Aldrovandus veram Plinii longam se exhibere credit, colore extra albo fuscoque variam, intus vero roseam, animante suo prægnantem. Idem aliam exhibet, partæ quæ replicatur, foramina multa, ordine disposita habentem, quæ à natura fortè, ut aër ingrediatur facta sunt.

Aldrov. l. 3. c. 48.

7. *Pictorum*, quæ ideò ita vocabitur, quod testæ ejus pro conficiendis coloribus raderentur. Crassitudine plurimum excedit, & florem foris habet. Reperitur maximè circa Cariam. Aldrovandus unam exhibet ex Rondeletio colore Cinnabaris: aut Sandarachæ, figura Spondylorum aut minorem Ostreorum.

Aldrov. l. 3. c. 49.

8. *Corallina*, quæ quod Corallum colore imitetur ita dicitur. Externa testarum parte pectinem refert: sed lineis est aspera, tuberculis rubris inæqualis, intus lævissima, candidi marmoris colore. Carnem habet duram, odore viroso: sapore falso. Post diutinos Austri flatus, & caniculæ exortum in littus ejicitur.

Aldrov. l. 3. c. 50. & 51.

9. *Rugata*, quæ lineis multis & elatis, per transversum ductis rugata est: testis valdè spissis, coloris intus argentei, quæ peringlymum articulantur. Ex iis Spherulæ præcum & dentiscalpia conficiuntur.

Ad hanc pertinet *Conchula rugata Rondeletii*, quæ à latere ad latus multas veluti rugas sparsim & sine ordine habet. Testæ sunt depressæ, colore vario. Labra testarum crassa & tam arctè connexa, ut sine vi non aperiantur. Diphilus carnem copiosam bonumque succum gignere tradit.

10. *Rhamboides*, quæ veteribus ignota videtur, quod testa sit musculorum marinarum testæ simili, *musculum striatum*, Rondeletius vocavit. Tota concha nigricat. Rara est, quia in alto mari degit, duramque carnem habet. Bellonius Balanum Græcis dici putat, sed falsò ut apud Rondeletium videre est.

Ex *Lævibus* est *Concha Galades*, *Nigra*, *Fasciata*, *Crassa testa*, & *Tenuis testa*. *Galades* sunt maximæ & lævissimæ, intus verò candidissimæ, non admodum concavæ, caro ipsis alba, dura, concoctu difficilis, succum crassum gignens. Satis rarò capiuntur. *Nigra*, hisce est similis, nisi quod intus & foris nigricat. *Fasciata*, testa est admodum lævi, dura, & mormorea. Nomen hoc obtinuit, quod quinque veluti fascias latas à latere ad latus ductas habeat. Harum plures Aldrovandus exhibet. *Crassa testa*, à galadibus & Chamis asperis, non tantum testarum crassitudine, sed fasciarum ratione, quæ in illis rariores & latiores sunt, & in his plures & unica tantum linea constantes. Aldrovandus aliquot earum icones exhibet. interque has clathratam majorem & minorem. Ex ustis & in cinerem reductis præstantissimum antispodium fieri scribit Rondeletius. *Tenuis testa*, conchæ, extra sunt colore fædo, lutulento cinereo, intus argenti modo resplendet.

Aldrov. l. 3. c. 53. 54. 55. 56. & 57.

PUNCTUM II.

De Chamis.

CHamarum nomen à verbo $\chi\alpha\mu$, ut Gesnero placet, derivatur, inditumque huic concharum generi, seu quod hient, seu à capacitate. $\chi\alpha\mu$ Varino est $\chi\alpha\sigma\mu\alpha$, id est, oscitatio, unde Plinius, Conchas Margaritarum pandere se dixit quadam oscitatione. Galli flammæ & flammatas vocant, Itali Peverazas, non tam quod sapore sint piper redolente, quam quòd pipere condiantur. Spartianus Ostreas & Lithostreas cum dixit in Heliogabalo Chamas tracheas & Chamas eas intellexisse Hermolao creditur. Quidam Hiatus dixere, Galenus verò Concham pro Chama usurpavit. In genere eas si spectes, vix in tanta varietate constat, quomodo à conchis & quibus notis differant, hoc unico excepto quod Chamæ id peculiare habent, quod plerumque in littore hiantes inveniuntur. unde earum nomen Ion Chius $\chi\alpha\mu$ derivat. De cætero ita Ælianus de iis: Chamæ marinæ & variæ & multiplices sunt: aliæ asperæ, aliæ leves: quædam digitorum compressu confringuntur, aliæ vel saxo ægrè conteruntur. Quædam ipsarum nigerrimæ sunt, nonnullæ argentei coloris similitudinem gerere videntur, aliæ utroque colore mixto insignes. Ac quemadmodum earum est varium & multiplex genus, sic multas & diversas sedes habent.

Tab. XIV. Aldrov. l. 3. c. 58. Nomen.

Æliam. H. N. l. 15. c. 12.

Quæ-

Quædam enim in litoribus dispersæ jacent in arena, vel in limo quiescunt: nonnullæ sub algam subjiciuntur; aliæ saxi mordicus adherent.

Locus. Æstivo tempore cum incipit messis, in Istrico mari gregatim natant, & leviter feruntur, cum ante id tempus sua sibi mole graves efferri non possint. Contra, ex tranquillo mari mirifica voluptate afficiuntur, & Favonii mollibus auris afflari gaudent: eamque ob rem in latebras abditæ, & in suis conniventes testis, cum à tempestatibus mare conquiescere sentiunt, & Favonium flare, tum relictis sedibus, ad summum maris natant, & apertis testis eminent, & quiescentes ventum expectant placidum ac secundum: qui si contegerit, alteram concham substernentes, alteram erigentes, hac pro velo, illa pro navi ad navigandum utuntur, ut si eas procul videas, sic per tranquillum mare nantes, classem navium existimes. Quod si mævem ad se accedere sentiunt, aut belluæ impetu, aut valentioris piscis metu percussæ, contractis uno impetu testis, subito delabuntur, Carnem alvum & urinam ciere Athenæus scribit: at Dioscorides urinæ non meminit. *Dispersuntur in Læves, & Asperas, Asperæ* *χίμαιρα* Græcis nomen à testarum externa parte, qua lineas multas obliquas & cavas, ideoque musco oppletas habent traxere. Bellonius valvas tornatas & orbiculari ferè rotunditate habere dixit. Testas tam duras ut non nisi valido ictu confringi possint. Labra haud quaquam in gyrum denticulata, sed Mytulorum more lævia. Moveretur ut limax, & quia fortibus spondyliis constat, iis testas movendo per arenam lumbricorum more, conscendunt. In arena circa littora reperiuntur. Carnem ipforum Icesius duriusculam, mali succi, parum nutrire, facile excerni, marisque saluginem referre pronuntiavit. Diphilus stomacho gratam esse adidit.

Læves Chamae, Chameleæ Græcis dictæ, testa duplici constant, quæ tamen digitorum compressu facile frangitur. Conchis lævibus, quæ Galades dicuntur similes sunt: ut tantam in Oceano magnitudinem adipiscuntur, ut quaternorum digitorum latitudinem, senorum verò longitudinem exsuperent. Intus & foris candidissimæ sunt, *Caro* quoque intus candida, inque ea duo foramina cernuntur: alterum os est, alterum excrementi meatus, utrumque sinuosum, ut dilatari & confringi possit: hoc ad attrahendum aquam, illud ad reiiciendum excrementum. Habent & *μύκων*, ut conchæ ceteræ. Latenter magis protuberante semper hiant. Facile à calido tanguntur: quamobrem mox hiantes sua labra pandunt, & facilius exanimantur, si longius secesserint à mari. In arena cum Tellinis capiuntur. Moveri à se, & sedes in littore mutare comperiet, qui eas in

vasa aqua pleno immerferit; quod Veneti ut minus exanimes servant faciunt. Non elotæ propter arenam respuuntur: recentes elotæ & adhuc vivæ Tellinis non sunt posthabendæ. Differentias earum varias Aldrovandus posuit, quem in Iconibus vide.

Sub Lævi comprehenduntur, *Piperata*, *Nigra Bellonii*, *Nigra Rondeletii*, *Glycymeris ejusdem*, & *Peloris*.

Piperata Bellonii Biverone quibusdam Italis dicitur, non tam quod ob piperis saporis sitim excitet, quàm quod perpetuò bibat, neque diu sine aqua servari possit, atque in forum allata & aquæ immersa geminam atque oblongam exerat ligulam, ut cochleæ modo perpetuò sitiens moveri percipiatur. In cœno degit, & usque adeò tenues testas habet ut transparent. Cardinibus non junguntur invicem infarctis, sed nervo ut ostrea. Labra habent lævia magisque in rotunditatis ambitum circinnantur quàm Tellinæ.

Nigra Bellonii robore testæ cum aspera facilè certat: nec crenas ita profundas in labris habet. Peloride quoque major est & dulcior. Ideò glycymeridem putat.

Nigra Rondeletii est testis oblongis, lævibus, duris, spissisque ac veluti marmoreis. *Glycymeribus* sapor carnis dulcis nomen imposuit, facitque earum Macrobius mentionem. Sunt majores quam Pelorides, testa oblonga mytulorum fluviatilium testæ modo, sed duriore & spissiore, rugosa, non tamen ob id aspera, ex albo rufescente, carne & succi bonitate Peloridi similes. Sunt qui Glycyamarides vocant. Aldrovandus Pelorides majores Athenæi esse credit. Frustra verò Corycia in Plinio ad Chamas glycymeridas referas. Macedones enim teste Ægesandro, conchas asperas *απεινές* ut Athenienses *απεινές*, id est, arietinas vocant. Macrobius in cœna adyciali Lentuli appositas fuisse dixit.

Pelorides non tam à luto, (scribi deberet *πυρροπέδες*) quam vel à magnitudine: *πυρροπέδες* sive *πύραρον* significat *πύραρον* & *πέδον*, id est magnum & prodigiosum; vel à Pelore Siciliae promontorio, juxta quod optimæ reperiuntur, nomen sortitæ sunt. Athenæus eas uno loco ex sententia fortasse Phililii à Chamarum genere segregasse videtur. Duabus conchis constant, ut Rondeletius reliquit, quæ nunquam ita junguntur, quin semper hiant seu vivo seu mortuo animali, etiam sine calidi contactu. Ex oblongæ sunt & læves, ex albo purpurascens, in medio connexæ. Caro intus alba est, quæ etiam contracta, tota testa vix capi potest, extenta longior multo est, rotunda, spissa, pudendo virili non absimilis, digiti mediæ crassitudine. In extremo altero foramina duo apparent, alterum oris est rotundum, alterum

Bellon. de
Piscib. l. 2.

excrementi. Bellonius à calcinellis differre scribit, quòd turbinatori & grandiori corpore constent. Calcinele enim, inquit, compressiore sunt forma testa translucida, ac multo quam Chemæloii teneriores. Media autem est inter asperam lævem constitutione & natura. Non enim ita horret ut aspera, neque ita glabrescit ut lævis, albo præterea ac fulvo emblemate distinguitur.

Ufus.

Ejus caro durior est, quam Tellinarum. Diphilus copiosum bonumque succum gignere tradit. Labra earum, addit idem, sunt crassiuscula, & tam arctè connexa, ut nisi vi aperiuntur, & sæpe etiam rumpantur, priusquam os aperiatur. Hucusque Bellonius.

PUNCTUM III.

De Ostreis.

Tab.
XIV.
Nomen.

Testaceum quod Latini Ostreum & Ostream dicunt, Græci veteres ὄστρεον, & ὄστρεον, vel ἀπὸ τοῦ ὄστρακον, vel quasi ὄστρον quod testa velut ossa tegatur; moderni ὄστρεον Pselus ὄστρεον, Hesychius ὄστρακον. vocant. Invenies tamen ὄστρεον pro toto testaceorum genere sumi. Unde Suidas Echinum ὄστρεον τὸ ὄστρεον tradit.

Descrip-
tio.
Aldr. l. 3.
c. 66.

Formam quod spectat ita de iis Aldrovandus: Quod ad formam Ostreorum attinet, Bellonius inter bivalvium genera hoc peculiare ait esse ostreae, & peccini, ut partem habeant pronam & supinatam, quarum altera sit turbinatior ac prætumida, altera verò plana, Plinius alibi originem atque genituram conchæ, quæ Margaritas fert, esse ait, haud multum Ostrearum conchis differentem.

Alibi quoque Thethya ostreae similia esse scripsit. Et Hegesander apud Athenæum hepatum piscem in capite duos lapides habere, colore splendoreque ostreis similes. *Capita* ostreorum generi nulla eodem Plinio. Galenus ostreis pilos esse negat, sed melius Plinius oculis carere ostreas omnes dixit. Eidem præterea ostreorum præcipua *spondylo* (caro hic interior) brevi sunt, atque non carnosæ, nec fibris laciniosa, ac tota in alvo. Perottus spondylum in Ostreo esse scribit, callosum illud rotundum, albicans, quod intus habeat in medio, à similitudine spondyli, quod nos verticulum dicimus appositum fulis, ut melius nendo vertantur. Nam reliqua caro circumspersa *Lacinia* dicitur. Quod *Ovum* vocatur. Wottonus non semper, sed vere habere ostreas asserit: moxque procedente tempore minui demumque totum ferè aboleri.

Aristoteles illud in altera tantum parte eis fieri voluit, idemque esse quod Echinos habere alias dixerat. Eodem authore Ostreae meatum habent, quo excrementum secedat parte superiore. Idem Aristoteles *testas* eis tribuit scabras, alibi etiam labra crassa.

Et Plinius quædam silicum duritia tegi, ut ostreae & conchæ dixit.

Quantum ad *Generationem* nullum eis sexus discrimen, ut Plinius & Oppianus prodidere: ideo putrescente limo proveniunt, aut spuma circa navigia diutius stante, defixosque palos, & lignum maximè: sed & in cavernosis & petrosis aquarum dulcium adventu gignuntur. Obtinere tamen ex putri producta aliquid prolificum quamvis non coeant, apud Aristotelem habemus. Hinc & Plinius: Nuper compertum in Ostreariis humorem ostreis foeticum lactis modo effluere, & Petrus Gyllius, Bizantinos ostrea ferere & eorum quasi lac feminare; à spectatae fidei se accepisse scribit. Grandescunt syderis ratione maximè, sed privatim circa initia æstatis multo lacte prægnantia, atque ubi Sol penetrat in vada. Sydus illud Luna est, quæ plena corpora humentiora reddit, adeo ut nec prudentes Chirurgi trepanotum aperiunt, quia tum cerebrum magis diffundi, & totam cranii capacitatem impleri est. Nullum eisdem sensum inesse apud Plinium legimus. Auditum esse non est verisimile, inquit idem, sed ad sonum se mergere solent, ideo & silentium in mari piscantibus. Tactus tamen omnibus. Carere & motu Aristoteles prodidit. Aqua marina & limo *pascuntur*, quin & rore, quare ἰσχυρὰ Ostrea, id est roscida, Oppianus dixit.

De *Loco* in differentiis agitur: hoc tamen addere placet, non tantum in pelago, dulcibusque aquis, & ubi plurimum influunt amnes reperiri: sed & in petrosis, carentibusque aquarum dulcium adventu, sicut circa Grynium & Myrinam, quod apud Plinium legimus. Mirum verò quod apud Athenæum habetur, posteaquam Appameam Phrygiæ urbem, Mithridatici belli temporibus à motu terra discessisset, lacus, qui ante ibi nulli comparuissent, repente extitisse, fluviosque & fontes novos ex iisdem locis terræ motu excitatos fuisse, veteresque multos exaruisse, ac nimirum plurimam aquam tum dulcem, tum salinam, tametsi ab eis locis mare longè abesset, ex visceribus terræ sic emanasse, ut tractum universum illum tum ostreis, tum aliis piscibus marinis refererent.

Infestos sibi Cancros marinos & stellas marinas ostrea habent. De illis author de natura rerum ita: Cum testas aperit ostrea ut elementioris auræ deliciis gloriatur, cancer insidias ei repentinas præterdit, & lapidem inter ejus testas projicit, ne illas conjungere possit, & sic carnes ostreae comedit.

Usum in Cibis habere nemo non novit, crudas, elixas, assas, omniumque testatorum nobilissimas, Bellonius prodidit. Legimus tamen apud Galenum, carnem ipsarum humidioris & tenacioris esse, est crassi succi, humoremque crassum, crudum, & frigidum gigne-

Genera-
tio.Arist. de
gener. l. 3.
c. 11.Plin. H.
N. l. 2. c.
41.

Locus.

Inimici-
tiae.

Ufus.

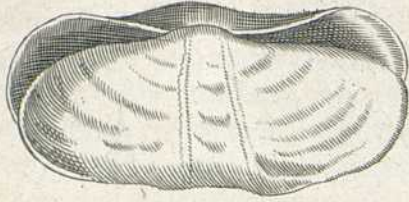
Galen. l. de
boni &
mali succi
l. 3.

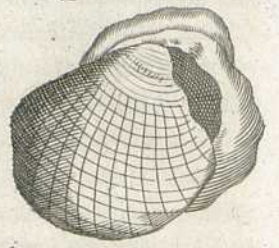
Chama nigra Rond

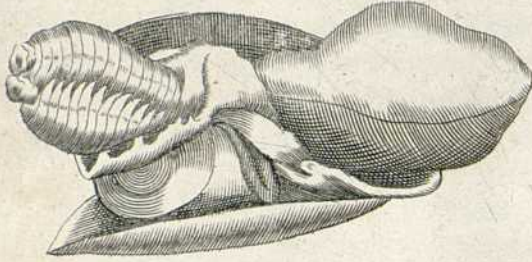
Chama Lænis Rond

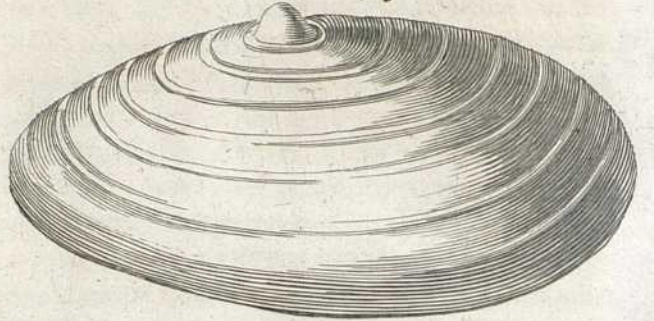
Chama aspera Bellon

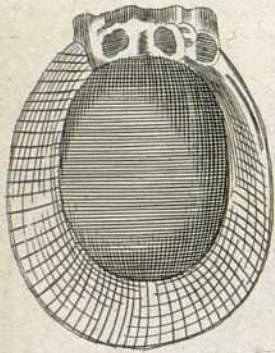
Chama Peloris

Chama Glycē meridīs

Ostrea gaidero yoda

Ostrea sylvestris Rond

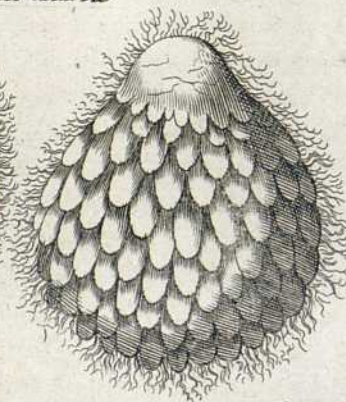
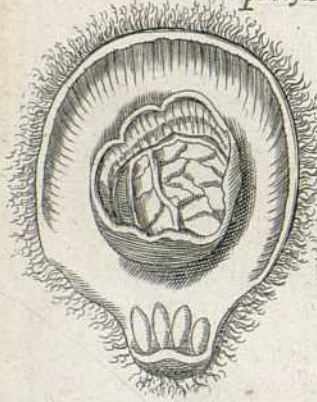
Ostrea Marina Rond

Ostrea Marina

Spondylis Aldrou

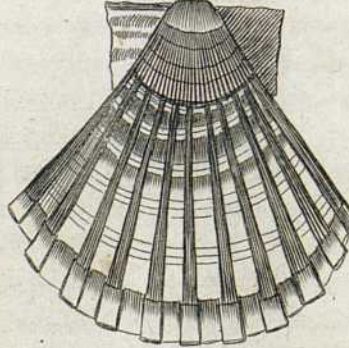
Spondylus Aldro

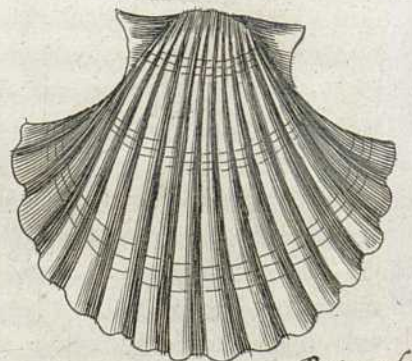
Pecten minor caitanzus cum anurali

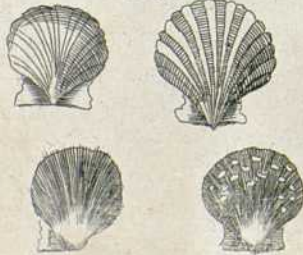
Pecten Verfuotor

Pecten

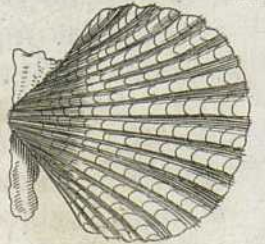
Pectunculi

Pectines ali Aldrou

Pecten asper

gignere. Crudæ salsum humorem de se fundunt, ideo alvum movent, & tentiginem excitant. Elixæ, humore suo destitutæ, murmura excitant, secundum Jovium, secundum Julium Alexandrinum, ob multam carnis mollitiem concoctu faciliores sunt, ac pituitam potius quam crudam humorem procreant. Assæ, (assantur autem in craticula addito aromate multo ac salis momento, sed testis suis non avulsæ) minimè noxiæ sunt. Plinius crudas stomachum unicè reficere, fastidiis mederi, ac leviter alvum mollire scribit. In pontificali cœna apponebantur, teste Macrobio, echini initio & ostrea cruda. Qui modò edere eo volet, Lunæ motum observet; hoc est, ea decrescente, ea edas: senescente longè sunt deteriora.

Macr. Sat.
l. 9. c. 6.

In Medicina invenere quoque locum. Adhibentur ex mulso & pipere cocta contra tenasum. Gariopontus hydropicis dedit. Usta ad labiorum ulcera & alia prodesse, apud Myrepsum habemus. Cinis dentes splendidiore efficit. Trita & optime lævigata ulcera rebellia exsiccat, quod Galeno debemus. Cinerem veteri urinæ misceri adversus eruptiones in corpore humano & ulcera manantia Plinius reliquit. Marcellus Empricius eundem, si in morem salis pane colligatur & voretur, statim ad removendam narium gravedinem proficere scribit. Rondeletius denique experientia comperit, ex testarum cinere factam aquam lixivam, ad minuendos tumores ^{cidnua lœdets} pedum & genuum plurimum conferre. Exsiccat, enim, inquit, multum digerit, & calefacit, si post ustionem cinis non lavetur.

Differentiæ.

Differentia Ostreorum sunt variæ, quæ à loco & colore sumuntur. *Locum* si spectes, sunt 1. ^{νευβορρα} ut Aristoteles vocat, quæ in stagnis marinis nascuntur. Rondeletius ea ex duabus testis componi ait modicè concavis, & parum in dorsum elatis, foris inæqualibus & asperis, in tenues laminas facile sectilibus, intus lævibus & candidis. Testas parvas esse; carnem mollem, suavem, concoctu facilem.

2. *Littoralia*, quæ in littoribus (^{αρχε δ' εστ}) inveniuntur: nec non faxis limi & aquæ dulcis expertibus. Parva sunt, dura & acria.

3. *Pelagia*, seu marina, quæ in mari nascuntur, parva & rara. Grandescunt quidem syderis ratione maximè: sed privatim circa initia æstatis multo lacte prægnantia, atque ubi sol penetrat in vada. Hæc videtur causa, quare minora in aliis locis reperiantur. Opacitas enim prohibet incrementum, & tristitia minus appetunt cibos. Sunt aliquando in Mediterraneo multa simul connexa, & supra se posita. Inter hæc repunt Scolopendræ, & vermes in canaliculis inclusi vivunt. Testæ foris fordidæ & luto obductæ, & ex crustis multis sive laminis constantes,

Plin. H.
N. l. 32.
c. 6.

intus læves & albæ. Caro mollis: circa eam fibræ multæ veluti simbriam constituentes, eam aliquando ambiente purpureo crine, quæ præstantiæ nota est auctore Plinio, qui Calliblephara dixit.

4. *Britannica*, quæ omnibus præferuntur, quæque Massarius post Lucrina inventa fuisse, & Ruputina Juvenali dici putat.

Juven.
Satyr. 4.

5. *Santonica*, quæ magis falsa & acria judicantur.

6. *Burdigalensis*, inter quæ Medokina ab oppido vicino Medoë, dicta, capite nigra, suavitate præcellunt.

7. *Circæa*, quæ ab Horatio commendantur.

Horat. Satyr. 4.

8. *Abydena*, quæ olim à ganeonibus celebrari solita, Clemens Alexandrinus in Pædagogo prodit.

9. *Lucrina*, à Lucrino Campaniæ lacu, in sinu Bajano, prope Puteolos ita dicta, de quibus ut de Britannicis ita Plinius: Nondum Britannica serviebant littora, cum Orata Lucrina scilicet littora nobilitabat: postea visum tanti in extrema Italia petere Brundisium ostreas: ac ne lis esset inter duos saporis, nuper excogitatum, famem longæ advectionis à Brundisio compascere in Lucrino.

10. *Brundusina*, de quibus ita idem: Gaudent peregrinatione transferrique in ignotas regiones. Atque ita Brundusina in Averno compacta, & suum retinere succum, & à Lucrino adoptari creduntur.

11. *Cumana*, quæ Strabo præstantissima facit. Nihil interim de suburbanis circa Venetias & Adriaticis, quibus Bembus teste Calcagnino palmam dedit, dicemus. Plinius paucis meminit, dum inquit: Dicemus & de nationibus, ne fraudentur gloria sua littora, sed dicemus aliena lingua, quæque peritissima hujus censuræ in nostro ævo fuit. Sunt ergo Mutiani verba quæ subjiciam: Cyzicena majora Lucrinis, dulciora Britannicis, suaviora Getulicis, acriora Lepricis, pleniora Lucensibus, sicciora Coryphantenis, teneriora Istricis, candidiora Circensibus.

Quantum ad *Colores* ruffa sunt in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa Circæis, quibus palma mensarum diu tributa est. In mari rubro flammeis illustrantur Zonis, ea ut diceret variis colores temperatione ad colorem iridis accedere; adeò lineis perpetuo ductu inter se distantibus distinguntur. *Meliora* ita descripsit Plinius: Præcipua habentur in quacunque gente spissata, nec saliva sua lubrica, crassitudine potius spectanda, quam latitudine, neque in luto capta, etsi ea Veneti cæteris antecellere opinentur, neque in arenosis sed solido vado, spondylo brevi atque non carnosio, nec fibris laciniosa, ac tota in alvo. Addunt peritiores notam; ambiente purpureo crine

fibras, eoque argumenta generosa interpretantur, calliblephara appellantes. Jovius maximè probari tradit, quæ magnarum navium carinis adhærent, & ab urinatoribus de manu colliguntur. Præter hæc sunt adhuc *Ostrea Sylvestria* & *Gaideropoda*. Illa vulgus in Provincia Scandebec vocat, propterea quod sapore sunt acri, & ideò delicatorum labra calefaciunt & urunt. Testa sunt pellucida, partibus quibusdam flavescente, alias purpurascente, foris crinita & crispa, intus splendida, levissima, candidissima. Carnem habent parvam, falsam, subamaram, & insuavem.

Athen. Dip. l. 3. Facit horum Athenæus mentionem, multique alimenti esse dicit, sed virus olentia, & ori ingrata. Reperiuntur in mari mediterraneo. Testa in facis mulierum lapidis specularis vice usurpari potest, & exsiccantibus pulveribus utiliter admisceri. *Gaideropoda* quasi pes asini dicitur apud Græcos, qui daideron hodie asinum vocant. Testa ejus, describente Bellonio, eximio naturæ artificio, superior inferiori infarcta est, ut quibusdam veluti cardinibus annexa, nigroque nervo in ejus medio inter tubercula & sinus coaptato, vineta ac constricta esse videatur.

Aldrov. l. 3. c. 68.

Tubercula quoque superiora duobus acetabulis inferioribus benè correspondent, ut & inferiora superioribus. Proinde apertas *Gaideropodas*, si quis attentè intuebitur, in his branchias, hoc certè ridiculum est, nullum enim ex testaceis habet) & stomachum & reliquas partes nutritorias contemplabitur: imò etiam auriculas fungi crispæ figuram referentes, magnitudine grandioris acetabuli, polypi, quæ dilatari ac contrahi soleat: umbilicum vulgus esse putat. Rondeletius hæc pro spondylis, qui Athenæo *σπυγγαί, ἀπὸ τῆς σπυγγῆς*, id est, ab asperitate dicuntur. Meminit eorum Plinius & Galenus, interque ostracoderma recenset; Macrobius etiam, qui inter cœnæ Pontificalis prima fercula numerat; sed & Columella, qui inter testacea reponit. Duplici spondylus, secundum Rondeletium *testa* constat, intus cava & lævi: foris scabra, ad unguis asini formam rotundata, latiore parte, quæ & inferior dici potest, tenuior est, & multo minus densa, minus concava, arcta valdè & firma articulatione connexa: utriusque enim testæ binæ apophyses sunt, sive tubercula, quæ binis acetabulis vicissim recipiunt & recipiuntur: vinculo medio nigro & valido cohærent. *Caro* interna ostreor. carni similis est: circa hanc simbriata membrana. Intus caro, sed durior, & virus olens. Adnascuntur saxis, & ita hærent, ut non nisi malleo, aut fracta saxi parte capiantur. Rondeletius idem, in saxi Fresconis Agathensis sinus parvos reperit. Reperiuntur in eis cancri parvi. Aldrovandus aliquot spondylo-

rum genera exhibet, interque illa elegans quoddam, plurimis extra tuberculis obtusis præditum, ab uno latere rubicundis, ab altera inter viridem & cæruleum ambigentibus, quibus tamen rubra etiam permiscuntur tubercula: summum caput seu vertex candicat. Intus circulus fatis conspicuus colore viridescente totam ferè concham propè extremitatem ambit: dein color sequitur castaneorum, dein albus & subviridis. In medio velut umbilicus est, addito luteo constans.

PUNCTUM IV.

De Pectinibus.

Pectines, si Gyllium sequimur, à rugis seu imbricaturis illis quibus signati sunt ita dicuntur. Plinius aliquando à pectunculis distinguit, nonnunquam utrumque promiscuè nominat. Græci *κλίνας* nominant, ob manuum & pedum similitudinem, ut Nican-dri interpreti placet.

Descriptiones exactas in differentiis dabimus, hic dicere sufficiat bivalves & clusiles esse, ut apud Aristotelem legimus, seque concludendo tueri: pectinatim eis divisas testas, ideò Athenæo *πέδιον*, & *πρόχυστρον* dici: utraque parte auritas, easdemque referatiles esse. Nam ab altero latere nodo ligantur, ovum dictum altera tantum parte eis fieri: Athenæus eis ostrea in quibus nascuntur margaritæ contulit. Sponte in arenosis & limosis locis proveniunt: in sinu verò Aquitano & Normannia capiuntur frequentissimè. Anno autem perficiuntur. Temporibus pluviosis proveniunt plurimi, quod & aliis testatis accidit. Nam squallore pectines magistrahunt ruffum colorem. Iamque in Pyrrheo Euripo pectines aliquando defuerunt, non modò propter ferramentum, quo piscatores abradendo ubertim caperent, verum etiam propter siccitates. Quæ autem ova in iis appellantur, quamvis verè iis insint, moxque procedente tempore minuantur aboleanturque, tamen nihil ad generationem conferunt, sed indicium sunt nutritionis melioris, quale in sanguineis pingue est. Oculi ut ostreis nulli, Conchis dubii, sic pectines si quis digitos adversus hiantes moveat, contrahuntur ut videntes. Volare sagittæ modo, nisi fortè hoc ad Lolliginem pertineat, Plinius prodidit: sed & stridere sentiuntur, quoties per summa humoris nitibundi feruntur. Massarius per aëra volare negat. Cum enim, inquit, callo illo interiori ambæ testæ connexæ sint, ut difficile deliquant, non possunt ita liberè aperiri, ut volare valeant &c. Tanta tamen velocitate dihiſcunt: ut ex vehementi percussione saliant, & superjactent, ut quasi volare videantur.

Usus in Cibis quod attinet, fuere olim apud antiquos celebres, nec in Cotyis convivio

Tab. XIV. Nomen.

Descriptio. Arist. H. A. l. 4. c. 7.

Athen. Dipnos. l. 3. Plin. H. N. l. 9. c. 51.

Plin. H. N. l. 9. c. 36. Plin. H. N. l. 9. c. 39.

vio omiffi. Celfus & Archigenes stomacho aptos faciunt. Galenus succum alvum ducere non aliter ac serum lactis fcribit. Xenocrati dulces funt ac facilius oftreis concoquantur. Magis affati, fecundum eundem, minus fucci habent & difficulter excernuntur: in teftis fuis fi affentur, minus hujus incommodi habent, facilius alunt, & valentiores funt. Nativam autem dulcedinem in muria confervant & urinam movent: ac candidi quidem & lati funt dulciores atque albi duri: ruffi virofi & urinam cient: varii autem medii funt, & eorum aliqui fucis fimiles, qui per fe dati difficulter concoquantur, & tamen urinam movent. Diphilo candidi molliores funt.

Locor. varietas bonitatis differentiam invenit. Methymnæos à plærifque gulæ amatoribus fuis temporibus expeditos Clemens Alexandrinus teftatur. Varro peftunculum Chium, inter cancrum ciborumque exquisitas delicias comprehendit. Horatius Tarentinos laudat, ideò in eorundem numifmatibus frequenter occurrunt, De reliquis ita Xenocrates: Peftines, inquit, optimi funt, qui ad juftam magnitudinem pervenerunt, cavi, colore nigriore: præftant autem vere ac æftare, fi quidem eo tempore ad Lunæ incrementum optimè augentur. Omnibus autem antecellunt Mytilenæi, magnitudine, natura, humoris bonitate. His fimilis Jonium mare juxta Illyrida, Hetruriam, Salonas, & Latium producit. Jam verò & Chios & vicinæ infulæ, item Alexandriae jufmodi pifces ferunt. Pontus quidem etiam multos fert, fed minutos & qui agrè augeantur.

Ufum in Medicina fi fpectes, Trallianus in colico affectu dari jubet. Plinius urinam cieri, & quæ in vefica funt moderatè detergere fcribit. Ad Venerem excitandam non minus valent quàm oftrea.

Differentiæ peftinum funt variæ: funt magni, quibus altera valvular. latior veluti tegmen fuperpofita eft; funt & ruffi, candidi, verficolores, candidi & lati: funt utraque parte auriti, alterutra tantum, nulla, fi Bellonio fides eft. Ex auritis, quidam utramque habent magnitudine, alii minores aures habent quam caput teftæ; quidam tam magnas, ut ab una aure ad alteram ducta linea, caput teftæ non tangat, fed potius emineant aures; alii denique una aure minores. Duos Rondeletius defcripfit: *Priori*, tefta eft qua parte aurita, ftrictior, deinde amplificata in orbem circumagitur, altera modicè cava & in dorfum elata, altera veluti alterius operculum. Intus carnis multum habet, quæ circa medium etiam carnofum, longum, tenerum, alligata apparet. Ineft in carne particula luteum ovor. colorem referens. Sectantur, *μύκων*, & os tubæ modo factum, atque inteftinum tenue luteo plenum.

Tota caro in ambitu membranam habet veluti fimbriam verficolorem, ex qua fila & multa & tenuia dependent. Huic fimilem Aldrovandus ponit, tefta ferruginei diluti coloris, fafcis que ferrugineis. *Alter* fuperiore eft toto corpore longior & ftrictior amplioribus auribus, utraque tefta peftunculorum Burdigalenfium modo concava. Aldrovandus plurimas earundem figuras, auriculis & colore differentes exhibuit, interque eos verficolorem, caftaneum eburneum, & croceum qui auriculam unam habet fatis latam proportionem animalis, rudimentumque alterius. *Eburneus* in fummitate macula quadam rubra condecoratur, cui alia lutei coloris infidet. Eft & *asper* colore fufco, cujus Iconem adjicimus.

PUNCTUM V.

De Musculis.

TESTACEA, quæ vulgariter Musculi vocantur, Plinius quandoque myjas, aliquando myfcas, nonnunquam myseos, fæpè musculos appellat. Athenæus *μύκας*. Aristoteles *ινδριος μύκας*, vocant, moderni Græci *μύκων*, id eft, parvum musculum dicunt: nos musculos fimpliciter minores appellamus. Rondeletius ita eos defcribit: Sunt ex oftrocodermorum genere, quæ tenui tefta & duplici conteguntur, circa faxa aut ligna nafcuntur pilis, & veluti lana alligantur. *Tefta* foris nigra, ferè femper vel musco vel lanugine obducta, intus lævis & fplendens, ex albo cærulea, parte acutiore craffior & fpiiffior, reliquo ambitu rotundo tenuior. *Caro* intus pallida, cum non cruda eft, cocta vitellis ovorum fimilis, in ambitu fimbriata, in eo foramen eft evidens ad attrahendam aquam, neque enim per villos trahit: in media carne eft particula carnofa linguæ fimilis: ineft & mutis, & pituita quædam glutinofa, callo albo adhæret. Repetuntur & in mari & in aqua dulci ftagnante: nunquam verò ferè in rapidis fluminibus.

Ubique ferè in *Cibum* cedunt, fed optimi funt Ephelfi. Marini commodum præftant nutrimentum: qui in aqua funt dulci, carne funt dura, concoctu difficili, pravi fucci. Laudatiffimi qui in inferiore Germania ex Oceano Germanico capiuntur. *Medicinam* fi fpectes, ad ciendum & urinas multum præftare vult Athenæus, cui Celfus adftipulatur. Marinum tritum ex oleo vetere talorum tumoribus & doloribus impositum mederi, Marcellus Empiricus reliquit. Aquatilis ad nebulas oculorum in jumentis adhiberi, teftis eft Gefnerus. Utuntur fuper carbonibus, & corium externum detrahitur ufque ad medium, quod album apparet: additur Zingiber, & chalcanthum paribus portionibus, & ex his miftis, pollen in oculis equi inflatur.

Clemens
Pedag. l.
2. Varro
in Satyra.

Plin. H. N.
l. 32. c. 9.

Differentiæ.

Tab.
XV.
Aldrov.
l. 3. c. 70.
Nomen.

PUNCTUM V.

De Mytulis.

Tab. XV.
Aldrov. l.
3. c. 71.
Dioscor. l.
2. c. 7.

MYtutorum nomen à Græcis mutuave-
re Latini, *μύτις* eos illi vocant. Dio-
scorides testam ipsam *μύτις* dixit: animalia
Oribasius *myacas*; Athenæus *μύτις σκευαίδεις*,
quod scyllam quidam ex iis respiciant; Ari-
stoteles *μύτις πικραίδεις*, non foliatis à figura;
ut Gaza vertit, nec latioris & amplioris
conchæ, ut Niphus, sed in imo maris, seu
gurgite nascentes, ut Rondeletius, nisi fortè
πικραίδεις, quod in limosis producantur dici
debeant, ut Gesnerus innuere videtur. Jo-
vius cum Tellinis eisdem esse censet, sed
falsò, ut in sequentibus apparebit. Dioscori-
des sanè, Galenus, & Ægineta distinxere,
ideo separatim de utrisque agunt.

Descri-
ptio.
Genera-
tio.
Arist. de
gen. H.
A. l. 3.
cap. 11.

Descriptionem inter Differentias quære.
Spontè naturæ in arenosis proveniunt, quod
ante Plinium Aristoteles prodidit: prodire
tamen & aliqua ab ipsis emissa facultate,
(buccinæ & purpuræ, quæ favare dicuntur,
id est quasi à seminali natura humores quos-
dam mucosos emittere) vel potius sobole,
quippe minores subinde juxta principium
adnascuntur, Massario ex ipso Aristotele
visum.

Ufus.

Reperere & in *Cibis* locum, tam elixi
quàm assi. Crudi virus & scyllam respiciunt.
Elixii, & acrioribus quibusdam, ut sinapi,
nasturtiove conditi, illud deponunt. Assi,
fitim vehementer excirant. Deteriores sunt
qui in locis arenosis, aut inter testas figlinas
proveniunt, quàm qui in algosis gignuntur.
Autumno & ubi multa dulcis aqua miscetur
mari, bonitatem servant, procedente tem-
pore amaritudinem trahunt, & colorem ru-
brum. Optimi quoque mytuli, quando illa
sic vocata ova continent. Jus corpus augere
Plinius reliquit: eodem sues, teste Lemnio,
pinguescunt.

Linus
H. N.
l. 32. c. 9.

Lemn. de
Nat. mi-
ra. l. 3.
c. 7.

Majores duri sunt, ideò concoctu diffici-
les: sanguinem procreant crassum, succum-
que non adeò bonum: copiosè tamen alunt,
& ventrem urinamque cient.

Plin. H.
N. l. 32.
cap. 9.

In *Medicina*, easdem cum Musculis facul-
tates habet. Carnes ad canis morsum valere
scribit Dioscorides, sed repugnat Galenus.
Juri multum Plinius tribuit *Myacum* jus,
inquit, traditur alvum & vesicas exinanire, &
in teranea distringere, omnia adaperire, re-
nes purgare, sanguinem adipemque minue-
re. Itaque utilissimi sunt hydropicis, mulie-
rum purgationibus, morbo regio, articulari,
inflationibus &c. Concha ad excipiendum
oleum loco cochlearis utuntur.

Diffe-
rentiæ.

Differentias aliquot apud authores inve-
nias. Sunt enim, si locum spectes, alii *Mari-
ni*, alii *Fluviatiles*. Hi marinis sunt similes,
in eo tamen differunt, quod minores sint,
subrecti appareant, atque humi pinnæ modo

infigantur. Sedem non mutant, grandi hiatu
suas testas pandunt, easque referatiles & clu-
siles, tenues, intus glabras, pictorum colo-
ribus accommodatissimas habent. Gustus
sunt ingrati. *Marini*, ut Bellonius habet, vil-
los extrorsum habent more pinnæ, ab ea te-
stæ parte qua scopulis hærent, per quos ali-
mentum exsugunt, atque arenas. & marina
dejectamenta attrahunt. Cancrum pinnæ
modo in concha nutrit, orbicularem, par-
vum, suis sic membris absolutum, ut & incedat
& alatur, & ova excludat grandi lente
multò majora & crassiora; humi accumbant,
cum tamen glandes sive muscoli adhærendo
pendeant. Differunt & magnitudine, totun-
ditate, & gustu. In majoribus cancelli, ut
dixi, nascuntur. Salem virusque respiciunt
quidam. In eo verò à cæteris ostracodermis
differunt, teste Aristotele, quod tenuia la-
bra habeant. De magnitudine trium vel qua-
tuor heminarum, quod apud Plinium legi-
tur, nil dico. Videtur hoc Phocæ vel Lepori
marino competere, vel in genere conchis
debere abscribi.

Arist. H.
A. l. 4.
cap. 4.

Aldrovandus plura earum genera cum I-
conibus exhibuit, inter quæ est, Castaneus.
Niger cum tuberculo adnato, alter cum
striis flavis. Fluviatilium alium majorem,
alium minorem dedit.

PUNCTUM VI.

De Tellinis.

Tellinarum nomen Athenæus Latino-
rum mytulis tribuit, Plinius pectuncu-
lis illa, quæ Tellinis à Dioscoride adscripta
sunt. Nos hic illas intelligimus, quas mo-
derni Græci *ξισόδρια*. Lesbi incolæ Chinades.
Galli Narbonenses & Romani Tellinas,
ἢ τὰ χίσα γλισσὰ τέλειαι, quod ocyssimè perfici-
antur, Veneti Capparazole, sive Cappa-
role, à capparidis similitudine, appellant.

Tab. XV.
Aldrov. l.
3. c. 72.
Nomen.

Descriptio inter differentias quæratur. Descri-
ptio.
Non tantum in mari, & portubus undis agi-
tatis degunt, sed & fluviis. Locis verò are-
nosis maximè delectantur.

In *Cibis* laudem præ cæteris testatis me-
ruere. Plus succi habet earum caro, quæ et-
jam reliquarum carne mollior. Recentes,
secundum Dioscoridem, stomacho sunt uti-
les, sed maximè jus earum. Elixas, dulces
esse, earumque jus alvum solvere Oribasius
prodidit. Venetiis, Genuæ, & Romæ rustici
in fassis per urbem circumferunt, quas
modiolis divendunt. Cum enim exiguo cor-
pore (verba sunt Bellonii) constent, nec fa-
cilè aperiantur, gustuique gratæ sint, mirum
in modum ob id expeti bellariorumque loco
assumi solent, inprimis, si ab arena optimè,
reputata fuerint. Marinæ inprimis, &
in his tenuiores, quæ Athenæo Basilicæ
commendantur; & quod Castor Durantes
ventri-

Ufus.

Oribas. 2.
Coll.

Durant.
in The-
sauro sa-
nit.

ventriculo noxias esse scribit, de fluvialibus fortè sumendum est. Sicim certè istæ excitant, calculosque gignunt: Oribasius tamen majores esse, & plus succi habere, Ægyptias imprimis, scribit. Clausæ sale sparguntur, & per testas humorem trahunt.

Galen. de
simpl. med.
11. 38.

In Medicina ustæ cinerem relinquunt causticum, adeo, ut is cum cedria myxtus & instillatus, evulsos radicitus palpebrarum pilos renasci prohibeat. Arotæus in Iliaco affectu jus ipsarum propinari jubet. Pueris ad sonum tubæ imitandum usui esse, Athenæus prodidit. Sopater etiam in Comœdia quæ inscribitur Eubulotheombrotus scribit. At resiste, è Tellina repente ad meas aures suaves quidem sonus illapsus est.

Athen.
Dip. l. 3.

Differen-
tia.

Quantum ad *Differentias & Genera*, Athenæus alias marinas, alias Fluviales, seu quæ in fluviorum ostiis reperiuntur, fecit, & addit, in Canopico ostio & Nili ascensu multas esse. Illarum *απλοστέρας* seu tenuiores Basilicas idem vocat, & alvum subducere, beneque nutrire ait. Hæ, quia majores, Basilicarum nomen mererentur, nisi expressa Athenæi in contrarium verba essent. Bellonius Basilicas ita describit: Lævis est Tellinarum testa, candida, nequaquam striata crenulis tenuissimis denticulata, in longitudine diffusa & angusta mediocriter fortis & quodammodo teres. Rondeletius duas etiam species ponit, quarum una duplici teste constat, utraque simili, lævi, valida, & satis spissa, in ambitu ferrata, qua de causa ad unguem conjunctæ sunt, intus leviter cavæ; altera, in ostio Araris fluminis invenitur, in sinu Agathensi, superiori similis, nisi quod testa sit majore, minusque spissa, & ex rubro flavescenti parte, qua testæ colligantur, in acutiorem angulum desinente. Addit & Tertiam, color candido, testa pellucida, ex additamentis multis conflata, intus lævissima. Tenuis admodum, & ambitu magis rotundo. Aldrovandus plures apposuit, inter quas sunt nonnullæ cum denticulis; una etiam testa diaphana & fragili; alia cinerea, lineis purpureis transversalibus.

PUNCTUM VII.

De *Balanis*, & *Pholade*.

Tab. XV.
Aldrov.
l. 3. c. 37.
Nomen.

Descri-
ptio.

BAlani seu glandes, à glandium similitudine nomen obtinere Pollicipedes Bellonius vocat, quia vulgo poulspeids dicuntur, quod pollicum in pedibus similitudinem habeant.

Descripsit eas ita Rondeletius: Idgenus

glandem esse colligimus, quod illi cum glandibus magna sit similitudo. Nam ut glandis quercus vel Ilicis pars prior levis est, & in acutum tendit, posterior aspera; sic hæc, quæ saxo exhibemus affixa, posteriore parte, qua saxi hærent, rugosa sunt, & aspera, glandiumque caliculis, posteriorem earem partem acutè retinentibus simili, Plura ex una radice pendentè sanorum rimis. Ex testaceorum genere sunt. Pars enim prior, longa, rotunda, & duabus testis componitur, colore & lævitate unguium, in medio rima est, ex qua capillamenta quædam veluti plumæ rubescentes prodeunt. Concha una veluti ex multis acutis unguibus constat, tota in quinque digitorum longitudinem accrescit. Crassitudine sunt pollicis in Hispania, in Britannia Aremorica minores. Pars posterior quæ saxo alligatur, corio duro asperoque potius quam testa constat, ex nigro flavescit. Plura in Differentiis vide.

De *Loco* non est quod multa addamus. Locus. In Hispaniæ parte ea quo Oceano alluitur, in Normannia & Britannia frequentissimi sunt, perque vicinas urbes & pagos divenduntur. Racematim Oceani caudibus adhærent.

Laudantur in cibis, tanquam optimi saporis ab Epicharmo, & qui mirum in modum fastidia stomachi sublevent, & mulierum malaciis accomodentur. In convivio quo Lentulus Flamen Martialis inauguratus est nigros & albos appositos esse, Macrobius testatur. Elixii ex aqua salsa pulpam habent duriusculam, quam auferunt, sinistra tenentes radicem, ad quam algantur, dextra verò caput arripientes: quod posteaquam contorserint, pulpam à theca extrahunt, ut ambiens corpus relinquatur vacuum calami modo. Pulpa autem quæ inde egressa est, lumbrici modo oblonga, rubra, teres, aceto piperato maceratur ac manditur, Archigenes quoque apud Galenum stomachicis convenire scribit.

Differentia & Genera eorum recensentur aliquot. Sunt 1. *Majores*, quos ex Rondeletio superius descripsimus. 2. *Minores*, qui nascuntur in saxi & rimis navium, quæ diutius immotæ uno in loco manserint. Adnascuntur etiam mytulis. Striatæ sunt, foramen habent, è quo veluti frondem emittunt. multæ simul nascuntur. Intus parum carnis continent, & parvæ semper manent. 3. *Ægyptii*, qui ad Nili ostia capiuntur, & sunt, testæ Athenæo, dulces, teneri, ori grati, copiosi nutrimenti, multi succi, diuretici, & solvunt alvum. Aldrovandus etiam quosdam exhibuit, interque hos, multos modicè rubescentes, simul adnatos; à Gigante sibi communicatos, eosque striatos; *Ostraceum*.

ceum quoddam, quod merito polyceps dici possit, quoniam veluti ex multis Balanis compactum est, læve rubescens, balanum denique fessilem, qui in parte inferna ubi insidet, maximum habet foramen.

Aldr. 1.3.
c. 34.

Pholades ἀπό τῆς φολῆς & φολιδίου, quod in cavernis & latibulis condantur, suum obtinere nomen. Et rectè ita in faxis latent, ut iisdemque undique contegantur, per foramen verò exiguum & sensui vix patens aqua nutriuntur. Missum est, inquit Rondeletius, ad me alio ex littore saxum, in quo nullæ rimæ, nullæ cavernæ, sed foramina tantum apparebant tam exigua, ut vix aciem admitterent. Eo igitur ictibus multis confracto, cavitates internæ multæ erant, vario situ, & diversæ magnitudinis, in quibus conchas istas reperi. Testis constant duabus longis, non in latum extensis mytolorum modo, sed rotundis. Intus eadem ferè est caro quæ in mytulis. In saxorum cavernulis, vi vel natura factis, aquæ marinæ appulsu procreantur, atque in concham vertuntur, quæ cavitatis seu foraminis figuram servat. In portu Veneris multæ occurrunt.

Ufus.

Nullus earum præter Athenæum meminit, qui easdem palatosuaves, sed mali succi & virofas facit.

PUNCTUM VIII.

De Solene.

Tab.
XV.
Nomen.

Solen Eustathii ἐν τῇ ἰστανῆϊ τῇ ἐκ τῆς σολῆς & per crasin σολῆς, dicitur, Græcis vocatur σολῆς, à canali sive tubi similitudine, δὴ δὲ, à figura arundinis crassæ, concavæ, quæ Cypria arundo Dioscoridi; Dactylus, ab humanorum unguum similitudine; ὄνυχος denique seu unguis, ab extremis, tenuitate & figura unguibus simili, vel à testæ colore & substantia unguibus nostris non dissimili. Veneti Cappam longam nominant, Bononienses piscem canellam. In *Cibus* à pauperibus adhibentur. Galenus dura carne esse dicit, & ob id difficulter concoqui, propriumque hac ipsis & Purpuris, ut refert, Nicæsius quod cum in iusculo coquantur, id crassius reddunt. In ore mandentium relucere Plinius scriptum reliquit. His natura, inquit, in tenebris remoto lumine, alio fulgore clarere, & quanto magis humorem habeant, lucere in ore mandentium, lucere in manibus, atque in solo atque veste, deciditibus guttis, ut procul dubio pateat, succi illam naturam esse, quam etiam miremur in corpore. Splendoris causam glutinosa Solenis succo adscribit Rondeletius, hi quidem quæ tenacia & veluti glutino compacta sunt, ea lævia, æqualia ac perpolita esse solent, atque ob id relucencia. *Despescuntur in Mares & Fæminas.* Illos Plinius Solenes, Aulas & Donacas vocat, has Onyches. *Mas* secundum Rondeletium, ex

Ufus.

Concharum longarum est genere: dupli constans testâ, lævi, tenui, altera tantum parte colligata nigro vinculo, etiam si aliter scribat Aristoteles. Cum enim *δὴ δὲ* alia sunt altera parte ligata, altera soluta, ut claudi & aperiri possint; altera utroque latere connexa, in his postremis Solenes numerat, cum contra semper altera parte solutos videas. Dodrantali sunt longitudine, pollicis crassitudine, harundinis modo cavi, extremis duobus semper apertis: anteriore caput exerit, & retrahit testutinis ritu, secundum testæ longitudin. carnem protensam habet. Testa cæruleo est colore, lineas evidentes habet per transversum ductas, qua parte colligatur, crassior est, aliis partibus in tenuem substantiam definit, ut mytuli. Aqua & arena vivit. Carni facultatem urinæ cingendæ inesse Plinio scriptum: sed quia glutinati succi est, metuo ne erret. Differt ab isto *Mas Rondeletii.* Est enim lineis miniacis, per transversum variegatus, in altera quoque Conchæ extremitate, linea lutea apparet. *De Fæmina* ita item Rondeletius: Onychas appellat Plinius Solenes fæminas quæ colore, sapore, magnitudine, à maribus differunt, in aliis omninò similis. Testa lineis cæruleis distincta non est, ob id Plinio unicolores dicuntur.

Arist. H.
A. l. 4. c.
4.

Caro dulcior est: sed vix comedi potest nisi ab arena repurgata. Sumuntur frixæ & elixæ, melioresque in prunis tostæ, quoad hient. Rondelet. deteriores existimat, quod sint ex succæ, duriores, & sicciore. In arena stare Bellonius tradidit, sed cum omnia silent sursum è profundissimo foramine emergere, & in id sese postea abdere, unde postea nisi palla ferrea in transversum supposita, & præfundissimè impacta avelli possint, id quod & Plinius & ante eum Aristot. vidit.

Ufus.

CAPUT IX.

De Pinnis.

Pinna, Græcis πιννα & πιννα, quod semper foribus obducta sit, dicitur. Hermolaus Concham Ægyptia cognomine Paralios, à Democrito Pinnam vocari scribit. A quibusdam Agnus castus vocatur. Neapolitani Pernam, Veneti Asturam, vocant.

Tab.
XVI.

Descriptiones in Differentiis vide. Ex duabus testis componuntur, & à mytolorum figura non admodum differunt. Cancræ etiam in illis hospitantur. Rondeletius tantam Romæ se vidisse scribit, ut ad cubiti magnitudinem accederet.

Descrip-
tio.

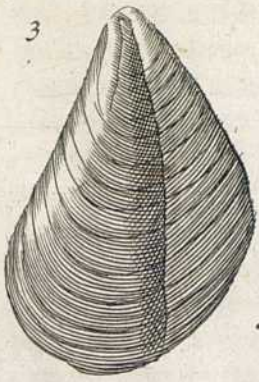
Locus si spectes, in Acarnania Pinna oriiri & uniones gignere Plinius testatum reliquit. In mari an sint ambigit Bellonius, & Rondeletius in locis in quibus mare fluit ac refluit, vix reperiri scribit. Venetiis non visitur, sed in Propontide ad latera ejus

Locus.

Musculi Aldron

3

Musculi Rondel

2

Musculus Muschel

1

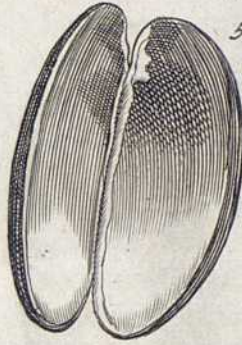
Mytulus niger cum strijs flavis

6

Mytuli oblongi

5

4

Tellina

7

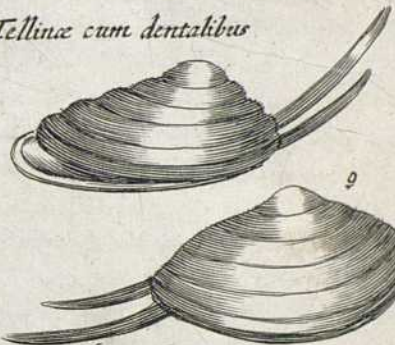

Tellina

Tellinae cum dentalibus

9

Tellinae Congerentes

10

Balanus marina Meer Eychlen

12

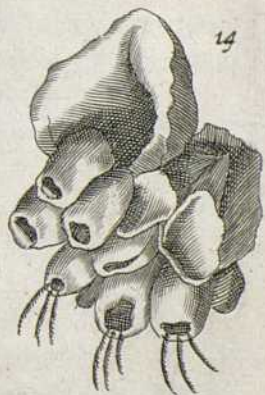
Balanus alius

13

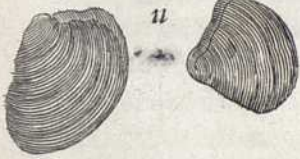
Balani rubei

14

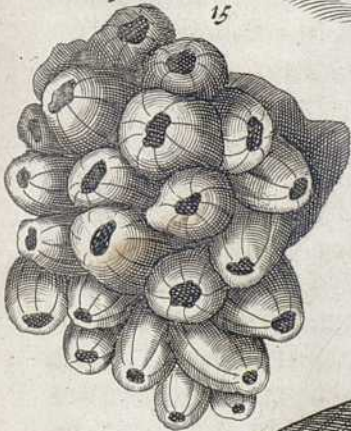
Tellinae congeneres

11

Balani Gigantis

15

Balani sive Polycipedes

16

Pholas

Pholas Aldron

19

Pholas concha alia

22

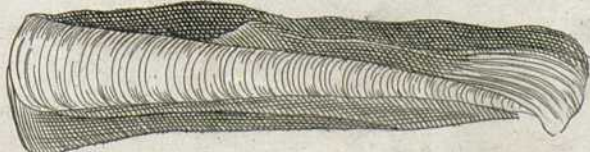
Solen femina Rond

21

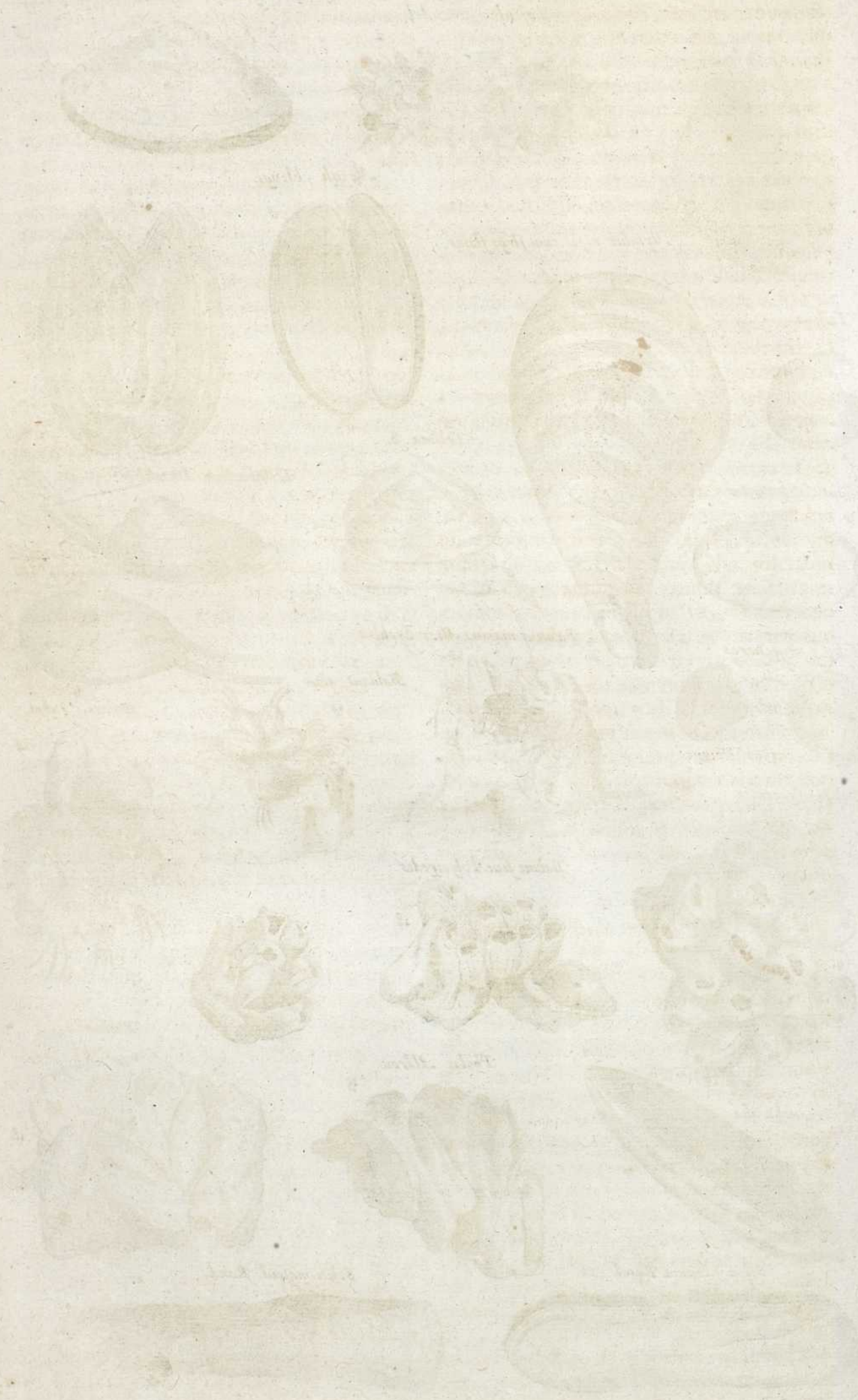

Solen mascul Rond

20

ejus sinus, qui Nicomediam fertur, qua terram pertingunt, frequentia magna existit. In ruinis Nicomediae civitatis reperiri, Bellonius auctor est.

Natura.

In Cibo comparando, Cancellum semper aut Squillam comitem habent, sua sede non dimoventur quin pereant; nisi iterum eodem statu humi defigantur. Nam cum eis natura hæc insit, ut rectas stare, & per villos arenulam attrahere necesse sit, jacentis vivere non possunt. Naturam ejus optimè versibus Philes expressit, in cujus testa & uniones & byssum reperiri testatur.

Ufus.

Usum in Cibis quod attinet, Athenæus eas urinam pellere, difficileque concoqui & distribui dixit. Ovum, quod secundum Aristotelem continent, pro lunari potestate, aliquando minus, non ad generationem confert, sed melioris nutritionis indicium est.

De carnis dotibus ita Wottinus: Pinnæ, inquit, optimæ sunt, tenellæ, Plenæ, carnosæ, quæ in limosis (πυρράδιαι) vadis gignuntur; & ubi mari dulcis aqua miscetur, & locis tranquillis, ac ventis carentibus: teneriores enim hic nascuntur, quàm ubi fluctibus agitantur. Grandioribus parvæ; & quæ vere & æstate capiuntur, aliis præstant. Sunt enim & suaviores & pleniores. Quæ magnitudine mediâ sunt, carnem quidem habent mollem, candidam, ac dulcem: collum durum, concoctu difficile, corruptionique renitens, Collo namque corpus reliquum facilius corrumpitur: elix assæ duriores evadunt, præsertim si vino fuerit aspersæ. Earum quæ in vino maceratae sunt caro, mollior est, sed flatum generat.

Differentia.

Quantum ad Differentias, Rondeletius tres differentias agnovit, Bellonius duas, Aldrovandus quatuor posuit.

Rondeletii Prima est Minima, mytulis similis, nisi quod strictiorem partem multo magis acutam & longam habet. Testa foris aspera est, colore fusco, intus viridi, & argentei splendoris, si in arena vixerit Pinna; si in coeno, colore est magis flavescente, & minus splendente. Ab inferiore & strictiore parte in amplam latitudinem extenditur: illic arctissimè clauduntur testæ, hic facile discluduntur. Intus multum est carnis, cujus omnes ferè partes indiscretæ. Alteram Pernam Plinio vocari scribit. Pernæ, inquit isti, Concharum generis, circa Pontias insulas frequentissimè stant, velut suillo crure longo in arena defixæ, hiantesque qua limpitudo pedali non minus spacio.

Cibum venantur. Dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo (spondylus seu callus caro durior & interior ostreorum est) Ejus generis hanc esse in qua unius nascuntur, ex Theophrasto Athenæus tradit.

In Gallico mari inveni, & in ea uniones parvos auctor est Rondeletius. Tertia minor est, & eo differt, quòd antequam acuta & stricta parte in amplitudine extendatur, excavata sit.

In coenosis & arenosis locis vivit defixa: & carnem intus duram habet quæ virus respicit.

Bellonio altera Major est, altera Minor. Hæc foris magis albicat, intus ad cæruleum accedit. Mollibus in gyrum spiculis obtusis hirta est; valvasque continuo cardine toto latere annexas claudit ac referrat, quâ parte planior esse constat, qua autem se in latum expandit, eadem byssum est veluti capillamentum quoddam coacervatum prædurum ac nigrum quod lapillis affigitur, limumque ac spurcicias inde ad stomachum attrahit. Illam Pernam vocat, quæ pelagia est, rugis profundis caret, duriore testâ contegitur, & bipedalis sæpissimè invenitur. Pinnophylacem, ut minor, alit: ulginoso ac palustri tractu nascitur: profundiore gurgite immergitur, & multum ingrati saporis habet.

Ex Aldrovandi pinnis prima est, aculeata, coloris rubri: Altera pinnæ parvæ Rondeletii similis cum capillamentis: Tertia pinnæ Pernæ genus. Quarta, parte interna & externa depicta, testa foris fusca, rubra, & aspersa, intus sanguinei, & cærulei coloris. Datur & quinta cum tubere verrucoso intus adnata.

Pinnis adde Conchas anatiferas, diversi generis. Prima tribus partibus constat cum umbilico annexo. Altera quinque partibus cum umbilico. Tertia, aperta est, eique umbilicus inseritur. Quarta, hiulca est ea parte qua primum plumulæ prorumpunt. Quinta, foetum intra vulvas situm ostendit. Sexta, foetum imperfectum è valvis exemptum. Septima, Berniclam avem adultam, ex ejuscemodi Concha natam.

ARTICULUS VI.

De Conchyliis Univalvibus.

PUNCTUM I.

De Lepade seu Patella.

Hactenus de Bivalvibus dictum: Univalvia sunt, Lepas, Concha Venerca, Concha Persica, & Penicillis. Ad priorem Auris marina pertinet. Lepades, Plauto nisi mendum subest Lopades, quibusdam Græcis πωμίτια, modernis Petaglides, vel quòd sint petrarum in mari quasi, λιπίδες, id est, squammæ quædam, vel quòd petrae cum eis spoliuntur veluti λιπίδες ἢ λιπίδιον, hoc

Defectio.

hoc est, desquamari videantur, dicuntur. Gaza Patellas, à vasis escarii similitudine, ut Rondeletius autumat, exponit. Inter *μολύβδα* censerī debere, nullum dubium. Saxis testa in dorsum data adhærent: ideo Aristoteles alteram partem superficiē detestam, carnem ostendere dixit. Os ipsius versus terram, & excrementorum exitus superius habetur: Papaver quoque in imo, sive in suo fundo habent. Bellonius scribit tanta esse magnitudine, quanta extrema ovi putaminis pars abscissa esse potest. Colorem *testarum* livere vel cinereum esse cornuaque limacis instar exerere, & os, & caput habere huic persimile. Plura in Differentia vide.

Locus.

Locum si quæris, in saxis littoris Aquitanici & Britannici, nec non Massiliensis & Agathensis sinus scopulis inveniuntur. Circa Lepadusas insulas tam frequentes, ut nomen iisdem dederint, si Athenæo credimus. A saxis solvi, pastus quæritandi gratiā Aristoteles author est, cui & Bellonius, dum conchlearium more serpere ait, subscribit. Ad Rondeletius id negat: Nullis enim, inquit, ad natandum partibus prædita est, nisi temerè huc & illuc undis jactata feratur; neque victus illi quærendus, nam maris spuma & aqua vescitur, quâ alluuntur saxa. Quod si aquâ allui saxa desinant, ea quæ in testa relicta est absumpta, contabescere & emori tandem necesse est. Tam se fortiter attractæ saxis applicant, ut ne Milonis quidem digitis, avelli possint. Cultro igitur aut aculeato ferro opus est, inter ipsas & saxa immisso, quod ad oras Oceani Armoriorum pueri facere solent, prodente Bellonio.

Ufus.

In Cibis crudæ à piscatoribus & mares accolis usurpantur. Coctæ facilius concoquantur, modò non nimium decoquantur. Jus alvum ciet. Usus earum & ad capiendos cibos esse, ex hoc Tarentini videre licet. Obsonii *κολατῶ* dicti, præparatio in mari cujus vi in unum locum statim omnes pisces conveniunt.

Ex mari *patellas* accipito, earum scilicet, quæ circa saxa nascuntur: quarum quidem contundens carnem, exprimesque ex ea in testa aliqua inscribito, quæ sequuntur: subitoque non sive magna admiratione videbis pisces in unum locum fluere confertum. Sunt verò ipsa nomina *παι*, *σκαυδ*, quibus sanè ichtophagi utuntur.

Differentiæ.

Dividitur in magnam, Maris rubri parvam, & feram. Major Rondeletii testam habet non exquisitè rotundam, sed inæqualem, intus lævem; foris parum asperam, cui aliquando muscus innascitur, gibbam in ambitu livescentem & striatam, intus cavam. Carnosam quoque simbriam in corporis ambitu quam expandit quum hæret,

soluta contrahit. Interius subest caro dura, quâ maximè saxo hærent, quæ scuti picti formam refert. Os superiore in loco manifestum est, inferiore ori adverso, excrementi meatus, non in testa, ut in ea quæ *αγρια* dicitur. Os venter sequitur, in eo est *μύκων*, in imo ventre etiam pars, quæ ovum dicitur. *Maris Rubri* lepa Bellonii, tabellis, quas in tergo gerit, corneis numero octonis, transversis, lorice modo contegitur, atque undequaque cartilagine obseptata est, multis spinulis horrida, iis persimilibus quæ in stellis marinis visuntur: sesquidigitum lata est, ternos verò longa. Caro rubri limacis colorem ac naturam habet, esturque cocta. *Parva Rondeletii* testa media nucleis pinearum nucum figura similis est, & æqualis. Ex laminis parvis constat: Carnem intus habent, sed ob parvitatem partis vix discernuntur.

Fera, *κατὰ ἀγρια*. & *auris marina*, *θαλάσσιον* & ob magnam cum aure nostra similitudinem, testam habet cavam, argenti vel unionum colore: foris gibbam, lineis multis depictam: parte una, cochlearum modo claviculatim contortam à qua foramina incipiunt, initio parva, quæ deinde magis ac magis augentur. Differt à majore excrementi meatu, quod ut annotavit Aristoteles, parte ima testæ excrementum egeratur, quâ foramen habetur. Bellonius majorem vocat. Quia testa pellucida & perpolita est, ideò ab aurifabris in tenues laminas dissecatur, ut inde elegantissima vasa incrustentur. Aldrovandi Cypria major striata & non striata ad majorem Rondeletii referri potest.

PUNCTUM II.

De Concha Venerca.

CONCHA Venerca nomen fortè ex eo invenit, quòd non modò Veneri grata, sed & ob communem originem è mari cognata, crederetur; celebrique esset ejus Deæ effigies, atque haud suo an ex hoc genere, ut Gelenii verbis utar, pede premens. Martialis Concham simpliciter vocat, Hyle Poëtria Concham Erythream, sine dubio, quòd circa mare rubrum frequens sit. Bellonius in vico nomine Torviginti camelos his conchiliis rotundis onustos se conspexisse prodit, & Cairi incolas iis ad lævigandam papyrum, & telas coloribus permixto gummi confectas uti. Ideò eidem Lævigatoria dicitur. An Belliculi marini, *μυρολίμυοι θαλάσσιοι* Myrepsi, seu ut quidam vertit, Umbilici marini rectè à Pharmacopæis nonnullis dicantur, dubito. Putat enim interpretes lapides intelligi exiguos & candidos, in littore maris repositos, umbilicum hominis referentes abstergendi facultate præditos, quos alii fa-

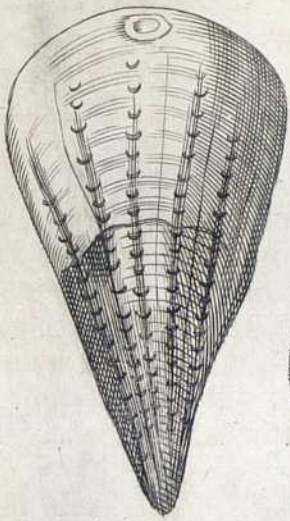
TAB. XVII. Nomen.

Aldrov. l. 3. c. 82.

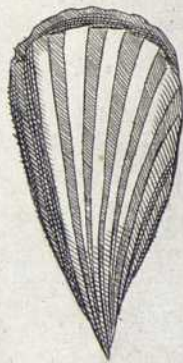
Martial. l. 14.

Pinna alia

Pinna Perna minor

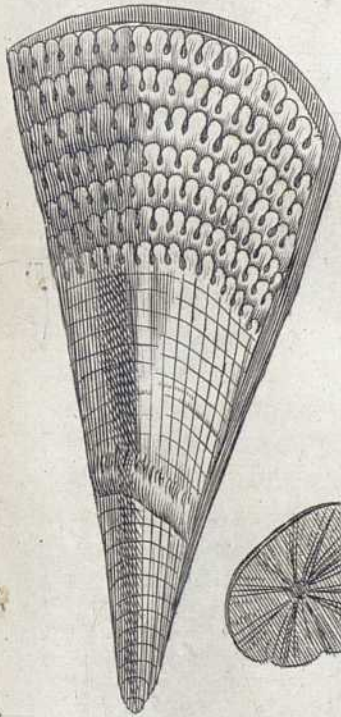
Pinna Magna Rond

Pinna alia

Pinna aculeata Aldrou

Pinna s. Perna Major

Pinna parva Rond

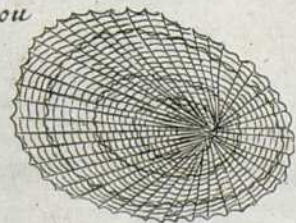
Pinna alia cum tubere adnato

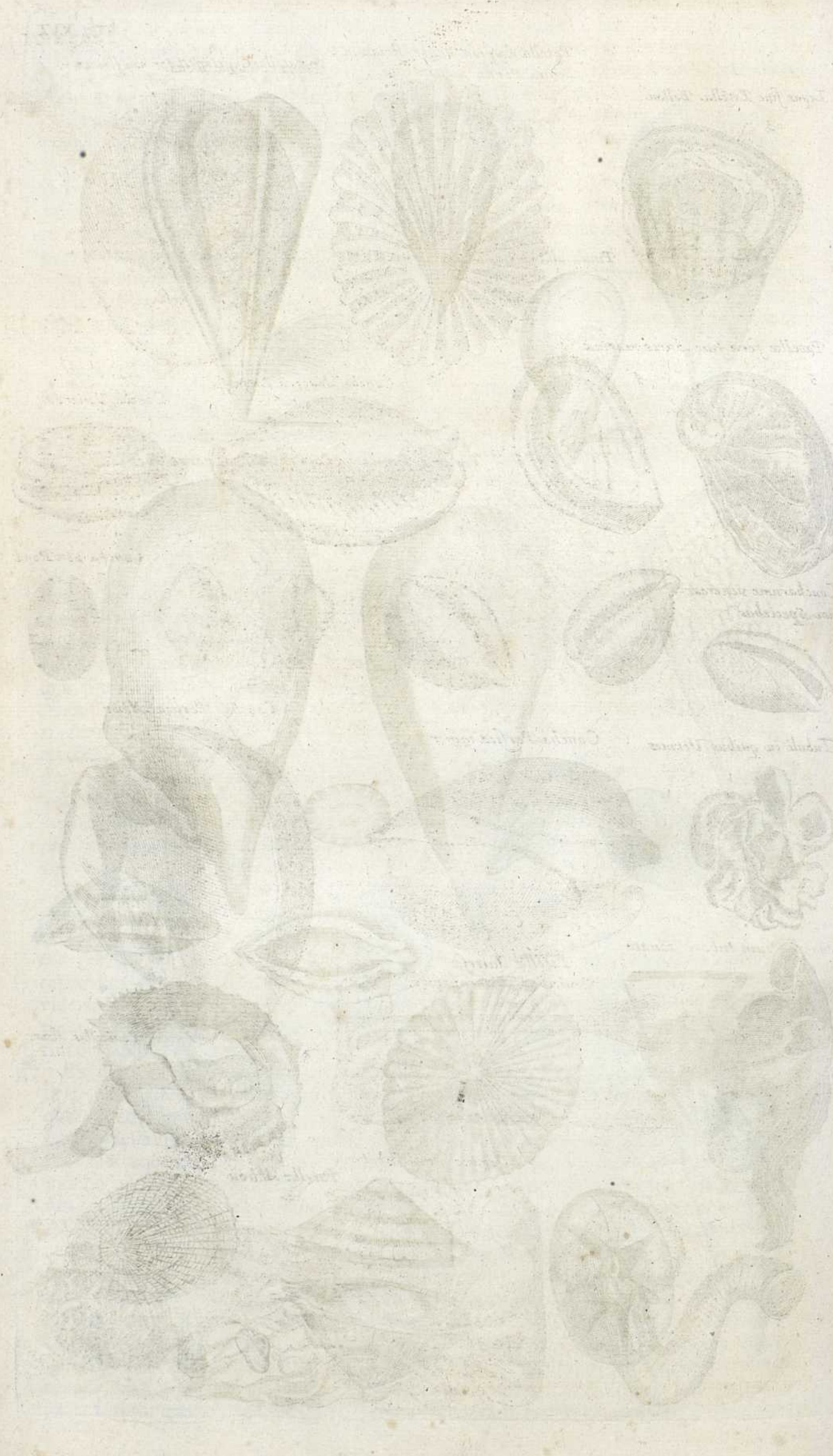
Patellæ diversæ

Patellæ Aldrou

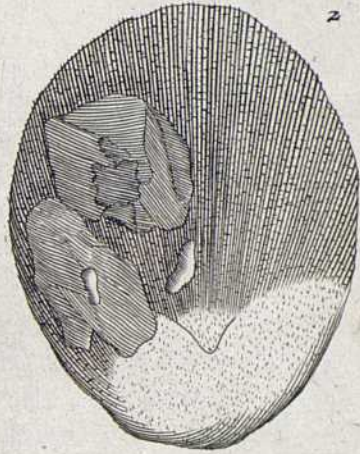

Patella Cypria Major striata n. 1

Patella Cypria Major non striata n. 2

Lepas sive Patella Bellon

3

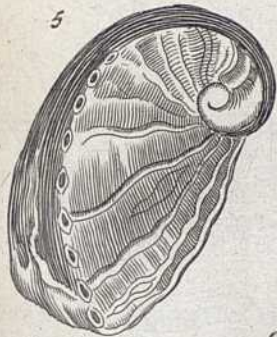

2

Patellae ferre sive Aures marinae

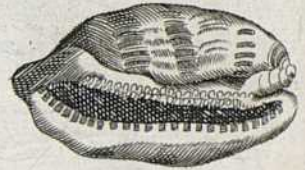
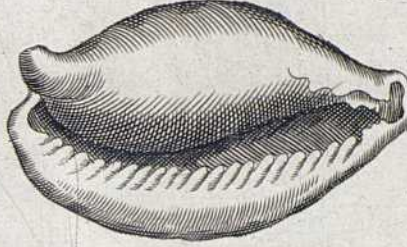
5

4

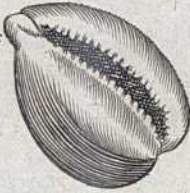
Concha Venerea Zoographe

Concha Venerea

Concharum venerearum Speciebus

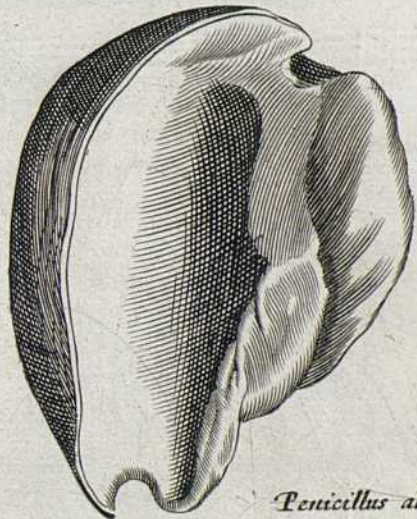
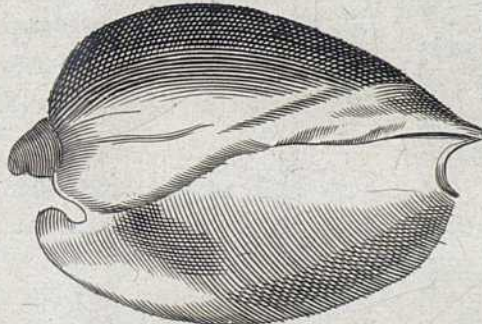
Concha ven Rond

Concha Persica Major

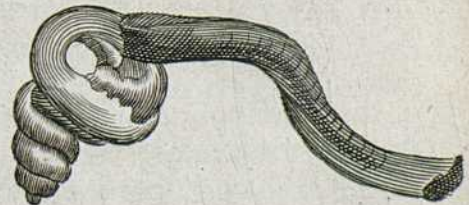
Tubuli in quibus Vermes

Concha Persica minor

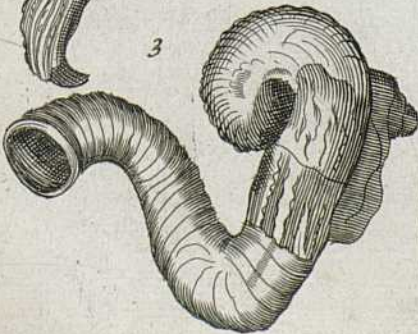
Penicillus Meer bensel

Penicillus alius

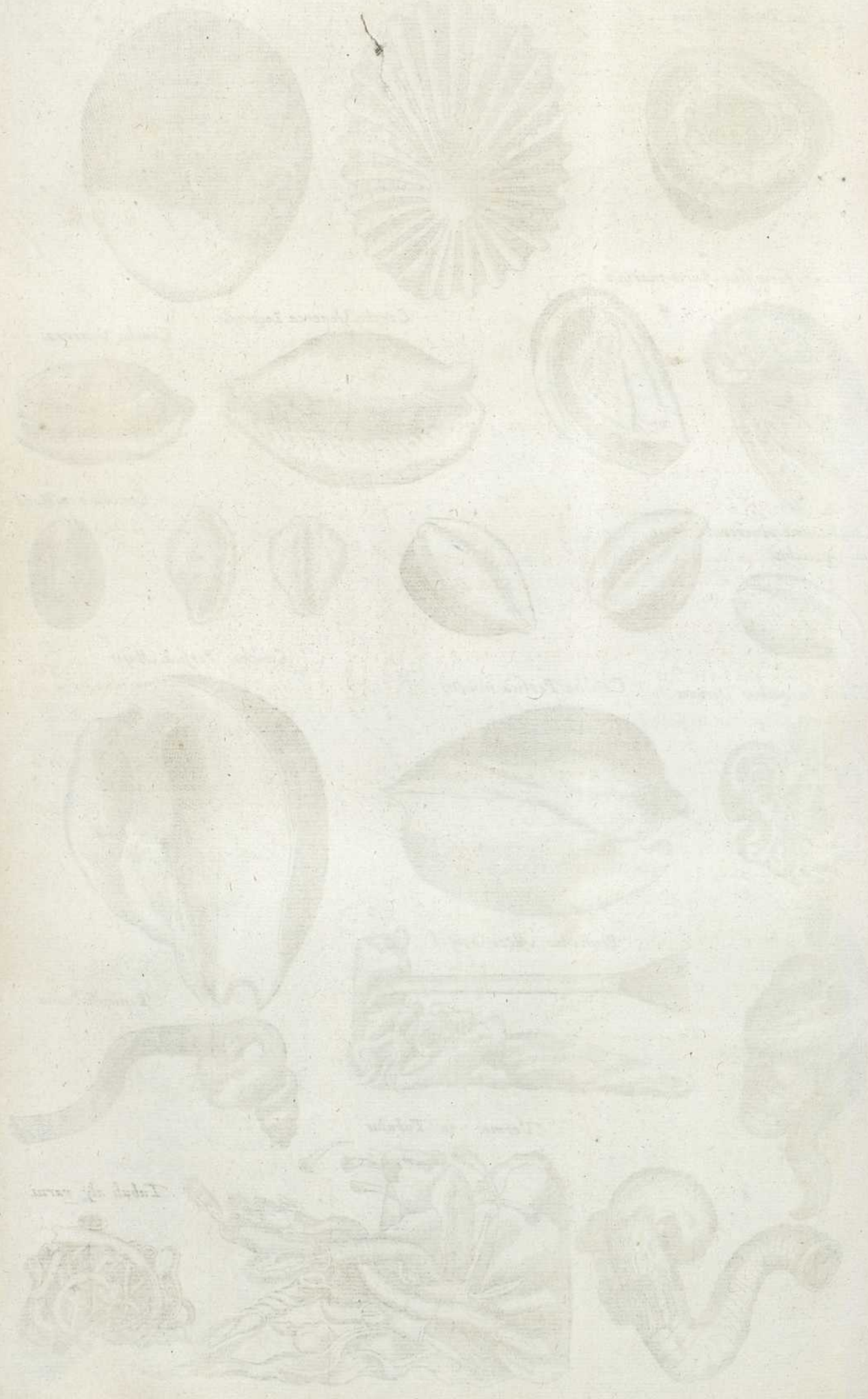

Vermes in Tubulus

Tubuli alij parui

Plin. H.
N. L. 9.
c. 25.

bas marinas dicunt. Cordus Dentalium nominavit. Ennius fortè, citante Apulejo, *Matriculos* Mutianus apud Plinium *Muricem*. Nec aliud quid sibi *χοιρίνη* Græcorum volunt, quamvis eas Aristoteles præterierit. Expressè enim eas Conchas marinas, quibus utebantur Athenis ante calculorum usum inductum, Scholiastes Aristophanis vocat: ne dicam, Pollucem quoque idem attestari. Galli *Porcellanas* appellavere, seu à quadam oris suilli specie, ut Gesnero placet, quam parte sui inter labra denticulata dehiscente, vel potius altero extremo testæ, nempe acutiore & eminentiore, rostri suilli instar, quodammodo referunt: ἡ δὲ διὰ τῶν μορίων γυναικεία πᾶς εἰκάναι; τῆτε μεταξὺ τῶν χειλῶν ὄλσει: Ἐ τῆ ἐδωτέρω κοιλότητι τῆ μητρῆς. Sane nutrices apud Varronem maximè naturam quâ foeminæ sunt, appellant Porcum, & Græci, eadem significatione Chæron sive Delphaca. Uterinos etiam calculos, qui hoc genere minores sunt vulgus Germanorum appellat. Minimam aliqui Corvinam aut Corviolam dixerunt.

Descriptio.

Descriptio si attendatur; Latior est, secundum Mutianum purpura, neque asperro, neque rotundo ore, neque in angulos prodeunte rostro, sed simplice concha, utroque se latere colligente. Testam omnibus admodum duram esse vel inde agnoscas, quod nunquam eam arrosam comperias. Tota intus candida est, foris colorum varietate insignis, in diversis conchis, politissima & æquabilis. Os ipsi est in ambitu denticulatum, inque ejus lateribus canales breves, per quos linguam egerit. Plura in Differentiis.

Usus in quibusdam concha sola invenit. In pillulis de bedellio ad alvum stringendam reperitur: quamvis Monachi Mesues interpretes matrem per larum supponi jubeant. Turcæ & Cairi incolæ quomodo eis utantur, superius diximus. Galli ad suspendendas claves & conficienda cochlearia utuntur. Æthiopibus loco monetæ inservit. Ideo in tanto apud eos precio, ut sæpe aurum pro ea permutent, & sæpe filios suos vendant. In Concha majore faciem sculptam & pulchrè expressam se vidisse, Gesner. testatur.

Differentiæ.

Differentiæ Concharum plurimas apud Rondeletium, Gesnerum & Aldrovandum invenies. Rondeletius quatuor habet.

Prior ovi figura, in testæ extremo utroque foramen habens, alterum cibi gratia parum prominens, alterum ad excrementa rejicienda. Remoram Mutiani esse credit.

Secunda, testa est tenuiore & magis perspicua, varia quoque, & pro maculis inspersis lineolas habente, Concha simplice utrinque sese colligente.

Tertia parte plana compressa magis est, maculis rotundis notata, durior secundo, colore candido.

Quarta, parte altera est in tumorem elata, in qua circulus aurei coloris. Alioqui tota foris est candida, intus cærulea.

Gesneri ruffa major & minor non multum à Rondeletii abeunt. Illa nusquam inniti potest nisi parte plana quæ candida est, ut intus quoque gibba, quæ hæmisphærium constituit, ruffa, maculis nigris distincta. Lævitate ita resplendet, ut imagines reddat, sed obscurè. Minoris dorsum in summo varium est, albis, pallidis, & glaucis maculis. Pars interna candidat.

Aldrovandus, tredecim species, si non plures ponit, ex quibus una tota ex ruffo candidat, & maculis per totum dorsum oblongis & ferrugineis aspergitur: alia lutescebat primò & maculis purpureis ornabatur, in humido detenta pallidior evasit, postquam superioris corticis cuticulam exuisset. *Tertia* maculis per dorsum aterrimis rotundis & inæqualibus tingebatur. *Quarta* subpurpureis, amethystinis & cæruleis. *Reliquas* ibidem vide. Nos hic tres depingi curavimus. Quam Lusitani & Æthiopes Buzios dicunt, undiquaque alba est, nisi quod in dorso lineæ binæ flavent, in ovalem ferè speciem conjunctæ, & dorsum ipsum inæqualium quàm cæteris & gibbosum, ita ut illi quoque testa incumbere possit, sed obliquè. Pars interior è roseo ad cæruleum redit.

Huc *Concham Persicam* & *Penicillos* refero. Illa à loco nomen sumsit. Est majore sui parte rubicunda, cætera candida. Margaritas proferre proditur. Minor totacinericii coloris est. Tubulos testaceos *Penicillos* recentiorum nonnulli vocavere. Molli quadam & laxa substantia faxis alligantur, ita ut aquarum undiscedit & agitetur. Cum id carnosum, quod nimirum intus latet, se exerit, frondem expandit, sunt & in quibus vermes delitescunt, quorum sex Icones hic damus.

Aldrov. l.
3. c. 84.

HISTORIÆ NATURALIS

DE

EXANGUIBUS

AQUATICIS.

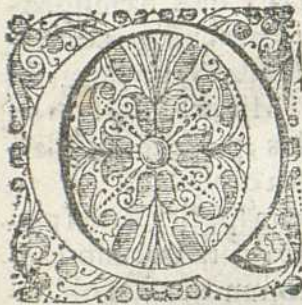
LIBER IV.

De Zoophytis five Plant-animalibus.

CAPUT I.

De Urticis.

TAB.
XVIII.
Aldrov.
l. 4. c. 1.
Nomen.

Uartum Exanguium aquaticor. genus sunt Zoophyta, quæ Aristoteles τὰ ἰπαμοφοτεζόντα φύτω & ζῴω, seu ambigentia plantæ & animali ut Budæus & Gaza vertunt, appellat.

Talia verò sunt, *Urtica*, *Pulmo marinus Holothuria*, *Tethyia*, *Malum granatum*, *Fungus*, *Pyrus*, *Mentula marina*, *Penna marina*, *Uva marina*, *Malum insanum marinum*, & *Manus marina*.

Urtica, ab urendo Latinis dicuntur, quòd manum urere videantur, si ea tangantur. Græcis ἀκαλίφα, seu quam ἀπολύσαι τὴν ἀφὴν, id est, sensum corrumpentes, seu tanquam ἀπάλαι τῆ ἀφῆ id est, tactui molles ac lenes sed per antiphrasin, asperæ quippe sunt, & infestæ, dicuntur. Vocantur & κνίδαι, ἀπὸ τοῦ κνίζειν, hoc est, διαγμὸν & κνησμὸν τινὰ ἰμποσιῶν τῶν ἀπτερίων χεῖρα, morsum aut pruritus excitare tangentium manibus: nec non μετρίδια, à similitudine quàm cum muliebri pudendo habent: *Colyzenæ* quoque à modernis, quòd colis, id est, pedunculis suis, *Polyporum* more firmiter adhæreant. In Italia *flamme maris*, apud *Trottulam*, *Carnes marine* dicuntur. *Jovio urticæ* & *vertibuli* haud sine errore iidem sunt.

Descrip-
tio.

Arist. H.
A. l. 8. c. 2.
& l. 4. c. 6.
Pli. H. N.
l. 9. c. 45.

Locus.

Arist.
H. A.
l. 8. c. 2.
Pli. H. N.
l. 9. c. 45.

Descriptionem generalem si spectes, *Os* in medio habere, quod in majoribus evidentius esset prodidit. Aristoteles. Excrementa nulla in iis cernuntur, & hac re stirpibus sunt similes. Summa tenui fistula reddi, apud *Plinium* legimus.

Diversa diligunt *Loca*, & in variis generantur. Quædam enim nunquam absoluntur, sed saxi semper adhærent, reliqua quæ vagantur, littoribus & planis locis gaudent. De saxo, quasi de testa vivunt, & prænatantes pisciculos excipiunt retinentque, *Plinius* carne vesci scripsit.

Idem *Urticis gignendi* modus qui testa inclusis: per rimas enim, & cavernas, & fauces saxorum oriuntur, ut tradit *Philosophus*.

De *Natura* earum ita *Plinius*: *Contrahit* ergo se quam maximè rigens, & prænatante pisciculo, frontem suam spargit, complectensque devorat. Aliàs marcenti similis, & jactari se posse fluctu algæ viæ, contactos attritaque petreæ scalpentes pruritus (*Dalechampus* legit, petras scalpentes ob pruritus) invadit. Eadem nocte pectines & *Echinos* perquirat: dum admoventi sibi manum sentit, colorem mutat & contrahitur. Tacta uredinem mittit, paulumque si fuit intervalli, absconditur.

Comedebatur olim, ut nunc etiam: quam *Pythagoras* astinere discipulos iussit, vel quòd *Veneris* stimulos afferre diceretur: vel quòd *Hecate* sacra esset. Ab *Aristotele* post æquinoctium hyemale magnopere laudatur. Hoc tempore plurimas ligneo veru transfixas, & aliquantum assatas, primum ex sale & aqua fervefaciunt: deinde farinâ conspergunt, & ex oleo vel butyro in sartagine frigunt. Secundum *Xenocratem* gratæ sunt ori, sed stomacho admodum iniuaves: (*Diphylus* tamen *ισομήχευς* facit) sed assatæ elixis accommodatiores. Alvum cient, urinamque magis movent. Cum passò aut vino multò facilè concoquuntur & excernuntur. *Medicinam* si attendas, ajunt in vino potas calculosis prodesse, ut auctor est *Galenus*. Cum aceto scyllitico *psilothrum* constituit.

Differentias varias apud auctores invenias. *Aristoteli* aliæ sunt corpore parvo, quæ cibo aptiores: aliæ majusculo duroque. Aliæ sinuosis adhærent quæ nunquam à saxi absolvuntur: aliæ plana littora amant, quæ suis abjuncta sedibus vagantur. Idem apud *Athenæum* habetur. Secundum *Rondeletium*, Aliæ saxi vel cuiuslibet rei alteri adhærent; aliæ minimè. Rursus earum quæ saxi vel alteri rei hærent, alia perpetua stabilique sede illic degunt, quæ sunt *Urtica parva* in rimis saxorum latitans:

Natura.
Plinius
H. N.
l. 9. c. 45.

Ulus.

Aristot.
H. A.
l. 4. c. 6.

Differ-
rentiæ.
Arist. H.
A. lib. 5.
cap. 16. &
l. 1. c. 1.

Art. l. 3.

Vrtica parina Rond

Vrtica Major

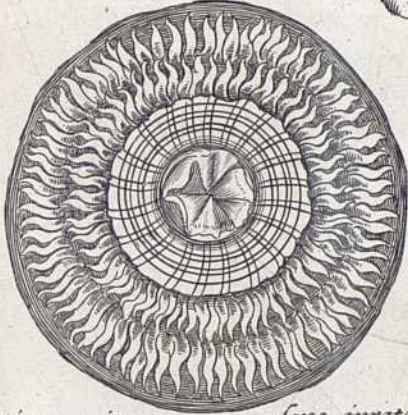
Vrtica cinerea

Vrtica minor

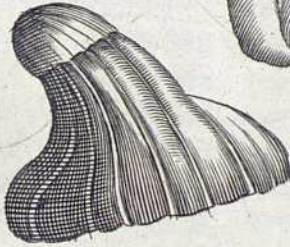
Vrtica rubra Rond

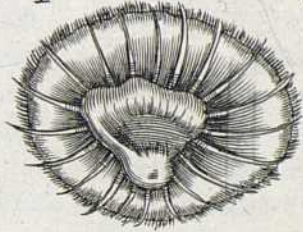
Vrtica Rond

Vrticarum

Species duæ

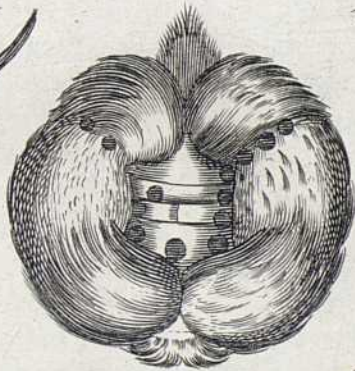

Vrtica marina

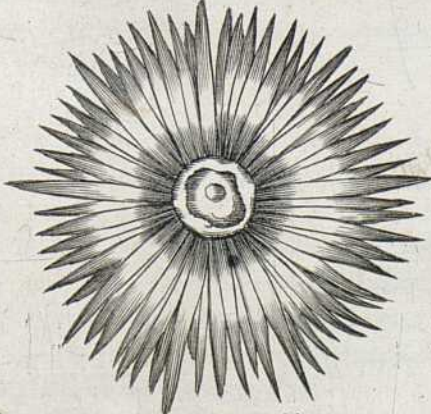
saxo irritata

Vrtica marina alia triphoi species

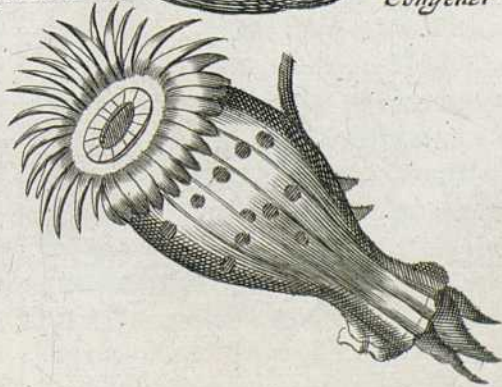
Vrtica rubra Rond

Lepori marina

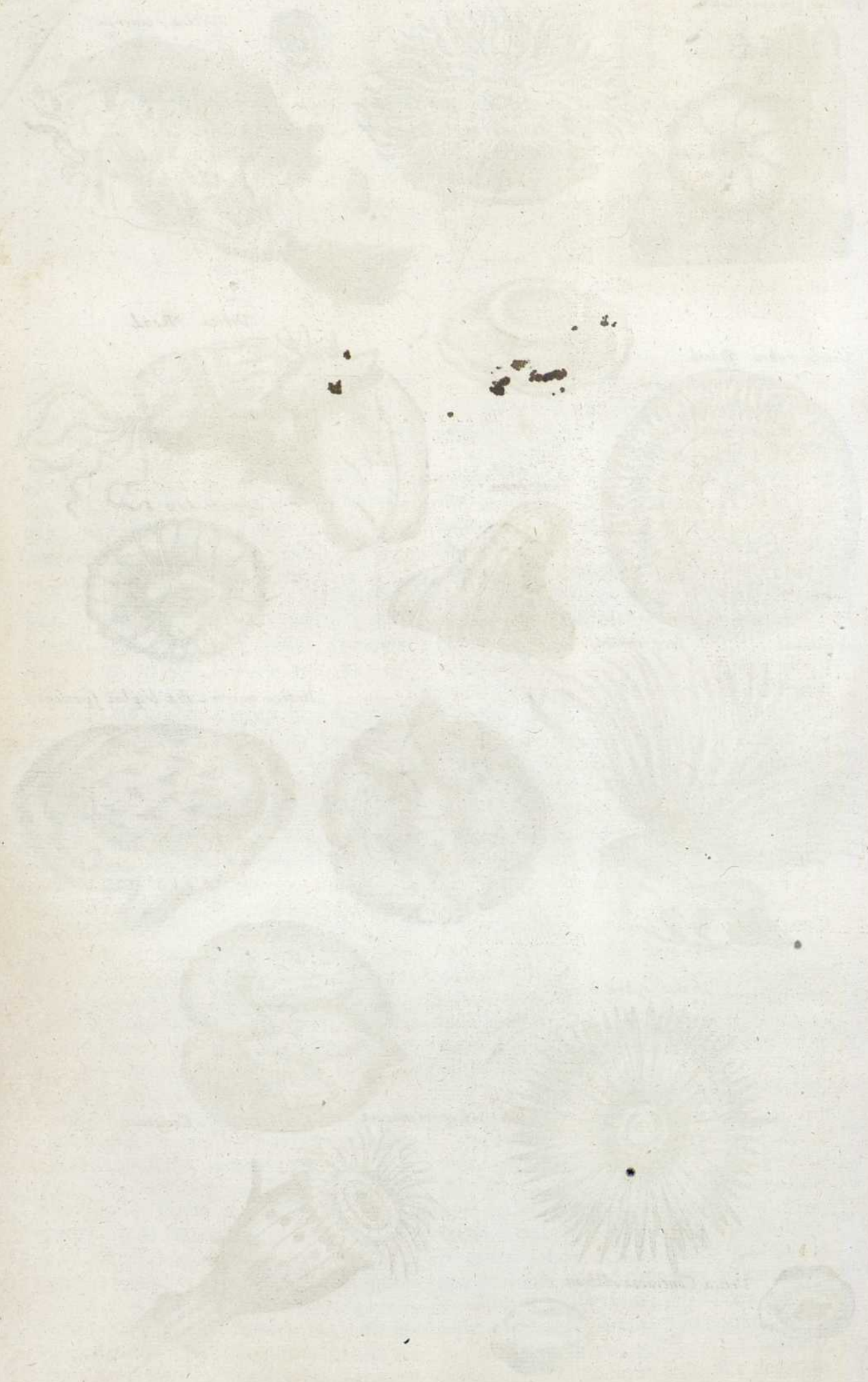
Congener

Vrtica Contracta Albrou

latinans : quæ Purpuris & Buccinis adnascitur ; quæ cinerea est , longisque cirris constans : Aliæ sedes mutant , & liberè per mare feruntur natantque , ut , purpurea urtica. Semper solutæ sunt , quas vulgò Potes appellant. *Parva* , juglandis magnitudinem vix superat. Tota carnosæ est , cirros breves habet , contracta recti intestini extremum refert , colore vario est. Quædam enim cærulea , alia viridis , alia subnigra , sed punctis aliquot cæruleis vel flavis vel rubris notata. Græcis *υρτικα* dicitur. *Generem* à colore nomen sortita est. Tenuis est admodum , quia frondem magnam , id est , cirros multos habet , carnis parum. In Saxorum rimis vivit : comam semper explicatam habet , nec unquam contrahit.

Utraque scopulis littoralibus , & iis potissimum marinis tractibus qui ventorum impetum minus sentiunt , tam pertinaciter inhæret , ut nisi primo impetu divellatur , vix postea nisi in frustra concisa dirimi possit , adeò suas trichas arctissimè contrahit. *Purpurea* , seu *Phœnicea* , Rosa quibusdam , aliis *Posterol* , quòd contracta recti intestini extremum cum musculo sphinctere seu podicem referat , est primæ similis , nisi quòd frondem & longiorem & copiosorem habet.

Purpuris & buccinis adnascens , partem exteriorem habet duram & rigidiusculam , spissioremq; quàm in aliis urticis , cirros brevissimos in ambitu. In exterioribus ejus partibus filum longum deducitur purpureo colore , tam jucundo , tamque fluido infectum , ut cum precioso illo Purpuræ succo certet. Ideò hanc à cane Herculis demorsam fuisse Rondeletius credit. Datur & in *Lepade nata* , de qua Ferrantes Imperatus ita scripsit : In dorso esse sex rimas stellam æmulantes : in medio dorsi foveam parvam cum figura quadam inclusa Conchæ rhomboidi simili , sustinerique à lateribus lepadis mediante membrana continua , & cavitatem , quæ est in animali non habere aliud intermedium quàm membranam. A parte anteriore conspici fructum Lepadis instar penicilli pictoris in se revoluti.

Ad priores illas referri *Bellonii* possunt , quarum quædam rubro colore suffusa est , altera magis cærulea , granulis in gyrum circumfessâ. Utraque marinum tuber contracta refert , explicata Cæsariem totum corpus rotundum ambientem : nam infinitis cirris , antennarum papilionibus , aut scarabæi crassitudine constat.

Huc etiam spectâ Aldrovandi *Contracta* , *Cinerea Rondeletii congener* , quæ etiam faxis adnascitur , cirris tenuibus : *pilei ferè forma* , colore tota coccineo , excepta summitate , quæ est viridis , cum nigra rotundaque macula : & quæ ex leporis

marini genere , coloris partim purpurei , partim albi.

Urtica soluta , seu *Potta marina vulgi* , Aldrov. l. 4. c. 2. quòd speciem quandam mulieris vulvæ representet ; Græcis *Mongi* , inhonesto etiam vocabulo , quòd , ut scribit Bellonius , partibus verendis admota , pruritus ac Venerem , imo etiam ampullas excitet , dicitur. Cum jacet , omaso similis est : cum erigitur , pulmo videtur , & adeò tanquam vitrea & lucida est , ut sine sectione interiora omnia videre possis. Suspensa , quandam Polypi imaginem gerit , nisi quòd brachia tenuissima & crassissima habent. In partibus unde pedes oriuntur , quosdam meatus arenarum plenos Gyllius vidit. Formam supernè rotundam , infernè concavam refert Massarius , ut Conchæ videri possint ; Cirros ex imo emittere admodum Polypi.

Duo hujus apud Rondeletium *genera* . Differentiæ. Primum ita describit. Pars una veluti fungosa quædam massa , rotunda , cava , in medio perforato , purpurea veluti fasciola ambiente , pileum planè refert : altera parte Polyporum pedibus similis est. Octo enim pedes habet crassiusculos , extremis partibus quadratos , in acutum desinentes , nullas interiores partes distinctas habet. Corpore est adeò pellucido & splendido , ut oculos offundat. Ad eam magnitudinem accrescunt , ut pileos , quibus viatores uti solent , superent.

Alterum , quatuor duntaxat pedes seu frondes habet , qui foliis acanthi comparari possunt , in altera parte lineæ stellatim disponuntur. Hujus generis illa quoque videtur , quam *Bellonius* ita descripsit : Mollis quidem & albus corpore cartilagineo , ac crystalli in morem pellucido , quod in mucorem facilè resolvitur. Gibbam habet instar dimidiatæ spheræ figuram , glabram , pollicis crassitudine : cujus pars interna nervis rectis à medio incipientibus , quasi striis fulvi coloris in gyrum radiatur , quibus se diffundit & constringit : qua corporis commotione aquam concutit , & nunc in pronum , nunc in supinum effertur. Pinnarum vice pinnis tenuibus & ægrè conspicuis in orbem communitur , ut *Lepus marinus*. Cruciformes quoque cirros , striatos , crassos , in modum stellæ radiatos , numero quaternas , parte interna natationi accommodatos habet : quas ut exactè conspicias , erit in lebetem aquæ syncerioris cojiciendus : qui si supinus devolvatur , multas fissuras in radice cirrorum ostendet.

Os quoque habet parte prona situm , quocumque venatur absorbet , in quem usum quatuor cirri ad ejus latera subjacent , coloris synopidis , quasi ejus branchiæ essent , vel intestina. Hinc fit , ut intuentibus pulmonem in mari pabulandi gratia divagantem , grandis videatur quasi pituitæ globus ,

qui unicum tantum colorem referret, nisi rubris illis quatuor circulis sigillaretur, & ea cruce, qua interna pars striata est, distingueretur.

Ad primum genus referenda est *Urtica soluta Mathioli*, quam hic damus. In frusta divisa, ac in mare coniecta, vivit nihilominus ac movetur: extra mare exanimis apparet. Emortua in alto mari, ac in littus ejecta, transparentis glaciei similis est. Omnes pruritus in pudendis & uredinem in manibus movent, & acrimonia sua Venerem etinctam & sopitam excitant.

CAPUT II.

De Pulmone marino, & Holothuriis.

Tab. XIX. & XX. Aldrov. l. 4. c. 3. Arist. H. A. l. 5. c. 15.

Inter Testacea quidem Pulmonem marinum posuisse Aristoteles videtur: Plinius tamen inter Zoophyta recensuit, quem nos sequimur. *Pulmo marinus* dicitur ita vel à pulmonum nostrorum figura, vel ab eorundem substantia laxa, & molli, foraminulisque plena. Kiranidis interpretis Cuminum marinum exponit, & sic pro *Urtica soluta*, sed falsò, fumere videtur.

Sanè decoctum pulmonis commendant Medici: at *Urticæ* substantia est nimis mollis, & pituitæ concretæ similis, qua in aquam abit; & nec in cinerem redigi, nec in aqua decoqui, corpore aliquo superstite potest.

Descriptio. Plin. H. N. l. 8. c. 35.

Descriptionem ejus vix ex antiquis obtineas. Plinius per mari ferri ubi imminet tempestas, plurimumque dierum hyemem portendere scripsit: Ephesus verò non adhærere, sed absoluta esse, addidit. Commendantur ad pylos evellendos. In aceto putrefacto & mento asperæ carnes, fugam illorum facere dicuntur. Cinis alligatus egregiè profluvia purgat. Decoctus verò in aqua, calculosis medetur. Lignum si eo confricetur, ardere videbitur, ut sua luce faculam quoque vincat. Rondeletius invenit substantiam quandam saxis hærentem, corio duro & nigro intectam, intus mollem fungosam & fistulosam aplysiarum modo. Vel, inquit, pulmo marinus dici potest, corpus quoddam rotundum, pilæ marinæ modo, virescens, foris substantia filtro simile, intus totum fistulosum, veluti spongia aplysia. In mari aqua plenum est & grave: extra mare in se concidit, & flaccescit: in saxorum rimis delitescit & inter algas.

Aldrov. l. 4. c. 4.

Holothuriorum nomen unde veniat, nescimus. Pauca etiam de iis veteres. Saxis soluta esse, sed immobilia, asperoque corio contegi. Rondeletius duas nobis sco-

nes exhibuit, cum his descriptionibus. Id genus, inquit, quod hic proponimus, altero extremo obtusum est & planum, in quo rosæ sculptam imaginem dicas, circa quam sunt acetabula. Inde parva appendix & mollis dependet. Pisculentum odorem resipit, nec minus ingratum & insuavem ac lepus marinus: altero extremo tenuius est; intus, partes omnes sunt indiscretæ. Altero extremo caput habere videtur rotundum, rugosum, quod aliquando dilatatur, aliquando constringitur. Sequitur corpus crassius, aculeis multis rigens: videtur in caudam deficere, ex cujus utraque parte duæ sunt appendices pedum pinarumve loco, sed differentes. Superior enim strictior est, in ambitu incisa, in acutum desinens, ad quam à cervice producta est linea; altera latior ubique. Harum beneficio motum habere videtur, cujus profus expers est primum genus: quod aliquando acetabulis suis saxis hæret, sed solvitur.

CAPUT III.

De Tethyis.

Tethyia seu ut Plinius vult, *Tetheæ*, veteribus Græcis *τιθία*, & *τιθία*, modernis Sphærodotes, à sphaera sine dubio; Adriatici sinus accolis spongiæ, quia cum premuntur, spongiarum instar, aquam foraminibus reddant; Tarentinis, propter formam & parvos quosdam anfractus verticilla; aliis à colore & tumore, seu quod nullis fibris, ut *Tubera* terrena niti crediderint, *Tubera*; quibusdam, quod callosa materia tegantur, *Calli*; nonnullis, sed falsò, idque ex comparatione patere potest, *Urticæ* vocantur. Gaza cum *Holothuriis* confundit, Eustathius & Homeri scholiastes *τιθία* ab *Ostreis* non distinguunt. Nicander *τιθία*, patellas feras explicat.

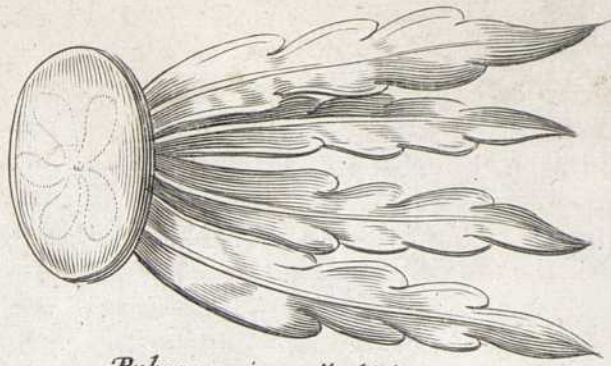
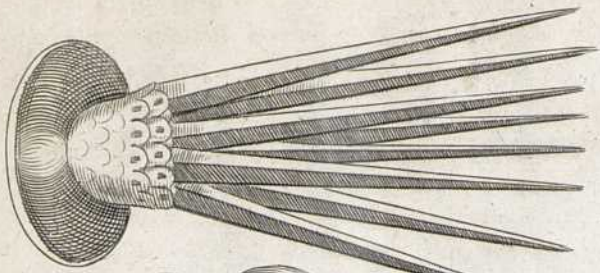
Tab. XIX. & XX. Nomen.

Plin. H. N. l. 32. c. 10.

Aristoteles ita eas descripsit. Quæ *Tethyia* five callos speciali nomine à tegminis qualitate appellamus, naturam inter hæc genera (*Testatorum*) peculiarem fortiri notum est. Iis enim solis corpus toto tegumento includitur, cujus durities inter testam & corium est: quamobrem more præduri bubuli tergoris secatur. Adheret id genus saxis sua testa. Duo à se invicem distantia foramina habet, admodum exigua, & visum vix patientia, quibus humorem accipit & reddit. Excrementum enim nullum in eo spectatur, quale in cæteris *Ostreis*, vel *Echinæum*, vel quod papaver vocatur. Dissicanti ea tibi primum occurret membrana nervosa Carnaceo corpori obducta.

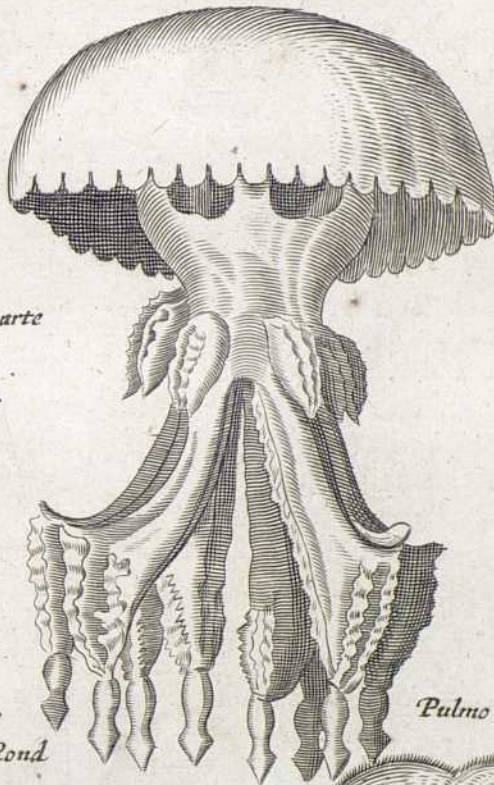
Descriptio. Arist. H. A. l. 4. c. 2.

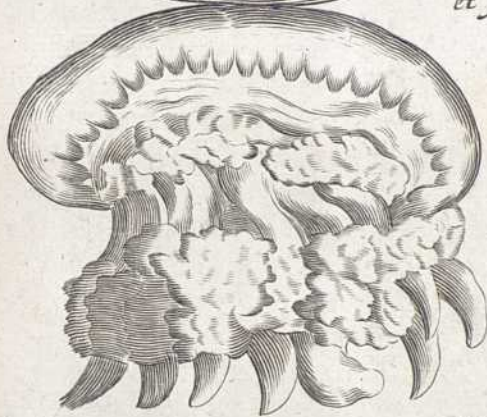

Pulmo marinq Mathioli

Potta mari.
Vulgo por

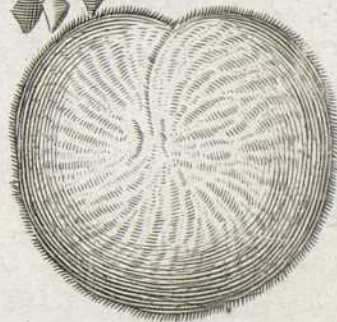
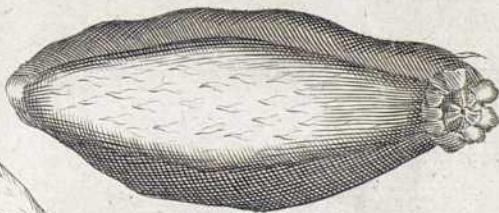
et supina parte

Pulmo marinus Rond

Holothunius Rond
1

Holothunius Rond
2

Thetyorum

Species

Varia

1

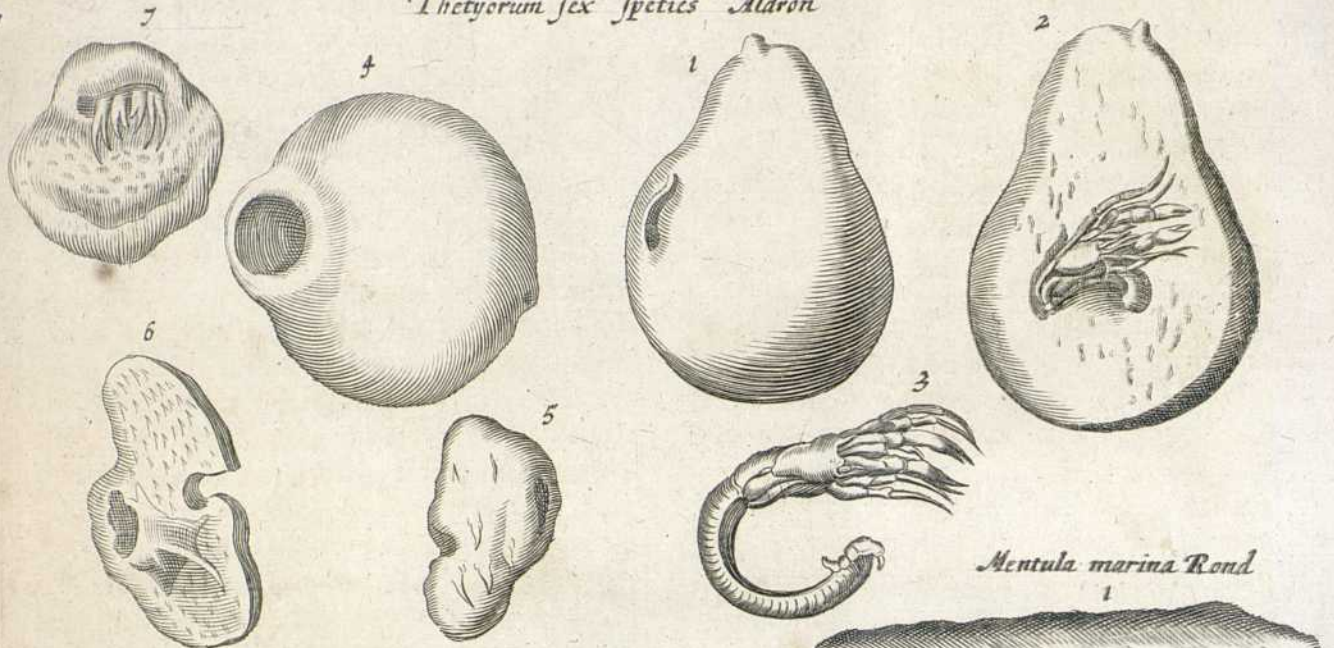
2

3 - Cancer Pinnotheres L.

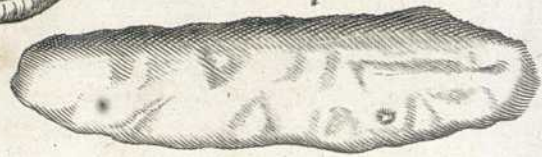

Thetijorum sex species Aldron

Mentula marina Rond
1

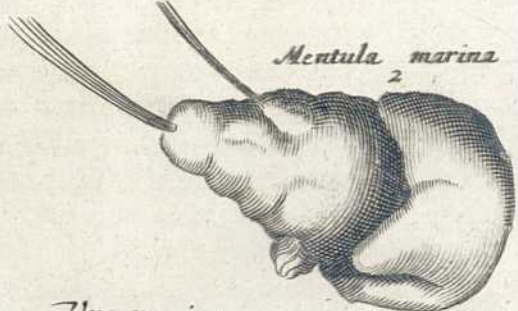
Epipetrum

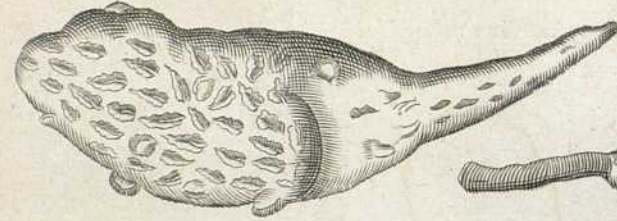
Mentula marina
2

Malum insanum marinum Rond

Vua marina

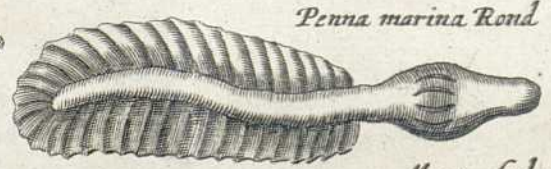
Manus marina
Meer hand

Penna marina Rond

Cucumis marinus Meer Cucumbre

Meer feder

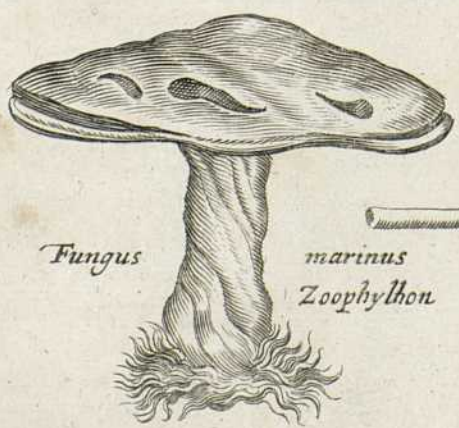
Penna marina alba

Malum granatum

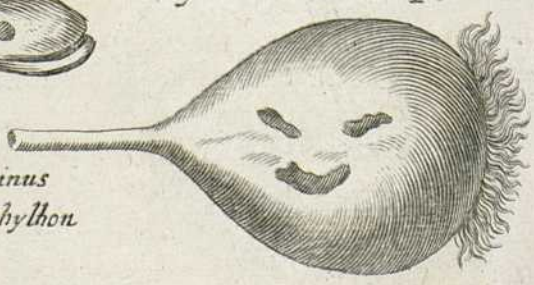

Pyrum marinum Zoophyhton

Fungus

marinus
Zoophyhton

Hac enim, corpulentum tethyi continetur: idque à cæteris omnibus dissimile; suo in genere omnibus similis ejusmodi caro. Hæret hoc duobus locis & membrana & corio ab latere: quaque hæret utraque parte pressius est: quibus partibus tendit ad meatus ipsos, qui protinus per ipsum calicem extrorsum ducunt: atque hac emittit, atque exigit tum cibum, tum humorem, perinde atque si hic os sit, ille autem exitus excrementi. Atque horum alter crassior est, alter tenuior. Intus autem in parte utraque sinus dislepti, continua re pufilla quadam. In eorum altero humor inest. Cæterarum partium, quæ vel instrumenti nomine vel officio sensuum, ac ne excrementa quidem cujusquam modi qualia in aliis sunt, quicquam habent. Et hæc quidem Aristoteles. His addit Rondeletius, non solum petris, sed & Ostreorum testis affixa esse, & in illis veluti duos tumores cerni. Ovi, addit, figura sunt aliquantò longiore. Testa extra fusca, inæqualis, rigida, intus argentea, lævis. Tethyor. caro membrana alba involuta ventriculi formam refert, rotundam scilicet & oblongam, meatus crassior & amplior gulæ proportionem respondet: alter minor podice. Colore uterque est rutilo vel rufescente, reliquum corpus croceum.

Locus.

In Ægypto nulla inveniuntur. In Smyrna præstantissima. In Oceano ad Gallicum littus sunt frequentia, Parisiisque in foro piscario sæpe. Ostreorum testis adhærentia visuntur. Signantur etiam in cavernis saxorum: maximè verò in cœno & littoribus, quæ phyco algave marina abundant. Inveniuntur & in musco marino, aut aliis in herbis foliisve marinis. Unde Plinius. Tethyæ inveniuntur fugentes in foliis marinis, seu potius scopulis. Hinc Eustathius *τῆς* dicta conjicit à verbo *δύω*, quod significat *δυναστεύω* quod & pro lactare & fugere accipitur. Fungorum verius sunt generis quam piscium: & quia nullum viscus intus habent sed carnem uniformem, nihil de animalis natura habere videtur.

Motus.

Motum & sensum qui illis inest ab interno provenire, cum multa Conchylia & Crustacea intus habeant, à quibus motus provenit, Plinius auctor est.

Ufus.

Rubra cibo sunt idonea: pallida verò aut sublutea amarulenta Massarius prodidit. Xenocrates plurimum dare alimenti tradit, coriaque maximè eorum non confici.

Medicinam si attendamus, torminibus & inflationibus succurrere, & tenesimum dissolvere renumque vitia; in cibo sumpto lateris dolores lenire, apud Plinium habemus. Conferunt etiam ischiadicis ventricis superiori una cum ruta: item cachecticis, quorum corpus macie conficitur cum ruta & melle.

Quantum ad *Differentias* & species quatuor Aldrovandus posuit. *Prima* parte externo & interno pyri formam æmulatur, & colore est cinereo: ablataque cuticula substantia apparet densa poris exiguis, vixque visibilibus referta, per quos aqua attrahitur, & per universum corpus distribuitur. Duo grandiora habet foramina, unum oblongum; alterum rotundum; hoc alvo, illud ori respondere videtur. In his quandoque conspiciuntur Scyllari, Cancelli, & alia crustacea; item trochi, turbines & Ostracoderma.

Differentia.
Aldrov.
l. 4. c. 5.

Alter est figura mali, foraminibus duobus; rotundo, quod majus est; oblongo, quod minus. In eo Scyllarus continebatur, quæ totum ferè illius foraminis continebat intervallum. Cauda erat revoluta.

Tertia figura est inæquali, tuberosa: foramine uno oblongo majore, quod in opposita erat parte minore. In eo continebatur Purpura, proportionem magnitudinis Tethyi, ut etiam exterius corium penetraret.

Quarta, figura est rotunda sed inferius compressa: foramen habet tam exiguum, ut vix conspici possit: Intus, crustaceum aliquod, ut in partis superioris foramine conspicitur.

CAPUT IV.

De Mentula marina.

Mentula marina Numenio *πεσπύ*, fortè *πεσπύ τὸ ἀσπίρον τὰ τέσσαρα*, aliis fortè Holothurium, à *ὄσπρυς* libidini operam dare, *ὄσπρυς* genituram significat; hinc Rondeletii altera Holothuriorum species virilis genitalis speciem pro se fert; quibusdam Halesurion, quasi *ἀλὸς ἔρα*, marina cauda, Apuleio veretillum. dicitur. Albertus cujusdam ostrei meminit, cujus species una virgam, altera vulvam præ se ferret. Moderni Græci Pfoli vocarunt.

TAB.
XX.
Aldrov.
l. 4. c. 7.
Nomica.

A Bellonio ita describitur: Exanguis maris purgamentum est: solutum vagatur. Sed ea ejus natura, ut à piscibus aliis minimè tentetur, neque à quoquam in cibo expectatur. Littorale est neque alibi reperitur, quàm ubi Patellæ, Ricini, & vertibula degunt. Genitale ex hoc dicitur, quod teres sit, pedem longum, & mediocri brachii crassitudine: Distendit se & contrahit hirudinis in morem. Unde ei & nomen inditum est. Quin etiam ruffi coloris est, Iners, nec nisi serpendo incedit, aspectu toroso, Nymphææ radicis similitudine. Semper ad ima fidit: nunquam natat: contractatumque in seipsum contrahitur, ac cornu duritiem habet, vixque acuta cuspi de pertundi potest: alioqui permolle dum sua sponte movetur, suas promuscides quan-

Descriptio.

quando vult, exerit, atque ita constringit, ut ex pedali longitudine vix sex digitos longum appareant. Acetabulis quæ in promuscidibus habet, lapidibus hæret; in quibus plusquam quatuor millia nonnunquam annumeres. Ex anteriore autem capitis parte rursus crinitas emittit, veluti arbusculas acetabulis plenas; quibus quicquid palpat, ad os adducit, quod tam amplum aperit, ut vel integram conchulam admittat: vescitur enim omni conchyliorum genere. Ejus recrementa viscida sunt ac lenta, albissima, copiosa, quæ tandem indurantur, ut cum fidibus de duritia nervea certare possint. Os in gyrum officulis, dentatum habet, præterea nullis ossibus alibi præditum. Ab ore gula in stomachum differtur, quomodo in Erinaceo marino dictum est; reliqua ut intestina circumponuntur in gyrum, quæ vix observari possunt.

Differen-
tiæ.

Rondelerius duas species facit. *Una* coria duro constat. Dum vivit intumescit & distenditur: flaccescit post mortem. Partes internæ indiscretæ sunt. *Altera* ex testa spissa, dura, cartilaginea, perspicua & rugosa constat.

Gesnerus duas quoque à Sittardo accepit. *Prior* massa quædam informis erat, retrorsum ubi crassior altiorque veluti cornu parvum, rugosum, extendebatur: opposita pars humilior, in glande, foramen rubicundi coloris ostendit. *Altera* Epipetrum dictum, informis quoque, inæqualis, & tuberosa, multis acetabulis compacta, colore partim nigricans, partim rube-scens & albicans alicubi erat.

C A P U T V.

De Malo Granato, Fungo, Pyro, Penna marina, Uva marina, Cucumere marino, Malo insano, & Manu marina.

Tab. XX. **M** Alum granatum, Fungus marinus, & Pyrum à figura nomen sortita sunt.

Illud ejusdem est cum Punico coloris. Iste cærulei; hoc ejusdem ferè.

Penna marina est pennis magnis quæ in pileis gestare solent, perquam similis. Piscatores Itali ob extremitatis alterius similitudinem *Mentulam alatam* vocant. Est enim ea pars præputio, id est, glandi similis, altera verò parte pennam refert. Pars illa crassior, quæ glandis specie est, rimas aliquot habet, quales sunt branchiarum rimæ in galeis. Quæ pennam repræsentat, festucis tenuibus constat, quæ alumini scissili similes sunt: iis, substantia alia quadam tenera innitur. Noctu maximè splendet, stellæ modo, ob candorem & lavorem. Pennam marinam *aliam* rubentem, linea per medium caulem alba, fronde simili ferè, sed parte altera, quæ fronde caret longiore, simplici; nulla cum glande dissimilitudine.

Uva marina facit & Plinius mentionem dum scribit: Rerum quidem non solum animalium simulachra mari inesse, licet intelligere intuentibus, *Uvam*, *Gladium*, *Serras*. Est autem oblonga quædam & informis massa, ex uno pediculo dependens. Partes internæ indiscretæ sunt, inter quas aliquando reperiuntur glandulæ parvæ. In vino putrefacta vini tædium adfert, ut Plinius prodidit.

Malum insanum marinum, & *Manu marina*, à similitudine quoque nomen obtinere.

Cucumis, digiti est crassitudine & longitudine, tuberculis aliquot aspersis veluti in Cucumere terrestri parvo. Partes internas indiscretas habet.

INDEX

I N

HISTORIAM DE EXAN- GUIBUS AQUATICIS.

A.		Loligo major pag. 8.	T. I
A Ratu pinima pag. 26.	9	minor 8.	
Astacus fluviatilis 15.	2. & 4		
marinus communis 13.	2	M.	
major 15.	3	M Allum Granatum 58.	20
minor 15.	3	Infanum Marinum 58.	20
Astacus parvus marinus Rond. 14.	2	Manus marina 58.	20
supinus	3	Maracoani 26.	9
		Mentula marina 57.	20
B.		Mollusca 3.	
B Alani 49.	15	Murex 34.	10. 11
Buccinum 33.	10	Mufculi 47.	15
		Mytuli 48.	15
C.		N.	
C Ammarus f. Astacus fluviatilis 15.	2. & 3	N Autilus 30.	10
Cancri in genere 19.	25	Nerita 36.	11
specie 20.	4. & 5.		
Cancer marinus 20.	4. & 5	O.	
Majas 20.	6	O Streæ 44.	14
Eques 22.	5	Ova Sepiarum	I
Cordis figura 22.	7		
Flavus undulatus Rondel. 22.	6	P.	
Fluviatilis 23.	3. & 4	P Agurus 21.	5. 6
Leo f. Elephantus Plinii dictus 14.	2	Paranacare 27.	9
Cancer brachycheles 22.	6	Patella 51.	16. 17
Macrochylos 22.	6	Pectines 46.	14
Cancer maximus Guaja Apará 25.	9	Penicilli 53.	17
Congener brachychele 23.	6	Penna marina 58.	20
Cancri parvi 23.	7	Pholades 49.	15
Cancellus 24.	7	Pinna 50.	16
Chama 42.	14	Polypus 4.	I
Charara Una 25.	9	Portiquiquiya 26.	9
Cicie Ete 25.	9	Pulmo marinus 56.	19
Ciri Apoa 26.	9	Purpura 31.	10
Cochleæ 36.	12	Pyrum 58.	20
Conchylum 35.	11. & 13		
Conchæ 41.	13	S.	
Concha Venerea 52.	17	S Epia 7.	I
Perfica 53.	17	Sepiola	I
Cruftata 11. 19.		Solen masc. 50.	15
Cucumis marinus 58.	20	fœmina 50.	15
Cunuru 25.	9	Squilla in genere 16.	4
E.		specie 17.	4
E Chinus marinus 39.	51	Squilla lata 17.	4
		gibba f. Crangone 17.	4
F.		parva 18.	4
F Ungus marinus 58.	77	Mantis 18.	4
G.		T.	
G Uaja Apará cancer maximus 25.	32	T Amaruguacu 26.	
Guaja alia species 26.	32	Tellinæ 48.	15
alia species	32	Testacea 28. 29.	
Guanhumi 26.		Tethyja 56.	19
Guaricuru 27.	36	Trochi 36.	11
		Turbines 29. 30. 36.	11
H.		V.	
H Olothurium 56.	75	U Ca Una 26.	9
		Urticæ 54.	18
L.		Uva marina 58.	20
L eo f. Elephantus Plinii 14.	2. & 4		
Lepas 51.	16. & 17	Z.	
Lepus marinus 9.	1	Z oophyta 3. 54.	18
Locusta 12.	2		

A D M O N I T I O

Ad Bibliopegum, quo quævis Tabula loco suo fit inferenda.

TABULA I.	Pagina
I.	4
II.	12
III.	15
IV.	16
V.	19
VI.	21
VII.	24
VIII.	25
IX.	25
X.	30
XI.	36
XII.	37
XIII.	40
XIV.	45
XV.	50
XVI.	52
XVII.	52
XVIII.	54
XIX.	56
XX.	57

ADM O

